

WÓJT GMINY SOŃSK

załącznik nr 1
do Uchwały Nr XLIV/330/2018
Rady Gminy Sońsk z dnia 31 stycznia 2018 r.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SOŃSK**

SOŃSK 2017

NAZWA OPRACOWANIA:

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
Gminy Sońsk

ZLECENIODAWCA:

Gmina Sońsk

WYKONAWCA:

BUDPLAN Sp. z o.o.
ul. Kordeckiego 20
04-327 Warszawa
tel./fax +48 22 870 42 62, +48 22 870 42 74
e-mail: kontakt@budplan.net
www.budplan.net

ZESPÓŁ AUTORSKI:

główny projektant:

mgr inż. arch. Anna Olbromska-Matusiak
mgr inż. Anna Bereś
inż. Monika Nasiłowska

zagospodarowanie przestrzenne:

mgr inż. Izabela Szymańska
mgr Marlena Szklarz
inż. Adrianna Potocka
mgr Ilona Izdebska-Józwik
mgr Ewelina Skirzyńska

środowisko przyrodnicze:

mgr inż. Małgorzata Kopka
mgr inż. Magdalena Smoczyńska

infrastruktura techniczna:

inż. Anna Wojtczuk

**ELEMENTY OPRACOWANIA STANOWIĄCE ZAŁĄCZNIKI DO UCHWAŁY
RADY GMINY SOŃSK W SPRAWIE UCHWALENIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SOŃSK**

ELEMENTY OPRACOWANIA

stanowiące załączniki do Uchwały Nr XLIV/330/2018
Rady Gminy Sońsk z dnia 31 stycznia 2018 r.

załącznik nr 1 – część tekstowa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

załączniki 2a-2b – część graficzna studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stanowiąca rysunki w skali 1:10 000:

załącznik nr 2a. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

załącznik nr 2b. Kierunki zagospodarowania przestrzennego

załącznik nr 3 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do studium

SPIS TREŚCI

I. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SOŃSK.....	10
CZĘŚĆ A. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	12
II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.....	14
II.1. Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju.....	14
II.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego	15
III. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU LOKALNYM.....	20
III.1. Strategia Rozwoju Gminy Sońsk do roku 2020	20
IV. WYBRANE INFORMACJE O GMINIE RZUTUJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE JEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	23
IV.1. Położenie i charakterystyka.....	23
IV.2. Zarys historii i przemian struktury przestrzennej gminy	25
IV.3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy	29
Struktura własności gruntów	34
IV.4. Demografia	35
IV.5. Zasoby mieszkaniowe	43
IV.6. Usługi publiczne.....	45
IV.7. Gospodarka	47
IV.8. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	50
IV.9. Kultura i sport	54
IV.9. Turystyka	55
V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	59
V.1. Rzeźba terenu	59
V.2. Budowa geologiczna.....	59
V.3. Złoża surowców naturalnych.....	60
V.4. Gleby.....	61
V.5. Wody powierzchniowe	61
V.6. Wody podziemne	62
V.7. Warunki klimatyczne	63
V.8. Szata roślinna	63
V.9. Ochrona przyrody i krajobrazu	64
V.10. Powiązania ekologiczne.....	65
VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	67
VI.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego	67
VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYTCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH.....	86
VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACJI	87
VIII.1. Układ drogowo-uliczny oraz kolejowy.....	87
VIII.2. Analiza ruchu	94
VIII.3. Układ komunikacji zbiorowej	94

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODRKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	95
IX.1. Zaopatrzenie w wodę	95
IX.2. Odprowadzanie ścieków i wód opadowych	96
IX.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	96
IX.4. Zaopatrzenie w gaz	97
IX.5. Gospodarka odpadami	97
IX.6. Ciepłownictwo	98
IX.7. Energia odnawialna	98
IX.8. Telekomunikacja	98
X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW I UZBROJENIA TERENÓW	100
X.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	100
X.2. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiadujących z gminą Sońsk	103
X.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	105
X.4. Wnioski złożone do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	108
X.5. Pozwolenia na budowę.....	110
XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	112
XII. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	113
XIII. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	115
XIII.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	115
XIII.2. Prognozy demograficzne	117
XIII.3. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.....	119
XIII.4. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	134
XIV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	137
XV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	138
XVI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	139
XVII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	139
XVIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	139
CZĘŚĆ B. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	141
XIX. POLITYKA PRZESTRZENNA JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU GMINY SOŃSK – KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIACH TERENÓW	142
XX. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA WYODRĘBNIONYCH TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.....	146
XXI. TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	155
XXII. KIERUNKI OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.....	156

XXII.1. Polityka ochrony przyrody i krajobrazu	156
XXII.2. Polityka eksploatacji surowców i rekultywacji	158
XXII.3. Polityka ochrony gleb	159
XXII.4. Polityka ochrony wód powierzchniowych i podziemnych	160
XXII.5. Polityka ochrony powietrza atmosferycznego i ochrony przed hałasem	161
XXII.6. Polityka ochrony terenów leśnych	163
XXII.7. Uzdrawiska	164
XXIII. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	164
XXIII.1. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego.....	164
XXIII.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych	167
XXIV. KIERUNKI ROZWOJU TURYSTYKI.....	168
XXV. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI	170
XXV.1. Układ drogowo-uliczny oraz kolejowy.....	170
XXV.2. Zasady kształtowania parametrów sieci drogowo-ulicznej.....	171
XXVI. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	173
XXVI.1. Zaopatrzenie w wodę	173
XXVI.2. Odprowadzanie ścieków i wód opadowych	174
XXVI.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną	175
XXVI.4. Zaopatrzenie w gaz.....	175
XXVI.5. Gospodarka odpadami	176
XXVI.6. Ciepłownictwo.....	176
XXVI.7. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.....	176
XXVII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	177
XXVIII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	177
XXIX. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	178
XXX. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	178
XXXI. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW	180
XXXII. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	182
XXXIII. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	183
XXXIV. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	183
XXXV. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH	184
XXXVI. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.....	184
XXXVII. OBSZARY ZDEGRADOWANE	185
XXXVIII. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	185
XXXIX. ZABEZPIECZENIE WARUNKÓW OBRONNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ.....	186
XL. INTERPRETACJA ZAPISÓW STUDIUM.....	186

XLI. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	187
XLII. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM	188

I. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SOŃSK

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2017 poz. 1073), a także dokonane zmiany w innych przepisach regulujących politykę przestrzenną – powodują zasadność przystosowania zapisu studium do aktualnych wymogów formalno-prawnych.

Wymieniona wyżej ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. jednoznacznie stwierdza w art. 9 ust. 4; „Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych” a w art. 20 ust. 1 „Plan miejscowy uchwała rada gminy, po stwierdzeniu, że nie narusza on ustaleń studium...”. Cytowana ustawa określa rangę studium jako aktu kierownictwa wewnętrznego.

Rada Gminy Sońsk podjęła Uchwałę Nr VI/29/2015 z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sońsk, zmienioną Uchwałą Nr XXIV/143/2016 z dnia 23 września 2016 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sońsk.

Zgodnie z powyższą uchwałą studium ma obejmować teren zawarty w granicach administracyjnych gminy Sońsk. Dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sońsk przyjęte zostało uchwałą Nr XXXV/252/2002 Rady Gminy w Sońsku z dnia 26 września 2002 r.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz.U.2017 poz. 1073) nakłada obowiązek dokonywania oceny aktualności obowiązującego studium.

Zasadność opracowania nowego studium wynika z:

1. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz.U.2017 poz. 1073), określającej szczegółowe wymagania dotyczące zarówno zapisu problematyki studium, jak i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
2. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233);
3. potrzeby posiadania przez gminę aktualnej polityki przestrzennej zawartej w studium, służącej jako podstawa do opracowywania kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, nie naruszających ustaleń studium, o czym mówi cytowana ustawa w art. 20.

Projekt studium ma za zadanie uwzględnienie ww. elementów, w celu uzyskania zapisu określającego aktualną politykę przestrzenną gminy Sońsk.

Ustawa wskazuje, że studium nie jest aktem prawa miejscowego, oraz że takim aktem jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Studium stanowi akt polityki przestrzennej, którego ustalenia obowiązują zarówno radę gminy, jak i organy oraz jednostki podlegające radzie. Decyzje rady podejmowane w trybie jej uchwał nie mogą być wzajemnie sprzeczne lub niespójne.

Obowiązujące przepisy ustalają konieczność uwzględnienia w studium polityki przestrzennej o ponadlokalnym charakterze – ustawa nakłada obowiązek zawarcia w studium rozwiązań przyjętych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju i planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Niniejsze Studium obejmuje teren zawarty w granicach administracyjnych gminy. Zakres opracowania obejmuje uwarunkowania i kierunki określone w art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zarówno część tekstowa, jak i część graficzna studium stanowią nową edycję opracowaną zgodnie z aktualnym stanem prawnym.

Opracowanie obejmuje część uwarunkowań – część A, zawierającą analizę stanu istniejącego (zagospodarowanie przestrzenne, systemy komunikacji i infrastruktury technicznej, dziedzictwo kulturowe i środowisko przyrodnicze), a także odnosi się do obowiązujących planów i programów wyższych szczebli. Część B zawiera kwestie kierunkowe opracowania – określoną politykę przestrzenną gminy, sposób kształtowania struktur przestrzennych i zasady zagospodarowania terenów. Ponadto wytyczono kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także wytyczne rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury technicznej

CZĘŚĆ A.
UWARUNKOWANIA
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

II.1. Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju

Przyjęta w 2011 r. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest najważniejszym dokumentem strategicznym, dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Określa cele i kierunki polityki przestrzennej oraz przedstawia wizję rozwoju Polski jako kraju o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowanego, sprawnie zarządzanego i bezpiecznego. Stan ten ma być rezultatem procesów gospodarczych, społecznych, przestrzennych oraz cywilizacyjnych. Głównym celem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest efektywne wykorzystanie przestrzeni i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych, spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, które przyczynią się do wytworzenia spójnych i silnych regionów.

Wizja Polski w 2030 r. opiera się na pięciu pożądanym cechach przestrzeni: konkurencyjności i innowacyjności, spójności wewnętrznej, bogactwie i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie oraz na ładzie przestrzennym.

Schemat 1. Główne cechy polskiej przestrzeni 2030 wskazane w Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Jednym z celów strategicznych polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest *poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.*

Wśród celów szczegółowych znalazły się też te dotyczące obszarów wiejskich, tj.

- Wspomaganie restrukturyzacji obszarów wiejskich.

W odniesieniu do polityki przestrzennego zagospodarowania i polityki regionalnej, restrukturyzacja obszarów wiejskich ma podstawowe znaczenie dla Polski. Wzmacnianie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich jest ważne również w wymiarze lokalnym. Pełnią one wiele funkcji

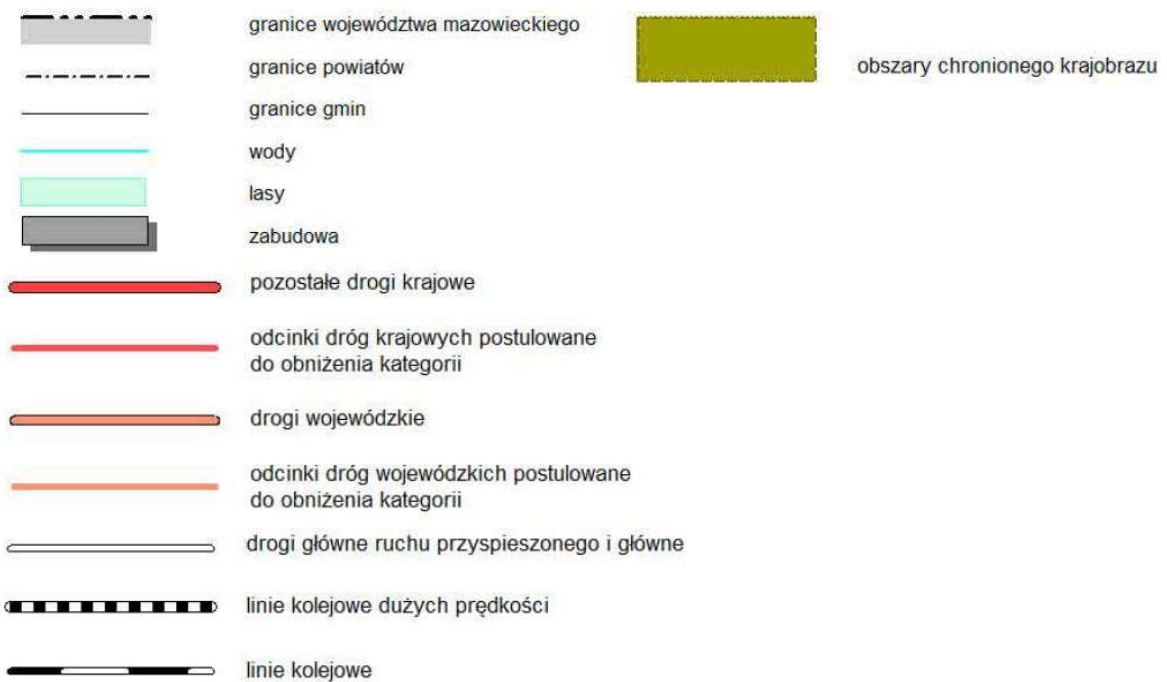
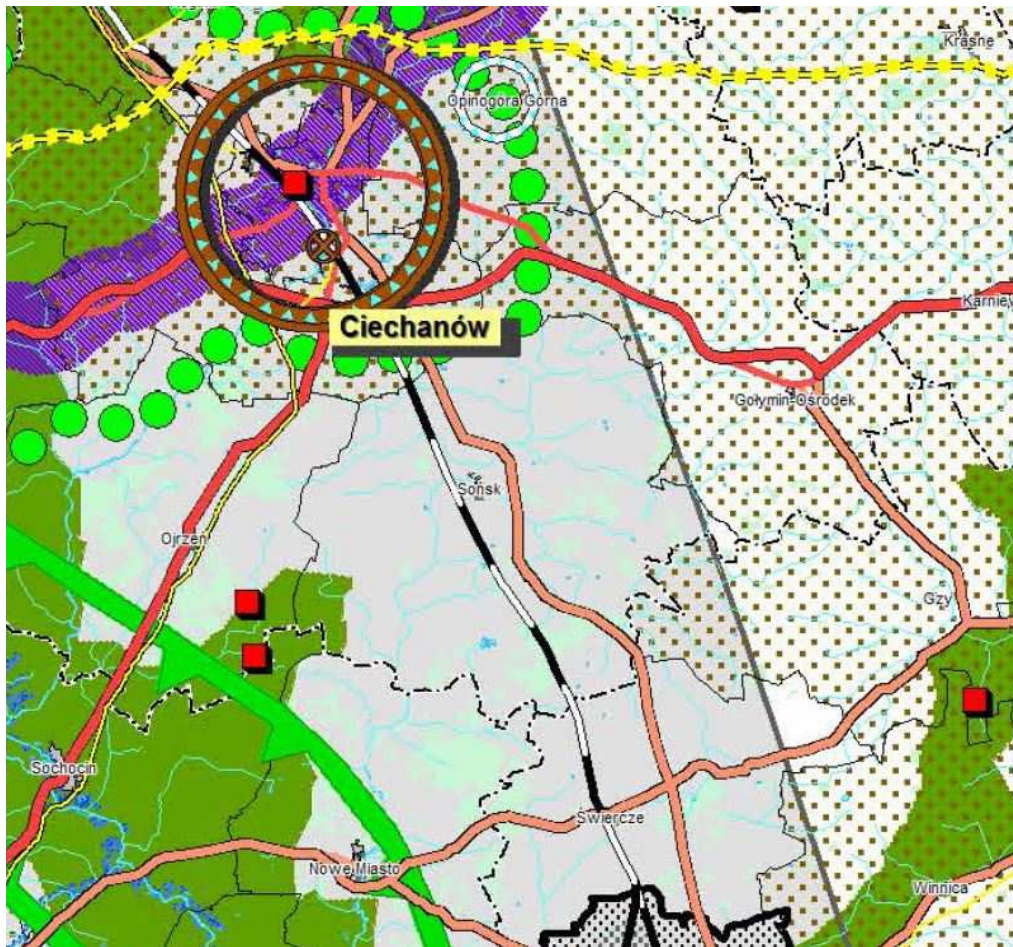
o dużym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju w sferze produkcji, konsumpcji, jak i dostarczania dóbr publicznych - są miejscem pracy, życia i wypoczynku.

II.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego jest podstawą formułowania zasad realizujących politykę przestrzenną województwa i organizujących jego strukturę przestrzenną. Uwzględnia założenia polityki przestrzennej państwa, określone w dokumencie pt. „Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju 2030”. Tworzy on warunki przestrzenne do realizacji ustaleń strategii rozwoju województwa, przedstawionych w dokumencie pt. „Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)”¹.

¹ Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2006

Schemat 2. Wyrys z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego – Kierunki zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego obejmuje zasięgiem przestrzennym obszar województwa mazowieckiego w jego granicach administracyjnych, w tym gminę Sońsk. Województwo mazowieckie jest największym województwem w kraju, zarówno pod względem liczby ludności, jak i powierzchni. Tworzą go 42 powiaty (w tym pięć miast na prawach powiatu), czyli 314 gmin. Dzięki obecności metropolii warszawskiej, stanowiącej ponadregionalny, europejski ośrodek wzrostu, w województwie koncentruje się życie społeczno-polityczne, kulturalne, naukowe oraz gospodarcze, co przekłada się na wysokie tempo wzrostu gospodarczego.

Sieć osadnicza ma policentryczny charakter – wokół Warszawy rozlokowanych jest w zbliżonych odległościach pięć ośrodków: Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka i Ciechanów. Województwo położone jest na przecięciu europejskich korytarzy transportowych z północy na południe i ze wschodu na zachód. Gęsta sieć dróg umożliwi połączenia z sąsiadującymi ośrodkami wzrostu oraz regionami i ośrodkami europejskimi. Wśród walorów województwa należy wskazać unikatowe środowisko kulturowe oraz różnorodność kulturowa dziedzictwa jego miast historycznych, regionów etnograficznych i pasm przyrodniczo-kulturowych. Wśród cennych zasobów środowiska przyrodniczego wyróżnia się Kampinoski Park Narodowy, 9 parków krajobrazowych, 77 obszarów Natura 2000, 29 obszarów chronionego krajobrazu, 181 rezerwatów przyrody. Obszar województwa obfituje również w atrakcje turystyczne.

Rejon województwa jest wyraźnie zróżnicowany wewnątrz. Metropolia warszawska zajmuje 1% powierzchni województwa, skupiając na tym obszarze 30% ludności województwa i wytwarzając ponad 60% PKB. 2/3 powierzchni województwa zajmują zaś tereny rolne, gdzie zamieszkuje 1/3 populacji województwa i wytwarzane jest ok. 3% PKB. Prowadzi to do znacznych dysproporcji rozwojowych (dwudzielny charakter sieci osadniczej).

W województwie wskazuje się na takie problemy jak niewykształcony układ obwodnicowy dróg, brak przepraw mostowych na Wiśle, rozlewanie się zabudowy, suburbanizacja podwarszawska, brak ciągłości przestrzennej obszarów chronionych, czy też zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego regionu.

W PZPWM określono takie obszary jak Obszar Metropolitalny Warszawy (OMW), obszar Płocka i jego otoczenia, obszar Doliny Środkowej Wisły, oraz obszary dodatkowe: obszar wokół Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa-Modlin i obszary o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i o najniższym dostępie do dóbr i usług, Wśród obszarów problemowych² wskazano obszar radomski, siedlecki, ostrołęcki, ciechanowski, płocki, obszar centralny. W ramach obszaru ciechanowskiego wskazano powiaty: ciechanowski, mławski, pułtuski i żuromiński. Obszary te cechują się rolniczym charakterem, wysoką liczbą pracujących w rolnictwie, niską przedsiębiorczością, wysokim bezrobociem, niskim wynagrodzeniem brutto na mieszkańca oraz niekorzystnymi procesami demograficznymi. Obszary problemowe są niedoiwestowane pod względem infrastruktury technicznej (jakość dróg, niski odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnych i gazowych) oraz infrastruktury telekomunikacyjnej.

W obszarze ciechanowskim za główne problemy uważa się:

- wysokie bezrobocie, głównie w powiecie żuromińskim,
- wysokie saldo migracji i wysoki ubytek ludności na większości obszaru,
- słabą dostępność do usług lokalnych.

² obszary o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług, wyznaczone na podstawie wskazań projektu Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030

Główne cele rozwoju Województwa Mazowieckiego odpowiadają sześciu celom głównym określonym w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030³.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego określono polityki przestrzenne, które wskazują sposób realizacji wizji przestrzennego zagospodarowania obszaru województwa. Są to:

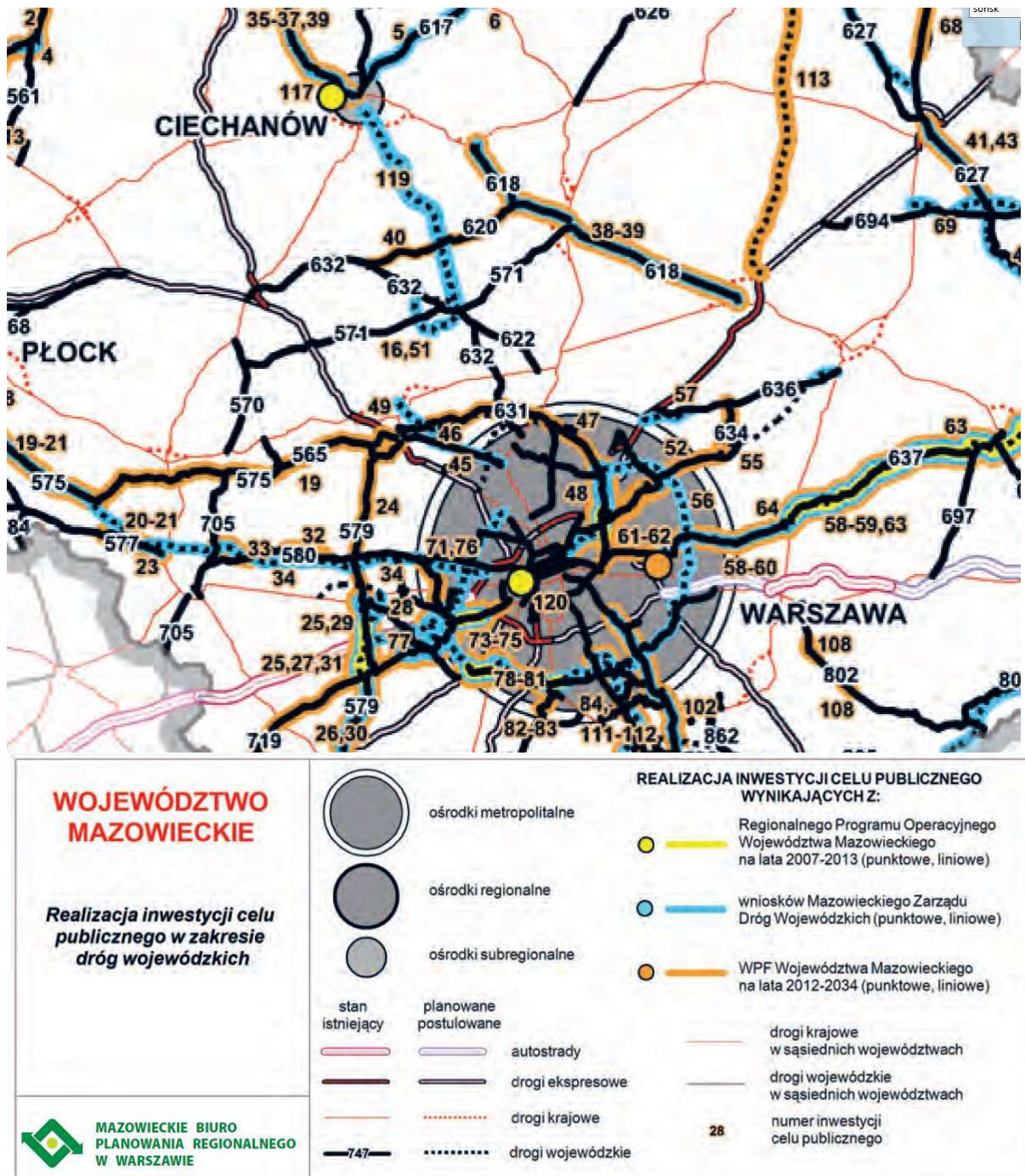
1. Polityka poprawy struktury przestrzennej i funkcjonalnej województwa,
2. Polityka rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych,
3. Polityka poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa,
4. Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej,
5. Polityka poprawy odporności na zagrożenia naturalne i wspierania wzrostu bezpieczeństwa publicznego,
6. Polityka rozwoju i modernizacji obszarów wiejskich,
7. Polityka kształtowania i ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz poprawy standardów środowiska,
8. Zintegrowana polityka opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej,
9. Polityka wzrostu atrakcyjności turystycznej województwa.

W ramach *Polityki poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa* wskazano planowaną sieć dróg wojewódzkich, których budowa miałaby na celu zintegrowanie i usprawnienie układu komunikacyjnego. Najważniejszą inwestycją dla gminy Sońsk jest budowa drogi wojewódzkiej o przebiegu:

- Ciechanów – Warszawa wzdłuż linii kolejowej E65 na kierunku Ciechanów – Nasielsk wzdłuż miejscowości Legionowo – Dębe – Nasielsk – Sońsk do drogi nr 632.

³ 1. przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego; 2. podwyższenie konkurencyjności przestrzeni województwa mazowieckiego zarówno w ośrodkach miejskich jak i obszarów wiejskich; 3. poprawa spójności terytorialnej województwa mazowieckiego, będąca również podstawowym warunkiem procesów rozprzestrzeniania się rozwoju i wzrostu konkurencyjności; 4. poprawa dostępności Warszawy, ośrodków regionalnych i subregionalnych oraz miast powiatowych decydujących o wielofunkcyjnym potencjale rozwoju województwa; 5. kształtowanie struktur przestrzennych zapewniających poprawę i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych województwa; 6. zwiększanie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur wspierających obronność państwa.

Schemat 3. Wyrys z Mapy 23 w tekście aktualizacji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Źródło: Aktualizacja Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego (część tekstowa, mapa 23)

III. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU LOKALNYM

III.1. Strategia Rozwoju Gminy Sońsk do roku 2020

Strategia Rozwoju Gminy Sońsk zawiera w sobie ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy wiejskiej Sońsk oraz strategię kierującą polityką rozwoju. Strategia stanowi instrument wspierający działalność lokalnych instytucji, organizacji i przedsiębiorców. Strategia stanowi podstawowy dokument programowy sporządzony przez gminny samorząd lokalny, określający zasady i kierunki polityki rozwoju. Instrumentami realizacyjnymi strategii są programy operacyjne.

Strategia stanowi dokument nadrzędny w stosunku do innych aktów planowania gminnego, daje podstawy do projektowania rocznych budżetów gminy, programów i planów operacyjnych (głównie wieloletnich planów inwestycyjnych WPI) oraz strategii i programów rozwoju dla różnych obszarów problemowych ważnych dla rozwoju gminy. Jest również podstawą współdziałania z realizującymi swoje polityki rozwoju partnerami samorządowymi z sąsiednich gmin, samorządem powiatu ciechanowskiego oraz z samorządem województwa mazowieckiego.⁴

Ze względu na szczególne uwarunkowania zewnętrzne⁵ okres realizacji założeń strategii podzielono na 2 etapy. Aktualnie realizowany jest II etap – od roku 2014 do roku 2020.

Strategia przyjmuje scenariusz realistyczny, na podstawie którego określono wizję rozwoju gminy.

Wizja rozwoju gminy to: „Gmina Sońsk to bezpieczna i dostatnia część Ziemi Ciechanowskiej, gdzie pozytywistyczne tradycje edukacyjne, aktywność mieszkańców i współczesne wyzwania cywilizacyjne określają kierunki społeczno-gospodarczego rozwoju gminnej wspólnoty samorządowej”.

Misją jest: „dążenie do osiągnięcia odczuwalnej przez wszystkich mieszkańców gminy poprawy jakości ich życia i pracy oraz do osiągnięcia coraz lepszego wizerunku i poprawy pozycji konkurencyjnej gminy na Mazowszu.”

W Strategii określa się następujące cele długookresowe (strategiczne):

1. Poprawa warunków życia i pracy mieszkańców gminy;
2. Dążenie do spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy oraz do jej zrównoważonego rozwoju;
3. Tworzenie warunków do osiągnięcia wysokiej pozycji konkurencyjnej gminy na żywnościowym i turystycznym rynku Mazowsza;
4. Ugruntowanie pozycji Gołotczyzny jako ważnego, regionalnego i krajowego ośrodka kultywującego dziedzictwo i dorobek pozytywizmu;

Urzeczywistnianie celów strategicznych następować powinno poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

1. rozwój i doskonalenie kapitału społecznego;

⁴ Sońska Strategia Rozwoju Gminy Sońsk do roku 2020, s. 10

⁵ m.in. okres programowania w Unii Europejskiej

Działania związane z realizacją celu:

- promocja i ochrona zdrowia;
- inwestowanie w doskonalenie i rozwój bazy oświatowej;
- doskonalenie kadry pedagogicznej w szkołach;
- wspieranie działalności instytucji kultury;
- upowszechnianie umiejętności obsługi komputerów oraz znajomości języków obcych;
- rozwój nowoczesnych form i metod edukacji permanentnej;
- doskonalenie organizacji połączeń komunikacyjnych
- między środowiskami wiejskimi a placówkami oświatowymi, kulturalnymi i ochrony zdrowia;
- utworzenie gminnego centrum informacji.

2. modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej;

Działania związane z realizacją celu:

- modernizację dróg gminnych;
- poprawę lokalnego systemu funkcjonalnych powiązań dróg gminnych z drogami powiatowymi;
- wykorzystanie magistrali kolejowej E 65;
- tworzenie warunków do zapewniania bezpieczeństwa energetycznego mieszkańcom gminy i podmiotom gospodarczym;
- promowanie wykorzystywania energii odnawialnej;
- wspieranie modernizacji urządzeń melioracyjnych;
- wspieranie nowoczesnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

3. rozwój obszarów wiejskich przy zachowaniu i pielęgnowaniu walorów środowiska przyrodniczego;

Działania związane z realizacją celu:

- rozwój infrastruktury technicznej służącej producentom rolnym, obejmującej przede wszystkim usprawnianie powiązań drogowych na obszarach produkcji rolnej; rozbudowę wiejskich sieci wodociągowych i kanalizacyjnych; budowę lokalnych i wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; inicjowanie modernizacji lokalnych sieci elektroenergetycznych a także budowy sieci gazowych;
- tworzenie warunków do wzmacniania konkurencyjności gospodarstw rolnych z terenu gminy, poprzez m.in. ich modernizację, ekologizację i specjalizację oraz organizowanie różnorodnych form powiązań i kooperacji zarówno w układzie poziomym (grupy producenckie), jak i pionowym (pomiędzy producentami, przetwórcami, odbiorcami itp.);
- wspieranie tworzenia na wsi nowych miejsc pracy (zwłaszcza samo zatrudnienia) w zakresie działalności pozarolniczej (turystyka i agroturystyka, obsługa rolnictwa, konserwacja przyrody, kultura, szeroka paleta usług bytowych, usług związanych z gospodarką odpadami oraz z utrzymywaniem infrastruktury technicznej a także rzemiosło artystyczne itp.);
- wdrażanie programów rolno-środowiskowych oraz programu zalesień;
- tworzenie warunków do rozwoju specjalistycznego doradztwa oraz kształcenia ustawicznego w środowiskach wiejskich.

4. wykorzystywanie zasobów kulturowych dla rozwoju gminy;

Działania związane z realizacją celu:

- pozyskiwanie, gromadzenie i upowszechnianie informacji dotyczących dziedzictwa kulturowego gminy;
- promocja dorobku Aleksandra Świętochowskiego i pozytywizmu polskiego służąca rozwojowi gminy;
- rewitalizacja terenów wokół zespołu zabytkowego Gołotczyzny poprzez wykorzystywanie ich do rozwoju funkcji turystycznych;
- modernizacja bazy służącej działalności kulturalnej i wspieranie rozbudowy zaplecza turystycznego;
- wspieranie działań związanych z zagospodarowaniem na terenie gminy części pasma turystyczno-kulturowego organizowanego na obszarze powiatu ciechanowskiego i powiatu przasnyskiego oraz rozwój sieci szlaków turystycznych w gminie;
- usprawnienie powiązań komunikacyjnych w ramach pasm i szlaków turystycznych;
- wspieranie działalności lokalnej organizacji turystycznej;
- tworzenie dogodnych warunków do rozwoju kompleksu turystycznego i wypoczynkowo-rekreacyjnego w Gołotczyźnie;
- rozwijanie w gminie, zintegrowanego na obszarze Mazowsza, systemu informacji i promocji turystycznej.

5. tworzenie warunków dla poprawy bezpieczeństwa mieszkańców, turystów oraz innych osób przebywających na terenie gminy;

Działania związane z realizacją celu:

- usprawnianie funkcjonowania systemów informacyjnych w gminie;
- organizowanie kampanii i akcji prewencyjnych, których celem będzie informowanie i edukowanie społeczeństwa w sprawach dotyczących zagrożeń bezpieczeństwa;
- wprowadzanie nowoczesnych form i metod monitoringu miejsc publicznych szczególnie zagrożonych przestępczością oraz wypadkowością;
- poprawa organizacji ruchu drogowego oraz jakości dróg i urzędzeń drogowych;
- integrowanie i wspieranie działających na terenie gminy służb ratowniczych (policja, straż pożarna, służba zdrowia) oraz doskonalenie gminnego systemu reagowania kryzysowego;
- objęcie programami profilaktyki, interwencji, terapii, i poradnictwa osób lub rodzin z grupy wysokiego ryzyka, w sytuacji nasilających się zagrożeń;
- współdziałanie z partnerami społecznymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

6. doskonalenie funkcjonowania administracji samorządowej oraz innych instytucji świadczących w gminie usługi publiczne;

Działania związane z realizacją celu:

- doskonalenie wiedzy i umiejętności pracowników samorządowych;
- kształtowanie postaw proinnowacyjnych;
- zwiększanie skali i zakresu wykorzystywania technik informatycznych w administracji publicznej;
- utworzenie gminnego centrum informacji.

7. kształtowanie pozytywnego wizerunku i wysokiej pozycji konkurencyjnej gminy.

Działania związane z realizacją celu:

- eksponowanie współczesnych walorów gminy oraz atrakcyjna i efektywna prezentacja jej osiągnięć i możliwości;
- wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego w rozwoju i promocji gminy;
- wspieranie działalności i rozwoju Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie, podległej samorządowi województwa placówki kultury;
- efektywne wykorzystywanie dla celów informacyjno-edukacyjnych i promocyjnych oraz dla rozwoju gminy lokalnych mediów;
- opracowanie elementów identyfikacji wizualnej w tym znaku graficznego (logo gminy);
- aktywny udział samorządu gminy w działaniach z zakresu programowania rozwoju i promocji Mazowsza;
- wspieranie inicjatyw służących kształtowaniu życzliwych swojej małej ojczyźnie postaw obywatelskich mieszkańców gminy.

IV. WYBRANE INFORMACJE O GMINIE RZUTUJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE JEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ

IV.1. Położenie i charakterystyka

Gmina Sońsk jest gminą wiejską, położoną w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ciechanowskim. Graniczy z siedmioma gminami – trzema gminami powiatu ciechanowskiego: od północnego zachodu z gminą Ciechanów, od północnego wschodu z gminą Gołymin-Ośrodek, od zachodu z gminą Ojrzeń oraz z dwiema gminami powiatu pułtuskiego: od wschodu z gminą Gzy, od południowego wschodu z gminą Świercze. Od południa gmina Sońsk graniczy z dwiema gminami powiatu płońskiego: Nowe Miasto i Sochocin.

Powierzchnia gminy wynosi 154,0 km², co stanowi ok. 14,5% powierzchni powiatu ciechanowskiego oraz ok. 0,43% powierzchni województwa mazowieckiego⁶⁶.

Przez gminę Sońsk przebiegają drogi gminne i powiatowe, prowadzące do drogi krajowej nr 50 (stanowiącej południową obwodnicę aglomeracji warszawskiej [Ciechanów-Ostrów Mazowiecka]), drogi krajowej nr 60 (łączącej województwo łódzkie i mazowieckie [Łęczyca-Ostrów Mazowiecka]), drogi wojewódzkiej nr 620 (łącząca Przewodowo-Parcele z Płońskiem, oraz do drogi wojewódzkiej nr 618, łączącej Wyszaków z Gołyminem). Gmina Sońsk położona jest na trasie przebiegu magistrali E-65 Gdańsk-Warszawa.

Gmina Sońsk leży w odległości ok. 10 km od najbliższego ważniejszego ośrodka miejskiego – Ciechanowa, ok. 30 km od Pułtuska, oraz ok. 40 km od Płońska. Ponadto, w odległości ok. 80 km od Sońska w kierunku południowo-wschodnim zlokalizowana jest stolica województwa mazowieckiego – Warszawa. W odległości ok. 135 km w kierunku północnym leży Olsztyn, ok. 180 km w kierunku zachodnim – Toruń, a ok. 190 km w kierunku północno-wschodnim – Białystok. Odległość gminy od granicy Polski wynosi: z Rosją – 170 km, z Litwą – 230 km, z Białorusią – 170 km, z Ukrainą – 220 km, ze Słowacją – 360 km, z Czechami – 340 km, z Niemcami – 410 km.

⁶⁶ Dane GUS z 2014 r. pow. gminy Sońsk: 154 km², pow. powiatu ciechanowskiego: 1060 km², pow. woj. mazowieckiego: 35558 km²

Siedziba gminy – miejscowość Sońsk, zlokalizowana jest w jej centralnej części. W skład gminy Sońsk wchodzi 37 sołectw: Bądkowo, Bieńki-Karkuty, Bieńki-Śmietanki, Burkaty, Ciemnewko, Ciemnewo, Cichawy, Chrościce, Damięty, Drażewo, Gąsocin, Gołotczyzna, Gutków, Kałęczyn, Komory Dąbrowne, Kosmy-Pruski, Koźniewo-Łysaki, Koźniewo-Średnie, Koźniewo-Wielkie, Łopacin, Marusy, Mężenino, Niestuchy, Olszewka, Ostaszewo, Pękawka, Sarnowa Góra, Skrobocin, Sobokłęszcz, Sońsk, Spądoszyn, Strusin, Strusinek, Szwejki, Ślubowo, Wola Ostaszewska.

Schemat 4. Położenie gminy Sońsk w województwie mazowieckim.

Źródło: Opracowanie własne.

Schemat 5. Podział gminy Sońsk na sołectwa.

Źródło: Opracowanie własne.

IV.2. Zarys historii i przemian struktury przestrzennej gminy

Najstarsze ślady pobytu człowieka na terenie gminy Sońsk pochodzą z epoki żelaza (700-400 p.n.e.), reprezentuje je cmentarzysko kultury łużyckiej w Sarnowej Górze oraz grodzisko w Bieńkach Karkutach (ok. 500-200 p.n.e.). Stanowiska kultury łużyckiej zlokalizowano również w Ciemnieuku i Łopacinie. Dodatkowo w części miejscowości Chrościce – Łyczki znajduje się cmentarzysko z czasów wpływów rzymskich⁷.

⁷ Artur Falenta „600 lat Sońska”, Tygodnik Ciechanowski z 1985 r.

Początki osadnictwa w Sońsku sięgają czasów wczesnego średniowiecza⁸. Powstało wówczas grodzisko położone na lewym brzegu rzeki Sony, wchodzące w skład tzw. ciechanowskiego państwka plemiennego. Grodzisko to było typu nawodnego⁹, oparte na planie owalu i ogrodzone wałem o wysokości 3 m. Krajobraz wokół osady tworzyły moczary, rozlewiska, lasy olchowe i dębowe. Położenie nad rzeką zapewniało osadzie obronność. Dodatkowo Sońsk mógł wspomagać obronę zamku w Ciechanowie przed Jadźwingami i Krzyżakami. Oprócz grodziska, z podobnego okresu odkryto również cmentarzyska w Ciemnieuku, Koźniewie Wielkim i Łopacinie. W Koźniewie Wielkim i Olszewce znajdowały się osady otwarte, zaś w miejscowości Cichawy zlokalizowane było stanowisko hutnicze. W dymarkach wytapiano żelazo z rudy darniowej, wydobywanej z zalewów rzeki Sony.

Ryc. I Grodzisko w Sońsku – 1936

Źródło: Reprodukacja zdjęcia z albumu p. Marii Mazurkiewicz, w: Sońsk moja wieś, moja gmina, dawniej i dziś, prawda i legenda 1385-2010, Stefan Rydzewski, Sońsk, 2010, s.21

Według niektórych źródeł podaje się, że Sońsk prężnie rozwijał się już w XII wieku, co wyróżniało go na tle osad ziemi Ciechanowskiej. W marcu 1378 roku założono parafię w Ciemnieuku¹⁰. Pierwsze pisemne wzmianki na temat Sońska datowane są na rok 1385 i związane są z działalnością ośrodka parafialnego Sońsk.

W latach 1452-1456 wojskim ciechanowskim był „Przedzoma de Sonsko”. Spekuluje się, że nazwa „Sońsk” może pochodzić od nazwy rzeki – Sona lub od nazwiska wojskiego¹¹. W roku 1519 wybudowano kolejny kościół w Sońsku. Fundatorem był Jan z Chrościc hrabia Trzaska – kanonik płocki i proboszcz soński¹².

W roku 1697 szlachta z ziemi ciechanowskiej licznie uczestniczyła w wolnej elekcji Augusta II Mocnego. Wśród szlachty popierającej elekcję znalazły się m.in. rodziny: Bieńkowskich, Burkackich, Chrościckich, Damięckich, Komorowskich, Maruszewskich, Niestuchowskich. Nazwiska te powiązane są z dzisiejszymi nazwami miejscowości w gminie Sońsk.

⁸ Badania archeologiczne wskazują na ok. 600-1250 r.

⁹ Katalog zabytków sztuki w Polsce, pod red. Izabeli Garlickiej, Wandy Sygetyńskiej, t. X, z. I, Warszawa 1977, s.53

¹⁰ Ibidem: Sońsk moja wieś, moja gmina..., s. 13

¹¹ Ibidem: Sońsk moja wieś, moja gmina..., s. 11

¹² Ibidem: Sońsk moja wieś, moja gmina..., s. 13

W XVII wieku mieszkańcy gminy Sońsk zmagali się z „potopem szwedzkim”, podczas którego średniowieczne grodzisko było wykorzystywane jako element fortyfikacji. Po tych wydarzeniach obwałowania zaczęto nazywać „szwedzkim okopem”¹³. W XVIII wieku Polska straciła niepodległość. W październiku 1794 r. w okolicach Sońska rozbito jeden z działających w tych okolicach oddziałów partyzanckich w insurekcji kościuszkowskiej. Mieszkańcy gminy uczestniczyli aktywnie w powstaniu styczniowym. 22 sierpnia 1863 na pograniczu gminy Sońsk, Ciechanów i Ojrzeń stoczono jedną z ostatnich bitew na Mazowszu Północnym. Oddział kawalerii Dionizego Centkowskiego spotkał oddział kozaków, którzy po uzyskaniu pomocy ułanów, unicestwili oddział powstańców.

W XIX wieku teren gminy Sońsk stał się obszarem działań wojennych. Stacjonowali tu Rosjanie, zaś po roku 1806 cesarz Napoleon założył pod Łopacinem kwaterę główną. Trzy lata później nastąpił przemarsz wojsk austriackich, zaś w 1812 przemarsz wojsk bawarskich. W roku 1831 wybuchła epidemia cholery, czego świadectwem są ślady cmentarza choleryków w pobliżu drogi w kierunku Koźniewa. Tereny Sońska znajdowały się wówczas pod zaborem rosyjskim.

Pod koniec XIX wieku gmina Sońsk liczyła 18114 morgów, 564 domy i 5746. Wśród zabudowy wyróżniały się trzy kościoły, stacja kolejowa w Gąsocinie, dwie szkoły oraz osiem karczm.

Ryc. II Kościół w Sońsku – 1921 r.

Źródło: Fotografia wykonana przez ks. W. Turkowskiego, w: Sońsk moja wieś, moja gmina, dawniej i dziś, prawda i legenda 1385-2010, Stefan Rydzewski, Sońsk, 2010, s.26

W roku 1904 rozpoczęto budowę obecnego kościoła w Sońsku. Cztery lata później Aleksandra Bąkowska otworzyła szkołę rolniczą dla dziewcząt w Gołotczyźnie, zaś w 1912 Aleksander Świętochowski – szkołę rolniczą dla chłopców¹⁴. Z inicjatywy Świętochowskiego powstała również poczta, przystanek kolejowy oraz zawiązała się spółdzielnia spóżywców. W kolejnych latach powstało muzeum pozytywizmu jego imienia¹⁵. Od 1915 roku w Sońsku kwaterował uralski pułk kozaków. W połowie sierpnia toczyły się zacięte walki wojsk polskich z bolszewikami pod Sarnową Górą oraz

¹³ Artur Falenta, Sońsk wieś wpisana w dzieje, w: Mazowsze ciechanowskie – moja mała ojczyzna, szkice z dziejów regionu do roku 1918, s. 233

¹⁴ Ibidem: Sońsk moja wieś, moja gmina..., s. 14

¹⁵ Ibidem: Artur Falenta „600 lat Sońska”...

w Drążewie. W 2005 roku na Sarnowej Górze decyzją władz gminy wzniesiono symboliczny głaz upamiętniający to wydarzenie. W roku 1938 w Sońsku powstała Straż Ogniowa.

Ryc. III Budynek Szkoły Rolniczej „Bratne” w Gołotczyźnie

Źródło: Założyciel szkoły – A. Świętochowski, projekt budynku – R. Gutt, w: Sońsk moja wieś, moja gmina, dawniej i dziś, prawda i legenda 1385-2010, Stefan Rydzewski, Sońsk, 2010, s.156

W latach 1939-1945 na terenie gminy działał ruch oporu i tajne nauczanie, wspierane przez Armię Krajową oraz Narodowe Siły Zbrojne. Konsekwencją były liczne egzekucje oraz odsyłanie do obozów pracy, m.in. w Sońsku i Janówku. 17 stycznia 1945 roku nastąpiło wyzwolenie Sońska. Trzy lata później w zabudowaniach po byłym folwarku powstał Państwowy Ośrodek Maszynowy w Sońsku. W pierwszych latach po odzyskaniu wolności działały organizacje opozycyjne „Burza” i „Roja”. W latach 1945-1950 zginęło tu czternastu działaczy partyjnych i społecznych. W 1985 dla uczczenia ich śmierci odsłonięto w Sońsku pomnik z nazwiskami poległych. W 1985 roku gmina Sońsk należała do czołówki wojewódzkiej pod względem produkcji rolniczej i przemysłowej na wsi. Istniała tam nowoczesna wytwórnia wód gazowanych, cegielnia, mleczarnia, młyny, piekarnie i rzeźnia. Działalność kulturalną prowadził Gminny Ośrodek Kultury, kluby „Ruch”, OSP, KGW oraz inne organizacje. Z krajobrazu coraz szybciej znikwały drewniane chaty, zaścianki, czy dworki. Do dzisiaj pozostało ich niewiele¹⁶.

¹⁶ Ibidem: Artur Falenta „600 lat Sońska”...

Ryc. IV Budynek Urzędu Gminy w Sońsku zbudowany w 1921 r.

Źródło: Fotografia wykonana w marcu 1982 r., w: Sońsk moja wieś, moja gmina, dawniej i dziś, prawda i legenda 1385-2010, Stefan Rydzewski, Sońsk, 2010, s.117

Od 1950 roku gmina Sońsk należała do województwa warszawskiego, następnie wg podziału administracyjnego z 1975 roku do województwa ciechanowskiego, zaś od roku 1999 jest częścią województwa mazowieckiego i powiatu ciechanowskiego.

Obecnie wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, rozwijające się na bazie gospodarstw indywidualnych, co wynika przede wszystkim z uwarunkowań środowiska przyrodniczego.

IV.3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Sieć osadniczą gminy Sońsk stanowią wsie rozmieszczone dość równomiernie na obszarze całej gminy. Zabudowa w gminie jest bardzo rozproszona, największe skupiska zabudowy stanowią wsie położone wzdłuż linii kolejowej: Gąsocin, Sońsk, Gołotczyzna i Soboklęcz. Układ komunikacyjny jest stosunkowo dobrze rozwinięty, tworzą go drogi gminne i powiatowe, aczkolwiek ich stan techniczny nie jest zadowalający. W głównej mierze są to nieutwardzone drogi gruntowe i żwirowe. W planie zagospodarowania województwa mazowieckiego wskazana jest lokalizacja nowej drogi wojewódzkiej, usytuowanej równolegle do linii kolejowej. Administracyjne centrum gminy stanowi wieś Sońsk, położona w centralnej jej części.

W skład gminy wchodzi 40 miejscowości o charakterze:

- wsi ulicówki – zwarta zabudowa po obu stronach jednej drogi, np. Koźniewo Wielkie, Chrościce, Bądkowo;
- wsi widlicy – zwarta zabudowa wzdłuż dwóch, trzech rozwidlających się dróg, np. Ciemnowo, Sarnowa Góra;
- wsi wielodrożnicy – zwarta lub luźna zabudowa dużej wsi wzdłuż kilku dróg o nieregularnym kształcie, np. Sońsk, Gołotczyzna, Gąsocin;
- wsi rzędówki – luźna zabudowa wzdłuż drogi, najczęściej po jednej stronie, po drugiej stronie pola, np. Damięty, Bądkowo, Pogąsty, Komory Błotne,

Zabudowa gminy jest bardzo rozproszona, a jej stan techniczny w wielu przypadkach jest niezadowalający.

Najbardziej rozwiniętą oraz zwartą strukturą przestrzenną zabudowy wyróżniają się wsie Gąsocin, Sońsk i Gołotczyzna. Sońsk i Gołotczyzna zlokalizowane są w centralnej części gminy, Gąsocin natomiast – w południowej.

Miejscowość Sońsk od wschodu, południa i zachodu otoczona jest rozległymi terenami pól – gruntów ornych i łąk. Od północy i północnego zachodu sąsiaduje z miejscowością Gołotczyzna. Przez Sońsk przepływa rzeka Sona – lewobrzeżny dopływ Wkry. Sońsk zlokalizowany jest na przecięciu dwóch dróg powiatowych klasy głównej i lokalnej (2421W i 1228W).

Położenie oraz koncentracja ważnych funkcji sprawiła, że od 1864 r.¹⁷ Sońsk jest siedzibą władz gminy oraz lokalnym centrum usługowym, pomimo faktu, iż nie jest to największa miejscowość w gminie. Znajdują się tu podstawowe usługi społeczne z zakresu oświaty, administracji, ochrony zdrowia, sportu. Przy ul. Ciechanowskiej znajduje się zabytkowy kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego, a w odległości ok. 200 m od niego – grodzisko wczesnośredniowieczne. Kościół stanowi dominantę wysokościową i architektoniczną w strukturze zabudowy wsi, niewątpliwie wpływając pozytywnie na krajobraz.

Zwarta zabudowa, tworząca dość widoczne pierzeje wzdłuż ulic, koncentruje się głównie w południowej oraz centralnej części miejscowości. Występują tam tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej (w zdecydowanej większości niska zabudowa wolnostojąca) oraz większe tereny zabudowy produkcyjno – usługowej (przy ul. Klonowej). W centralnej części miejscowości występuje również zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna. Na północy zabudowa jest bardziej rozproszona i nabiera charakteru wsi ulicówki.

Wśród zabudowy mieszkaniowej pojawiają się pojedyncze budynki usługowe – głównie sklepy spożywcze oraz budynki użyteczności publicznej.

Zdjęcie 1. Sońsk - widok na kościół.

Źródło: Zdjęcia własne.

Kolejną miejscowością, skupiającą usługi, w tym obiekty użyteczności publicznej jest Gąsocin. Posiada on największą powierzchnię i największą liczbę mieszkańców w gminie. Położony jest w południowej jej części, pomiędzy linią kolejową oraz skrzyżowaniem dróg powiatowych (1242W – zbiorcza, i 2421W – główna). Od południa miejscowość ogranicza zwarty kompleks leśny, od północy tereny zalesione i łąki, od wschodu i zachodu tereny pól.

Zdjęcie 2. Widok na Gąsocin od strony Kałużczyna

¹⁷ Sońsk moja wieś, moja gmina, dawniej i dziś, prawda i legenda 1385-2010, Stefan Rydzewski, Sońsk, 2010, s.18

Źródło: zasoby własne.

Struktura zabudowy Gąsocina, głównie pomiędzy ul. Ciechanowską a Płońską, również jest dosyć zwarta. W miejscowości występują przede wszystkim tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. Tereny produkcyjne i produkcyjno – usługowe rozmieszczone są w różnych częściach wsi i nie tworzą zwartych kompleksów. Drobne budynki usługowe pojawiają się także wśród zabudowy mieszkaniowej. W Gąsocinie znajduje się kościół oraz zabytkowa stacja kolejowa.

Trzecią co do wielkości miejscowością w gminie jest Gołotczyzna. Sąsiaduje ona z Sońskiem, położona jest na północ od rzeki Sony, pomiędzy linią kolejową a skrzyżowaniem dróg powiatowych (2421W – droga klasy głównej, 1248W i 1223W – lokalnej). Struktura przestrzenna nie jest już tak zwarta jak w wyżej omawianych miejscowościach. Zabudowa, głównie mieszkaniowa, koncentruje się przy torach kolejowych (stacji PKP), wzdłuż ul. Ciechanowskiej oraz pomiędzy ul. Ciechanowską a ul. Aleksandry Bąkowskiej. Występuje tu również niewielki obszar zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Miejscowość otoczona jest z trzech stron terenami pól, od południa graniczy z zabudową Sońska. We wsi koncentrują się usługi kulturalne i oświatowe, odbywają liczne imprezy kulturalne.

Pozostałe miejscowości w gminie w większości charakteryzują się rozproszoną zabudową. W strukturze użytkowania gruntów przeważają tereny rolnicze, dlatego też dominuje zabudowa zagrodowa, którą w kilku przypadkach (Soboklęczysz, Ślubowo) uzupełniają budynki mieszkalne jednorodzinne. Na całym obszarze gminy występują także pojedyncze obiekty usługowe i produkcyjne. Zabudowa często odsunięta jest od dróg gminnych i powiatowych w głąb działek, do budynków prowadzą drogi wewnętrzne. Nie ma więc większych obszarów zwartej zabudowy z wykształconą linią zabudowy. Zabudowa rozmieszczona jest dość równomiernie, nie występuje jedynie we wschodniej i południowo-wschodniej części gminy, porośniętej lasami.

Zdjęcie 3 . Zabudowa w Sarnowej Górze

Źródło: zdjęcia własne

Zdjęcie 4. Drewniana zabudowa w gminie.

Źródło: Zdjęcia własne

Zdjęcie 5. Rozproszona zabudowa zagrodowa.

Źródło: Zdjęcia własne

Gmina Sońsk położona jest na wysoczyźnie ciechanowskiej, której rzeźba terenu ukształtowana została w wyniku zlodowacenia środkowopolskiego. Dominuje tu krajobraz pól uprawnych, urozmaicany pagórkami morenowymi oraz terenami łąk i lasów. Zabudowa ma rozproszony charakter. Linia kolejowa jest elementem, który niejako dzieli gminę Sońsk na dwie

wyraźnie różniące się pod kątem krajobrazowym części. Część na wschód od linii wyróżnia się większym udziałem powierzchni leśnych oraz mniejszą gęstością zabudowy, m.in. w takich sołectwach jak Marusy, Ciemniewo czy Kałęczyn. W części zachodniej, szczególnie południowo-zachodniej, krajobraz jest w wielu miejscach zdegradowany. Prowadzone jest tam na masową skalę wydobywanie piasków i żwirów, które bezpowrotnie przekształca naturalny krajobraz (m.in. Sarnowa Góra, Cichawy, Łopacin).

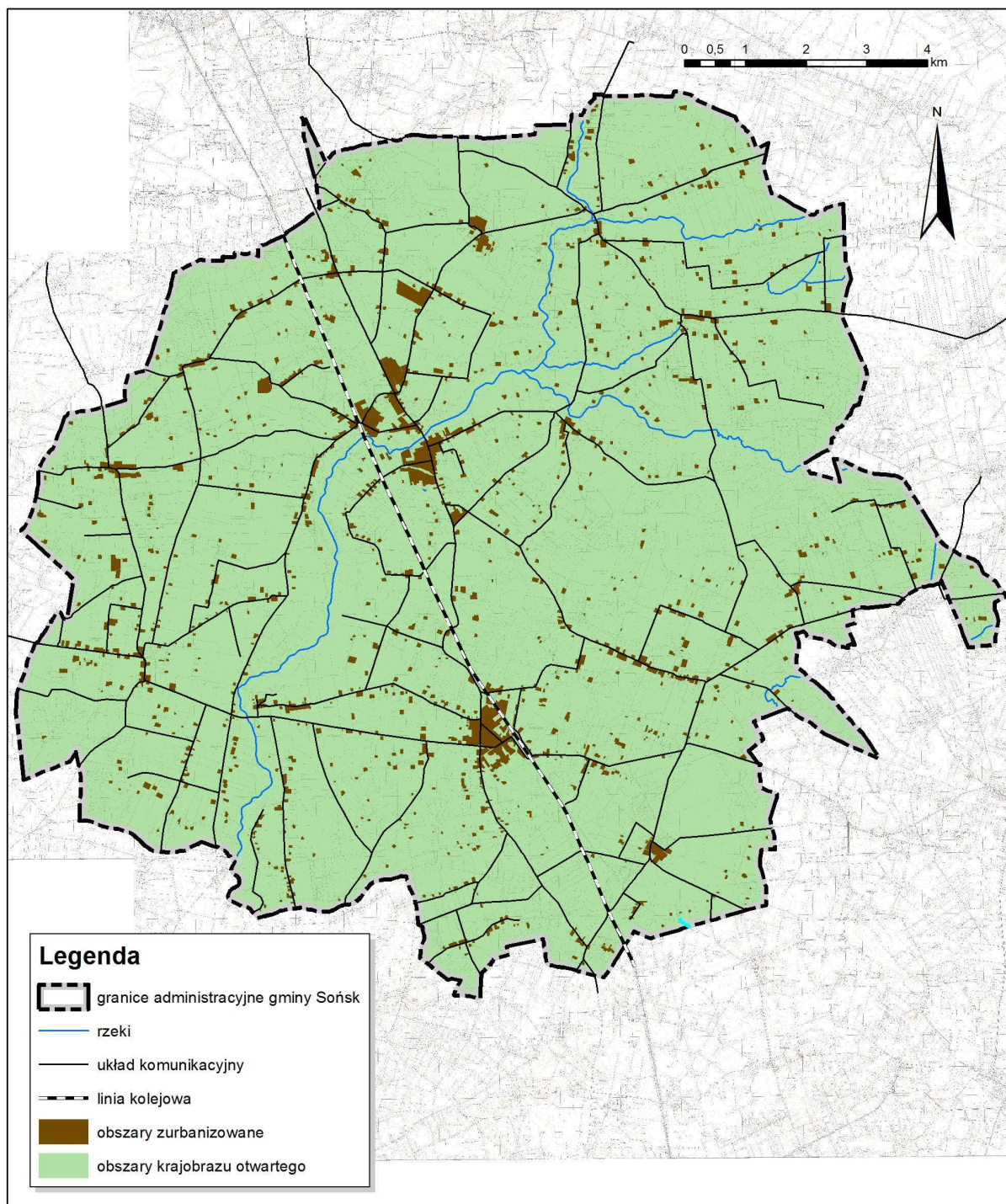
Zdjęcie 6. Krajobraz zdegradowany – wydobywanie piasku i żwiru w Cichawach

Źródło: zdjęcia własne

Do obszarów o naturalnym charakterze należy więc zaliczyć tereny otwarte, które stanowią grunty orne, łąki i pastwiska oraz tereny lasów i zadrzewień. Rozległe obszary wolne od zabudowy stanowią prawie 90% obszaru gminy.

Schemat 6. Struktura przestrzenna gminy – stan obecny.

Źródło: opracowanie własne.

Struktura własności gruntów

Grunty na obszarze gminy Sońsk są własnością gminy, powiatu, Skarbu Państwa, kościołów i związków wyznaniowych, spółek, spółdzielni oraz osób fizycznych. Grunty stanowiące własność osób fizycznych stanowią ponad 85% powierzchni gminy. Nieruchomości stanowiące własność gminy to grunty tworzące gminny zasób nieruchomości. Gmina jest właścicielem m.in. gruntów pod

obiektami jednostek podległych gminie (administracja, kultura, sport, oświata, infrastruktura techniczna) oraz gruntów pod drogami gminnymi.

Tabela 1 . Struktura własności gruntów w gminie.

Struktura własności gruntów w gminie Sońsk		
własność	Powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy
Skarb Państwa	1573,9	10,2%
Województwo	20,6	0,1%
Powiat	302,9	2,0%
Gmina	326	2,1%
Osoby fizyczne	13127,6	85,2%
Kościoty i związki wyznaniowe	24	0,2%
Inne (spółdzielnie, spółki, inne)	25	0,2%

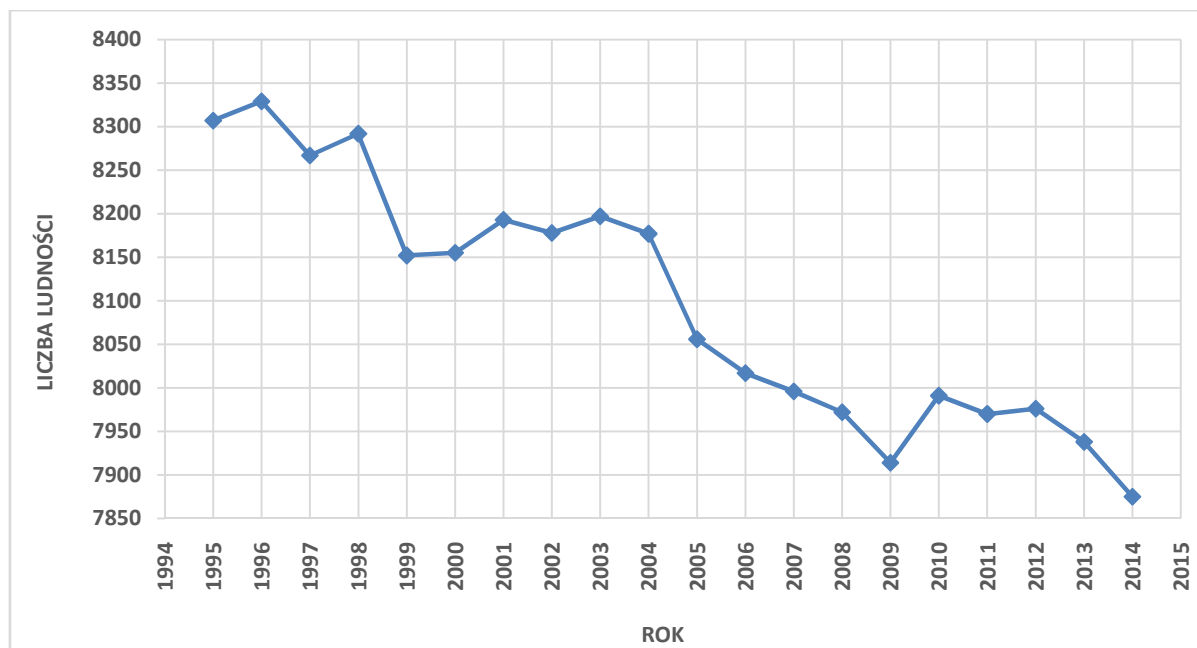
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Sońsk.

IV.4. Demografia

Gmina wiejska Sońsk na koniec 2014 r. liczyła 7 875 mieszkańców, co dawało jej trzecie miejsce w powiecie pod względem liczby ludności (dane GUS). Ludność gminy stanowiła 8,7% ludności zamieszkałej w powiecie ciechanowskim. Gęstość zaludnienia na obszarze gminy jest niska. Na 1 km² jej powierzchni przypada 51 mieszkańców, natomiast w powiecie wskaźnik ten wynosi 86 osób/km².

W porównaniu z 2005 r. liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 181 osób, co stanowi ponad 2% ubytek ludności. Ogólna liczba mieszkańców gminy na przestrzeni lat sukcesywnie się zmniejsza, jednak w ostatnich latach zaobserwowano względną stabilizację i zmniejszenie tempa procesu.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Sońsk w latach 1995-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Gminę zamieszkuje 3 998 mężczyzn (51% ludności gminy) i 3 877 kobiet (49% ludności). Współczynnik feminizacji (stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn) wynosi więc 97 i jest znacznie niższy od średniej dla powiatu ciechanowskiego (103), województwa mazowieckiego (109) oraz wskaźnika dla kraju (107).

Tabela 2. Struktura ludności gminy Sońsk na przestrzeni lat 1995 – 2014.

liczba\rok	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	8307	8155	8056	7991	7970	7976	7938	7875
mężczyźni	4214	4124	4045	4039	4029	4040	4028	3998
kobiety	4093	4031	4011	3952	3941	3936	3910	3877

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

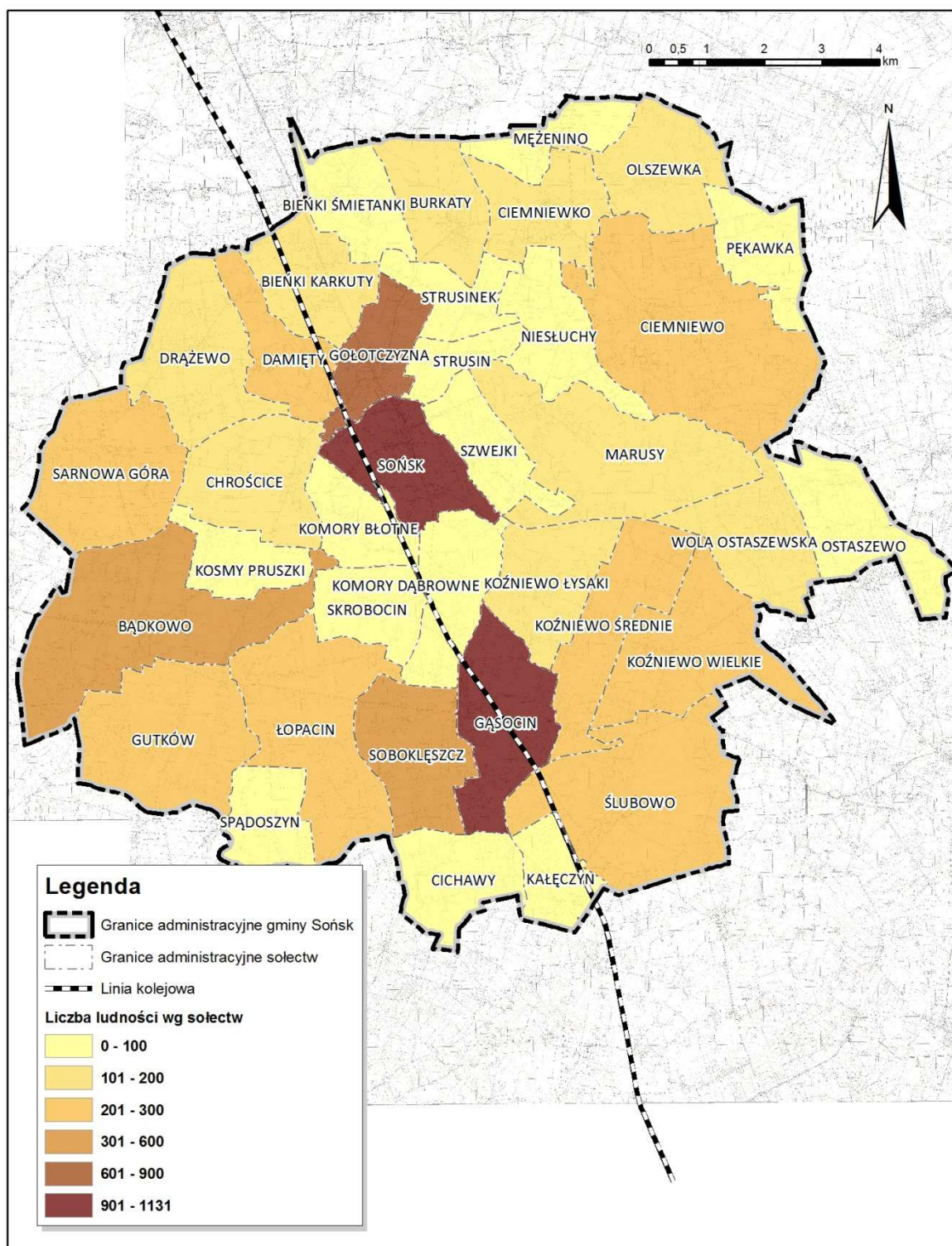
Tabela 3. Liczba ludności poszczególnych sołectw, stan na rok 2014.

sołectwo	liczba ludności	% ludności gminy	sołectwo	liczba ludności	% ludności gminy
Bądkowo	354	4,5	Koźniewo-Wielkie	279	3,6
Bieńki-Karkuty	168	2,1	Łopacin	285	3,6
Bieńki-Śmietanki	77	1,0	Marusy	159	2,0
Burkaty	136	1,7	Mężenino	42	0,5
Ciemniewo	228	2,9	Niestłuchy	85	1,1
Ciemniewko	101	1,3	Olszewka	114	1,5
Cichawy	92	1,2	Ostaszewo	77	1,0

Chrościce	140	1,8	Pękawka	33	0,4
Damięty	211	2,7	Sarnowa Góra	226	2,9
Drażewo	129	1,6	Skrobocin	73	0,9
Gąsocin	1131	14,5	Soboklęszcz	549	7,0
Gołotczyzna (+Dziarno)	749	9,6	Sońsk	966	12,3
Gutków	229	2,9	Spądoszyn	82	1,0
Kałęczyn	43	0,5	Strusin	55	0,7
Komory Błotne	46	0,6	Strusinek	92	1,2
Komory Dąbrowne (+Janówek)	32	0,4	Szwejki	92	1,2
Kosmy-Pruski	68	0,9	Ślubowo	209	2,7
Koźniewo-Łysaki	114	1,5	Wola Ostaszewska	122	1,6
Koźniewo-Średnie	236	3,0			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Sońsk.

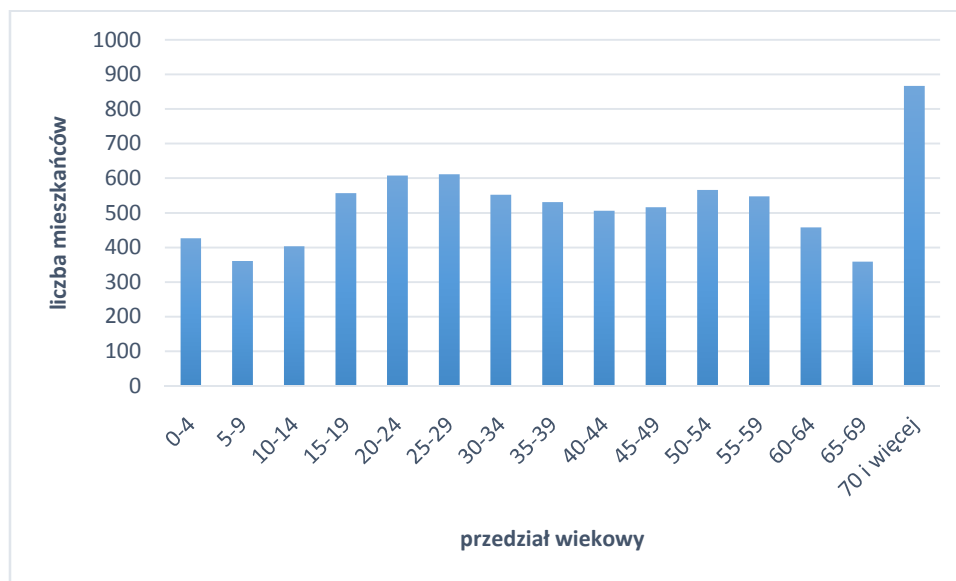
Schemat 7. Liczba mieszkańców gminy Sońsk w roku 2014 w rozróżnieniu na poszczególne sołectwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Sońsk.

Gminę Sońsk charakteryzuje stosunkowo niekorzystna struktura wieku ludności. Wysoki, stale rosnący udział społeczności lokalnej stanowią osoby powyżej 70. roku życia, co niekorzystnie wpływa na możliwości rozwojowe gminy. Najwięcej mieszkańców stanowią osoby w wieku 20-29 lat, co może być efektem wyżu demograficznego lat 80. XX wieku.

Wykres 2 . Struktura wieku ludności gminy Sońsk w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

W odniesieniu do klasyfikacji ze względu na wiek zdolności do pracy, struktura demograficzna gminy Sońsk nie odbiega znacząco od tendencji krajowych. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 19,7% i jest wyższy niż średnia krajowa – 18%. W wieku produkcyjnym znajduje się 61,8% populacji, natomiast w wieku poprodukcyjnym – 18,5%. Obie te wartości są niższe niż wskaźniki dla kraju (kolejno 63% i 19%). Jednak w porównaniu z 1995 r. nastąpił znaczny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym (30,1%). Wzrósł natomiast udział osób w wieku produkcyjnym (54,2%) oraz poprodukcyjnym (15,7%). Wzrosła więc wartość wskaźnika obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), który w 2004 r. wynosił 64,8 osób, a w 2014 r. już 94 osoby.

Najlepszym wskaźnikiem, ukazującym ruch naturalny i wędrowną ludności, wskazującym w pewnym stopniu na rozwój gminy, jest przyrost rzeczywisty. Składają się na niego dwa podstawowe czynniki – przyrost naturalny (różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem a odpływem ludności).

Na przestrzeni lat 1995-2014 zauważalny jest ubytek ludności w gminie Sońsk. W latach 1995 – 2002 oraz 2012 i 2013 w gminie odnotowano dodatni przyrost naturalny. W pozostałych latach przyrost był ujemny. W 2014 r. wg danych GUS, w gminie Sońsk urodziły się 84 osoby, zmarło 97. Przyrost naturalny był więc ujemny i wynosił -13 (-0,8 na 1000 osób).

Tabela 4. Ruch naturalny ludności w latach 1995-2014.

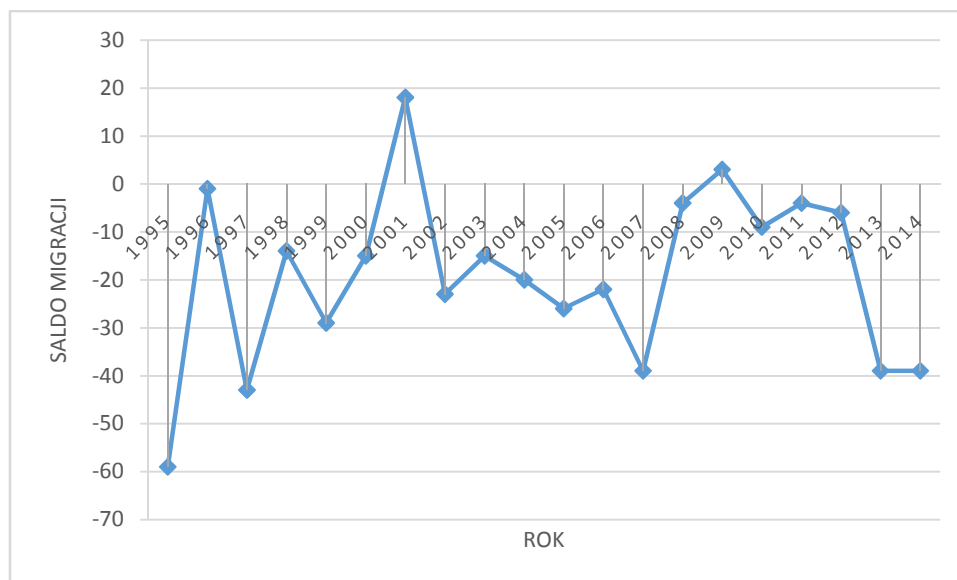
Liczba osób\rok	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014

urodzenia żywe	106	94	74	85	80	99	86	84
zgony	99	73	85	102	97	84	80	97
przyrost naturalny	7	21	-11	-17	-17	15	6	-13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Gminę Sońsk charakteryzuje ujemne saldo migracji, zgodnie z tendencjami krajowymi, obejmującymi procesy migracyjne związane z wyjazdami z małych miejscowości do większych ośrodków miejskich, głównie w celach zarobkowych i edukacyjnych. Dodatnie wartości saldo migracji osiągnęło jedynie w latach 2001 i 2009. Najwyższą wartość zanotowano w 2001 r. i wynosiła ona 18, najniższą w 1995 r. (-59).

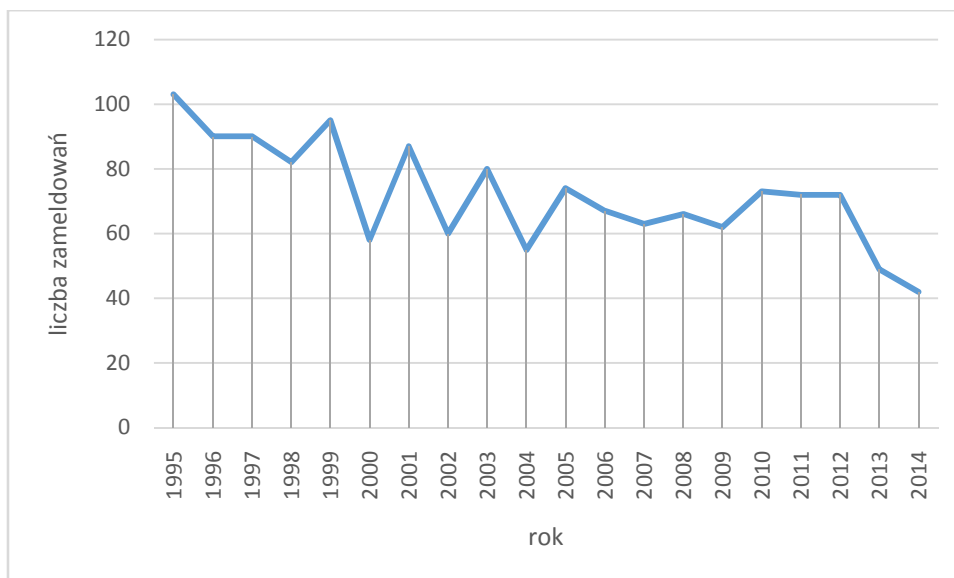
Wykres 3. Saldo migracji w gminie Sońsk w latach 1995-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Liczba nowych zameldowań w gminie Sońsk stopniowo maleje. W 1995 r. zameldowanych zostało ponad 100 osób, natomiast w 2014 r. już tylko 42 osoby. Średnia z ostatnich 10 lat wynosi 72 os./rok. W porównaniu z 1995 r. spadła również liczba wymeldowań ze 162 do 81 osób.

Wykres 4. Liczba zameldowań w gminie Sońsk w latach 1995-2014.

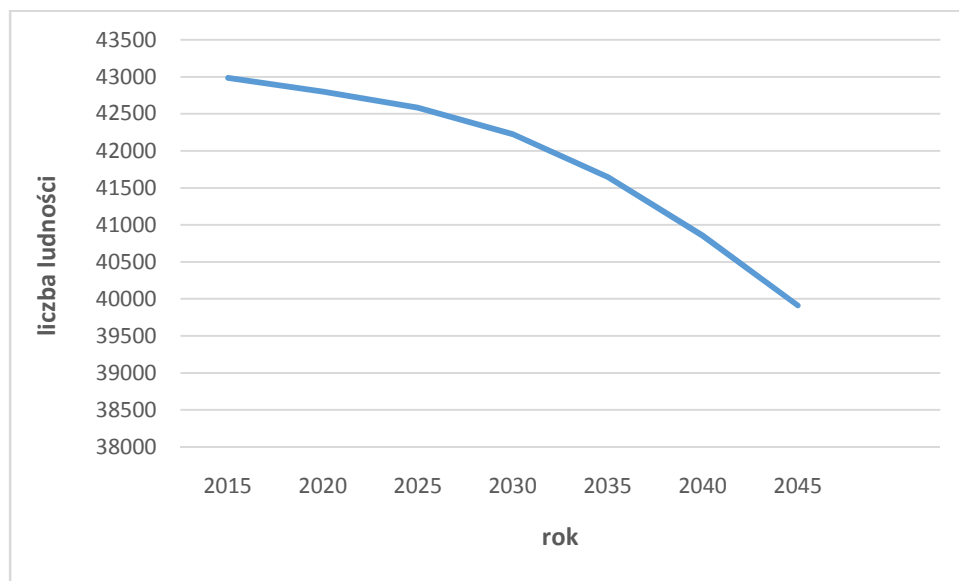
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Prognozy demograficzne

Prognoza demograficzna Głównego Urzędu Statystycznego sporządzona została w roku 2011 i obejmuje perspektywę do roku 2050. Dane dotyczą powiatów w podziale na miasto i wieś. Ze względu na brak danych dotyczących analizowanego obszaru za punkt odniesienia przyjęto najbardziej zbliżone dane – liczbę ludności dla obszarów wiejskich w powiecie ciechanowskim. Biorąc pod uwagę tendencje występujące w gminach wiejskich powiatu ciechanowskiego należy się spodziewać zmniejszania się liczby ludności w gminie Sońsk. W dalszym ciągu postępować będzie proces starzenia się społeczeństwa. Do 2045 r. zmniejszy się znacząco udział dzieci i osób młodych na rzecz osób starszych.

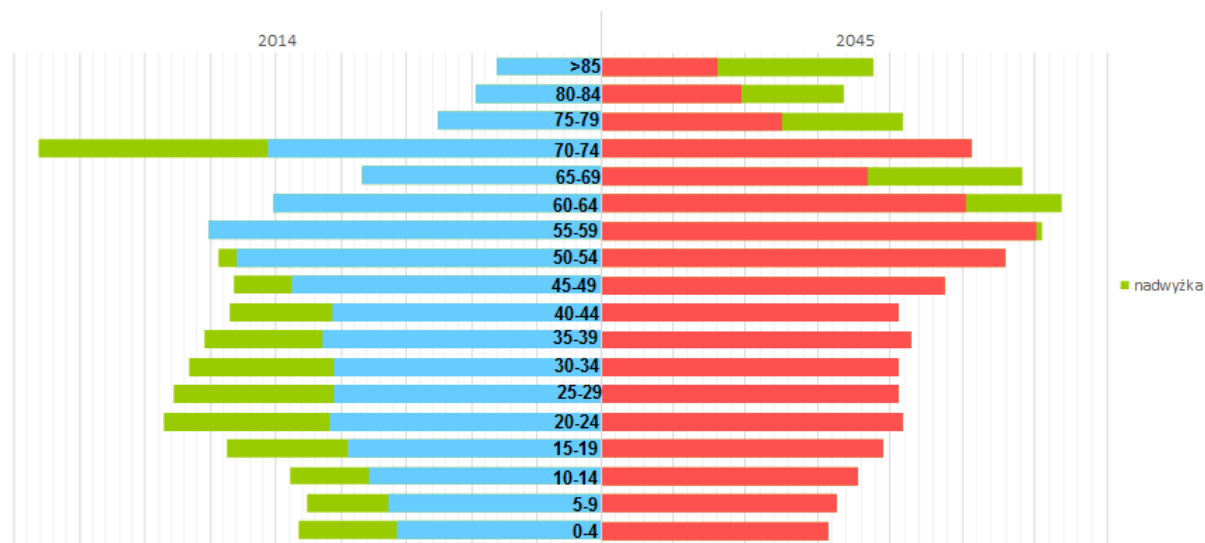
Na podstawie analizy danych udostępnionych przez GUS dotyczących liczby ludności gminy Sońsk oraz liczby ludności wiejskiej powiatu ciechanowskiego zanotowano spadek udziału ludności gminy w ogólnej liczbie ludności wiejskiej powiatu w latach 2005-2014 (tabela 3) z 19,1% do 18,3%. Do dalszego prognozowania liczby ludności gminy Sońsk przyjęto, że w okresie lat 2015-2045 spadek udziału ludności gminy w ogólnej liczbie ludności wiejskiej całego powiatu nie będzie znacząco postępował, a docelowo w 2045 r. będzie porównywalny do stanu obecnego.

Wykres 5. Prognoza liczby ludności na terenie wsi w powiecie ciechanowskim do 2045 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wykres 6 . Prognoza liczby ludności wg grup wieku na terenie wsi w powiecie ciechanowskim w 2045 r. w porównaniu do 2014 r.

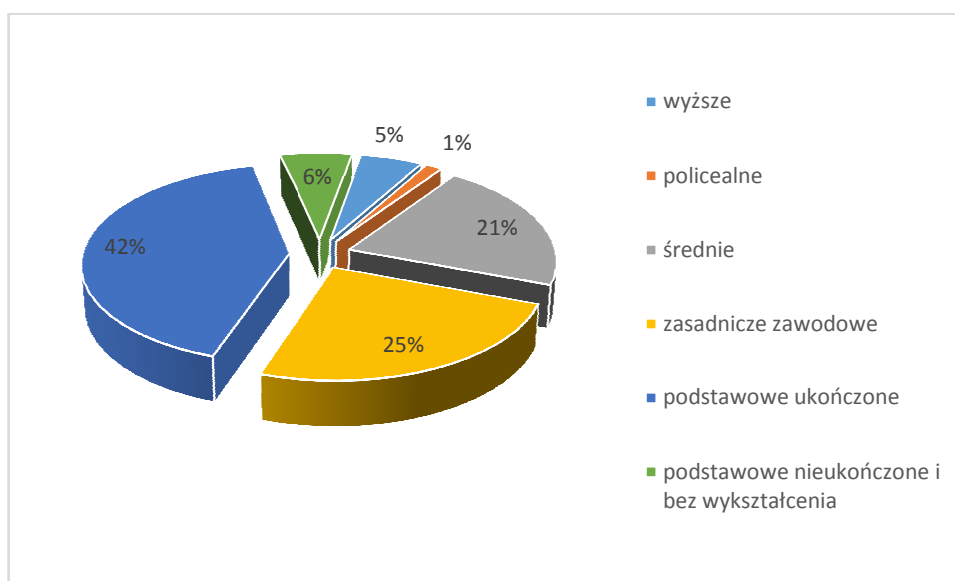
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Struktura wykształcenia

W 2002 r. struktura wykształcenia mieszkańców gminy Sońsk przedstawiała się w niekorzystny sposób. Ludność gminy charakteryzował niski poziom wykształcenia. Najwięcej osób posiadało wykształcenie podstawowe – 41% mieszkańców oraz zasadnicze zawodowe – 24%. Jedynie 5% ludności posiadało wykształcenie wyższe i aż 6% mieszkańców nie posiadało wykształcenia

szkolnego lub posiadało wykształcenie podstawowe nieukończone (dane GUS – Narodowy Spis Powszechny 2002).

Wykres 7 . Struktura wykształcenia mieszkańców gminy Sońsk w roku 2002.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Bezrobocie

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych zamieszkujących gminę Sońsk stanowi 7,7% ludności w wieku produkcyjnym. Jest to wartość porównywalna do średniej krajowej (7,5%), jednak niższa w porównaniu z powiatem ciechanowskim, gdzie bezrobotni stanowią 9,3% ludności gminy w wieku produkcyjnym.

Tabela 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2003-2014.

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych	13,1	12,2	11,1	9,8	7,7	4,7	6,3	6,9	7,2	7,3	7,9	7,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

IV.5. Zasoby mieszkaniowe

Powierzchnia użytkowa mieszkania, wyposażenie w instalacje oraz wyposażenie mieszkań to niektóre z czynników wpływające na standard zamieszkania.

Tabela 6. Budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie gminy, w latach 2008-2014.

rok/jednostka terytorialna	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
powiat ciechanowski	16305	16442	16537	16913	17012	17144	17253
gmina Sońsk	2111	2120	2126	2165	2174	2190	2195

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 7. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania.

rok/jednostka terytorialna	1 mieszkanie			na 1 osobę		
	2008	2011	2014	2008	2011	2014
	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]
województwo mazowieckie	68,4	70,9	71,7	25,8	28	29,1
powiat ciechanowski	72,7	75,8	76,4	23,2	24,9	25,9
gmina Sońsk	78,1	82,2	83	22,8	24,4	25,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 8. Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań.

rok/jednostka terytorialna	wodociąg			łazienka			centralne ogrzewanie		
	2008	2011	2014	2008	2011	2014	2008	2011	2014
województwo mazowieckie	83,1	87,4	87,8	69,5	77,1	77,9	62,4	68,1	69,2
powiat ciechanowski	83	87,1	87,5	64,1	71,9	72,6	64,8	69,4	70,2
gmina Sońsk	79,7	85,9	86,4	62,8	72	72,4	62,1	66,3	66,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Analizując powyższe tabele zauważyć można, że liczba mieszkań na terenie gminy Sońsk w ostatnich latach nieznacznie wzrosła. W 2014 r. w gminie Sońsk wybudowano 2195 budynków mieszkalnych, co stanowiło ok. 13% zasobów mieszkaniowych powiatu ciechanowskiego i plasowało gminę na drugim miejscu w powiecie pod względem zasobów mieszkaniowych. W 2014 r. przeciętna powierzchnia jednego mieszkania wynosiła 83,0 m², natomiast powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę – 25,3 m². Wskaźnik dotyczący przeciętnej powierzchni jednego mieszkania w gminie jest wyższy od wskaźników w powiecie (76,4 m²) i województwie mazowieckim (71,7 m²). Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę w gminie jest natomiast mniejsza niż w powiecie (25,9 m²) i województwie (29,1 m²).

Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje (wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie) jest niższa niż w powiecie i województwie, jednak w ciągu ostatnich lat wzrasta.

IV.6. Usługi publiczne

Urząd Gminy

Urząd Gminy znajduje się w Sońsku przy ulicy Ciechanowskiej 20 i stanowi siedzibę Wójta Gminy. W ramach funkcjonowania urzędu wyodrębniono jednostki: referat organizacyjny, referat finansowy, referat ochrony środowiska, gospodarki komunalnej i infrastruktury, samodzielne stanowisko ds. obsługi biura rady i działalności gospodarczej, urząd stanu cywilnego, samodzielne stanowisko ds. wojskowych, obrony cywilnej, bhp. I p.poż., samodzielne stanowisko ds. edukacji, kultury i sportu, pełnomocnik ds. ochrony informacji niejawnych, jednostki organizacyjne gminy.

Oświata

Na terenie gminy Sońsk funkcjonują cztery szkoły podstawowe, trzy gimnazja oraz dwa przedszkola:

- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Milewskiego w Gąsocinie (ul. Szkolna 1, 06-440 Gąsocin),
- Szkoła Podstawowa im. por. Szczepana Dobosza (ul. Szkolna 4, 06-430 Sońsk),
- Szkoła Podstawowa im. Michała Gwiazdowicza w Bądkowie (Bądkowo 1, 06-440 Gąsocin),
- Szkoła Podstawowa w Kałęczynie (Kałęczyn 11, 06-440 Kałęczyn),
- Gimnazjum w Gąsocinie (ul. Błotna 12, 06-440 Gąsocin),
- Gimnazjum im. Papieża Jana Pawła II w Sońsku (ul. Szkolna 4, 06-430 Sońsk),
- Gimnazjum w Kałęczynie (Kałęczyn 11, 06-440 Kałęczyn),
- Gminne Przedszkole w Gąsocinie (ul. Główna 29B, 06-440 Gąsocin),
- Gminne Przedszkole w Gołotczyźnie (ul. Ciechanowska 4, 06-430 Sońsk),

Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje również Zespół Szkół Kształcenia Rolniczego im. A. Świętochowskiego w Gołotczyźnie (ul. Ciechanowska 18b, 06-430 Sońsk) – jedyna szkoła rolnicza w powiecie oraz:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Gołotczyźnie (ul. Aleksandry Bąkowskiej 17, 06-430 Sońsk),
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Wielofunkcyjna w Gołotczyźnie (ul. Ciechanowska 17, 06-430 Sońsk),

W placówkach oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoła ponadgimnazjalna, przedszkola) uczy się 1339 uczniów (dane z roku 2014), w tym:

- w szkole ponadgimnazjalnej 379 uczniów,
- w gimnazjach 336 uczniów,
- w szkołach podstawowych 499 uczniów,
- w przedszkolach 125 dzieci.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Sońsku, a jej filia zlokalizowana jest w Gąsocinie.

Tabela 9. Szczegółowe dane dotyczące przedszkoli.

liczba przedszkoli			oddziały			miejsca			dzieci		
2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok
2	2	2	6	7	6	112	112	112	127	137	125

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Obecnie na terenie gminy funkcjonują dwa przedszkola, dzieci mieszczą się w sześciu oddziałach. Liczba dzieci w przedszkolach utrzymuje się na porównywalnym poziomie. Jest ona jednak wyższa niż liczba miejsc w przedszkolach.

Tabela 10. Szczegółowe dane dotyczące szkół podstawowych na terenie gminy Sońsk.

pomieszczenia szkolne			oddziały w szkołach			uczniowie			absolwenci		
2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok
58	49	-	41	35	32	590	535	499	97	97	73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 11. Szczegółowe dane dotyczące gimnazjów.

pomieszczenia szkolne			oddziały w szkołach			uczniowie			absolwenci		
2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok	2008 rok	2011 rok	2014 rok
32	46	-	22	26	22	368	418	336	73	117	120

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych regularnie spada, co jest związane z niższym demograficznym. Zmniejsza się więc również liczba oddziałów w szkołach.

W gminie funkcjonuje również szkoła ponadgimnazjalna, licząca w 2014 r. 18 oddziałów, 379 uczniów i 114 absolwentów. W porównaniu z latami poprzednimi, wartości te również maleją.

Młodzież chcąc zdobyć wykształcenie wyższe najczęściej wybiera Warszawę, która stanowi największy ośrodek edukacyjny w województwie mazowieckim.

Kultura

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury w Sońsku, a jego filia znajduje się w Gąsocinie. Na terenie gminy znajduje się również Muzeum Pozytywizmu, oddział Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie mieszczący się w budynkach Dworku Aleksandry Bąkowskiej i willi Aleksandra Świętochowskiego w Gołotczyźnie.

Straż Pożarna i Policja

W gminie Sońsk znajduje się sześć jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, wszystkie zarejestrowane są w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W Sońsku znajduje się również Punkt Przyjęć Komendy Powiatowej Policji w Ciechanowie.

Służba zdrowia i pomoc społeczna

Na terenie gminy Sońsk działa ośrodek zdrowia – przychodnia „ANMED” i „GAJDA-MED”. NZOZ w Sońsku (ul. Ciechanowska 21) oraz jego filia w Soboklęszczu (ul. Nasielska 36A). W Sońsku znajduje się także zakład opiekuńczo-leczniczy Palium (ul. Zacisze 1).

W ośrodkach zdrowia w gminie mieszkańcy korzystają z opieki medycznej lekarzy pierwszego kontaktu, ale również z usług lekarzy specjalistów, badań lekarskich. Szpital wojewódzki zlokalizowany jest w Ciechanowie.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, głównym zadaniem jednostki jest pomoc najbardziej potrzebującym mieszkańcom gminy. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w okresie 2009-2014 stopniowo rosła.

Tabela 12. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014
liczba gospodarstw domowych	161	163	155	169	178	184

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna apteka w Sońsku i jeden punkt apteczny w Gąsocinie.

IV.7. Gospodarka

Od roku 2009 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła (z 370 do 434 podmiotów). Zauważalny jest wzrost liczby jednostek sektora prywatnego (z 337 w 2009 r. do 403 w 2014 r.), przy jednoczesnym spadku liczby jednostek sektora publicznego (z 33 w 2009 r. do 31 w 2014 r.), na co wpływ ma zwiększająca się aktywność gospodarcza mieszkańców. W 2014 r. prawie 93% wszystkich zarejestrowanych podmiotów stanowiły podmioty sektora prywatnego.

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Sońsk stanowią 6% podmiotów gospodarki zlokalizowanych w powiecie ciechanowskim. W porównaniu z 2009 r. ich udział wzrósł (z 5,6%), jednak nadal są to wartości dosyć niskie.

Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON w roku 2014.

nazwa jednostki samorządu terytorialnego	liczba podmiotów ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
powiat ciechanowski	7194	222	6971
gmina Sońsk	434	31	403

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wśród zarejestrowanych podmiotów działalności gospodarczej przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W roku 2014 w gminie Sońsk na zarejestrowanych 434 podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON, aż 405 podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniające mniej niż 10 pracowników. W gminie nie istnieją średnie i duże przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 pracowników.

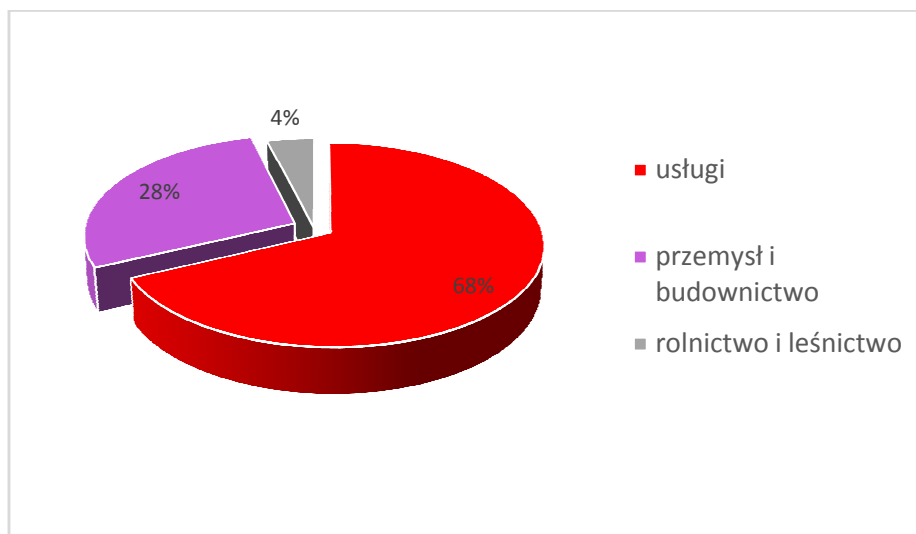
Tabela 14. Liczba zatrudnionych pracowników w podmiotach gospodarki narodowej wg rejestru REGON w roku 2014.

	liczba podmiotów gospodarczych	liczba pracowników				
		1 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999	1000 i więcej
powiat ciechanowski	7194	6889	253	48	2	2
gmina Sońsk	434	405	26	3	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Największy udział podmiotów gospodarczych przypada na usługi – 68%, przemysł i budownictwo stanowi 28% wszystkich podmiotów gospodarczych, a pozostałą część stanowią podmioty zajmujące się rolnictwem i leśnictwem. Udział sektora usługowego jest mniejszy niż w powiecie ciechanowskim (75%), natomiast sektora przemysłowego większy niż w powiecie (21%).

Wykres 8. Udział podmiotów gospodarczych w zależności od działu gospodarki w roku 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON dla działów PKD 2007 w roku 2014.

dział	liczba podmiotów
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	17
Górnictwo i wydobywanie	1
przetwórstwo przemysłowe	47
budownictwo	74
handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	106
transport i gospodarka magazynowa	23
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1
informacja i komunikacja	10
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	19
działalność w zakresie usług administrowania i działalność	12

wspierająca	
administracja publiczna i obrona narodowa	8
edukacja	34
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	20
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	11
Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	41
SUMA	434

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Działalność usługowa jest jedną z wiodących funkcji gminy. Dominują firmy jednoosobowe i rodzinne. Struktura podmiotów usługowych wyróżnia się dużym udziałem zakładów prowadzących działalność handlową i naprawczą oraz usług z zakresu edukacji oraz transportu. Mały udział stanowią usługi związane z zakwaterowaniem i gastronomią oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości. Duży udział ma również sektor przemysłowy. Znaczna część podmiotów prowadzi działalność w zakresie budownictwa oraz przetwórstwa przemysłowego.

Do największych podmiotów produkcyjnych zlokalizowanych na terenie gminy Sońsk należą:

- Norco Polska Sp. z o.o. – branża przemysłowa, projektowanie, produkcja i sprzedaż mebli sklepowych (zatrudnienie od 10 do 19 osób),
- PROD MET Sp. z o. o. – branża przemysłowa, wytwarzająca elementy dekoracyjne z metalu oraz kompleksowe wyposażenie sklepów, punktów handlowych i mieszkań (zatrudnienie od 50 do 99 osób),
- PPH AKPO S.j. – branża przemysłowo-handlowa – produkcja okapów kuchennych, producent płyt kuchennych do zabudowy (zatrudnienie od 20 do 49 osób).

IV.8. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na możliwości rozwoju rolnictwa i leśnictwa mają wpływ warunki przyrodnicze (głównie jakość gleb) oraz struktura rolnicza użytkowania ziemi. Gmina Sońsk jest obszarem o dominacji rolnictwa w strukturze zagospodarowania. Powierzchnia gruntów rolnych stanowi 83,5% powierzchni gminy, natomiast lasy zajmują 12,7% gminy. Pozostałe tereny gminy stanowią tereny zabudowane, infrastruktura komunikacyjna oraz nieużytki.

Rolnictwo

Struktura użytkowania gruntów

Rolnicza przestrzeń produkcyjna zajmuje ponad połowę powierzchni gminy (około 83,5%). Wśród użytków rolnych na terenie gminy dominują użytki rolne w dobrej kulturze które stanowią około 88% powierzchni gruntów rolnych (11 340,24 ha), z czego większość gruntów pozostaje pod zasiewami ok. 76%. Łąki trwałe stanowią ok. 15% powierzchni użytków rolnych (1 899,49 ha),

natomiast ok. 4 % stanowią pastwiska występujące głównie wzdłuż rzeki Sony (499,85 ha). Sądów na terenie gminy jest zaledwie 2 % powierzchni użytków rolnych (208,86 ha) (Powszechny Spis Rolny 2010).

Powierzchnia użytków rolnych w gminie Sońsk jest największa wśród wszystkich gmin powiatu ciechanowskiego i stanowi około 16% powierzchni wszystkich użytków rolnych w powiecie. Produkcja rolna w gminie ma charakter tradycyjny, w produkcji dominuje uprawa zbóż.

Tabela 16. Powierzchnia użytków rolnych.

nazwa jednostki samorządu terytorialnego	powierzchnia gruntów rolnych	użytki rolne ogółem	użytki rolne w dobrej kulturze	pod zasiewami	sady ogółem	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne
	[ha]							
powiat ciechanowski	81 776,68	72 279,03	70 852,2	56 478,42	565,28	10 415,78	10 415,78	3 531,04
gmina Sońsk	12 940,17	11 576,83	11340,24	8656,81	208,86	1899,49	499,85	236,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Powszechny Spis Rolny 2010.

Jednym z główniejszych czynników determinujących rozwój rolnictwa jest słabo zróżnicowana rzeźba terenu gminy, płaska wysoczyzna (o spadkach nieprzekraczających 4% i deniwelacjach do 4 m) przeważa w północnej części gminy, natomiast falista (o spadkach do 12° i deniwelacjach do 10 m) wznosi się na południu i zachodzie gminy, w sąsiedztwie moren czołowych. Geomorfologicznie gmina położona jest w obrębie to moreny czołowej i oz ślubowskiego oraz zdenudowanej wysoczyzna przeciętej z północnego wschodu na pld.-zach. doliną rzeki Sony. Budowa geologiczna determinuje lepsze warunki dla rolnictwa w północnej części gminy, gdzie teren jest zdecydowanie mniej zróżnicowany niż w części południowej.

Jakość użytków rolnych

Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej obliczony przez IUNG Puławy, który uwzględnia takie elementy jak glebę, klimat, rzeźbę terenu oraz warunki wodne terenu wynosi dla gminy Sońsk 63,2 punktów (w skali 100-punktowej). Najwyższa wartość WRPP w powiecie ciechanowskim wynosi 91,1 punktów w gminie Opinogóra, natomiast najniższa – 48,8 punktów w gminie Ojrzeń.

Gmina Sońsk charakteryzuje się glebami dobrymi jakościowo, przeważają grunty kl. IV – ok. 44% ogółu gruntów ornych. Gleby dobre i średnie jakościowo zaliczane do klas II-IV stanowią ok. 64% ogółu gruntów ornych (średnio w powiecie ciechanowskim – ok. 69%). W układzie przestrzennym gminy najkorzystniejsza dla rolnictwa struktura gruntów ornych występuje w rejonie wsi Burkaty, Mężenino, Spądoszyn i Ślubowo, gdzie grunty klas III zajmują ok. 50 – 69 % gruntów ornych.

W odniesieniu do użytków zielonych, przeważają łąki i pastwiska dobrych i średnich klas bonitacyjnych. Użytki o słabej jakości występują głównie w rejonie wsi: Koźniewo, Łysaki i Marusy.

Przestrzenne zróżnicowanie jakości terenów użytkowanych rolniczo wskazuje, na dużą mozaikowość klas bonitacyjnych. Duże kompleksy gleb najlepszych jakościowo, stanowiące podstawową bazę dla intensywnej produkcji rolnej, występują w północnej i południowej części gminy. Dla aktywizacji produkcji rolnej i jej organizacji istotna jest względna jednolitość kompleksów glebowych. Przy dużej mozaikowości gleb, nawet gleby słabsze jakościowo rozmieszczone między dobrymi jakościowo wykazują stosunkowo dużą przydatność i odwrotnie. Największa mozaikowość gleb występuje w południowo-zachodniej, południowej i częściowo środkowej części gminy. Gleby słabe i bardzo słabe (kl.V i VI) o niskich wartościach użytkowych dla produkcji rolnej występują na obszarze całej gminy (większe skupiska w części środkowej).

Pod względem jakości potencjałów produkcyjnych na terenie gminy wyróżnić można dwa rejony w:

- ✓ północnej i północno-zachodniej oraz południowo-wschodniej części przydatny dla upraw roślin wymagających gleb dobrych, (głównie zboża konsumpcyjne i rośliny przemysłowe),
- ✓ środkowej i południowo-zachodniej części wskazany dla upraw głównie zbóż paszowych i ziemniaków oraz produkcji zwierzęcej (chów bydła i trzody chlewnej)

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego 2010 na obszarze gminy Sońsk było 926 gospodarstw rolnych, z czego 861 gospodarstw prowadziło działalność rolniczą. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą wynosiła 15 ha i była wyższa niż średnio w powiecie ciechanowskim 14 ha. Strukturę obszarową gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Sońsk według Powszechnego Spisu Rolnego 2010 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 17. Powierzchnia gruntów leśnych

Grupy obszarowe gospodarstw [ha]	Liczba gospodarstw	Struktura [%]
do 1	45	5,22
1-5	211	24,5
5-10	188	21,84
10-15	161	18,7
powyżej 15	256	30,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Powyższe dane wskazują że na obszarze gminy dominują gospodarstwa o powierzchni 1-10ha, które stanowią ok. 46,34% ogółu gospodarstw. Gospodarstwa zlokalizowane na terenie gminy charakteryzują się dużym udziałem gospodarstw wielkopowierzchniowych 30% ogółu gospodarstw, które powierzchniowo zajmują 64% powierzchni gospodarstw prowadzących działalność rolniczą.

W porównaniu do danych spisu powszechnego z 2002 r. na terenie gminy ogólna liczba gospodarstw zmniejszyła się, da się zauważyć, iż znacząco zmniejszyła się liczba gospodarstw najmniejszych, o powierzchni poniżej 1 ha. Co sugeruje, iż powierzchnie te zostały włączone w powierzchnie gospodarstw dużych, tym samym zwiększając możliwości produkcyjne gospodarstw.

Główne kierunki produkcji rolnej

Na terenie gm. Sońsk w produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż, które zajmują ok. 75% powierzchni zasiewów. W grupie roślin zbożowych przeważa uprawa pszenżyta (25,5%) i żyta (14%).

Znaczny areał upraw (ok. 2,2% pow. zasiewów) zajmują ziemniaki, natomiast rośliny przemysłowe (głównie rzepak i rzepik) ok. 11% ogółu upraw.

Uprawy warzyw gruntowych zajmują zaledwie 0,2% ogółu upraw.

W produkcji zwierzęcej przeważa chów drobiu, trzody chlewnej oraz bydła. Stan pogłowia zwierząt gospodarskich wg spisu rolnego 2010 r. przedstawiał się następująco:

- drób ogółem – 35 697 szt., w tym drób kurzy – 11 311 szt.
- trzoda chlewna – 11 592 szt.
- bydło ogółem – 8 160 szt., w tym krowy – 3 479 szt.

Gospodarstw utrzymujący zwierzęta gospodarskie w powiecie ciechanowskim jest 3544, z czego 596 w gminie Sońsk (najwyższy wskaźnik ze wszystkich gmin powiatu). Wielkości te świadczą o wyższym poziomie produkcji zwierzęcej niż średnio w powiecie ciechanowskim.

Na terenie gminy nie występuje wyraźna specjalizacja gospodarstw wg kierunków produkcji. Produkcję roślinną jako dominujący kierunek zadeklarowało ok. 30% gospodarstw indywidualnych, a mieszaną (roślinną i zwierzęcą) - ok. 70% gospodarstw ze wszystkich gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (wg danych spisu rolnego 2010 r.).

Według danych spisu rolnego 2010 działalność rolnicza była głównym źródłem dochodów dla ok. 60% indywidualnych gospodarstw rolnych.

Leśnictwo

W gminie Sońsk udział lasów i terenów zadrzewionych w odniesieniu do ogólnej powierzchni gminy jest stosunkowo niewielki i stanowi zaledwie 12,7% powierzchni gminy (1 978,43 ha), z czego przeważają grunty leśne prywatne ok. 74 % ogółu powierzchni gruntów leśnych (1 458,97 ha). Lasy położone są przy południowo - zachodniej oraz południowej granicy administracyjnej gminy. Większe fragmenty lasów zlokalizowane są również we wschodniej części gminy, we wsiach Marusy i Ciemniewo. Od roku 2005 do 2014 powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy wzrosła o ok. 2%, aczkolwiek jest nadal niższa od średniej dla kraju o ok. 43%.

W powiecie ciechanowskim powierzchnia gruntów leśnych wynosi niecałe 18 tys. hektarów. Największą powierzchnię gruntów leśnych wśród gmin powiatu ciechanowskiego posiada gmina

Glinojeck (35,6%) oraz Ojrzeń (28,8%). Lesistość gminy Sońsk kształtuje się na poziomie 12,7%, co umiejscawia gminę na 5 miejscu w powiecie ciechanowskim.

Tabela 18. Powierzchnia gruntów leśnych

nazwa jednostki samorządu terytorialnego	lasy ogółem	
	2014 rok	
	[ha]	%
powiat ciechanowski	17 803,95	16,6
Gmina Sońsk	1 978	12,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

IV.9. Kultura i sport

Za rozpowszechnianie kultury w gminie Sońsk odpowiedzialne są Gminny Ośrodek Kultury w Sońsku oraz filia GOK w Gąsocinie. Gminne Ośrodki Kultury prowadzą działalność kulturalną, sportową i edukacyjną. W gminie funkcjonuje również Gminna Biblioteka Publiczna w Sońsku, z filią w Gąsocinie. Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa prężnie Klub Seniora.

Wśród obiektów sportowych zlokalizowanych w gminie Sońsk można wymienić takie obiekty jak stadion sportowy, kort do tenisa oraz strzelnica przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Gołotczyźnie oraz boisko przy gimnazjum w Gąsocinie.

W miejscowości Sarnowa Góra znajduje się Kraina Westernu, gdzie odbywają się cykliczne imprezy, przez cały rok działa tu szkółka jeździecka. Wśród atrakcji wymienić można m.in. mini zoo, wioskę indiańską, pokazy tańców indiańskich oraz place zabaw dla dzieci. W okresie letnim i zimowym organizowane są tu wyjazdy dla dzieci i młodzieży.¹⁸

Do cyklicznych wydarzeń kulturalnych odbywających się w gminie Sońsk można zaliczyć m.in. Koncerty Maryjne w Pustelni Łopacińskiej. Pustelnia jest istotnym miejscem dla lokalnej oraz regionalnej społeczności. Odbywa się tu wielowiekowy kult maryjny Matki Boskiej Łopacińskiej. W 1763 odnotowano tu 40 cudownych uzdrowień, które towarzyszyły biskupiej wizytacji. Przed wojną prowadzone były przygotowania do koronacji obrazu Matki Boskiej Łopacińskiej. W maju i czerwcu w Pustelni odbywają się niedzielne msze, w sierpniu msza odpustowa, zaś w październiku msza dziękczynna za Świętego Jana Pawła II.

W granicach gminy znajduje się Sarnowa Góra, gdzie w 1920 r. doszło do bitwy pomiędzy wojskami polskimi a sowieckimi. Była to jedna z wielu bitw rozegranych w sierpniu 1920 r. W miejscu bitwy odbywają się uroczystości rocznicowe. W 2014 roku miała miejsce rekonstrukcja historyczna przebiegu bitwy, w latach 2015 i 2016 powtórzono widowisko.

Gołotczyzna jest kreowana jako jeden z głównych ośrodków tożsamości kulturowej w powiecie ciechanowskim. W Gołotczyźnie zlokalizowany jest oddział Muzeum Szlachty Mazowieckiej (Muzeum Pozytywizmu). Znajdują się tu takie obiekty jak Dworek Aleksandry Bąkowskiej, Dom Aleksandra Świętochowskiego, oraz park. Powstanie muzeum wspiera ochronę

¹⁸ <http://www.kraina-westernu.com/> (dostęp w dniu 30.12.2015)

lokalnych zespołów budownictwa drewnianego oraz miejsc pamięci narodowej, pielęgnowanie odrębności kulturowej, promowanie lokalnego folkloru a także edukację w zakresie historii regionu i jego tożsamości kulturowej. W parku odbywają się liczne imprezy plenerowe. Dodatkowo w dworku odbywają się imprezy kulturalne w ramach Ciechanowskich Spotkań Muzealnych – spotkania z malarzami, pisarzami i poetami.

W świetlicach ochotniczych straży pożarnych (w szczególności w OSP w Gąsocinie, ale również w m. Bądkowo, Ciemniewo, Gutkowo, Koźniewo Wielkie, Łopacin, Sońsk, Wola Ostaszewska) organizowane są imprezy okolicznościowe – m.in. Dni Strażaka, Festyn Rodzinny.

Gmina z myślą o potrzebach mieszkańców w zakresie spędzania wolnego czasu realizuje place zabaw, w szczególności przy placówkach oświatowych.

Młodzież szkolna w gminie odnosi lokalne sukcesy w biegach przełajowych, unihokeju oraz w piłce nożnej. Odbywa się tu turniej piłki nożnej o Puchar Wójta Gminy Sońsk.

Na terenie gminy zlokalizowane są kościoły rzymsko-katolickie w Łopacinie, Gąsocinie, Sońsku, Ciemniewie oraz w miejscowości Ślubowo.

Z punktu widzenia podstawowych potrzeb obecna sieć i zakres usług kultury i sportu jest niewystarczająca. Gmina powinna podejmować działania zmierzające do zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w dziedzinach życia społecznego związanych z kulturą oraz sportem. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. Mieszkańcy gminy Sońsk z usług wyższego rzędu (np. teatry, muzea, wystawy) korzystają poza jej granicami, głównie w Ciechanowie, Płońsku, Makowie Mazowieckim, Pułtusku, Nowym Dworze Mazowieckim oraz w Warszawie.

IV.9. Turystyka

Gmina Sońsk położona jest na trasie przebiegu magistralnej linii kolejowej Gdańsk – Warszawa, która jest popularną linią wykorzystywaną pod kątem turystycznym. Dodatkowo w odległości 12 km znajduje się miasto Ciechanów. W gminie Sońsk dominuje rolnicze wykorzystanie gruntów, co daje podłoże do rozwoju agroturystyki. Oprócz pól uprawnych w gminie występują lasy i zadrzewienia oraz rozległe łąki i pastwiska. Brak intensywnego ruchu kołowego sprzyja powstawaniu miejsc wypoczynku. Możliwość bezpośredniego kontaktu z naturą staje się dodatkową zachętą do odwiedzin gminy w celach turystycznych.

Przez teren gminy przepływają rzeki Kolnica, Sona i Sona Prawa. Stwarza to warunki do wprowadzenia turystyki wodnej szlakiem kajakowy. Brak jest jednak istniejących kąpielisk oraz infrastruktury wodno-rekreacyjnej.

Zdjęcie 7, 8. Rzeka Sona, „Kraina Westernu” w Sarnowej Górze.

Źródło: zdjęcia własne.

Zachodni skraj obszaru gminy Sońsk leży w granicach Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, stanowiącego zarazem zwarty teren leśny. Jest to obszar atrakcyjny pod względem rekreacyjnym.

Warunki naturalne są sprzyjające do wytyczenia tras rowerowych, konnych oraz pieszych. Obecnie turystyka w gminie opiera się na istniejących zasobach środowiska kulturowego. Zabytki sakralne, dworskie oraz zieleni komponowanej umożliwiają powstawanie nowych inicjatyw turystycznych. Istniejący szlak turystyczny „Drewniane skarby Mazowsza - szlak drewnianej architektury sakralnej” przebiega przez gminę Sońsk w ramach „Pętli ciechanowskiej” (14 obiektów) – w jego skład wchodzi zabytki w Ciemnowku.

Zdjęcie 9, 10. Kościół Przemienienia Pańskiego w Sońsku, kapliczka w Olszewce.

Źródło: Zdjęcia własne.

Tereny zurbanizowane zajmują niewielką część gminy. Wśród nich można wskazać obiekty zabytkowe, m.in. zespoły dworskie i dworsko-parkowe w Ślubowie, w Gołotczyźnie, Koźniewie Wielkim i Bądkowie. Występuje tu wiele pamiątek po szlacheckich rodach z Mazowsza. Gmina jest miejscem pamiątkowych wydarzeń, jak np. bitwy powstańczych armii z okupantami, przejścia wojsk Napoleońskich oraz walk i represji podczas II Wojny Światowej.

W Gołotczyźnie znajduje się Muzeum Pozytywizmu, które wraz z obiektami zabytkowymi w kompleksie Zespołu Szkół Rolniczych posiada predyspozycje do stania się regionalnym oraz krajowym centrum pozytywizmu.

Zdjęcie 11, 12. Willa Alma w Sońsku, dworek drewniany w Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie.

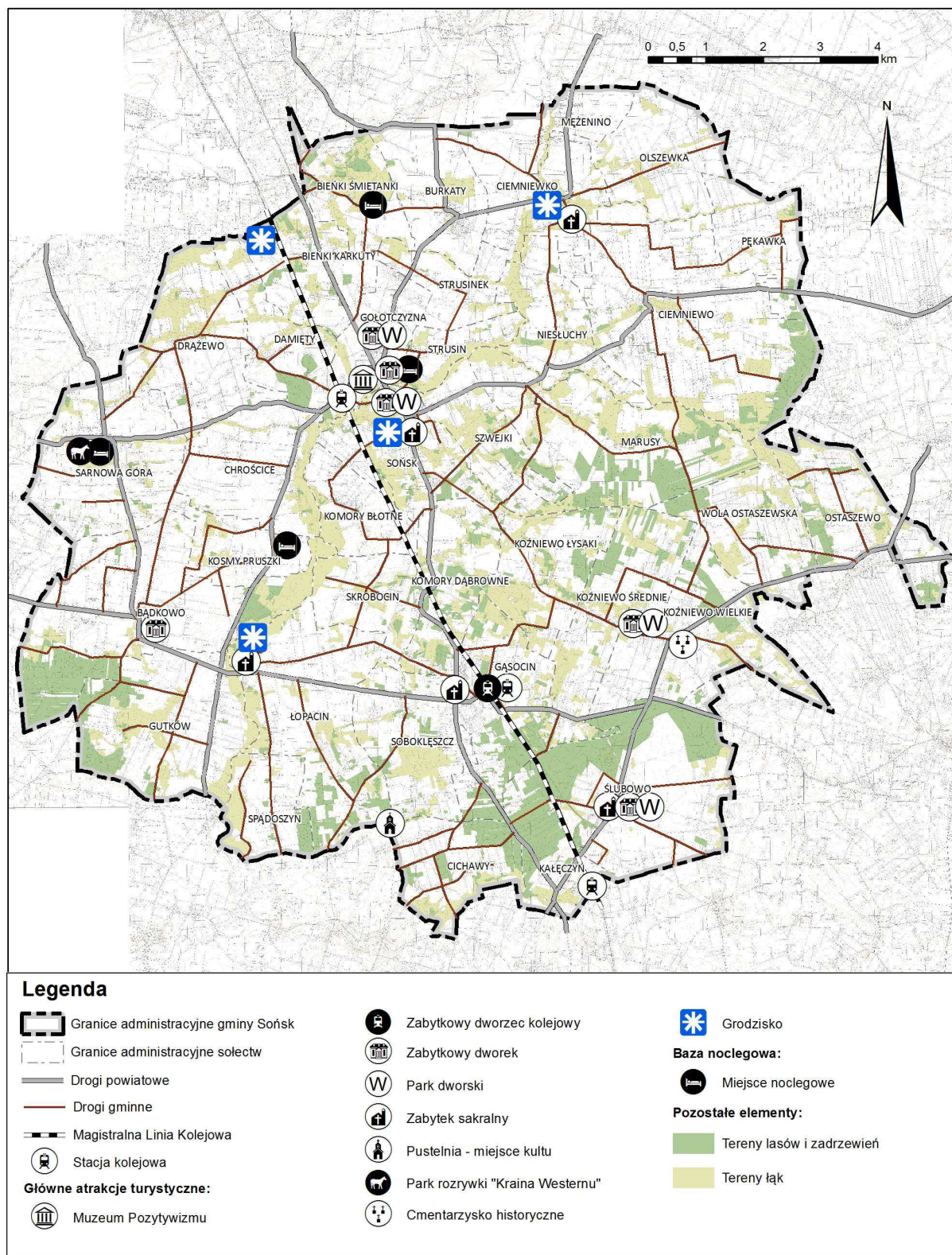

Źródło: Zdjęcia własne.

Wśród najważniejszych walorów determinujących rozwój turystyki w gminie Sońsk można zatem wskazać:

- liczne tereny otwarte, dające podstawę rozwoju agroturystyki,
- zabytki architektury drewnianej (zabytki sakralne, chałupy),
- atrakcje związane z turystyką wyspecjalizowaną (Kraina Westernu),
- miejsca kultu (Pustelnia, kapliczki przydrożne),
- atrakcje związane z turystyką militarną (inscenizacja bitwy pod Sarnową Górą).

Schemat 8. Uwarunkowania turystyczne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Ciechanowie

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

V.1. Rzeźba terenu

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną wg Kondrackiego, gmina Sońsk położona jest w Podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregionie Nizina Północnomazowiecka (318.6) oraz mezorgonie Wysoczyzna Ciechanowska (318.64).

Wysoczyzna ciechanowska stanowi równinę morenową zbudowaną z piasków i żwirów wodnolodowcowych, glin zwałowych i ich eluwiów. Najwyższe wzniesienia ciągną się między Bronistawicami a Sarnową Górą a najwyższy punkt znajduje się na wysokości 158,9 m n.p.m. Te wzniesienia zbudowane są z piasków, żwirów i głazów moren czołowych. Równina jest urozmaicona gęstą siecią rzek i mniejszych cieków oraz ostańcami wzgórz morenowych. W dolinach rzek znajdują się najniżej położone tereny, ich rzędne nie przekraczają 100 m n.p.m.

Rzeźba gminy Sońsk nie jest urozmaicona, charakteryzuje się dużymi przestrzeniami otwartymi o dużym zasięgu widoczności. Powierzchnia gminy wznosi się średnio na wysokości 105-115 m.n.p.m, a najwyżej położony obszar znajduje się na wysokości 145 m n.p.m. Krajobraz gminy urozmaica ciek- rzeka Sona, która przecina obszar gminy z północnego wschodu na południowy zachód. Ponadto teren poprzecinany jest siecią mniejszych cieków oraz rowów. Rzeka Sona płynie szeroką, wypłaszczoną doliną. Posiada wąskie koryto, w niektórych miejscach o uregulowanych brzegach.

Krajobraz gminy nieustannie się zmienia. Rzeźbę terenu przekształcają zarówno naturalne zjawiska, takie jak erozja wodna czy wietrzna, jak i działalność człowieka, który m.in. prowadzi eksploatację surowców budowlanych, modyfikując formy rzeźby terenu. Najpoważniejsze spośród antropogenicznych przyczyn zmian w rzeźbie terenu są: powstanie i rozbudowa sieci drogowej oraz eksploatacja surowców. W wyniku eksploatacji kruszywa powstają wyrobiska poeksploatacyjne, stanowiące różnej głębokości zagłębienia przekształcające naturalne ukształtowanie terenu, w dalszej kolejności tworzące zbiorniki wodne. Zmiany zachodzące w przypowierzchniowej warstwie podłoża związane są z produkcją rolną i rozwojem osiedli ludzkich. Uprawa gruntów ornych wzbogaca gleby, powoduje to jednak jednocześnie przekształcenie powierzchni ziemi w sposób sprzyjający przesuszaniu gleb i wywiewaniu ich składników organicznych, a także jest powodem przedostawania się do wód podziemnych i powierzchniowych zbyt dużej ilości składników pokarmowych, powodując eutrofizację wód.

V.2. Budowa geologiczna

Gmina Sońsk leży na skłonie prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Podłoże krystaliczne zalega na głębokości 1500-3000 m i pochylone jest w kierunku zachodnim. Występują tu sfałdowane gnejsy i łupki prekambryjskie. Powyżej zalegają utwory mezozoiczne: triasu, jury i kredy. Utwory trzeciorzędowe rozpoczynają piaskowce margliste i glaukonitowe paleocenu, które podścielają mułkowo-ilasto-piaszczysty kompleks oligoceński. Na tych utworach zalegają osady miocenu (przeważnie piaski kwarcowe, iły i mułki z wkładkami węgla brunatnych). Wyżej występują utwory plioceńskie- iły pylaste, mułki pstre i szare. Stanowią one podłoże dla osadów czwartorzędowych. Pokrywę osadów czwartorzędowych charakteryzuje skomplikowana budowa

i zróżnicowana miąższość. Najstarszymi osadami czwartorzędowymi są gliny zwałowe oraz osady wodnolodowcowe i zastoiskowe zlodowaceń południowopolskich występujące w obniżeniach. Osady zlodowaceń środkowopolskich pokrywają niemal całą powierzchnię gminy. Osady zlodowacenia północnopolskiego to piaski i żwiry rzeczne, mają zasięg ograniczony do współczesnych dolin rzecznych. W okresie holocenu powstały tarasy zalewowe rzek, muły, piaski i żwiry rzeczne, namuły oraz torfy w zagłębieniach bezodpływowych. Te tereny są również mało korzystne dla budownictwa.

V.3. Złóża surowców naturalnych

Na terenie gminy Sońsk występuje kilkanaście udokumentowanych złóż piasków i żwirów, wszystkie one znajdują się na gruntach prywatnych. Są to zasoby surowców mineralnych o znaczeniu przemysłowym i eksploatacyjnym.

- Cichawy – Obecnie eksploatacja zaniechana. Teren został w znacznym stopniu zalesiony.
- Cichawy 16 - Zasoby geologiczne i przemysłowe udokumentowane w kategorii C1 i jest eksploatowane.
- Cichawy II – Złoże udokumentowane w kategorii C1 i jest eksploatowane okresowo.
- Cichawy II-2
- Cichawy IV - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1. Wskazany sposób rekultywacji leśno – wodny.
- Cichawy IX - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy V –Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, nieeksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji leśno – wodny.
- Cichawy VI
- Cichawy VII - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, eksploatacja zasobów złoża została zaniechana. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy X – Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy XI - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji leśno - wodny.
- Cichawy XII - Zasoby geologiczne i przemysłowe złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji leśno - wodny.
- Cichawy XIII - Zasoby geologiczne i przemysłowe złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji leśno - wodny.
- Cichawy XIV - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane okresowo. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy XIX - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy XV - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane.
- Cichawy XVII - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane okresowo. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy XVIII - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złożo jest eksploatowane okresowo. Wskazany sposób rekultywacji wodny.

- Cichawy XX - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złoża jest eksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy XXI - Zasoby geologiczne złoża udokumentowane w kategorii C1, złoża jest nie jest eksploatowane. Wskazany sposób rekultywacji wodny.
- Cichawy XXII - Zasoby geologiczne i przemysłowe złoża udokumentowane w kategorii C1, złoża jest eksploatowane okresowo.

V.4. Gleby

Na terenie gminy dominują gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne wytworzone na piaskach słabogliniastych podścielonych piaskami luźnymi, gleby bielcowe i pseudobielcowe podścielone piaskami gliniastymi oraz czarne ziemie zdegradowane i gleby szare podścielone glinami lekkimi i średnimi. Obszary sąsiadujące z Soną stwarzają dogodne warunki do tworzenia gleb z większą zawartością próchnicy oraz o lepszych parametrach uwodnienia, są to głównie gleby torfowe i murszowo – torfowe, gleby murszowo – mineralne i murszowate oraz mady, jednakże wymagające osuszenia.

Ze względu na gatunek gleb, w klasyfikacji gruntów dominują gleby dobre jakościowo. Gleby klas II-IV stanowią około 64% ogółu gruntów ornych. Gleby słabe i bardzo słabe (kl. V-VI) występują w środkowej i południowej części gminy. Zintegrowany wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej obliczony przez IUNG w Puławach dla gminy Sońsk wyniósł 63,2/100 pkt.

Gleby gminy Sońsk są zróżnicowane pod względem typów oraz przydatności rolniczej. Należą do średnich w powiecie ciechanowskim. W dużej części gminy (głównie na północy i na zachodzie) występują kompleksy przydatności rolniczej pszenne dobre i żytnie bardzo dobre. Na terenie gminy znajdują się też obszary, gdzie kompleks przydatności rolniczej określono, jako pszenne bardzo dobre. Najpowszechniej występują kompleksy żytni dobry i słaby oraz żytni bardzo słaby.

Na terenie gminy Sońsk najczęściej występują użytki zielone średnie. Występują one głównie na obszarach sąsiadujących z rzeką przepływającą przez teren gminy. W pozostałej części gminy użytki zielone tworzą niewielkie płyty. Gleby wykorzystywane, jako użytki zielone to głównie gleby murszowo – mineralne i murszowate oraz gleby torfowe i murszowo – torfowe.

Na terenie gminy Sońsk zlokalizowany jest profil monitoringowy badania chemizmu gleb. Z przeprowadzonych badań monitoringu chemizmu gleb w latach 2010-2012 wynika, że gleba odznacza się kwaśnym charakterem (odczyn waha się między 4,2-5,10).

Nadmierna kwasowość jest czynnikiem wpływającym na obniżenie jakości gleb i jest spowodowana głównie przez działalność człowieka np. niewłaściwe poprzez nawożenie oraz lokalizację urządzeń melioracyjnych. Celem minimalizacji zagrożenia nadmierną kwasowością gleb, powinny one zostać poddane zabiegom wapnowania.

V.5. Wody powierzchniowe

Hydrologia gminy jest kształtowana przez niewielką liczbę cieków. Główną oś hydrologiczną stanowi rzeka Sona. Ważniejsze dopływy Sony na terenie gminy to: Dopływ spod Kryszp, Dopływ spod Kraszewa, Dopływ spod Gąsocina, Kolnica, Sona prawa. Dolina Gmina położona jest w Rejonie Wodnym Środkowej Wisły, administrowany przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

w Warszawie. Sona jest rzeką o długości wynosi 73 km i powierzchni zlewni sięgającej 536,5 km² i stanowi dopływ Wkry. Dolina Sony jest zmeliorowana i posiada rozbudowaną sieć rowów melioracyjnych. Kolnica, Sona Główna, Struga Sońsk, Sona Wschodnia, Sona Zachodnia są wodami istotnymi dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, prawa właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do jego wód wykonuje Marszałek Województwa Mazowieckiego, poprzez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Sona uchodzi do Wkry w pobliżu miejscowości Popielżyn gm. Nowe Miasto na 25,2 km biegu rzeki. Na skutek przeprowadzonej melioracji, przebieg Sony jest wyprostowany, a samo koryto umocnione faszyną o jednakowej szerokości, na przeważającej długości ma charakter sztuczny. O poprzednim, naturalnym przebiegu świadczą pozostawione starorzecza (suche bądź wypełnione wodą). Efektem przeprowadzonej melioracji jest również wyraźne osuszenie tarasu zalewowego.

Poza tym na terenie gminy znajdują się nieduże stawy, jeziora i glinianki oraz liczne zbiorniki wodne w wyrobiskach poeksploatacyjnych.

V.6. Wody podziemne

Teren gminy Sońsk położony jest w obrębie Niecki Mazowieckiej w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 Subniecka warszawska (twory neogeńskie i plioceńskie) i Subniecka warszawska część centralna.

Większa część gminy charakteryzuje się dobrą izolacją głównego poziomu wodonośnego. Jedynie w rejonie Ślubowa występuje wysoki stopień zagrożenia zanieczyszczenia wód podziemnych związany jest to z brakiem izolacji poziomu wodonośnego przed zanieczyszczeniami od powierzchni terenu oraz obecnością już zrehabilitowanego składowiska. Wody podziemne tego obszaru narażone są na zanieczyszczenia ze względu na krótką drogę infiltracji wód opadowych, przenikanie zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb oraz dzikich lub nieurządzonych wysypisk odpadów. Oceniono, iż wskaźniki, jakości wód przekraczają w tym rejonie wymagania dla wód pitnych, są to przekroczenia azotanów i azotanów.

Wody gruntowe na omawianym terenie zalegają na różnorodnych wysokościach. Na znacznej części gminy głębokość wód gruntowych wynosi 0-4m p.p.t. i gdzieśgdzie 4-7 m p.p.t. W dolinie rzeki wody gruntowe zalegają tuż pod warstwą gleby tj. 0-1 m p.p.t. Południowa część gminy charakteryzuje się dużą różnorodnością wysokości wód gruntowych, dominują jednak głębokości 7-15 m p.p.t. Wody występują w utworach głównie piaszczystych oraz są zawieszane w utworach gliniastych. Warunki gruntowo wodne warunkują korzystne lub niekorzystne warunki dla budownictwa. Obszary dolin z uwagi na wysoki poziom zalegania zwierciadła wód gruntowych oraz okresowe zalewanie stanowią niekorzystne warunki posadowienia budynków. Ponadto warunki podłoża w postaci osadów rzecznych: mułki, piaski i żwiry rzeczne oraz namuły nasycone wodą stanowią o niekorzystnych warunkach dla budownictwa. Występująca w podłożu glina zwałowa świadczy również o niekorzystnych warunkach dla budownictwa. Poza dolinami rzecznyymi warunki posadowienia budynków są korzystne. Grunty podłoża budowlanego takie jak piaski czy żwiry świadczą o korzystnych warunkach dla rozwoju budownictwa. Jedynie niskie zalegania wód gruntowych może wymuszać na inwestorach posadowienie budynków z koniecznością wykonywania głębokich wykopów pod fundamenty.

V.7. Warunki klimatyczne

Wg klimatycznego podziału Polski (Wiszniewski, Chęłchowski, 1975) teren gminy Sońsk znajduje się w regionie mazowiecko-podlaskim. Średnia temperatura lipca wynosi 17,5-18°C, a stycznia -4- -2,5°C. Średnie opady roczne w granicach 500-600 mm i należą do najniższych w kraju. Przez cały rok dominują wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. Pokrywa śnieżna trwa 50-80 dni. Długość okresu wegetacyjnego dochodzi do 220 dni.

Zróznicowanie przestrzenne warunków klimatycznych panujących na terenie gminy zależy od ukształtowania terenu. W dolinach i obniżeniach terenu tworzą się zastoiska powietrza chłodnego i wilgotnego, czego konsekwencją są częściej występujące mgły. Tereny dolin rzecznych są niekorzystne do lokalizacji zakładów przemysłowych oraz usług o dużej uciążliwości dla środowiska przyrodniczego, głównie z uwagi na emisje zanieczyszczeń do powietrza. Niewielka możliwość przewietrzania sprzyja zaleganiu zanieczyszczonego powietrza. Klimat doliny nie sprzyja również rolniczemu wykorzystaniu obszaru, gdyż charakteryzuje się występowaniem przymrozków radiacyjnych, zwłaszcza w czasie pogodnych bezwietrznych nocy, wiosną i jesienią. Miejsca lepiej przewietrzane i o lepszych warunkach termiczno-wilgotnościowych to południowo-wschodnie stoki wzniesień, występujących na całym obszarze gminy.

Klimat akustyczny gminy jest dobry, ze względu na brak źródeł uciążliwego hałasu – dominuje zabudowa zagrodowa (przeważająca część gminy to wsie o typie ulicówek). Istotnym rodzajem hałasu jest hałas komunikacyjny – występujący wzdłuż linii kolejowej E65 Warszawa- Gdańsk, która przecina gminę niemal centralnie. niewielkie zagrożenie hałasem ma związek z działalnością podmiotów gospodarczych (małych zakładów przemysłowych, zakładów usługowych), prowadzonych w strefach zabudowy jednorodzinnej.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w województwie mazowieckim 2014” (WIOŚ 2014) na terenie gminy nie zlokalizowano żadnych punktów pomiarowych monitorujących klimat akustyczny gminy.

V.8. Szata roślinna

Obszar położony w granicy gminy Sońsk nie posiada cennych walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Charakteryzuje się znacznym przekształceniem w stosunku do roślinności potencjalnej regionu (na podstawie roślinności potencjalnej wg J.M. Matuszkiewicza). Miejsce naturalnych ekosystemów leśnych zastąpiły tereny pól uprawnych, łąk i pastwisk.

W gminie Sońsk przeważa krajobraz rolniczy z mozaiką pól uprawnych, łąk, pastwisk z licznymi zadrzewieniami śródpolnymi oraz zabudowa zagrodowa, często realizowana w postaci pojedynczych zagród zlokalizowanych w głębi działki z dala od dróg. Uprawy rolne tworzą szerokie, otwarte przestrzenie. W dolinach rzek dominują kompleksy trwałych użytków zielonych i stanowią ok. 18 % powierzchni gminy. Bujna roślinność trawiasta porastająca brzegi cieków związana jest głównie z dużym dopływem substancji biogennej z pól. Krajobraz jest urozmaicony przez obniżenia terenu wypełnione wodą i często zarośnięte drzewami i krzewami. Charakterystycznym elementem w gminie Sońsk są szpalery wierzb ogłowionych, które kiedyś dominowały na terenach rolniczych, a obecnie niszczone przez człowieka. Wierzby, prócz wielu funkcji związanych z oczyszczaniem środowiska (powierza, wód, gleby) stanowią naturalne wylęgarnie ptaków, a ich pnie na wiosnę dają schronienie pisklątom licznych gatunków ptaków.

W gminie Sońsk udział lasów i gruntów leśnych jest niewielki i w odniesieniu do powierzchni całej gminy (12,7%). Jest on niższy od wskaźnika lesistości w powiecie ciechanowskim, który wynosi około 16%. Wśród typów siedliskowych lasów na terenie gminy wyróżniono: bór mieszany świeży, bór świeży, las mieszany świeży, las wilgotny, las mieszany wilgotny, ols jesionowy, ols.

Tereny leśne charakteryzują się dużym rozproszeniem, nie stanowią zwartej kompleksu leśnego. Większy kompleks leśny występuje na południowo-wschód od Gąsocina, są administrowane przez Nadleśnictwo Ciechanów. W strukturze własności dominują lasy prywatne i gminne stanowią 74,5% ogólnej powierzchni lasów. Natomiast lasy własności Skarbu Państwa stanowią 25,5 % ogólnej powierzchni lasów (GUS 2014), z czego 5,6 ha zajmują lasy glebochronne, zlokalizowane we wsiach Damięty i Sarnowa Góra.

V.9. Ochrona przyrody i krajobrazu

Na obszarze położonym w granicach gminy Sońsk nie występują tereny o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Ukształtowanie powierzchni nie jest zróżnicowane, dolina rzeki jest rozległa, mało wyróżniająca się w krajobrazie. W krajobrazie gminy dominują pola uprawne, łąki oraz pastwiska tworzące mozaikę terenów rolniczych. Do elementów przyrodniczych świadczących o atrakcyjności krajobrazu należą pomniki przyrody w postaci grupy drzew oraz głazu narzutowego. Południowo-wschodni fragment gminy Sońsk objęty jest obszarową formą ochrony przyrody, jaką jest Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu, zajmuje on 2,6% powierzchni gminy.

Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu

Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 24 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj.Maz. nr 91 poz. 2456 ze zm.) . Zostało ono zmienione w 2007 roku Rozporządzeniem Nr 12 Wojewody Mazowieckiego z dnia 3 kwietnia 2007r zmieniające rozporządzenie w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Maz. 2007.67.1527). Obszar obejmuje tereny chronione za względu na możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Lokalizacja obszaru związana jest z doliną Wkry oraz jej dopływów. Mozaika siedlisk roślinności przyrodnej (łągi, trzcinowiska, szuwary), łąki ekstensywne sprzyja utrzymaniu trwałych powiązań przyrodniczych pomiędzy terenami cennymi przyrodniczo oraz mniejszymi ciekami. Rzeka charakteryzuje się znaczną różnorodnością przepływu: w niektórych miejscach płynie wolno meandrując, w innych natomiast zmienia się w rwący potok. Zmienność przepływów wiąże się z występowaniem różnego rodzaju siedlisk roślin oraz zwierząt.

Fragment doliny Wkry został włączony do międzynarodowej sieci *Natura 2000 Dolina Wkry i Mławki (PLB 140010)*. Ostoja jest jednym z 10 największych łęgowisk błotniaka łąkowego, ponadto jest też ważnym łęgowiskiem derkacza.

Tabela 19. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Sońsk.

Położenie	Obiekt	Nazwa gatunkowa	Liczba
Bądkowo działka ew. 44	grupa drzew	dąb szypułkowy	4

Bądkowo ¹⁹ działka ew. 43	grupa drzew	dąb szypułkowy	2
Bądkowo działka ew. 543	głaz narzutowy	głaz narzutowy	1
Chrościce działka ew. 178	drzewo	lipa drobnolistna	1
Cichawy działka ew. 178	grupa drzew	lipa drobnolistna	2
Gołotczyzna działka ew. 7/3	drzewo	dąb szypułkowy	1
Gołotczyzna działka ew. 7/3	grupa drzew	klon srebrzysty	2 szt. w tym 1 - wielopniowy
Gołotczyzna działka ew. 35/2	grupa drzew	świerk pospolity	2
Gołotczyzna działka ew. 35/2	grupa drzew	buk pospolity	2
Gołotczyzna - Krzewnia działka ew. 35/2	drzewo	klon srebrzysty	Wielopniowy
Gołotczyzna - Krzewnia działka ew. 35/2	drzewo	żywołnik zachodni	1
Sońsk działka ew. 46	drzewo	lipa drobnolistna	wielopniowa
Sońsk działka ew. 46	grupa drzew	świerk pospolity	1
		jesion wyniosły	1

Źródło: Program ochrony środowiska gminy Sońsk na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019

Według rozporządzenia w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu ciechanowskiego ochrona drzew w granicach lokalizacji obejmuje zasięg korony i systemu korzeniowego nie mniejszy niż w promieniu 15 metrów od zewnętrznej krawędzi pnia drzewa.

Na terenie gminy Sońsk brak jest form ochrony przyrody charakteryzujących się dużą restrykcyjnością przepisów prawa jak np. rezerwaty. Można uznać, iż formy ochrony przyrody zlokalizowane na terenie gminy Sońsk nie ograniczają w znaczący sposób możliwości lokalizacji inwestycji.

V.10. Powiązania ekologiczne

Z uwagi na bardzo niski poziom lesistości oraz brak zwartych kompleksów leśnych, które mogłyby stanowić dogodny korytarz migracyjny dla zwierząt, głównie dużych ssaków oraz roślin. Gmina jest położona poza dużymi korytarzami migracyjnymi o znaczeniu krajowym czy międzynarodowym. Lokalne powiązania ekologiczne oparte są na ciekach. Podstawowy szlak migracji stanowi rzeka Sona, natomiast znaczenie uzupełniające stanowią jej dopływy.

¹⁹ Pozbawiony statusu pomnika przyrody zgodnie z uchwałą nr XXIII/159/2012 Rady Gminy Sońsk z dnia 30 października 2012 r. zmieniająca rozporządzenie nr 34 wojewody Mazowieckiego z dnia 18 sierpnia 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu ciechanowskiego (Dz.Urz. Maz. Nr 152, poz. 5332) i pozbawienia statusu pomnika przyrody.

Powiązania fauny typowej dla krajobrazu rolniczego, ze względu na duże powierzchnie otwartych użytków rolnych, są wielokierunkowe. Dotyczy to wszystkich grup zwierząt zasiedlających krajobraz rolniczy, łącznie z gatunkami typowymi dla osiedli wiejskich. Bariery ekologicznymi dla ekosystemów leśnych i żyjących tam zwierząt są duże powierzchnie otwartych pól (bez miedz, czy zadrzewień śródpolnych), ciągi komunikacyjne oraz zabudowa, w szczególności zwarta.

V.11. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Dużym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego jest sieć drogową i kolejową. Bariery ekologiczne stanowią przede wszystkim przecinające przestrzeń gminy arterie komunikacyjne: drogi powiatowe i gminne oraz trasa kolejowa. Sieć połączeń drogowych i kolejowych stanowi zagrożenie dla zwierząt, utrudniając swobodną migrację pomiędzy obszarami stanowiącymi siedliska bytowania, zerowania, bądź rozmnażania, rozdzielając siedliska i stanowiąc trwałe zagrożenie dla lokalnych populacji. Jednakże na terenie gminy brak jest ruchliwych arterii, które mogłyby w znaczący sposób negatywnie wpływać na populacje.

Na terenach użytkowanych rolniczo zagrożenia dla środowiska pozostają na zbliżonym poziomie od wielu lat. Do głównych zagrożeń należą przede wszystkim: postępującą mechanizacją rolnictwa, nadmierne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, usuwanie zadrzewień, zakrzewień i drzew rosnących przy drogach i na miedzach oraz niewłaściwe zabiegi agrotechniczne. Rolnictwo jest jednym ze źródeł zanieczyszczeń powierzchniowych powodujących pogarszanie się stanu środowiska. Działalność rolnicza na terenie gminy Sońsk stanowi zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, gdyż obszary użytkowane rolniczo zostały zaliczona do Obszarów Szczególnie Narażonych (OSN) ma zanieczyszczenie azotanami ze źródeł rolniczych. Obszar gminy Sońsk został zaliczony do obszaru OSN Wkra (wprowadzenie OSN - Dz.Urz. Woj. Mazowieckiego 2012. 5626, wprowadzenie działań - Dz.Urz. Woj. Mazowieckiego 2013.6184 z dnia 31.05.2013). Za wody zanieczyszczone związkami azotu ze źródeł rolniczych uznano wody rzek monitoringowych w zlewniach jednolitych części wód powierzchniowych: Sona od źródeł do dopływu spod Kraszewa oraz Sona od dopływu spod Kraszewa. Obie JCWP obejmują swym zasięgiem niemalże cały obszar gminy Sońsk i zostały objęte Programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych. Program reguluje takie zagadnienia jak: zasady nawożenia, warunki przechowywania nawozów, zasady nawożenia pól na terenach o dużym nachyleniu, ograniczenia w nawożeniu na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem, nawożenie w pobliżu cieków, dawki i sposoby nawożenia. Ponadto określa konieczność i zasady edukację prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrych praktyk rolniczych. Skuteczność działań na terenach zagrożonych jest poddawana kontrolom oraz monitoringowi.

W mniejszym stopniu zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego gminy Sońsk jest postępujący rozwój społeczno gospodarczy (procesy urbanizacji, gospodarka rolna i działalność produkcyjno-usługowa). Stopień odporności na antropopresję jest zmienny i zależy od szeregu naturalnych uwarunkowań terenu oraz dotychczasowego użytkowania terenu oraz zastosowanych działań minimalizujących negatywny wpływ.

Innym zagrożeniem dla flory i fauny jest zabronione zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony przyrody wypalanie traw. Podczas tego działania niszczone są miejsca zasiedlone przez wielu gatunków zwierząt. W płomieniach giną owady i bezkręgowce, które pełnią bardzo ważne

role w ekosystemie łąkowym. Giną także większe zwierzęta, które przypadkowo znajdują się w zasięgu pożaru. Płomienie niszczą miejsca bytowania zwierząt, uniemożliwiając rozwój populacji występujących w danym miejscu gatunków.

Poważne problemy wynikają z prowadzenia różnego rodzaju działalności związanej z przemysłem i surowcami. Choć w granicach gminy nie ma zlokalizowanych dużych zakładów przemysłowych, dużym zagrożeniem dla terenów o wysokich walorach przyrodniczych jest eksploatacja złóż kruszyw naturalnych.

Kolejną grupą zagrożeń są zagrożenia nadzwyczajne wynikające z losowych awarii technicznych i technologicznych w jednostkach wykorzystujących materiały niebezpieczne, wypadkach z udziałem środków transportu przewożących substancje niebezpieczne, czy awarii przesyłowej.

Przez gminę Sońsk przepływa rzeka Sona, która może stanowić zagrożenie powodziowe. Jednakże na terenie gminy nie zostały wyznaczone obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią. Występują tutaj jedynie lokalne podtopienia będące wynikiem nagłych ulewnych deszczy i wiosennych roztopów.

Na obszarze gminy Sońsk nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych, czyli nagłe przemieszczenia mas ziemnych, w tym obszary zagrożone osuwiskami w dolinie rzeki, udokumentowane przez Państwowy Instytut Geologiczny.

VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

VI.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego

Przedmiotem ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego są znajdujące się na terenie gminy Sońsk obiekty oraz ich zespoły o wyjątkowych walorach. Świadczą one o kulturze i historii miejsca.

O indywidualnym charakterze gminy Sońsk świadczą zarówno pojedyncze obiekty architektoniczne, jak i zespoły podworskie, zespoły sakralne oraz cmentarze i grodziska. Najliczniejszą grupę obiektów zabytkowych stanowią obiekty sakralne – kościoły, dzwonnice wraz z otoczeniem, zespoły dworskie oraz parki dworskie.

Ochroną prawną poprzez wpisanie do rejestru zabytków na terenie gminy Sońsk objęte zostają 22 obiekty. Oprócz nich, w wojewódzkiej ewidencji zabytków znajduje się dodatkowo 20 obiektów, z czego 10 obiektów już nie istnieje.

Tabela 20. Wykaz obiektów zabytkowych w gminie Sońsk wpisanych do rejestru zabytków.

Lp.	Obszar/obiekt	Lokalizacja	Okres powstania	Nr wpisu do rejestru	Data wpisu do rejestru
1	Park dworski	Bądkowo	XIX w.	A-59	22.06.1956 30.08.1980
2	Aleja dojazdowa do parku	Bądkowo	XIX w.	A-59	30.08.1980

3	Kościół parafialny pw. św. Mikołaja w zespole sakralnym	Ciemniewko	Ok. 1880	A-116	22.02.1962
4	Dzwonnica w zespole sakralnym	Ciemniewko	Koniec XIX w.	A-116	22.02.1962
5	Ogrodzenie murowane z wbudowanymi w nie 4 kapliczkami, bramą i furtami w zespole sakralnym	Ciemniewko	Ok. 1890-1900	A-116	22.02.1962
6	Dawny cmentarz przykościelny z jego warstwą kulturową w zespole sakralnym	Ciemniewko	XIX-XX w.	A-116	22.02.1962
7	Budynek dworca kolejowego (drewniany)	Gąsocin	Ok. 1880 r.	A-302	27.12.1995
8	Oficyna, dworek - willa „Krzewnia” w zespole muzealnym „Krzewnia”	Gołotczyzna	druga poł. XIX w.	A-223	30.08.1980
9	Budynki gospodarcze: stodoła, obora ze stajnią, chlewnia w zespole muzealnym „Krzewnia”	Gołotczyzna	druga poł. XIX w.	A-223	30.08.1980
10	Dawny dwór szkoła żeńska w zespole muzealnym „Krzewnia”	Gołotczyzna	druga poł. XIX w.	A-223	30.08.1980
11	Park krajobrazowy w zespole muzealnym „Krzewnia”	Gołotczyzna	druga poł. XIX w.	A-223	30.08.1980
12	Męska szkoła rolnicza „Bratne” w zespole szkolnym „Bratne”	Gołotczyzna	Początek XX w. - 1912 r.	A-203	01.06.1980
13	Park krajobrazowy w zespole szkolnym „Bratne”	Gołotczyzna	Początek XX w. - 1912 r.	A-203	01.06.1980
14	Willa „Alma” z przynależną działką nr 105	Gołotczyzna	Ok. 1937 r.	A-331	27.07.1998
15	Dwór w zespole podworskim	Koźniewo Wielkie	2 poł. XVIII	A-222	30.08.1980
16	Park w zespole podworskim	Koźniewo Wielkie	2 poł. XVIII	A-222	30.08.1980
17	Dzwonnica przy kościele	Łopacin	XVIII w.	A-63	29.08.1957

	pw. Św. Leonarda				
18	Kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego	Sońsk	1904-1905	A-810	24.07.2008
19	Cmentarz kościelny	Sońsk	XX w.	A-810	24.07.2008
20	Ogrodzenie	Sońsk	Początek XX w.	A-810	24.07.2008
21	Kościół filialny pw. Matki Boskiej, drewniany	Ślubowo	Przełom XVIII/XIX w.	A-157	27.05.1971
22	Park dworski	Ślubowo	Początek XIX w.	A-130, A-131	02.04.1962

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Ciechanowie

Tabela 21. Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków, nie wpisanych do rejestru.

Lp.	Obiekt/obecna funkcja	Miejscowość	Okres powstania	Stan rozpoznania
1	Dom dróżnika kolejowego	Bieńki Karkuty	Ok. 1877	Obiekt nie istnieje
2	Dom dróżnika kolejowego, drewniany	Bieńki Śmietanki	ok. 1877	Obiekt nie istnieje
3	Dom nr 28, drewniany	Burkaty	2 poł. XIX w.	Obiekt nie istnieje
4	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	Ciemniewko	2 poł. XIX w.	
5	Dom nr 4, drewniany	Chrościce	2 poł. XIX w.	Obiekt nie istnieje
6	Dom nr 21, drewniany	Chrościce	1 poł. XIX w.	Obiekt nie istnieje
7	Dwór, ob. dom, murowany/drewniany	Damięty Nawroty	ok. 1900	Obiekt nie istnieje
8	Dom mieszkalny	Gąsocin	ok. 1877 r.	
9	Dom dróżnika kolejowego, drewniany	Janówek	ok. 1887 r.	
10	Dom dróżnika kolejowego nr 23, drewniany	Komory Błotne	ok. 1877 r.	Obiekt nie istnieje
11	Kapliczka murowana	Łopacin	1 ćw. XX w.	
12	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	Łopacin	2 poł. XIX w.	
13	Dom nr 13, drewniany	Marusy	1 poł. XIX w.	Obiekt nie istnieje
14	Obora przy domu nr 13, drewniana	Marusy	ok. 1900	Obiekt nie istnieje
15	Park podworski	Mężenino Kłoski	Koniec XIX w.	

16	Dwór	Sarnowa Góra	Początek XX w.	Obiekt nie istnieje
17	Dom dróżnika kolejowego, drewniany	Sońsk	ok. 1877 r.	
18	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	Sońsk	poł. XIX w.	
19	Cmentarz choleryczny	Sońsk	2 poł. XIX w.	
20	Dworek murowany	Strusinek	ok. 1900 r.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Ciechanowie

Na terenie gminy Sońsk, oprócz zabytków objętych ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków istnieje też wiele obiektów – drewniana zabudowa, kapliczki i krzyże przydrożne, świadczące o historii i kulturze miejsca.

Do gminnej ewidencji zabytków, oprócz obiektów znajdujących się w rejestrze zabytków i wojewódzkiej ewidencji wpisanych zostało dodatkowo 141 obiektów, które posiadają wartości kulturowe.

Tabela 22. Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (bez obiektów z rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków).

L.p.	Miejscowość	obiekt/obecna funkcja	Adres	Nr działki ew.	Okres powstania
1.	BĄDKOWO	budynek mieszkalny	Bądkowo 12	103	1 ćw. XX w.
2.		budynek mieszkalny	Bądkowo 15	101/1	ok. 1930 r.
3.		budynek mieszkalny	Bądkowo 19	89	1 ćw. XX w.
4.		budynek mieszkalny	Bądkowo 22	46/3	1 ćw. XX w.
5.		budynek mieszkalny	Bądkowo 23	47	1 ćw. XX w.
6.		budynek mieszkalny	Bądkowo 28	97/8	1 ćw. XX w.
7.		budynek mieszkalny	Bądkowo 29	55	1 ćw. XX w.
8.		kuźnia	Bądkowo 37	61	lata 30. XX w.
9.		budynek mieszkalny	Bądkowo 38	98	1 ćw. XX w.
10.		budynek mieszkalny	Bądkowo 41	111/1	lata 30. XX w.
11.		budynek mieszkalny	Bądkowo 45	113	ok. 1910 r.
12.		budynek mieszkalny	Bądkowo 5	475	1 ćw. XX w.
13.		budynek mieszkalny	Bądkowo 7	120/5	ok. 1930 r.
14.		budynek mieszkalny	Bądkowo 76	453/1	lata 20. XX w.
15.	BIEŃKI-KARKUTY	budynek gospodarczy	Bieńki-Karkuty 13	74/2	ok. 1930 r.
16.		budynek mieszkalny	Bieńki-Karkuty 27	87	1 ćw. XX w.
17.	BIEŃKI-ŚMIETANKI	budynek gospodarczy	Bieńki-Śmietanki 4	22	ok. 1930 r.
18.	BURKATY	budynek mieszkalny	Burkaty 33	60	pocz. XX w.

19.	CHROŚCICE	kapliczka	Chrościce 16 (obok)	236	1916 r.
20.		budynek mieszkalny	Chrościce 23	273	lata 30. XX w.
21.		budynek mieszkalny	Chrościce 25	275/3	1 ćw. XX w.
22.		budynek mieszkalny	Chrościce 26	278	lata 30. XX w.
23.		budynek gospodarczy	Chrościce 46	302/1	1 ćw. XX w.
24.	CICHAWY	budynek mieszkalny	Cichawy 12	341/1	ok. 1910 r.
25.		budynek mieszkalny	Cichawy 21	273	ok. 1910 r.
26.	CIEMNIEWKO	organistówka	Ciemniewko 36	78 (zachodnia część)	ok. 1930 r.
27.		dwór	Ciemniewko 36A	78	koniec XIX w.
28.		budynek mieszkalny	Ciemniewko 6	164	1 ćw. XX w.
29.	CIEMNIEWO	budynek gospodarczy	Ciemniewo (obok budynku nr 28)	104/1	1 ćw. XX w.
30.	DAMIĘTY- NARWOTY	kapliczka	Damięty-Narwoty	96	1889 r.
31.		kapliczka	Damięty-Narwoty 53	69	1896 r.
32.	DRAŻEWO	budynek mieszkalny	Drażewo 31	45	ok. 1920 r.
33.		budynek mieszkalny	Drażewo 30	85	pocz. XX w.
34.		budynek mieszkalny	Drażewo 39	52	1 ćw. XX w.
35.		budynek gospodarczy	Drażewo 40	80	ok. 1930 r.
36.		budynek mieszkalny	Drażewo 41	79/1	ok. 1930 r.
37.		budynek mieszkalny	Drażewo 45	58/1	pocz. XX w.
38.	GAŚOCIN	budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. 3 Maja 12	360	pocz. XX w.
39.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. 3 Maja 13	371/1	1 ćw. XX w.
40.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. 3 Maja 18	363	ok. 1920 r.
41.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. 3 Maja 20	364	ok. 1920 r.
42.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Ciechanowska 2a	295/1	pocz. XX w.
43.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Ciechanowska 8	33/1	ok. 1930 r.
44.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Główna 1	378	1 ćw. XX w.
45.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Główna 13, ul. 3 Maja 2	355, 356	ok. 1920 r.
46.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Główna 17	353	ok. 1900 r.
47.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Główna 24, 26	519, 302/3	ok. 1920 r.
48.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul.	349	ok. 1920 r.

			Główna 29		
49.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Główna 37a	338	1 ćw. XX w.
50.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Główna 7	375	ok. 1920 r.
51.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Kolejowa 10	382	1 ćw. XX w.
52.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Kolejowa 14	384	1 ćw. XX w.
53.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Kolejowa 16	385	ok. 1930 r.
54.		młyn	Gąsocin, ul. Kolejowa 4 (obok)	379/1	ok. 1911 r.
55.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Leśna 2	111	1 ćw. XX w.
56.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Nasielska 24	105	ok. 1920 r.
57.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Nasielska 26	113	ok. 1930 r.
58.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Nasielska 9a	314	lata 30. XX w.
59.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Ogrodowa 9	30/2	ok. 1920 r.
60.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Polna 5a	333/2	ok. 1920 r.
61.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Pułtuska 11	93	ok. 1920 r.
62.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Pułtuska 2a	95/4	ok. 1930 r.
63.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Pułtuska 51	202	1 ćw. XX w.
64.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Pułtuska 6	98	ok. 1930 r.
65.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Pułtuska 9	92	ok. 1910 r.
66.		budynek mieszkalny	Gąsocin, ul. Strażacka 15	261	lata 30. XX w.
67.	GOŁOTCZYŻNA	budynek pralni szkół rolniczych, ob. dom	Gołotczyzna, ul. A. Świętochowskiego 18	35/3	początek XX w.
68.		dom	Gołotczyzna, ul. A. Świętochowskiego 18a	35/3	początek XX w.
69.		dworek	Gołotczyzna, ul. Łąkowa	35/7	koniec XIX w.
70.		szkoła rolnicza „bratne”	Gołotczyzna, ul. Ciechanowska 18B	7/17	pocz. XX w.
71.		budynek gospodarczy przy szkole „bratne”	Gołotczyzna, ul. Ciechanowska	7/5	pocz. XX w.

72.		kapliczka	Gołotczyzna, ul. Ciechanowska	104/1	1918 r.
73.		budynek mieszkalny	Gołotczyzna, ul. Ciechanowska 10	104/1	lata 30. XX w.
74.		budynek mieszkalny	Gołotczyzna, ul. Kolonia 4	75	ok. 1910 r.
75.		budynek mieszkalny	Gołotczyzna, ul. Kolonia 5	76	1 ćw. XX w.
76.		budynek mieszkalny	Gołotczyzna, ul. Kolonia 6	77	lata 30. XX w.
77.		budynek mieszkalny nauczycieli	Gołotczyzna-Dziarno, ul. Bąkowskiej 1B ul. Bąkowskiej 1B	1/30	ok. 1925 r.
78.		budynek gospodarczy	Gołotczyzna-Dziarno, ul. Bąkowskiej 1	1/31	pocz. XX w.
79.		budynek gospodarczy	Gołotczyzna-Dziarno, ul. Bąkowskiej 1	1/31	początek XXI w.
80.		spichlerz	Gołotczyzna-Dziarno, ul. Bąkowskiej 1	1/31	ok. 1925 r.
81.	GUTKÓW	budynek mieszkalny	Gutków 49	123	1 ćw. XX w.
82.	KAŁĘCZYN	budynek mieszkalny	Kałęczyn	67/2	ok. 1910 r.
83.		budynek mieszkalny	Kałęczyn 1	73/5	1 ćw. XX w.
84.		budynek mieszkalny	Kałęczyn 2	90/2	ok. 1910 r.
85.		budynek mieszkalny	Kałęczyn 3	89/2	ok. 1900 r.
86.		budynek gospodarczy	Kałęczyn 3	89/2	ok. 1900 r.
87.		budynek mieszkalny	Kałęczyn 7	84/2	1925 r.
88.	KOSMY-PRUSZKI	budynek mieszkalny	Kosmy-Pruski	56	ok. 1920 r.
89.		budynek mieszkalny	Kosmy-Pruski 14	40	lata 20. XX w.
90.	KOŹNIEWO-ŁYSAKI	kapliczka	Koźniewo Łysaki	118	ok. 1900 r.
91.		budynek mieszkalny	Koźniewo Łysaki 19	218	pocz. XX w.
92.		budynek mieszkalny	Koźniewo Łysaki 8 (obok)	25/1	pocz. XX w.
93.		budynek mieszkalny	Koźniewo Łysaki 9	86/2	1 ćw. XX w.
94.	KOŹNIEWO ŚREDNIE	budynek mieszkalny	Koźniewo Średnie 24	138	ok. 1910 r.
95.		budynek mieszkalny	Koźniewo Średnie 70	190	1 ćw. XX w.
96.	KOŹNIEWO WIELKIE	budynek mieszkalny	Koźniewo Wielkie 4	147/1	pocz. XX w.
97.		budynek mieszkalny	Koźniewo Wielkie 45	98/2	1 ćw. XX w.
98.		budynek mieszkalny	Koźniewo Wielkie	101/1	ok. 1920 r.

			46		
99.		budynek mieszkalny	Koźniewo Wielkie 56	121/1	ok. 1920 r.
100.		budynek mieszkalny	Koźniewo Wielkie 68	130/1	ok. 1910 r.
101.	ŁOPACIN	kościół parafialny pw. narodzenia nmp	Łopacin 35	55	1947-1953 r.
102.		budynek mieszkalny	Łopacin 16	94/1	1 ćw. XX w.
103.		budynek mieszkalny	Łopacin 20	154	ok. 1930 r.
104.		budynek gospodarczy	Łopacin 20	154	1 ćw. XX w.
105.		budynek mieszkalny	Łopacin 22	152/2	1 ćw. XX w.
106.		budynek mieszkalny	Łopacin 29	77/1	1 ćw. XX w.
107.		budynek mieszkalny	Łopacin 34	49	ok. 1920 r.
108.		budynek mieszkalny	Łopacin 36	4	ok. 1930 r.
109.		budynek mieszkalny	Łopacin 48	234	lata 30. XX w.
110.	MARUSY	budynek mieszkalny	Marusy 16	66	ok. 1900 r.
111.		budynek mieszkalny	Marusy 17	299	1 ćw. XX w.
112.		budynek mieszkalny	Marusy 7	115	lata 30. XX w.
113.	OSTASZEWO	kapliczka	Ostaszewo	26	1 ćw. XX w.
114.		budynek mieszkalny	Ostaszewo 15	62	1 ćw. XX w.
115.	SARNOWA GÓRA	budynek mieszkalny	Sarnowa Góra 26	232/1	ok. 1920
116.		budynek gospodarczy	Sarnowa Góra 49	181	1 ćw. XX w.
117.		budynek mieszkalny	Sarnowa Góra 50	168/9	1 ćw. XX w.
118.		budynek mieszkalny	Sarnowa Góra 51	173, 174	1 ćw. XX w.
119.		budynek mieszkalny	Sarnowa Góra 55	143	1 ćw. XX w.
120.	SOBOKŁĘSZCZ	budynek mieszkalny	Soboklęczcz, Nasielska 56	128/4	pocz. XX w.
121.	SOŃSK	kapliczka	Sońsk, ul. Ciechanowska, (obok budynku nr 1A)	52/5	2 poł. XIX w.
122.		plebania	Sońsk, ul. Ciechanowska 3	53/1	pocz. XX w.
123.		budynek mieszkalny	Sońsk, ul. Ciechanowska 14A	25/12	lata 30. XX w.
124.		budynek mieszkalny	Sońsk, ul. Ciechanowska 17	135	1 ćw. XX w.
125.		budynek mieszkalny	Sońsk, ul. Ciechanowska 18A	45	koniec XIX w.
126.		biblioteka	Sońsk, ul. Szkolna 1A	42	lata 30. XX w.
127.	SPAĐOSZYN	budynek mieszkalny	Spądoszyn 14	58/5	lata 30. XX w.

128.		budynek mieszkalny	Spądoszyn 20	63/1	1 ćw. XX w.
129.		budynek mieszkalny	Spądoszyn 22	88	lata 30. XX w.
130.		budynek mieszkalny	Spądoszyn 5	72	ok. 1920 r.
131.		budynek mieszkalny	Spądoszyn 6	73	1 ćw. XX w.
132.		budynek mieszkalny	Spądoszyn 7	74/1	ok. 1920 r.
133.		budynek mieszkalny	Spądoszyn 8	75/2	ok. 1920 r.
134.	SZWEJKI	budynek mieszkalny	Szwejki 10	29	lata 30. XX w.
135.	ŚLUBOWO	kapliczka	Ślubowo (pomiędzy Ślubowo 41 i 42)	nr 95, tuż przy działkach 39/1 oraz 39/2	XIX w.
136.		czworak	Ślubowo 50	62/7, 62/8, 62/9, 62/10, 62/11, 62/12, 62/13, 62/14, 62/15, 62/16, 62/17, 62/18	1 ćw. XX w.
137.		spichlerz	Ślubowo, budynek usytuowany w północno-zachodniej części działki, prostopadle do dz. ew. nr 62/4	62/21	1 ćw. XX w.
138.		budynek gospodarski, podworski	Ślubowo, budynek usytuowany w północno-zachodniej części działki, wzdłuż dz. ew. nr 62/4	62/21	ok. 1930
139.		budynek gospodarski, podworski	Ślubowo, budynek usytuowany w północno-zachodniej części działki, wzdłuż dz. ew. nr 95	62/21	ok. 1930 r.
140.	WOLA OSTASZEWSKA	kuźnia	Wola Ostaszewska 12	86/1	ok. 1930 r.
141.		budynek mieszkalny	Wola Ostaszewska 15	85	pocz. XX w.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy – gminnej ewidencji zabytków.

Zdjęcie 13, 14. Budynek gospodarczy w miejscowości Strusinek, krzyż przydrożny w miejscowości Mężenino.

Źródło: Zdjęcia własne.

Środowisko kulturowe stanowi niezaprzeczalny walor w promocji turystycznej gminy, może mieć istotny wpływ na kształtowanie kierunków jej rozwoju. Niestety stan techniczny dużej części obiektów zabytkowych gminy Sońsk jest zły lub niezadowalający. Degradacja pojedynczych obiektów o wartościach historycznych prowadzi do zatarcia całych zespołów zabytkowych.

Zespoły dworskie

Na terenie gminy Sońsk znajdują się dwa zespoły dworskie z parkami:

- zespół dworski „Krzewnia” w Gołotczyźnie,
- zespół dworski w Koźniewie Wielkim

Zespół dworski „Krzewnia” w Gołotczyźnie

W skład zespołu dworskiego wchodzi: dwór (z drugiej połowy XIX w.), oficyna, willa A. Świętochowskiego „Krzewnia” (gdzie żył i tworzył), budynek inwentarski, stodoła usytuowane na terenie parku dworskiego. Zespół ten jest świadectwem polskiego pozytywizmu i ukazuje życie szlachty polskiej z tamtego okresu. Dlatego też obecnie budynki pełnią funkcję muzealną, są siedzibą Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie, Muzeum Pozytywizmu. Zespół ten jest jednym z najlepiej zachowanych i zadbanych obiektów zabytkowych na terenie gminy Sońsk. Willa „Krzewnia” jest parterowym budynkiem, podpiwniczonym, z poddaszem użytkowym, o regularnej bryle, posadowionym na planie zbliżonym do kwadratu. Całość przykryta jest dachem czterospadowym z wystawkami na każdej elewacji. Dwór natomiast jest budynkiem parterowym, podpiwniczonym, z poddaszem użytkowym, posadowionym na planie prostokąta o dachu dwuspadowym.

Zdjęcie 15, 16, 17, 18. Zespół dworski „Krzewnia”.

Źródło: Zdjęcia własne.

Zespół dworski w Koźniewie Wielkim

Dwór szlachecki wybudowany w drugiej połowie XVIII w., przekształcony na przełomie XIX i XX w., otoczony parkiem dworskim. Dwór wzniesiony został z drewna modrzewiowego, z kamienną podmurówką, posadowiony jest na planie prostokąta z gankiem od frontu, o konstrukcji zrębowej, oszalowany. Jest to budynek parterowy z poddaszem użytkowym. Dach łamany, pierwotnie pokryty gontem, a obecnie blachą. Utrzymany jest w stylu późnego baroku. Stan techniczny budynku jest bardzo dobry. Jest to jeden z najcenniejszych i największych dworów drewnianych na Mazowszu. Po założeniu parkowym do dzisiejszych czasów zachowało się natomiast jedynie kilka drzew.

Zdjęcie 19, 20. Dwór w Koźniewie Wielkim.

Źródło: http://www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/3438/Kozniewo_Wielkie/;
<http://www.polskaniezwykla.pl/web/gallery/photo,304901.html>

Kościół zabytkowe

Na terenie gminy Sońsk zlokalizowane są trzy zabytkowe kościoły:

- kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego w Sońsku,
- kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Ciemnowku,
- kościół filialny pw. Matki Boskiej w Ślubowie.

Kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego w Sońsku

W skład zespołu kościelnego wpisanego do rejestru zabytków wchodzi kościół, cmentarz przykościelny oraz ogrodzenie. Kościół wybudowany został na początku XX w. z inicjatywy ks. Franciszka Chełmińskiego, wg projektu Antoniego Wójcickiego. Budynek trzynawowy, z wysoką, strzelistą wieżą, wykonany jest z czerwonej cegły, w stylu neogotyckim. Kościół otacza ogrodzenie, w skład którego wchodzi słupy wykonane z czerwonej cegły. Stan techniczny obiektu jest bardzo dobry.

Zdjęcie 21, 22. Kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Sońsku.

Źródło: Zdjęcia własne.

Zespół kościoła par. Św. Mikołaja w Ciemnowku

Kościół z XIX w., drewniany, o konstrukcji zrębowej, oszalowany, trójnawowy. Budynek jest orientowany, od frontu nawy dostawiona jest wyższa od niej kruchta z barokowym szczytem. Blaszany dach posiada ośmioboczną wieżyczkę. Wokół kościoła rozciąga się plac z dzwonnica, otoczony zabytkowym ogrodzeniem z kapliczkami. Zespół kościoła zadbany, o bardzo dobrym stanie technicznym.

Zdjęcie 23, 24, 25, 26. Obiekty zlokalizowane w zespole kościoła pw. Św. Mikołaja w Ciemnieku (kościół, dzwonnica, ogrodzenie z kapliczkami).

Źródło: Zdjęcia własne.

Kościół filialny pw. Matki Boskiej w Ślubowie

Budynek z końca XVIII w., drewniany na otynkowanej podmurówce, konstrukcji zrębowej, oszalowany. Kościół wybudowany został na planie prostokąta, przed nawą znajduje się prostokątna kruchta. Dachy dwuspadowe pokryte blachą z wieżyczką nad nawą sześcioboczną.

Zdjęcie 27. Kościół fil. Pw. Matki Boskiej w Ślubowie.

Źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/28328,slubowo-drewniany-kosciol-sw--jozefa.html>

W 1920 r. pod Sarnową Górą odbyła się jedna z najcięższych bitew decydującej fazy wojny polsko-bolszewickiej. Kilkudniowe walki doprowadziły do śmierci ponad 800 polskich żołnierzy. Dla upamiętnienia tych wydarzeń w 2005 r. społeczność gminy Sońsk ufundowała tablicę pamiątkową na Sarnowej Górze.

Zdjęcie 28, 29. Tablica upamiętniająca bitwę pod Sarnową Górą.

Źródło: Zdjęcia własne.

Zasoby archeologiczne

Na obszarze gminy Sońsk występuje 118 stanowisk archeologicznych. Ślady osadnictwa oraz działalności ludzkiej minionych epok rozproszone są po terenie całej gminy. Wśród obiektów archeologicznych wyróżnić można: ślady osadnictwa, osady, grodziska i cmentarzyska. Odkrycia datowane są na okres od wczesnej epoki brązu po czasy nowożytne.

Roźmieszczenie stanowisk archeologicznych w przybliżony sposób zostało przedstawione na rysunku studium. Ilość stanowisk oraz ich zasięg, które przewidziane są do uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego mogą ulec zmianie na skutek nowych odkryć, ustaleń lub uzupełnienia ewidencji.

Tabela 23. Wykaz stanowisk archeologicznych.

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOWISKA NA OBSZARZE AZP	NR OBSZARU AZP	CHRONOLOGIA	FUNKCJA STANOWISKA	Nr rejestru zabytków
1.	Bądkowo, stan. 1	43	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
2.	Bądkowo, stan. 2	44	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
3.	Bądkowo, stan. 3	45	46-63	wczesne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada,	
4.	Bądkowo, stan. 4	46	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
5.	Bądkowo, stan. 5	47	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
6.	Bądkowo, stan. 6	48	46-63	starożytne, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
7.	Bądkowo, stan. 7	49	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
8.	Bądkowo, stan. 8	50	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
9.	Bądkowo, stan. 9	51	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
10.	Bądkowo, stan. 10	52	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
11.	Bądkowo, stan. 11	53	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
12.	Bądkowo, stan. 12	54	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
13.	Bądkowo, stan. 13	55	46-63	nowożytna	osada	
14.	Bądkowo, stan. 14	56	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
15.	Bądkowo, stan. 15	57	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
16.	Bądkowo, stan. 16	58	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
17.	Bądkowo, stan. 17	59	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
18.	Bądkowo, stan. 18	60	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
19.	Bądkowo, stan. 19	61	46-63	nowożytna	osada	
20.	Bieńki Karkuty, stan. 1	2	44-63	schyłek halstat. pocz. okr. laten.	grodzisko	340/93
21.	Bieńki Karkuty, stan. 2	6	44-63	późne średniowiecze	osada ?	
22.	Bieńki Karkuty, stan. 3	7	44-63	późne średniowiecze	śląd osadn.	
23.	Bieńki Karkuty, stan. 4	8	44-63	schyłek halstat. pocz. okr. laten.	grodzisko	

24.	Bieńki Karkuty, stan. 5	9	44-63	halstat, późne średniowiecze	osada, śląd osadn.	
25.	Bieńki Karkuty, stan. 6	12	44-63	starożytne, późne średniowiecze	śląd osadn., śląd osadn.	
26.	Bieńki Skrzekoty, stan. 1	12	45-63	późna epoka brązu – wczesna epoka żelaza wczesny okres rzymski wczesne – późne średniowiecze		
27.	Burkarty, stan. 1	21	44-63	późne średniowiecze	śląd osadn.	
28.	Burkarty, stan. 1	23	44-64	nowożytna	śląd osadn.	
29.	Burkarty, stan. 2	22	44-63	późne średniowiecze	śląd osadn.	
30.	Burkarty, stan. 2	24	44-64	późne średniowiecze	śląd osadn.	
31.	Burkarty, stan. 3	25	44-64	nowożytna	śląd osadn.	
32.	Chrościce Łyczki, stan. 1	5	45-63	lateński	osada ?	
33.	Cichawy, stan. 1	5	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
34.	Cichawy, stan. 2	6	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
35.	Ciemniewko, stan. 1	16	44-64	późne średniowiecze	śląd osadn.	
36.	Ciemniewko, stan. 1	30	44-63	halstat, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
37.	Ciemniewko, stan. 2	17	44-64	starożytne, późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada, śląd osadn.	
38.	Ciemniewko, stan. 3	18	44-64	starożytne, wpływy rzymskie, późne średniowiecze	śląd osadn., osada, śląd osadn.	
39.	Ciemniewko, stan. 4	19	44-64	wczesna epoka żelaza, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
40.	Ciemniewko, stan. 5	20	44-64	wczesne średniowiecze	śląd osadn.	
41.	Ciemniewko, stan. 6	21	44-64	epoka brązu, wpływy rzymskie	śląd osadn., śląd osadn.	
42.	Ciemniewko, stan. 7	22	44-64	wczesne średniowiecze, wpływy rzymskie	śląd osadn., śląd osadn.	
43.	Ciemniewko, stan. 8	26	44-64	nowożytna	śląd osadn.	
44.	Ciemniewko, stan. 9	29	44-64	wczesne średniowiecze	śląd osadn.	
45.	Ciemniewko, stan. 10	30	44-64	starożytne (WEŻ), nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
46.	Ciemniewko, stan. 11	31	44-64	starożytne, wpływy rzymskie	osada, osada	
47.	Ciemniewko, stan. 12	32	44-64	starożytne, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	

48.	Ciemniewko, stan. 13	33	44-64	wpływy rzymskie, późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada, śląd osadn.	
49.	Ciemniewko, stan. 14	34	44-64	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	osada, śląd osadn.	
50.	Ciemniewko, stan. 15	35	44-64	starożytne, nowożytna	osada, śląd osadn.	
51.	Ciemniewko, stan. 16	36	44-64	kamienia, wpływy rzymskie, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., śląd osadn.	
52.	Ciemniewko, stan. 17	37	44-64	wczesne średniowiecze	śląd osadn.	
53.	Ciemniewko, stan. 18	38	44-64	epoka brązu, wpływy rzymskie, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., śląd osadn.	
54.	Ciemniewko, stan. 19	68	44-64	wpływy rzymskie	śląd osadn.	
55.	Ciemniewko, stan. 20	69	44-64	-----	cmentarzysko	
56.	Ciemniewo, stan. 1	27	44-64	późne średniowiecze	śląd osadn.	
57.	Ciemniewo, stan. 2	64	44-64	wpływy rzymskie, późne średniowiecze	śląd osadn., śląd osadn.	
58.	Damięty Prosty, stan. 1	10	45-63	późne średniowiecze – wczesny okres nowożytny		
59.	Damięty Narwoty, stan. 1	11	45-63	wczesna epoka brązu młodszy okres przedrzymski – wczesny okres rzymski późne średniowiecze – wczesny okres nowożytny		
60.	Gąsocin, stan. 1	1	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
61.	Gąsocin, stan. 2	2	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
62.	Gołotczyzna, stan. 1	6	45-63	wpływy rzymskie	cmentarzysko	
63.	Gutkowo, stan. 1	28	46-63	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze/nowożyt na, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., śląd osadn.	
64.	Gutkowo, stan. 2	29	46-63	wczesne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
65.	Gutkowo, stan. 3	30	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada,	
66.	Gutkowo, stan. 4	31	46-63	nowożytna	osada	

67.	Gutkowo, stan. 5	32	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada,	
68.	Gutkowo, stan. 6	33	46-63	epoka brązu-wcz. ep. żelaza, wczesne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., osada	
69.	Gutkowo, stan. 7	34	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
70.	Gutkowo, stan. 8	35	46-63	późne średniowiecze/nowożyt na, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
71.	Gutkowo, stan. 9	36	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
72.	Gutkowo, stan. 10	37	46-63	starożytne, późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., osada	
73.	Gutkowo, stan. 11	38	46-63	późne średniowiecze/nowożyt na, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
74.	Kałużyczyn, stan. 6	36	46-64	wczesne średniowiecze, nowożytna	osada, osada	
75.	Koźniewo-Łysaki, stan. 1	1	46-64	wczesne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada,	
76.	Koźniewo Średnie, stan. 1	2	46-64	późne średniowiecze, nowożytna	osada, osada	
77.	Koźniewo Średnie, stan. 2	3	46-64	nowożytna	osada	
78.	Koźniewo Średnie, stan. 3	4	46-64	późne średniowiecze/nowożyt na	śląd osadn.	
79.	Koźniewo Wlk., stan. -----	-----	46-64	wczesne średniowiecze	cmentarzysko szkieletowe	196/79- 811/68 WA
80.	Koźniewo Wlk., stan. 1	5	46-64	późne średniowiecze/nowożyt na	osada	
81.	Koźniewo Wlk., stan. 2	6	46-64	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze/nowożyt na	osada, osada	
82.	Koźniewo Wlk., stan. 3	7	46-64	wczesne średniowiecze, średniowiecze/nowożyt na	osada, osada	
83.	Koźniewo Wlk., stan. 4	8	46-64	wczesne średniowiecze	osada	
84.	Koźniewo Wlk., stan. 5	9	46-64	wcz. ep. żelaza, wczesne średniowiecze X-XIII, XV-XVIII	śląd osadn., osada, osada	

85.	Koźniewo Wlk., stan. 6	10	46-64	wczesne średniowiecze	osada	
86.	Koźniewo Wlk., stan. 7	11	46-64	starożytne, średniowiecze XIV-XV, nowożytna	śląd osadn., osada, śląd osadn.	
87.	Koźniewo Wlk., stan. 8	12	46-64	wczesne średniowiecze XII-XIII	osada	
88.	Koźniewo Wlk., stan. 9	13	46-64	starożytne, późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., osada	
89.	Koźniewo Wlk., stan. 10	14	46-64	-----	-----	
90.	Łopacin, stan. 1	42	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
91.	Łopacin, stan. 2	41	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada,	
92.	Łopacin, stan. 3	40	46-63	nowożytna	śląd osadn.	
93.	Marusy, stan. 1	7	45-63	wpływy rzymskie	cmentarzysko	
94.	Mężenino- Węglowice, stan. 1	28	44-64	starożytne, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
95.	Olszewka, stan. 2	70	44-64	wczesne średniowiecze	osada	
96.	Pękawka, stan. 1	63	44-64	nowożytna	śląd osadn.	
97.	Sarnowa Góra, stan. 1	3	45-62	XI W.	cmentarzysko	
98.	Sarnowa Góra, stan. 2	4	45-62	wczesna epoka żelaza	cmentarzysko ciałopalne	
99.	Sarnowa Góra, stan. 3	22	45-62	starożytne, XII-XIII	śląd osadn., osada,	
100.	Sarnowa Góra, stan. 4	23	45-62	starożytne, -----, MOPR-OWR, XII-XIII	śląd osadn., osada, śląd osadn., osada,	
101.	Skrobocin, stan. 1	4	46-63	nowożytna	osada ?	
102.	Skrobocin, stan. 2	3	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
103.	Sońsk - Kolonia, stan. 1	4	45-63	wpływy rzymskie	osada	
104.	Sońsk, stan. 1	1	45-63	XI-XII, XIV-XV	grodzisko, grodzisko	210/79- 246/60 WA
105.	Sońsk, stan. 2	2	45-63	XI-XII	osada podgrodowa	
106.	Sońsk, stan. 3	3	45-63	XIII-XIV	osada	
107.	Spądoszyn, stan. 1	7	46-63	epoka brązu, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze/nowożyt na	śląd osadn., śląd osadn., osada	

108.	Spądoszyn, stan. 2	8	46-63	wcz. ep. brązu ?, średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn.	
109.	Spądoszyn, stan. 3	9	46-63	późne średniowiecze, późne średniowiecze/nowożyt na, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., osada	
110.	Spądoszyn, stan. 4	10	46-63	późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada,	
111.	Spądoszyn, stan. 5	11	46-63	średniowiecze, nowożytna	osada, osada	
112.	Spądoszyn, stan. 6	12	46-63	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., śląd osadn., osada,	
113.	Spądoszyn, stan. 7	13	46-63	starożytne, nowożytna	śląd osadn., osada,	
114.	Spądoszyn, stan. 8	14	46-63	wpływy rzymskie, wczesne średniowiecze	osada, osada	
115.	Spądoszyn, stan. 9	15	46-63	epoka brązu-wcz. ep. żelaza, młodszy okres przedrzymski - okr. rzymski, wczesne średniowiecze, nowożytna	śląd osadn., osada, śląd osadn., śląd osadn.	
116.	Spądoszyn, stan. 10	16	46-63	wczesna ep. żelaza, wczesne średniowiecze	osada, śląd osadn.	
117.	Strusin, stan. 1	8	45-63	wpływy rzymskie	cmentarzysko	
118.	Strusin, stan. 2	9	45-63	wczesne średniowiecze	osada	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Ciechanowie

Dobra kultury współczesnej

Na terenie gminy Sońsk nie znajdują się obiekty, mogące zaliczać się do dóbr kultury współczesnej.

VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Na dzień sporządzania Studium nie opracowano audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego, w tym nie wyznaczono granic krajobrazów priorytetowych.

VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACJI

VIII.1. Układ drogowo-uliczny oraz kolejowy

Układ drogowo-uliczny gminy stanowi jeden z najistotniejszych elementów układu przestrzennego. Połączenie gminy Sońsk z innymi częściami kraju zapewniają jedynie drogi powiatowe, które prowadzi do dróg wojewódzkich i krajowych. Najbliższe drogi krajowe to nr 50 i 60, które zlokalizowane są w niewielkiej odległości na północny wschód i zachód od granicy gminy. Regionalne połączenia stanowi droga wojewódzka nr 620 (położona na południe od granicy gminy Sońsk) oraz nr 618 (położona na wschód od granicy gminy). Wewnętrzny układ komunikacyjny tworzą drogi powiatowe oraz gminne, które ustanowione są jako drogi publiczne, ale także drogi niezaliczone do kategorii dróg publicznych (wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne).

Droga krajowa nr 50

Droga krajowa nr 50 łączy Ciechanów z Ostrowią Mazowiecką okrążając w odległości od 30-80 km od zachodu, południa i wschodu Warszawę, stanowiąc fragmentarycznie tzw. Dużą Obwodnicę Warszawy. Jest jedną z ważniejszych tras w województwie mazowieckim. Droga znajduje się poza granicami gminy Sońsk (zlokalizowana jest w odległości ok. 2 km od zachodniej granicy gminy).

Droga krajowa nr 60

Droga krajowa nr 60 przebiega przez województwo mazowieckie i łódzkie. łączy ze sobą Ostrowie Mazowiecką i Kutno, po drodze przechodząc przez Maków Mazowiecki, Ciechanów, Płock oraz Gostynin. Droga krajowa nr 60 ma znaczenie regionalne, uzupełnia podstawową sieć drogową państwa. łączy ze sobą szereg miast powiatowych. Stanowi ona element tzw. Obwodnicy Mazowsza. Droga znajduje się poza granicami gminy Sońsk (zlokalizowana jest w odległości ok. 1 km od północno-wschodniej granicy gminy).

Droga wojewódzka nr 618

Droga wojewódzka nr 618 ma znaczenie regionalne. Jej długość to ok. 45 km. łączy ze sobą Wyszków i Gołymin-Ośrodek, po drodze prowadząc przez Pułtusk. Droga znajduje się poza granicami gminy Sońsk (zlokalizowana jest w odległości ok. 5 km od wschodniej granicy gminy).

Droga wojewódzka nr 620

Droga wojewódzka nr 620 ma długość 23,5 km. łączy ze sobą Przewodowo-Parcele z Nowym Miastem. Droga znajduje się poza granicami gminy Sońsk (zlokalizowana jest w odległości ok. 4 km od południowo-wschodniej granicy gminy).

Drogi powiatowe

W gminie Sońsk zlokalizowanych jest dwanaście odcinków dróg powiatowych, o łącznej długości ok. 75,11 km, zapewniających połączenia między większością miejscowości w gminie Sońsk oraz gminach sąsiednich. Większość dróg, przynajmniej częściowo, ma nawierzchnię twardą bitumiczną (cała droga: 1223W, 1242W, 1228W, 2421W, 2422W, 3429W, częściowo: 1224W, 1248W, 3428W). Nawierzchnia brukowcowa pojawia się częściowo na drogach 1224W oraz 3428W. Drogi o nawierzchni żwirowej to 1226W, 3044W oraz 1248W (częściowo). Droga 1222W oraz częściowo

3428W posiadają nawierzchnię gruntową. Wszystkie drogi znajdują się w administracji Powiatowego Zarządu Dróg w Ciechanowie.

Tabela 24. Wykaz dróg powiatowych w gminie Sońsk

Lp.	numer drogi nowy (stary)	przebieg	długość w km
1.	1242W (07542)	Ojrzeń-Gąsocin-łady Krajęczyno	12,722
2.	1224W (07537)	Kryszpy-Bądkowo	4,344
3.	1226W (07539)	Żochy – Sarnowa Góra – Gołotczyzna	5,021
4.	1248W (07543)	Gołotczyzna-Zawady-Nowe Miasto	8,545
5.	1223W (07536)	Gołotczyzna-Nasierowo-Dziurawieniec	7,123
6.	1222W (07535)	Burkaty-Nasierowo-Pomorze	4,424
7.	1228W (07544)	Sońsk-Ciemniewo – Gołymin	7,951
8.	2421W (07534)	Ciechanów – Gąsocin	14,087
9.	3428W (07547)	Ostaszewo – Kałęczyn	9,119
10.	3044W (07745)	Nowe Miasto – Kałęczyn	0,228
11.	2422W (07748)	Strzegocin – Gołymin	0,595
12.	3429W (07548)	Gzy - Ostaszewo	0,954
razem			75,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Sońsk.

Drogi gminne

W gminie Sońsk znajduje się 115 odcinków dróg gminnych, o długości ponad 139 km²⁰. Większość dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową. W związku ze skalą opracowania i ogólnością mapy topograficznej, a także znaczną gęstością układu drogowego, na rysunku studium wskazano tylko wybrane drogi będące własnością gminy, ważne ze względu na zapewniane przez nie połączenia między poszczególnymi miejscowościami, obsługę terenów zainwestowanych i połączenie ich z drogami powiatowymi.

Tabela 25. Wykaz dróg gminnych w gminie Sońsk.

Lp.	numer drogi/dz. ew.	miejsowość	rodzaj nawierzchni	długość w km ²¹
1.	120901W	Sońsk-Marusy	gruntowa utwardzona	2,500
2.	120902W	Sońsk-Komory Błotne	gruntowa	2,100
3.	120903W	Sońsk – Koźniewo-Łysaki	bitumiczna	1,800
4.	120904W	Sońsk-Strusin	utwardzona	1,100
5.	120905W	Szwejki-Marusy	gruntowa	3,100

²⁰ dla części odcinków brak danych odnośnie ich długości

²¹ Bd – brak danych

6.	120906W	Marusy – Koźniewo Łysaki	bitumiczna wieś gruntowa	przez Marusy	0,500 0,500
7.	120907W	Marusy-Nieśluchy	gruntowa		1,000
8.	120908W	Marusy-Wola Ostaszewska	gruntowa		1,700
9.	120909W	Marusy-Ciemniewo	gruntowa		2,100
10.	120910W	Nieśluchy – Ciemniewko	gruntowa		2,000
11.	120911W	Nieśluchy – Ciemniewo	gruntowa		1,300
12.	120912W	Ciemniewo-Ciemniewko	bitumiczna		2,200
13.	120913W	Ciemniewo-Pękawka	gruntowa		2,200
14.	120914W	Ciemniewo-Ruszkowo	gruntowa		2,500
15.	120915W	Ciemniewo-Garnowo	gruntowa		3,800
16.	120916W	Ciemniewko – Olszewka	utwardzona		2,800
17.	120917W	Ciemniewko-Mężenin-Kłoski	gruntowa		Bd
18.	120918W	Ciemniewko-Mężenino- Węglowiec	utwardzona		Bd
19.	120919W	Mężenino-Nasierowo D.	gruntowa		Bd
20.	120920W	Mężenino- Bieńki Śmietanki	gruntowa		3,200
21.	120921W	Burkaty – Nasierowo Dz.	gruntowa		Bd
22.	120922W	Olszewka – Morawka	utwardzona		1,800
23.	120923W	Olszewka – Morawy – Watkowo	gruntowa		1,500
24.	120924W	Olszewka - Pękawka	gruntowa		2,300
25.	120925W	Strusin – Gołotczyzna	gruntowa		1,000
26.	120926W	Strusin – Strusinek	gruntowa		1,200
27.	120927W	Strusin – Nieśluchy	gruntowa		1,000
28.	120928W	Strusinek – Gołotczyzna	gruntowa		Bd
29.	120929W	Gołotczyzna – Drążewo	bitumiczna		2,700
30.	120930W	Bieńki Karkuty – Bieńki Śmietanki	utwardzona		1,200
31.	120931W	Bieńki Karkuty – Drążewo	gruntowa utwardzona		2,500 0,400
32.	120932W	Bieńki Śmietanki - Strusinek	gruntowa		Bd
33.	120933W	Bieńki Karkuty-Gołotczyzna	gruntowa		1,500

34.	120934W	Bieńki Śmietanki – do drogi powiatowej	utwardzona	1,500
35.	120935W	Bieńki Śmietanki – Gołotczyzna	gruntowa	1,800
36.	120936W	Drążewo – Sarnowa Góra	bitumiczna	1,600
37.	120937W	Drążewo – Łębki Wielkie	bitumiczna	0,800
38.	120938W	Damięty – Sarnowa Góra	utwardzona	Bd
39.	120939W	Chrościce – Sarnowa Góra	gruntowa	2,700
40.	120940W	Sarnowa Góra – Łębki Wielkie	gruntowa	Bd
41.	120941W	Sarnowa Góra - Żochy	gruntowa	Bd
42.	120942W	Sarnowa Góra – Bądkowo	gruntowa	Bd
43.	120943W	Bądkowo – Brodzięcín	gruntowa	1,800
44.	120944W	Bądkowo – Marianowo	gruntowa	2,000
45.	120945W	Bądkowo – Nowa Wieś	gruntowa	4,000
46.	120946W	Bądkowo – Gutkowo	bitumiczna	2,300
47.	120947W	Bądkowo – Kosmy	gruntowa utwardzona	1,100
48.	120948W	Gutkowo – Zawady	gruntowa utwardzona	4,000
49.	120949W	Gutkowo – Spądoszyn	bitumiczna	2,000
50.	120950W	Gutkowo – Bądkowo	gruntowa	2,000
51.	120951W	Kosmo-Łopacin	gruntowa	2,000
52.	120952W	Łopacin – Gąsocin	utwardzona	3,860
53.	120953W	Łopacin – Soboklęszcz	gruntowa	1,800
54.	120954W	Łopacin – Spądoszyn	utwardzona	3,100
55.	120955W	Spądoszyn – Jurzyn	utwardzona	0,500
56.	120956W	Gąsocin – Cichawy	bitumiczna	1,000
57.	120958W	Komory Dąbrowne - Skrobocin	utwardzona	1,500
58.	120959W	Soboklęszcz – Gąsocin	gruntowa	1,600
59.	120960W	Soboklęszcz – Jurzyn	gruntowa	2,500
60.	120961W	Soboklęszcz – Cichawy	utwardzona	2,000
61.	120962W	Soboklęszcz – Spądoszyn	gruntowa	2,900
62.	120963W	Cichawy-Kałęczyn	gruntowa	1,500
63.	120964W	Cichawy – Kubice	gruntowa	1,200
64.	120965W	Cichawy – Jurzyn	gruntowa	1,000

65.	120968W	Kałużyczyn – Jurzynek	gruntowa	Bd
66.	120969W	Ślubowo – Gaj	utwardzona	0,400
67.	120970W	Ślubowo – Koźniewo Średnie	utwardzona	1,300
68.	120971W	Ślubowo – Gotardy	gruntowa	2,100
69.	120972W	Ślubowo – Kościeszce	utwardzona	1,800
70.	120973W	Ślubowo – Kościeszce	gruntowa	1,300
71.	120974W	Koźniewo Wielkie – Wola ostaszewska	gruntowa	2,300
72.	120975W	Koźniewo Wielkie – Koźniewo Średnie	bitumiczna	1,000
73.	120976W	Ślubowo - Ślubowo PGR	gruntowa	Bd
74.	120977W	Koźniewo Średnie - Gąsocin	gruntowa	1,100
75.	120978W	Koźniewo Średnie – Koźniewo Łysaki	bitumiczna	1,300
76.	120979W	Koźniewo Łysaki – Komory Dąbrowne	gruntowa	1,200
77.	120980W	Koźniewo Łysaki – Gąsocin	gruntowa	2,000
78.	120981W	Ostaszewo Folwark – Wola Ostaszewska	bitumiczna	0,600
79.	120982W	Łopacin – Skrobocin	gruntowa	3,200
80.	120983W	Koźniewo Wielkie – Gotardy	gruntowa	Bd
81.	120985W	Gołotczyzna (ul. Piwna)	utwardzona	0,200
82.	120986W	Gołotczyzna (ul. Kolejowa)	utwardzona	0,200
83.	120987W	Gołotczyzna (ul. Dobosza)	utwardzona	0,300
84.	120988W	Gołotczyzna (ul. Szkolna)	utwardzona	0,300
85.	120989W	Gołotczyzna (ul. Nadrzeczna)	utwardzona	0,200
86.	120990W	Gołotczyzna (ul. Krótka)	utwardzona	0,100
87.	120993W	Gołotczyzna (ul. Łąkowa)	bitumiczna	0,300
88.	120994W	Gołotczyzna (ul. Ogrodowa)	utwardzona	0,200
89.	120995W	Gołotczyzna (ul. Parkowa)	utwardzona	0,100
90.	120996W	Sońsk (ul. Szkolna)	bitumiczna	0,600
91.	120999W	Sońsk (ul. Klonowa)	bitumiczna	1,300
92.	121000W	Sońsk – Kolonia	gruntowa	0,900
93.	121001W	Sońsk (ul. Mleczarska)	gruntowa	0,200
94.	121002W	Sońsk (ul. Nowa)	utwardzona	0,600

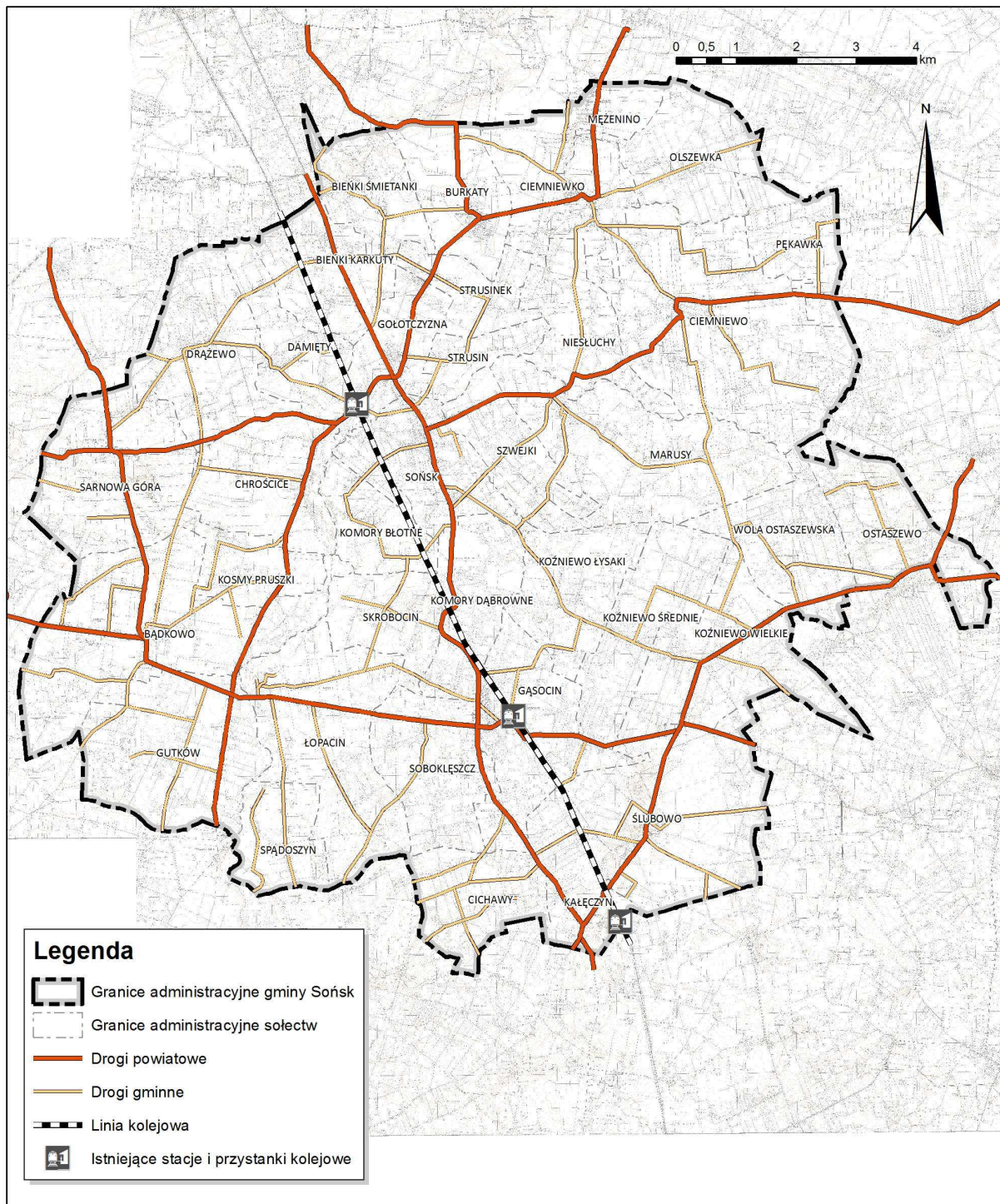
95.	121003W	Sońsk ul. Polna (ul. Nasierowskiego)	gruntowa	0,300
96.	121004W	Sońsk ul. Łąkowa (ul. Naszkowskiego)	gruntowa	0,300
97.	121007W	Gąsocin (ul. Niska)	gruntowa	0,200
98.	121008W	Gąsocin (ul. Ogrodowa)	gruntowa	Bd
99.	121009W	Gąsocin (ul. Dworcowa)	bitumiczna	0,600
100.	121011W	Gąsocin (ul. Brzozowa)	gruntowa	Bd
101.	121014W	Sońsk (ul. Zacisze)	utwardzona	0,400
102.	121015W	Sońsk (ul. Strażacka)	bitumiczna	0,600
103.	121016W	Gąsocin (ul. Krótka)	bitumiczna	0,200
104.	121017W	Gąsocin (ul. Wiejska)	utwardzona	0,300
105.	121018W	Gąsocin (ul. Cicha)	utwardzona	0,300
106.	121019W	Gąsocin (ul. Łąkowa)	utwardzona	0,300
107.	121020W	Gąsocin (ul. Nowowiejska)	utwardzona	0,300
108.	121021W	Gąsocin (ul. Nowa)	bitumiczna	0,300
109.	121022W	Gąsocin (ul. Długa)	gruntowa	0,800
110.	121023W	Gąsocin (ul. Główna)	bitumiczna	Bd
111.	121024W	Gąsocin (ul. 3 Maja)	bitumiczna	0,300
112.	121025W	Gąsocin (ul. Błotna)	bitumiczna	0,300
113.	121026W	Gąsocin (ul. Polna)	gruntowa	Bd
114.	121027W	Gąsocin (ul. Leśna)	gruntowa	0,400
115.	121029W	Gąsocin (ul. Kolejowa)	bitumiczna	Bd
razem				139,000²²

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Sońsk.

Generalnie stan dróg na terenie gminy pod względem jakości nawierzchni nie jest zadowalający. Sieć dróg jest gęsta, możliwości obsługiwanie przez nią poszczególnych obszarów zabudowy jest duża. Wymaga ona jednak bieżących napraw i rozbudowy, w tym modernizacji nawierzchni. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających w części dróg uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych część dróg nie posiada chodników, ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni.

²² bez uwzględnienia dróg, których długość jest nieznana

Schemat 9. Układ drogowy gminy Sońsk w podziale na kategorie dróg.

Źródło: opracowanie własne.

Kolej

Przez gminę Sońsk prowadzi magistrala kolejowa E-65 Gdynia-Warszawa-Zawiercie-Katowice-Zebrzydowice (przebieg w granicach Polski). Stanowi ona międzynarodowy ciąg transportowy, należy m.in. do VI Europejskiego Korytarza Transportowego łączącego państwa nadbałtyckie z krajami położonymi nad Morzem Adriatyckim i na Bałkanach.

Stacje w gminie Sońsk zlokalizowane są w miejscowościach: Gąsocin, Gołotczyzna, Kałużyczyn.

VIII.2. Analiza ruchu

W gminie Sońsk najbardziej obciążona ruchem samochodowym jest droga relacji Klukowo – Ciechanów. Droga stanowi oś gminy przecinając ją w kierunku północ-południe. Dodatkowo równoległe do drogi ma swój przebieg linia kolejowa. Zlokalizowane są przy niej największe miejscowości Sońsk oraz Gąsocin, dla których droga ta stanowi również główne ulice (Sońsk – ul. Ciechanowska, Gąsocin – ul. Nasielsk). Zapewnia ona od południa dojazd do drogi wojewódzkiej nr 620, od północy zaś do dróg krajowych nr 50 oraz nr 60. Droga ta stanowi dogodnie połączenie pomiędzy Nasielskiem (skrzyżowanie dróg wojewódzkich nr 632 i 571) a Ciechanowem (skrzyżowanie dróg krajowych nr 50 i 60, oraz dróg wojewódzkich nr 615, 616, 617).

Istotną drogę stanowi również droga ciągnąca się przez takie miejscowości jak: Ostaszewo Wielkie, Koźniewo Wielkie, Gąsocin, Łopacin oraz Bądkowo. Łączy ona horyzontalnie drogę krajową nr 50 wraz z drogą wojewódzką nr 620. Droga z Gołotczyzny do Ciemnowka łączy główną drogę z drogą krajową nr 60. Pozostałe drogi powiatowe i gminne stanowią podstawowe połączenia komunikacyjne gminy Sońsk. Służą głównie ruchowi lokalnemu ale również regionalnemu, stanowią połączenie z sąsiadującymi gminami i drogami prowadzącymi do większych miast.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego wskazuje się proponowany przebieg drogi wojewódzkiej wzdłuż linii kolejowej, co uznaje się za zasadne. Aktualny wewnętrzny układ komunikacyjny gminy Sońsk nie wykazuje braków w zakresie gęstości sieci dróg, jednak stan techniczny niektórych dróg gminnych nie jest zadowalający, w części przypadków drogi wymagają modernizacji lub przebudowy (utwardzenia nawierzchni) oraz budowy chodników.

VIII.3. Układ komunikacji zbiorowej

Gmina Sońsk obsługiwana jest przez komunikację autobusową. Komunikacja autobusowa odgrywa ważną rolę w przewozach wewnątrzgminnych oraz w powiązaniach regionalnych. Samochodowy transport zbiorowy w gminie realizowany jest przez przewoźników publicznych (PKS Ciechanów – Mobilis Group – relacja Ciechanów–Warszawa, Ciechanów–Pułtusk). Przystanki zlokalizowane są w miejscowościach: Damięty Nawroty, Niesłuchy, Gąsocin, Ciemnowko, Gołotczyzna, Kosmy-Pruski, Łopacin, Spądoszyn, Bądkowo, przy głównych trasach komunikacyjnych - drogach powiatowych oraz niektórych drogach gminnych.

Komunikacja autobusowa zapewnia możliwość przejazdu pomiędzy wybranymi miejscowościami gminnymi, sieć relacji obsługujących powiązania wewnątrzgminne zapewnia potrzeby mieszkańców w stopniu minimalnym. Występują na niej niskie częstotliwości kursowania, dodatkowo zabudowa mieszkaniowa jest w gminie bardzo rozproszona, co utrudnia sprawne poruszanie się mieszkańców. Relacje zewnętrzne umożliwiają dojazd do Ciechanowa, Pułtusk czy Warszawy. Bliskość Ciechanowa ułatwia mieszkańcom gminy dostęp do komunikacji autobusowej

Komunikację autobusową wspiera komunikacja kolejowa, pozwalająca na podróże w regionie i kraju (magistrala E-65 Gdynia-Warszawa-Zawiercie-Katowice-Zebrzydowice). Stacje w gminie Sońsk zlokalizowane są w miejscowościach: Gąsocin, Gołotczyzna, Kałużyczyn. Najbliższe większe stacje to w kierunku północnym – Ciechanów, zaś w kierunku południowym – Świercze, Nasielsk.

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODRKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

IX.1. Zaopatrzenie w wodę

Źródłem zaopatrzenia w wodę gminy Sońsk są wody podziemne, pochodzące z Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 Subniecka Warszawska. Wody czerpane są z wielu warstw wodonośnych znajdujących się na obszarach zmiennych rzędnych, ale i o zmiennej miąższości. Teren gminy Sońsk charakteryzuje się niskim poziomem zanieczyszczenia GZWP z wyłączeniem wysokiego poziomu w okolicach Ślubowa. Punkty monitoringu wód podziemnych zlokalizowane są miejscowościach Ciemniewko oraz Damięty Nawroty (odpowiednio numery otworów punktów badawczych nr 2542 oraz 2541).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku gmina posiadała łącznie 243 km sieci wodociągowej. Do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania prowadziło 1998 przyłączy. Od roku 2010 długość sieci wodociągowej wzrosła o około 4,5 km. Liczba ludności korzystającej z sieci w 2014 r. wynosiła 6166 osób, co stanowiło 79% ogółu ludności zamieszkującej gminę Sońsk. Pozostali mieszkańcy, niepodłączeni do sieci, zaopatrują się w wodę z własnych studni głębinowych. Zużycie wody w gminie Sońsk w 2014 roku wyniosło ogółem 233,1 tys. m³ (29,6 m³ na jednego mieszkańca).

Na terenie gminy zlokalizowane są 4 ujęcia wód podziemnych, które położone są w miejscowościach: Ciemniewko, Gołotczyzna, Sońsk oraz Damięty Nawroty. Zaopatrują one lokalne wodociągi. Ze względu na dobrą, jakość ujmowanej wody nie wymaga ona uzdatnienia. Powodem jest II klasa czystości, do której Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska zakwalifikował źródła w Ciemniewku oraz Damiętach-Nawrotach. Wydajność ujęć wynosi:

- 60 m³/h w Ciemniewku,
- 50 m³/h w Damiętach Nawrotach,
- 117 m³/h w Gołotczyźnie
- 86 m³/h w Sońsku.

Wokół ujęć wód podziemnych, zgodnie z danymi RZGW Warszawa, aktualnie nie ma obowiązujących stref ochronnych od ujęć. W przypadku ponownego ustanowienia stref ochrony bezpośredniej, które mieszczą się w granicach ogrodzonej nieruchomości poszczególnych ujęć, zgodnie z przepisami odrębnymi należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Siecią wodociągową objęte nie są jedynie tereny zabudowy rozproszonej, gdzie budowa sieci jest często nieuzasadniona ekonomicznie. W takim przypadku mieszkańcy korzystają z indywidualnych studni.

Woda dostarczana do odbiorców poddawana jest regularnym badaniom przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Ciechanowie.

IX.2. Odprowadzanie ścieków i wód opadowych

Gmina Sońsk posiada jedną gminną biologiczną oczyszczalnię ścieków, zlokalizowaną w miejscowości Komory Dąbrowne. W 2009 r. oczyszczalnia została zmodernizowana. Do oczyszczalni odprowadzane są ścieki bytowe oraz deszczowe (pochodzące z kanalizacji ogólnospławnej), a także dowożone wozami asenizacyjnymi. Wielkość oczyszczalni wynosi 7558 RLM. Planowana średnia przepustowość Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Komorach Dąbrownych wynosi 650 m³/d zaś maksymalna 750 m³/d. Ilość ścieków odprowadzonych w 2014 r. wynosi 95 000 m³ tj. średnio 260 m³/d., co stanowi ok. 40% średniej przepustowości. W związku z powyższym oczyszczalnia posiada znaczną rezerwę, która umożliwi odprowadzenie do niej ścieków z kolejnych gospodarstw domowych. Druga oczyszczalnia to oczyszczalnia przyzakładowa Zespołu Placówek w Gołotczyźnie.

Według danych GUS z 2014 roku długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 22 km. Od 2010 r. uległa zwiększeniu tylko o 3,5 km. Ze zbiorowego odprowadzania ścieków w 2014 r. korzystało 1905 osób, co stanowi zaledwie ok. 24,2% ogółu mieszkańców. Do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania prowadzi 509 przyłączy.

Uchwałą Nr 19/2014 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 15 grudnia 2014 r. w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Sońsk oraz wyznaczenia nowej aglomeracji Sońsk wyznaczono aglomerację o równoważnej liczbie mieszkańców 3 328 z oczyszczalnią ścieków komunalnych zlokalizowaną w miejscowości Komory Dąbrowne. Przyjęta w uchwale równoważna liczba mieszkańców na obszarze aglomeracji obejmuje 2 514 RLM pochodzących od mieszkańców aglomeracji, 306 RLM z obiektów użyteczności publicznej oraz 508 RLM ze ścieków przemysłowych. W skład aglomeracji Sońsk wchodzi następujące miejscowości: Sońsk, Gołotczyzna, Gąsocin i Soboklęszcz.

Ścieki z terenów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i wozami asenizacyjnymi dowożone do punktu zlewnego w oczyszczalni, bądź odprowadzane do oczyszczalni przydomowych.

Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej jest równa 0,1. Świadczy to o dużym niedoinwestowaniu w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków. W granicach gminy Sońsk występują tereny o różnej miąższości zalegających wód gruntowych oraz strefa wysokiej ochrony GZWP 215 (wschodnie rubieże gminy), które wymagają uregulowania gospodarki ściekowej.

IX.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zapotrzebowanie na energię elektryczną odbiorców z terenu gminy Sońsk pokrywane jest przez stacje elektroenergetyczne, będące głównymi punktami zasilania (GPZ) znajdującymi się poza granicami gminy:

- 110/SN Ciechanów (gm. m. Ciechanów),
- 110/SN Nasielsk (gm. Nasielsk).

Liniami wysokiego napięcia energia elektryczna dostarczana jest do GPZ (położonych poza granicami gminy Sońsk), skąd następnie rozprowadzana jest liniami średniego napięcia (SN) 15 kV do

stacji transformatorowych. Ze stacji transformatorowych energia elektryczna rozprowadzana jest liniami niskiego napięcia (nN) 0,4 kV do odbiorców.

Sieć elektroenergetyczna na terenie gminy Sońsk jest dobrze rozwinięta. Stopień elektryfikacji gminy wynosi 100%. Istniejący układ SN wraz ze stacjami transformatorowymi w obecnym stanie w pełni pokrywa występujące w obszarze gminy zapotrzebowanie na energię elektryczną.

Przez gminę Sońsk przebiega tranzytowo linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Nasielsk-Ciechanów, przechodząca przez sołectwa Cichawy, Soboklęszcz, Łopacin, Kosmy-Pruski, Sarnowa Góra.

IX.4. Zaopatrzenie w gaz

Gmina Sońsk nie posiada sieci gazowej zaopatrującej odbiorców indywidualnych oraz przedsiębiorstwa w gaz ziemny. Stosowane są indywidualne rozwiązania zaopatrzenia w gaz poprzez butle gazowe oraz zbiorniki magazynowe. Gaz jest głównie wykorzystywany do celów grzewczych oraz przygotowywania posiłków.

IX.5. Gospodarka odpadami

Na podstawie *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023* wyszczególnionych zostało 5 regionów gospodarki odpadami. Gmina Sońsk należy do regionu ciechanowskiego. Dla powyższego regionu Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) jest instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania jest Instalacja do biostabilizacji odpadów komunalnych (biosuszenie) w m. Kosiny Bartosowe, gm. Wiśniewo – „USKOM” Sp. z o.o. o mocy przerobowej części biologicznej 100 000 Mg/rok i mechanicznej: 80 000 Mg/rok.

W każdym regionie dąży się do osiągnięcia wymaganych celów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. W 2014 roku w gminie Sońsk zostały osiągnięte wymagane poziomy recyklingu:

- poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wyniósł 4,53% (wymagany mniej niż 50%),
- poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 16,83% (wymagany minimum 14%),
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych – w 2014 roku z terenu gminy wyniósł 99% (wymagany minimum 38%).

Zgodnie z *Analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Sońsk za rok 2014* ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych w 2014 roku wynosiła 980,42 ton.

W pobliżu oczyszczalni ścieków w Komorach Dąbrownych znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Właściciele nieruchomości zamieszkałych mogą przekazywać do ww. punktu bezpłatnie, w nielimitowanych ilościach, odpady komunalne zebrane w sposób selektywny. Mieszkańcy mogą również przekazać odpady komunalne budowlane i rozbiórkowe z remontów

prowadzonych samodzielnie nie wymagających pozwolenia na budowę, zgłoszenia zamiaru budowy oraz wykonania robót od Starosty Powiatowego, zebrane w sposób selektywny.

IX.6. Ciepłownictwo

Na terenie gminy Sońsk nie występuje czynna sieć ciepłownicza. Potrzeby grzewcze gminy pokrywane są z indywidualnych źródeł ciepła. Ciepło wytwarzane jest w przydomowych kotłowniach i obiektach użyteczności publicznej. Kotłownie są najczęściej opalane węglem lub olejem opałowym. Uzupełniająco wykorzystywany jest gaz płynny propan-butan, ekogroszek oraz drewno.

Problem w gminie stanowi tzw. niska emisja, na którą wpływa stan techniczny urządzeń a także ograniczona chęć ludności gminy do korzystania z dotacji na rzecz odnawialnych źródeł energii. Wprawdzie gmina rozpoczęła program termooizolacji budynków użyteczności publicznej. Niestety problem braku zainteresowania programem „niskiej emisji” pogłębia niekorzystna struktura cen nośników energii cieplnej, energochłonność sektora usług czy wreszcie brak pieniędzy na tzw. wkład własny w celu uzyskania dofinansowania na zbudowanie instalacji kolektorów słonecznych czy pomp ciepła. Największym problemem w zanieczyszczeniu powietrza w gminie Sońsk jest niedotrzymywanie standardów imisyjnych dla pyłu PM10 oraz brak stworzonego programu gospodarki niskoemisyjnej, która stałaby się motorem do zmian w zakresie ochrony powietrza.

IX.7. Energia odnawialna

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE) w województwie mazowieckim jest niewielkie, w ogóle mocy, jaką produkuje Mazowsze zaledwie 0,09% MW pochodzi z OZE. Głównie przyczyniają się do tego uwarunkowania geograficzne (duże zasoby złóż kopalnych) oraz wysokie koszty budowy instalacji pozyskujących „zieloną” energię. Ze względu na wprowadzenie dyrektyw unijnych dotyczących OZE oraz różnego rodzaju dofinansowań, wykorzystanie energii odnawialnej prawdopodobnie wzrośnie.

W porównaniu do innych województw, warunki wiatrowe w powiecie Ciechanowskim są obiecujące z lokalnymi wyjątkami jak pisze Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla woj. Mazowieckiego prędkość wiatru może wynosić nawet 4-5 m/s przy nakładach rzędu 14,35 MW mocy zainstalowanej można uzyskać produkcję energii ok. 8,4 GWh.

Poziom nasłonecznienia w województwie mazowieckim jest na przeciętnym poziomie ok. 3 700-3 800 MJ/m².

Rozpatrując przypadek energii pochodzącej z biomasy oraz energii wodnej nie jest on zadowolający z powodu kosztów oraz uwarunkowań terytorialnych.

W gminie Sońsk istnieje szansa na rozwój mikroinstalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

IX.8. Telekomunikacja

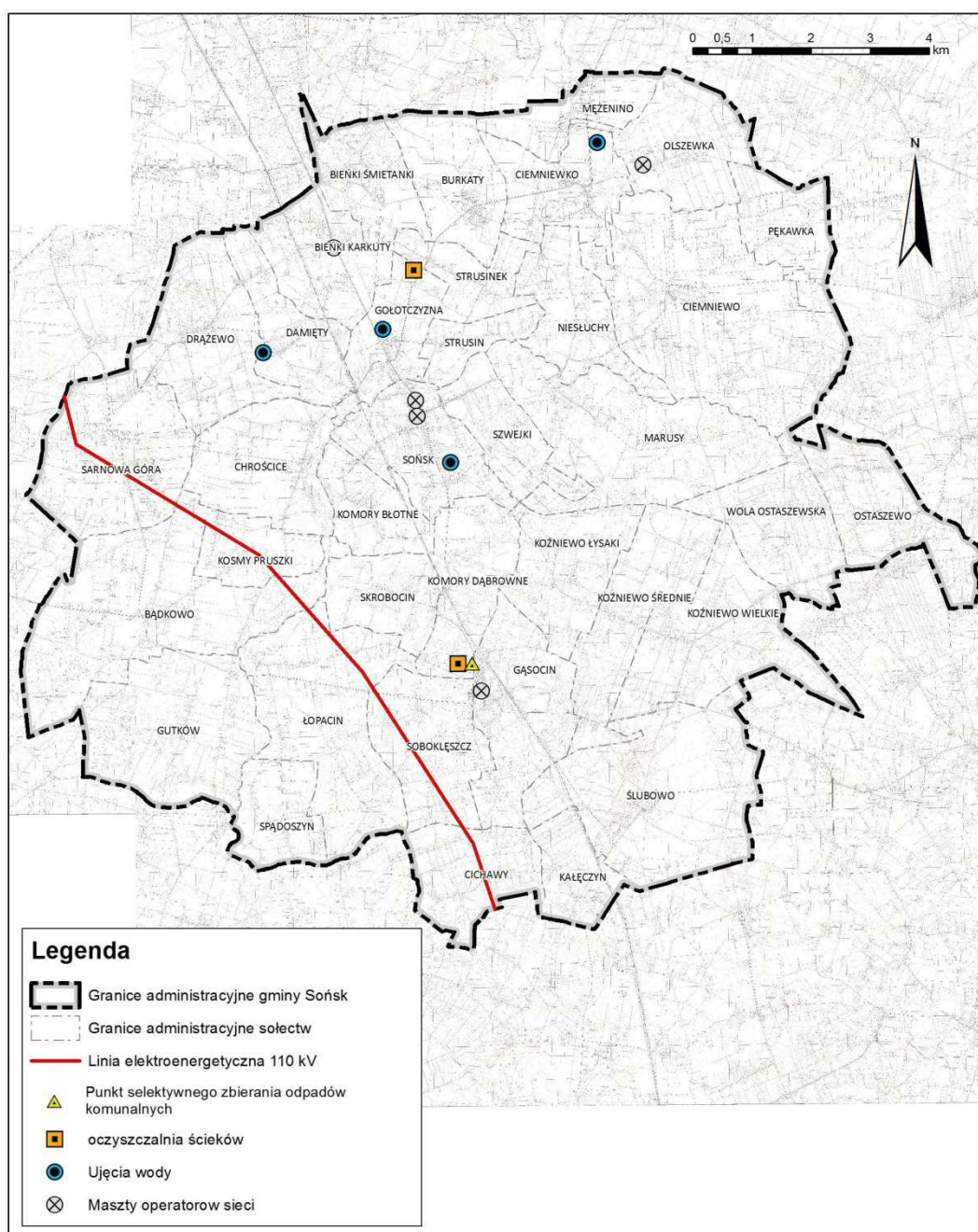
Dostęp do telekomunikacji w gminie Sońsk jest poprawny. W ankiecie Urzędu Komunikacji Elektronicznej (aktualizowanej na bieżąco na stronach UKE) na temat chęci dostępu do internetu szerokopasmowego w samej gminie Sońsk średnia liczba zgłoszeń o braku dostępu do tego rodzaju internetu w przeliczeniu na 10 tys. mieszk. wyniosła 8,78 i jest największa w całym powiecie

ciechanowskim. Natomiast w przypadku ankiety na temat braku telefonów stacjonarnych oraz hotspotów brak jest jakichkolwiek zgłoszeń.

Według map zasięgów sieci telefonii komórkowej w tym regionie jest świadczona na wysokim poziomie na niemalże całym obszarze. W granicach gminy zlokalizowanych jest 6 masztów telekomunikacyjnych.

W oparciu o Raport Pokrycia Polski infrastrukturą telekomunikacyjną w 2014 jedynie Gąsocin ma ponad połowę mieszkańców domów jednorodzinnych objętych zasięgami usług Internetowych o przepustowości min. 30 Mb/s, dalej jest Sońsk (ok. 41%) oraz Soboklęszcz (36%).

Schemat 10. Infrastruktura techniczna

Źródło: opracowanie własne.

X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW I UZBROJENIA TERENÓW

Politykę przestrzenną gminy oraz lokalne zasady gospodarowania określa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przeznaczenie poszczególnych terenów, przy zachowaniu ustaleń przyjętych w studium, określają natomiast miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

X.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Obecnie obowiązujące studium zostało przyjęte Uchwałą Nr XXXV/252-02 Rady Gminy w Sońsku z dnia 26 września 2002 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sońsk. Studium zostało sporządzone w oparciu o nieobowiązującą już ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym i od 2000 r. nie było zmieniane.

Analiza uwarunkowań studium wskazuje szanse i ograniczenia rozwoju gminy, które mają wpływ na sposób zagospodarowania przestrzennego. Szanse rozwoju stanowią:

- położenie gminy w zasięgu oddziaływania miasta powiatowego Ciechanowa, możliwość korzystania z usług wyższego rzędu oraz rynek zbytu dla produktów rolnych,
- położenie gminy w obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”,
- korzystne położenie geograficzne – bliskość aglomeracji warszawskiej,
- położenie gminy na przebiegu magistralnej linii kolejowej E 65 Gdańsk-Warszawa, która poprzez przystanki w Gołotczyźnie, Gąsocinie i Kałęczynie stanowi dobre powiązanie z sąsiednimi miastami (w tym z Warszawą odległą ok. 80 km),
- wykształcony, w sposób zapewniający dobre powiązania wewnętrzne (pomimo niskiej jakości) sieć dróg publicznych – powiatowe i gminne,
- układ przestrzenny terenów predysponowanych do zalesień sprzyja powiększaniu istniejących kompleksów leśnych, tworzeniu ciągłości układów przyrodniczych oraz stabilizacji równowagi ekologicznej w obrębie całej gminy,
- korzystne warunki dla poprawy bilansu wodnego gminy (możliwość uzyskania dodatkowej pojemności retencyjnej ca 50 tys. m³) poprzez realizację obiektów małej retencji i wykorzystanie ich w celach: ekologicznych, retencyjnych, przeciwpożarowych i gospodarczych (rekreacyjnych),
- znaczne zasoby wód podziemnych wysokiej jakości (położenie w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Działdowo”), sukcesywnie rozbudowywana sieć wodociągowa oraz podejmowanie działania z zakresu gospodarki ściekowej stwarzają możliwości intensyfikacji rozwoju gminy,
- potencjalne możliwości wykorzystania kopalin (kruszywo naturalne, iły) jako czynnika aktywizacji gospodarczej gminy w oparciu o wydobycie i przetwarzanie surowców (w większości złoża niekolizyjne z ochroną środowiska tj. do eksploatacji bez ograniczeń),
- potencjalna możliwość rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej w powiązaniu walorów przyrodniczo – krajobrazowych i obiektów w wartościach kulturowych,
- potencjalne możliwości nowych miejsc pracy z uwagi na obecne niedoinwestowanie w sferze obsługi ludności,

- uwarunkowania przyrodnicze, głównie jakość gleb (zróznicowana przestrzennie) stwarzają możliwości rozwoju,
- dobre zaplecze do rozwijania przetwórstwa i handlu rolniczego,
- korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb (nie stwierdzono zanieczyszczeń metalami ciężkimi) oraz brak obiektów uciążliwych to możliwość rozwoju produkcji surowców rolnych i żywności o wysokich parametrach jakościowych tzw. „zdrowej żywności”,
- podejmowanie różnych form usług turystycznych świadczonych przez poszczególne gospodarstwa rolne np. wczasy w zagrodach wiejskich.

Główne problemy mające wpływ na sposób zagospodarowania przestrzennego gminy:

1. Problemy przyrodnicze i ekologiczne:

- dysproporcje przestrzenne w wyposażeniu,
- nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa (znaczna ilość nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków trafia do wód powierzchniowych powodując ich degradację),
- wysoki stopień zanieczyszczenia wód rzeki Sony stwarza zagrożenie dla życia biologicznego oraz ogranicza ich gospodarcze (również rekreacyjne wykorzystanie),
- zanieczyszczenie płytkich wód gruntowych i gruntów w warstwie przypowierzchniowej oraz zakłócenie równowagi warunków wodnych (obniżenie poziomu wód gruntowych, przyspieszenie odpływu wód z terenu gminy w wyniku regulacji koryta rzeki Sony, osuszenie tarasu zalewowego) spowodowane melioracjami,
- niska lesistość obszaru gminy (10,1%) oraz znaczne rozdrobnienie i rozproszenie kompleksów leśnych sprzyjają przesuszeniu gleb,

2. Problemy środowiska kulturowego:

- trudności w zachowaniu i ochronie obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz postulowanych do ochrony,
- niski stopień zachowania historycznych układów przestrzennych oraz szlaków (traktów) historycznych,
- niski stopień zachowania relikwów kultury i własności szlacheckiej w postaci założeń podworskich i pofolwarcznych, jako przykładów dawnego typu osadnictwa i rodzaju gospodarki rolnej,
- brak określenia (i realizacji) standardów w zakresie zabudowy (szczególnie w miejscowościach o historycznych układach i dobrze zachowanym krajobrazie), zarówno w sensie kształtu, jak i technologii budowania,
- niska atrakcyjność miejsc i obiektów o wartościach kulturowych,
- problemy z zachowaniem i ochroną zabytków sztuki ludowej (chaty wiejskie, krzyże i kapliczki przydrożne) oraz gromadzenie i ochrona zabytków ruchomych.

3. Problemy społeczne:

- negatywne zjawiska demograficzne:
 - depopulacja ludności, defeminizacja ludności, niski przyrost naturalny
 - postępujący proces starzenia się ludności gminy
 - relatywnie wysokie obciążenie ekonomiczne ludności produkcyjnej przez

niepracujących

- zjawisko rosnącego bezrobocia w powiązaniu ze zjawiskiem rosnących dojazdów do pracy do Warszawy, długotrwały charakter bezrobocia
- postępujący proces zubożenia ludności gminy
- niedostosowanie bazy szkół podstawowych do wymogów reformy oświaty,
- brak na terenie gminy domu pomocy społecznej (w kontekście postępującego procesu starzenia się ludności).

4. Problemy strukturalne:

- niski poziom dochodów budżetu gminy (ogółem i własnych),
- niska aktywność gospodarcza gminy - mała liczba podmiotów gospodarczych i o małym zatrudnieniu,
- niedoinwestowanie w obiekty i urządzenia usługowe oraz ich niski standard,
- niekorzystny stan zasobów mieszkaniowych,
- brak wykorzystania walorów przyrodniczo-krajobrazowych i zabudowy zagrodowej dla rozwoju agroturystyki (niski standard mieszkań, brak obiektów sportowo - wypoczynkowych ogólnodostępnych),
- niskie tempo budownictwa mieszkaniowego (w latach 1991-98, oddano do użytku tylko 32 mieszkań),
- niedobór terenów będących własnością komunalną wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę techniczną o korzystnej lokalizacji dla realizacji celów publicznych,
- niskie nasycenie zakładami przetwórczymi i usługowymi ze sfery agrobiznesu,
- mało rozwinięty rynek zbytu surowców rolniczych oraz niedostateczne powiązanie bazy surowcowej z przetwórstwem rolno-spożywczym,
- słabe wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i zabudowy zagrodowej dla rozwoju agroturystyki (niski standard kwater, brak bazy wypoczynkowej ogólnodostępnej),

5. Problemy w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej:

- stosunkowo mało korzystne położenie gminy w układzie dróg kołowych - główne zewnętrzne powiązania drogowe stanowią drogi krajowe: nr **60** Łęczyca - Kutno - Płock - Ciechanów - Ostrów Maz. i nr **50** (dotychczas 617) Ciechanów - Płońsk - Wyszogród -... - Ostrów Maz., przebiegające poza terenem gminy, z którymi gmina skomunikowana jest poprzez sieć dróg powiatowych,
- słaba jakość dróg pod względem parametrów technicznych - stan techniczny, nawierzchnia, szerokość jezdni i poboczy, nośność i in., przy niskim wskaźniku (ok. 25 %) dróg publicznych - powiatowe i gminne, o nawierzchni utwardzonej,
- docelowo modernizacja i przystosowanie magistralnej linii kolejowej E 65 do szybkości 160 km/godz. ograniczy możliwości przekraczania jej w poziomie terenu, co może w wielu przypadkach utrudnić też korzystanie z użytków rolnych,
- brak koncepcji gazyfikacji gminy i oddalenie od sieci gazowych.

Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wyodrębni strefy funkcjonalno – przestrzenne:

- Strefa A – rozwoju rolnictwa i funkcji rolno – leśnych – strefa ta obejmuje większość obszaru gminy i stanowi tereny o największym potencjale rolniczej przestrzeni

produkcyjnej (północna, północno – zachodnia, środkowa i południowo –wschodnia część gminy).

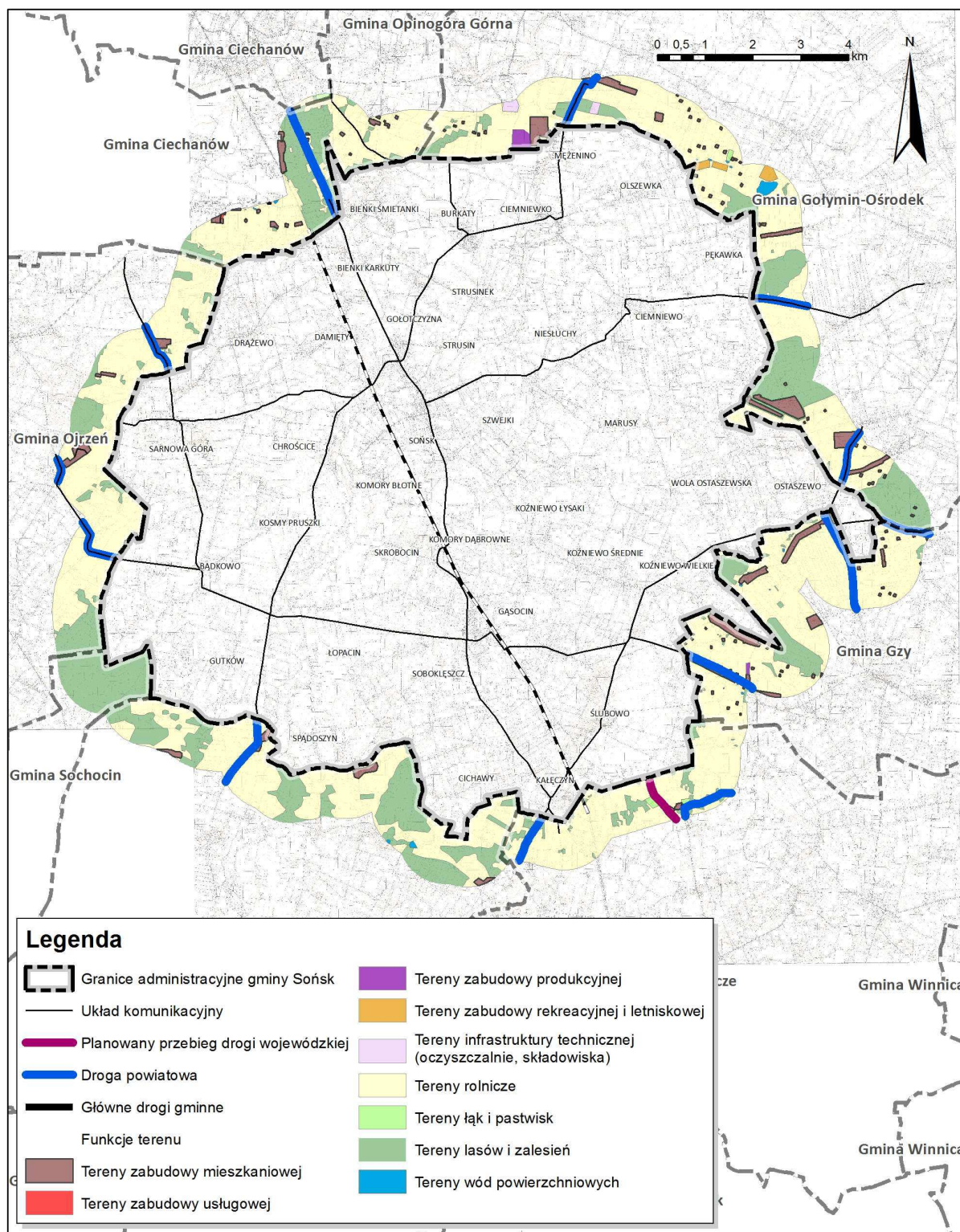
- Strefa B – rozwoju funkcji leśno – rolnych i rekreacyjno – wypoczynkowych – którą charakteryzują mniej korzystne uwarunkowania glebowe, ale posiadają walory przyrodniczo – krajobrazowe.
 - B1 – południowo – zachodni – rejony wsi: Bądkowo, Gutków, Łopacin, Spądoszyn, Soboklęczysz, Gąsocin, Cichawy, Kałużyczyn i Ślubowo,
 - B2 – środkowo – wschodni – rejon począwszy od wschodniego skraju Sońska poprzez rejony wsi: Strusin, Szwejki, Niestłuchy, Marusy, Koźniewo Łysaki, Koźniewo Średnie i Koźniewo Wielkie do Woli Ostaszewskiej i Ostaszewa.

Studium wskazuje również podstawowe kierunki zagospodarowania przestrzennego i główne działania w wydzielonych strefach w zakresie: środowiska przyrodniczego i kulturowego, zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury technicznej i komunikacji. Uwzględnia obiekty i obszary chronione oraz proponowane do objęcia ochroną na podstawie przepisów odrębnych (z zakresu środowiska przyrodniczego i kulturowego).

X.2. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiadujących z gminą Sońsk

W siedmiu sąsiadujących gminach (Ciechanów, Ojrzeń, Sochocin, Winnica, Gzy, Gołymin-Ośrodek, Opinogóra Górna) obowiązującymi aktami polityki przestrzennej są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Rysunek zestawia funkcje terenów, ustalone w studiach poszczególnych gmin sąsiadujących z gminą Sońsk, w pasie o szerokości ok. 1 km od granic administracyjnych gminy Sońsk

Schemat 11. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiadujących z gminą Sońsk

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze położonym bezpośrednio przy granicy administracyjnej gminy Sońsk przeważają tereny otwarte - rolnicze oraz tereny lasów i zalesień. Zlokalizowane są małe, rozproszone tereny

zabudowy mieszkaniowej o charakterze wiejskim. Największe skupisko terenów mieszkaniowych znajduje się na terenie gminy Gzy. Na północ od gminy Sońsk, na terenie gminy Gołymin-Ośrodek, znajduje się mały teren produkcyjny oraz infrastruktury technicznej – oczyszczalnię ścieków i składowiska odpadów.

X.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na obszarze gminy Sońsk obowiązują 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Łącznie zajmują powierzchnię 0,4140 km², co stanowi 0,27% powierzchni gminy. Plany te stanowią zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalonego w 1989 r. Plan z 1989 roku został przyjęty uchwałą Nr VII/22/89 z dnia 31.05.1989 r. i obejmował cały obszar gminy Sońsk. Aktualnie nie jest on obowiązujący.

Dominujące przeznaczenie terenów na obszarach planów stanowi zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, tereny eksploatacji kruszywa i tereny urządzeń i obsługi komunikacji.

Wszystkie plany zostały sporządzone przed wejściem w życie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku. Miejscowe plany sporządzone w oparciu o poprzednią ustawę mogą wymagać aktualizacji zapisów zgodnie z obowiązującymi przepisami.

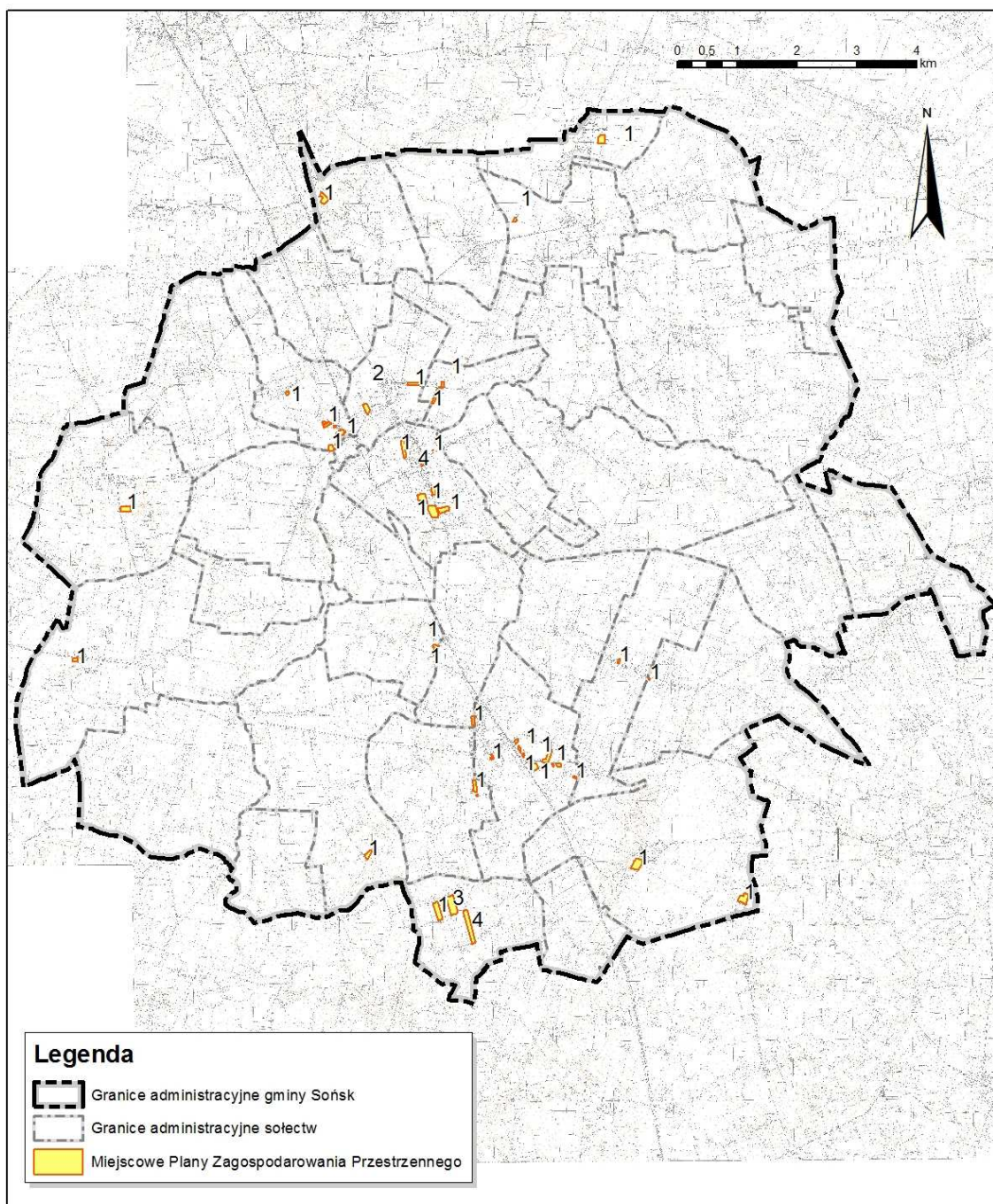
Tabela 26. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Lp.	numer i data uchwały,	obszar objęty uchwałą	Powierzchnia terenu objętego planem	Dominująca funkcja
1.	<u>Nr XXIX/187/2001 z dnia 20.09.2001 r.</u> zmiana mpzp Gminy Sońsk	Sońsk nr. ewidencyjne 242, 222/4, 222/5, 222/6, 222/7, 223/2, 223/7, 223/8, 223/9, 223/13, 223/14, 228/1, 228/3, 245/3, 38/10, 38/12, 39/7, 40/4, 332, 340 Gołotczyzna nr. ewidencyjny: 101 Strusin nr. ewidencyjne: 67, 4, Damięty Nawroty nr. ewidencyjne: 71, 100/6, 100/11, 100/12, 100/13, 106, 108/5, 108/6, 108/7, 108/8, 108/9, 108/10, 108/12 Gąsocin nr. ewidencyjne: 78, 74, 81, 96/1, 102, 115/5, 115/6, 73, 348, Komory Dąbrowne nr. ewidencyjny: 89/2 Soboklęczysz nr. ewidencyjne: 121, 116, 117, Bieńki Śmietanki nr. ewidencyjne: 56, 5/1 Koźniewo Wielkie nr. ewidencyjny: 94/3 Koźniewo Średnie nr. ewidencyjny: 102 Ciemniewko nr. ewidencyjny: 11 Sarnowa Góra nr. ewidencyjny: 186	32,47 ha	tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny urządzeń komunikacji, tereny usług, tereny infrastruktury technicznej, tereny eksploatacji kruszywa

		Ślubowo nr. ewidencyjne: 88/3, 39/11 Skrobocin nr. ewidencyjne: 59/1, 59/4 Bądkowo nr. ewidencyjny: 90/1 Mężenino Węglowice nr. ewidencyjny: 8 Cichawy nr. ewidencyjny: 28 Łopacin nr. ewidencyjny: 296		
2.	<u>Nr XXIX/199/2001 z dnia 20.09.2001 r.</u> zmiana mpzp Gminy Sońsk	Gołotczyzna nr. ewidencyjny: 17/4	1,10 ha	tereny infrastruktury technicznej - gospodarowanie odpadami (oczyszczalnia ścieków)
3.	<u>Nr V/36/2003 z dnia 29.04.2003 r.</u> zmiana mpzp Gminy Sońsk	Cichawy nr.ewidencyjny: 33, 34, 35	3,70 ha	tereny eksploatacji kruszywa
4.	<u>Nr VIII/54/2003 z dnia 8.10.2003 r.</u> zmiana mpzp Gminy Sońsk	Sońsk nr. ewidencyjny: 71/56 Cichawy nr. ewidencyjny: 176	4,1319 ha	tereny usługowo produkcyjne, tereny eksploatacji kruszywa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Sońsk.

Schemat 12. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Sońsk (numeracja zgodna z tabelą)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Sońsk.

Uchwalenie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego ma wpływ na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej terenu. W przypadku gminy Sońsk wydane pozwolenia na budowę w niedużym stopniu pokrywają się z obszarami, na których obowiązują plany miejscowe. Większość pozwoleń na budowę została wydana na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Świadczy to o potrzebie uporządkowania sytuacji planistycznej w gminie i potrzebie wyznaczenia nowych terenów pod miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z potrzebami mieszkańców. Najwięcej pozwoleń na budowę w ostatnich latach wydano w miejscowości Sońsk (19) oraz Gąsocin (10), w związku z tym zachodzi tam największy ruch budowlany.

X.4. Wnioski złożone do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

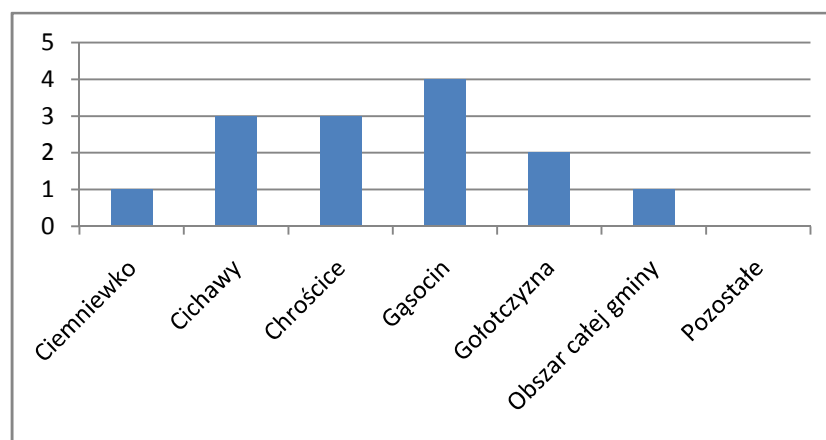
Zgodnie z wymogami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, po podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia studium, ogłoszono termin, w którym można było składać wnioski do Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sońsk. Przed przystąpieniem do opracowania nowego studium, do urzędu gminy nie wpłynęły żadne wnioski o zmianę zapisów obowiązującego studium. W ustawowym terminie, w którym można było składać wnioski do zmiany studium (do 01 września 2015 r.), wpłynęło 11 wniosków złożonych przez instytucje oraz 14 wniosków osób fizycznych (13 wniosków dotyczących 5 miejscowości i 1 wniosek dotyczący całego obszaru gminy).

Instytucje wnosiły o uwzględnienie:

- zasad ochrony zabytków,
- możliwości modernizacji dróg i ścieżki rowerowej w kierunku gminy Ojrzeń,
- wymagań dotyczących budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii,
- terenów zamkniętych i linii kolejowej,
- istniejących sieci infrastruktury,
- obszarów chronionego krajobrazu,
- planowanego przebiegu drogi: Legionowo – Dębe – Nasielsk – Sońsk – Ciechanów.

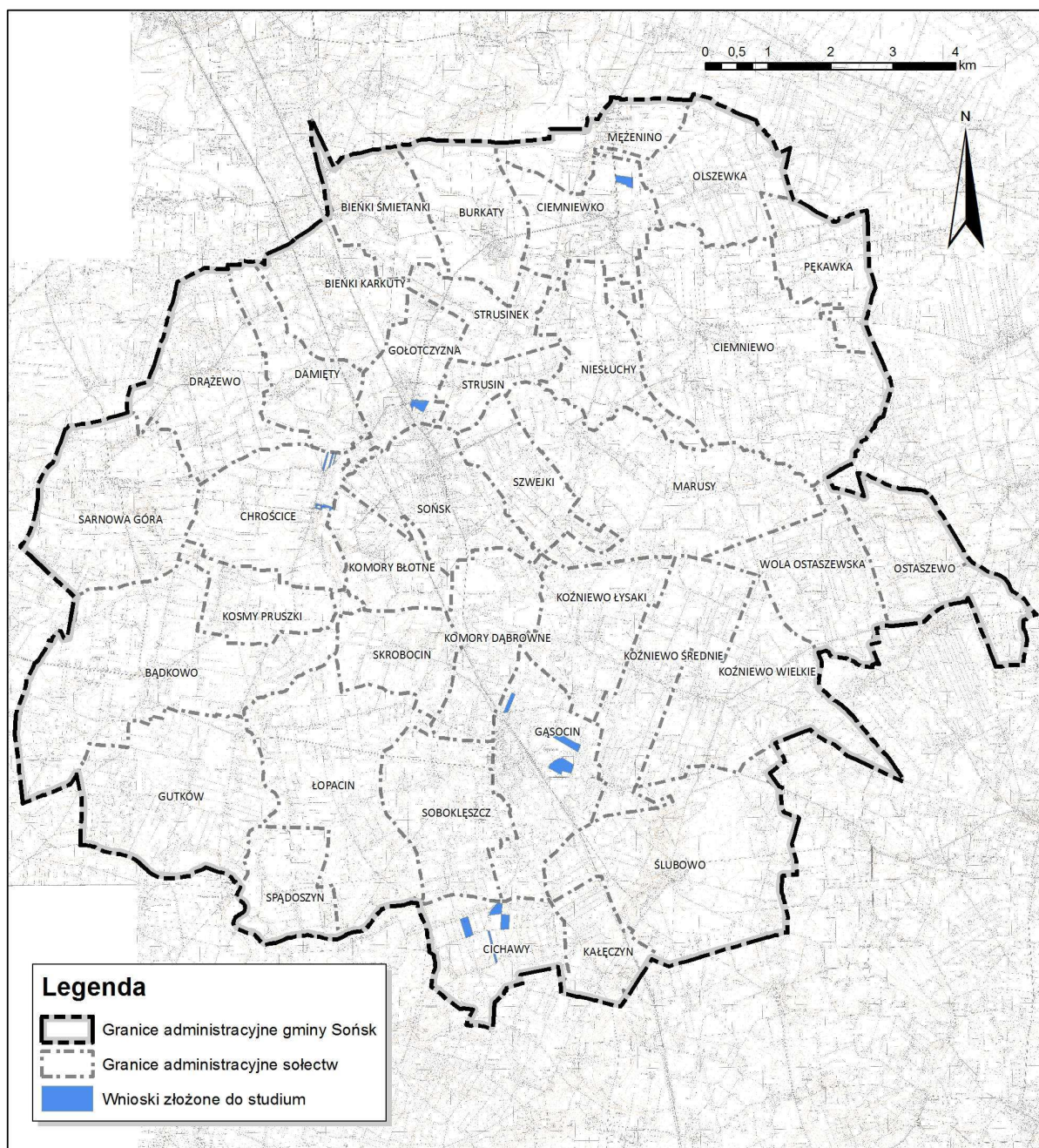
Liczba wniosków osób fizycznych do zmiany studium jest niewielka i są one nierównomiernie rozłożone na obszarze gminy. Występują jedynie w 5 miejscowościach, w części południowej gminy (Gąsocin, Cichawy), północnej (Ciemniewko) i północno – zachodniej (Chrościce, Gołotczyzna). Wnioski łącznie dotyczą ok. 37,2 ha. Największą powierzchnię zajmują wnioski dotyczące działek w miejscowościach Gąsocin (14,5 ha) oraz Cichawy (11,8 ha), następnie Gołotczyzna (3,8 ha), Ciemniewko (3,6 ha) i Chrościce (3,5 ha).

Wykres 9. Liczba wniosków osób fizycznych złożonych do studium w poszczególnych miejscowościach.

Źródło: opracowanie własne.

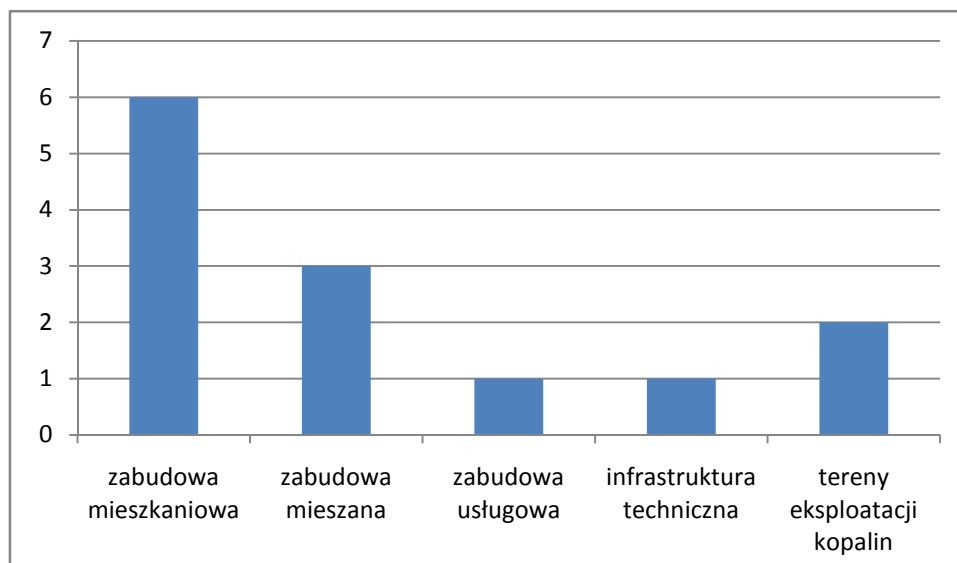
Schemat 13. Rozmieszczenie wniosków złożonych do zmiany studium.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad 46% złożonych wniosków dotyczyło wprowadzenia zabudowy mieszkaniowej, 23% zabudowy mieszanej (mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej, produkcyjnej). 2 wnioski dotyczyły umożliwienia na działkach eksploatacji kruszywa naturalnego w obrębie Cichawy. Pojedyncze wnioski dotyczyły wprowadzenia zabudowy usługowej i umożliwienia lokalizacji składowiska odpadów. Dodatkowo, wnioskowano o ustalenie minimalnej odległości lokalizowania turbin wiatrowych od siedzib ludzkich oraz granic obszarów chronionych.

Wykres 10. Liczba złożonych wniosków w podziale na przedmiot wniosków.

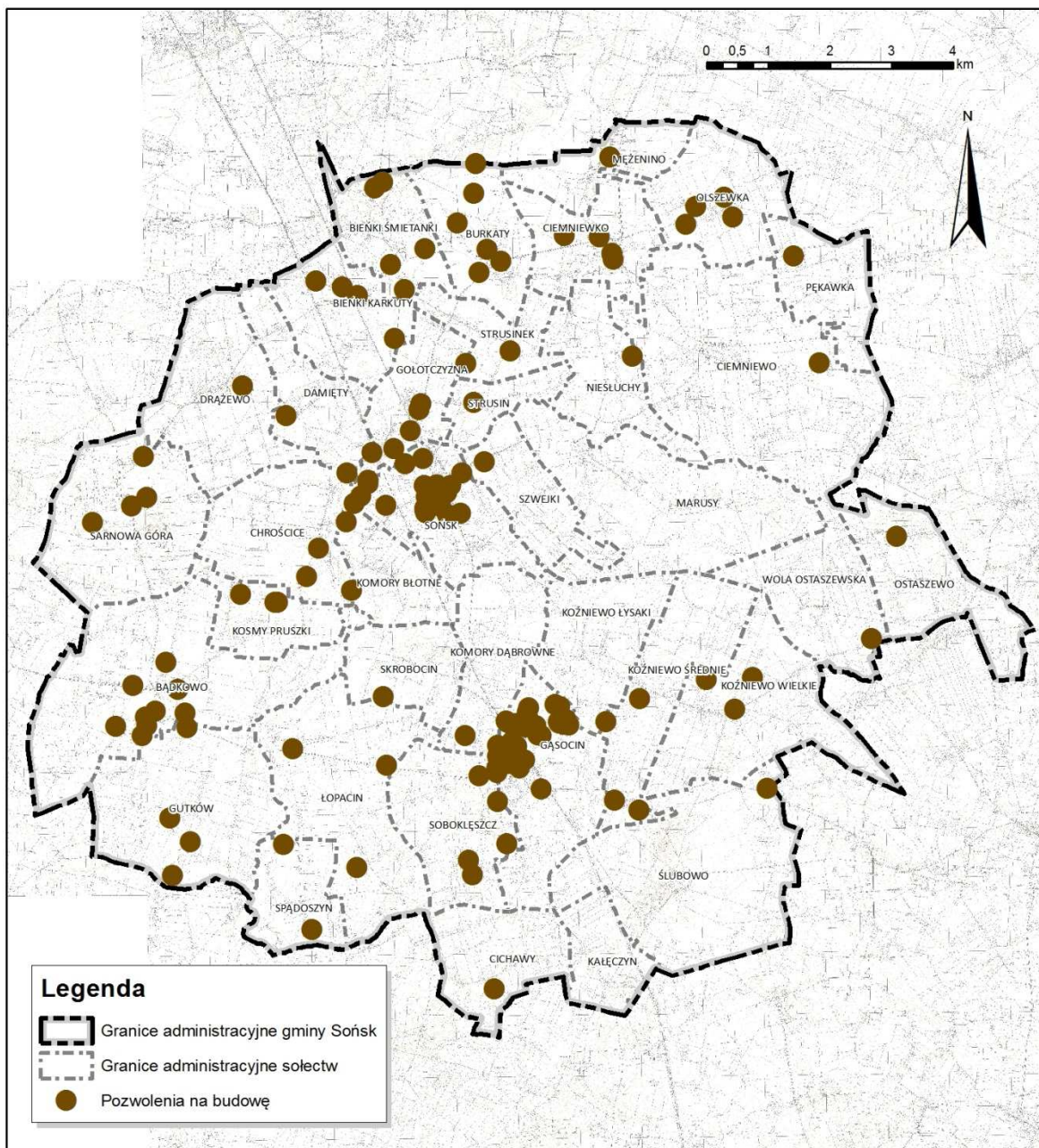
Źródło: opracowanie własne.

Większość działek, do których odnoszą się złożone wnioski, zlokalizowana jest poza granicami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ich pozytywne rozpatrzenie, w większości przypadków, nie będzie więc skutkowało koniecznością wprowadzania zmian w planach. Przy lokalizacji nowych terenów budowlanych niezbędne jest zapewnienie właściwej obsługi komunikacyjnej oraz dostępu do infrastruktury technicznej.

X.5. Pozwolenia na budowę

W latach 2013-2015 na terenie gminy Sońsk wydanych zostało 116 pozwoleń na budowę (w 2013 r. 15 pozwoleń, w 2014 r. 65 pozwoleń i w 2015 r. 34 pozwolenia), w tym niektóre pozwolenia na inwestycje liniowe obejmowały kilka sołectw w gminie. Najwięcej pozwoleń zostało wydanych na terenie miejscowości gminnej Sońsk (19) oraz w Gąsocinie (10 pozwoleń na budowę). Najmniej pozwoleń, po jednym, wydano w miejscowościach: Ciemniewo, Drążewo, Pękawka, Mężenino, Cichawy, Mężenino Węglowice, Ślubowo, Niesłuchy, Strusin, Szwejki, Ostaszewo, Wola Ostaszewska, Skrobocin. Żadnego pozwolenia na budowę nie wydano natomiast w Kałęczynie i Marusach. Przestrzenne rozmieszczenie wydanych pozwoleń na budowę zostało przedstawione na zamieszczonym poniżej schemacie.

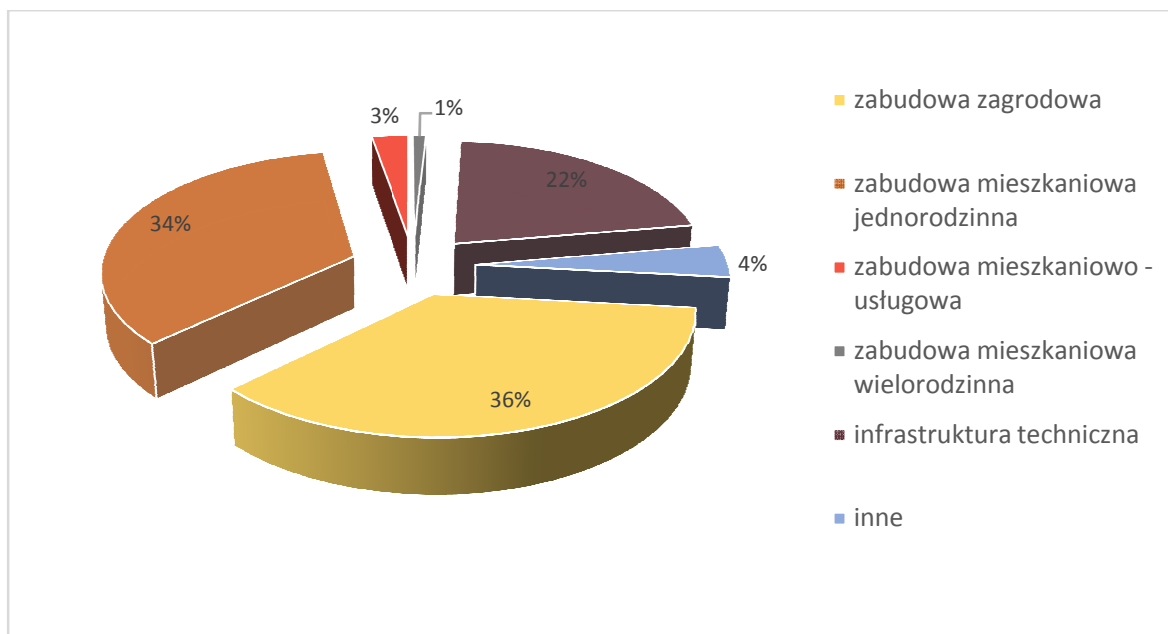
Schemat 14 . Pozwolenia na budowę wydane w latach 2013 – 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Sońsk.

Najwięcej pozwoleń na budowę dotyczyło budowy budynków w zabudowie zagrodowej (budynków mieszkalnych i gospodarczych). Niewiele mniej pozwoleń wydano dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (głównie budynków mieszkalnych, ale również gospodarczych i garażowych). Znaczny udział miały również pozwolenia dotyczące infrastruktury technicznej i komunikacyjnej (22%). Liczba pozwoleń na budowę dotyczących budowy nowych budynków mieszkalno-usługowych oraz budynków mieszkalnych wielorodzinnych była natomiast niewielka.

Wykres 11. Pozwolenia na budowę wydane w latach 2013-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Sońsk.

W obowiązujących dokumentach planistycznych gminy tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wskazane są obszary pod nowe tereny inwestycyjne. Są to szczególnie tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną oraz mieszkaniowo-usługową.

Nieduża ilość wydawanych rocznie pozwoleń na budowę wskazuje na niezbyt intensywny ruch budowlany na terenie gminy. Analiza uwarunkowań wynikających z dotychczasowego przeznaczenia terenów oraz ilości wydawanych pozwoleń na budowę wskazuje na potrzebę przeanalizowania rozmieszczenia funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej.

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

W związku z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w zapisach planu miejscowego „określa się obowiązkowo zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego”. Zgodnie z tym, że plan miejscowy nie może naruszać ustaleń studium, również w studium należy uwzględnić uwarunkowania wynikające ze „... stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony”.

Mały Słownik Języka Polskiego podaje, że ład to „... harmonijny porządek, uregulowany układ...” Natomiast ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definiuje ład przestrzenny jako „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”.

Cytowana ustawa nawiązując do przedmiotu swoich ustaleń uznaje, że „ustalenia dotyczące zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego powinny zawierać „... określenie cech elementów zagospodarowania przestrzennego, które wymagają ukształtowania lub rewaloryzacji, oraz określenie nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu terenów”.

Poprawa ładu przestrzennego jest jednym z priorytetów zagospodarowania przestrzennego gminy. W planowaniu miejscowym należy przestrzegać określonych zasad, gwarantujących poprawę ładu przestrzennego, wśród których jest:

- ograniczanie rozproszenia budownictwa, poprzez intensyfikację wykorzystania terenów mieszkaniowych w ramach istniejącego zainwestowania,
- rozszerzanie terenów mieszkaniowych poza obszar zwartej zabudowy miejscowości w pierwszej kolejności na tereny już silnie obciążone zabudową rozproszoną oraz rezygnacja z wprowadzania nowej i utrwalania istniejącej zabudowy w terenach otwartych,
- ograniczanie rozwoju terenów budowlanych liniowo wzdłuż ciągów komunikacyjnych, głównie dróg wyższych rangą w celu umożliwienia ich rozbudowy i modernizacji,
- ochrona dziedzictwa kulturowego, kształtowanie harmonijnego krajobrazu poprzez wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i podniesienie atrakcyjności obszarów poprzez uwzględnienie ustaleń konserwatorskich i dostosowanie nowej architektury do tradycji i charakteru substancji zabytkowej,
- ochrona walorów środowiska przyrodniczego, polegająca na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów i składników przyrody, szczególną opieką powinny zostać objęte obszary objęte formami ochrony przyrody,
- nawiązywanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów, zachowywanie regionalnego krajobrazu kulturowego.

W celu widocznego podniesienia poziomu ładu przestrzennego i estetyki realizowane zespoły zabudowy mieszkaniowej wymagają przestrzegania:

- ustaleń dotyczących parametrów technicznych ulic,
- linii zabudowy,
- określanych we wskazaniach warunków zabudowy parametrów technicznych obiektów i działek budowlanych, tzn. wysokości obiektów, kształtu dachu, intensywności zabudowy, formy ogrodzeń, frontu działek, dopuszczalnych form zabudowy działek, uzbrojenia komunalnego.

Ogólne wytyczne dla kształtowania ładu przestrzennego zawarte zostały również w poszczególnych rozdziałach dotyczących kształtowania środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego, układu komunikacyjnego, infrastruktury technicznej oraz w ustaleniach dla poszczególnych terenów wskazanych na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego).

XII. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Z punktu widzenia zdrowia i życia ludzi oraz zagrożenia bezpieczeństwa ludności a co za tym idzie jej mienia najistotniejsze znaczenie mają uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Do elementów najbardziej zagrażających można zaliczyć zanieczyszczenia wody pitnej, w mniejszym stopniu zanieczyszczenia powietrza. Dla funkcjonowania ekosystemów podstawowe znaczenie mają zanieczyszczenie powietrza lub wód powierzchniowych, wpływające na procesy życiowe roślin i zwierząt oraz zmieniające stan środowiska, takie jak eutrofizacja, powodująca niekorzystne zmiany

w ekosystemie wód, zakwaszenie oraz uciążliwości powodowane hałasem. Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska omówione zostały w rozdziale dotyczącym diagnozy stanu środowiska przyrodniczego. Ponadto zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia stanowić mogą poniżej opisane elementy.

Zakłady stwarzające ryzyko poważnej awarii

Na terenie gminy Sońsk oraz w jej bezpośrednim sąsiedztwie nie występują zakłady zaliczone do zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.

Zagrożenie zanieczyszczeń wód podziemnych

Gmina Sońsk posiada bardzo niski stopień skanalizowania (ok. 24,2%). Większość mieszkańców korzysta ze zbiorników zamkniętych. Nieszczelność szamb oraz bezpośrednio odprowadzanie ścieków do odbiorników stanowią znaczące zagrożenie dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Mimo dobrej izolacji poziomu wodonośnego utworami nieprzepuszczalnymi i małą liczbą ognisk zanieczyszczeń, warstwy wodonośne występują na zmiennych rzędnych i posiadają zmienną miąższość. Największa obecność ognisk zanieczyszczeń występuje w południowo-wschodniej części gminy (Ślubów) gdyż brak jest tam obecności poziomu wodonośnego a w pobliżu znajdują się zrekultywowane składowiska. Natomiast w centralnej i północno-zachodniej części gminy Sońsk stopień zagrożenia oceniany jest w przeważającej części jako niski lub bardzo niski rzadziej średni. Na zachodzie gminy natomiast, obowiązuje obszar wysokiej ochrony głównego zbiornika wód podziemnych. Obszar gminy posiada jeden główny zbiornik wód podziemnych o numerze 215 (Subniecka Warszawska). Dla powyższego GZWP nie wykonano szczegółowej dokumentacji hydrogeologicznej. W tych terenach należy w pierwszej kolejności zadbać o wprowadzenie sieci kanalizacyjnej, nie należy również lokalizować obiektów potencjalnie uciążliwych dla wód podziemnych.

Zagrożenie hałasem

Klimat akustyczny w gminie warunkują takie czynniki jak koncentracja usług turystycznych, jakości sieci drogowej, stopień urbanizacji, występowanie małych zakładów rzemieślniczych. Na obszarze gminy głównym źródłem hałasu jest ruch samochodowy oraz magistrala kolejowa E-65 (Warszawa-Gdańsk) przecinająca gminę Sońsk w osi północ-południe na której pociągi pod koniec 2015 roku mogą osiągać prędkość do 200 km/h. Ponadto układ drogowy gminy stanowią drogi powiatowe i drogi gminne. Część dróg cechuje się niskimi parametrami technicznymi i złym stanem nawierzchni, co negatywnie wpływa na klimat akustyczny, jednak ruch na nich jest niewielki. Hałas przemysłowy, związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych, nie odgrywa w gminie Sońsk żadnej roli z powodu ich braku.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Przez teren gminy przechodzą jedynie linie elektromagnetyczne wysokiego napięcia 110 kV, które stanowią niewielkie zagrożenie, a tym samym niewielkie ograniczenia lokalizacji miejsc pobytu ludzi.

Zagrożenie powodziowe

Na obszarze gminy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Zagrożenia osuwaniem mas ziemnych

Biorąc pod uwagę ukształtowanie terenu oraz budowę geologiczną gminy Sońsk, zagrożenie osuwaniem się mas ziemnych jest niewielkie. Państwowy Instytut Geologiczny opracował w ramach Systemu Ostry Przeciwośuwiskowej mapy osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych. Dla Polski pozakarpaciej sporządzono jedynie mapy przeglądowe. W gminie Sońsk nie wskazano żadnych obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych.

Zagrożenia degradacją terenu

Degradacja terenu występuje w sołectwach Sarnowa Góra, Cichawy oraz Łopacin gdyż tam prowadzona jest na masową skalę wydobywanie piasków i żwirów. Przez masową eksploatację kruszyw krajobraz naturalny zostaje bezpowrotnie przekształcony. Skutki w terenie polegają na zubożeniu roślinności, wylesianiu terenu a co za tym idzie przesuszaniu gleb kompleksów leśnych. Wydobywanie prowadzi się metodą odkrywkową niską w kosztach za to pochłaniającą duży obszar a co za tym idzie degradującą jego krajobraz.

XIII. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

XIII.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Gmina Sońsk jest gminą typowo rolniczą, obszar zurbanizowany nie przekracza 4% jej powierzchni. W poszczególnych miejscowościach dominuje rozproszona zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zagrodowa. Tereny zwartej zabudowy, tworzące pierzeje ulic, występują jedynie w głównych miejscowościach – Sońsku, Gołotczyźnie i Gąsocinie. Główną oś komunikacyjną stanowi magistrała kolejowa E-65 relacji Gdańsk-Warszawa. Możliwości rozwoju gminy w kontekście nowych terenów budowlanych stwarza wskazana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego planowana droga wojewódzka o przebiegu Ciechanów – Warszawa, która zapewni dogodne połączenie gminy z Warszawą.

Na terenie gminy obowiązują obecnie 4 zmiany nieobowiązującego już miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Sońsk. Są to jednak plany punktowe i zajmują jedynie niecałe 0,27% powierzchni gminy. Lokalizacja planów miejscowych w nieznacznym stopniu pokrywa się jednak z wydanymi pozwoleniami na budowę, które w większości wydawane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, co świadczy o potrzebie uporządkowania sytuacji planistycznej w gminie i potrzebie wyznaczenia nowych terenów pod miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zgodne z preferencjami mieszkańców.

79% mieszkańców gminy ma dostęp do sieci wodociągowej, znacznie słabiej przedstawia się dostęp ludności do sieci kanalizacyjnej, która obsługuje zaledwie 24,2% mieszkańców. Gmina Sońsk nie posiada sieci gazowej, zaopatrywanie gospodarstw domowych w ciepło następuje ze źródeł indywidualnych. Ze względów środowiskowych i ekonomicznych uzasadnione jest uzupełnienie istniejącej zabudowy o nowe tereny budowlane, wykorzystujące istniejącą infrastrukturę techniczną i komunikacyjną. W sytuacji, gdy tereny budowlane nie posiadają niezbędnej infrastruktury, zdecydowanie łatwiej wyposażyć tereny zwartych kompleksów zabudowy niż tereny zabudowy rozproszonej.

Na obszarze gminy zarejestrowane były 434 podmioty gospodarcze, w tym 403 jednostki z sektora prywatnego. Większość podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniające do 9 osób (405 podmiotów). Ponadto 26 firm zatrudniało od 10 do 49 pracowników, a 3 przedsiębiorstwa od 50 do 249 pracowników. Pomimo dużej powierzchni terenów rolnych udział rolnictwa w gospodarce gminy to zaledwie 4%, stosunkowo duży udział stanowi przemysł – 28%. W sektorze usługowym, który jest wiodącym w gminie, wyróżniają się zakłady prowadzące działalność handlową i naprawczą oraz usługi z zakresu transportu i edukacji. Największe podmioty gospodarcze skupiają się w głównych miejscowościach – Sońsku i Gąsocinie, ale również w Gołotczyźnie, Bieńkach-Śmietankach.

Możliwości finansowe gminy określane są corocznie i przyjmowane uchwałą ustanawiającą budżet gminy na bieżący rok. W budżecie określa się dochód gminy, jego źródła, a także planowane wydatki. Dochód budżetu gminy Sońsk, według danych GUS, w 2005 r. był równy 14 008 528 zł, z czego 3 966 654 zł stanowiło dochód własny. Biorąc pod uwagę sumę dochodu budżetu gminy w roku 2014, która wynosiła 22 540 882,63 zł, w tym dochód własny – 9 033 357,62 zł, widoczny jest znaczny wzrost dochodów gminy. Analiza źródeł dochodu budżetu gminy Sońsk wykazała m. in. wzrost dochodów z podatku od nieruchomości. W roku 2005 r. suma dochodów z tytułu tego podatku kształtowała się na poziomie 735 146 zł, zaś w 2014 r. suma ta wynosiła 1 684 092,57 zł. Widoczny ponad dwukrotny wzrost wartości odzwierciedla przyrost zainwestowanych terenów na obszarze gminy, a także warunkuje dalsze perspektywy rozwoju, dając większe możliwości finansowania inwestycji z zakresu zadań własnych gminy, wspomagających przyszłe procesy inwestycyjne.

Istotnym czynnikiem, wpływającym na rozwój i kształtowanie polityki przestrzennej gminy są uwarunkowania środowiskowe. Analiza systemu przyrodniczego gminy pozwala określić predyspozycje przestrzenne dla sytuowania zabudowy oraz określić ewentualne ograniczenia lub wykluczenia możliwości zabudowy. Ze względu na duży udział gleb dobrych i bardzo dobrych tereny zabudowane nie powinny ulegać rozpraszaniu, a grunty wysokiej klasy bonitacyjnej powinny być chronione przed zabudową. Udział lasów w odniesieniu do ogólnej powierzchni gminy jest niewielki, a większe ich zbiorowiska położone są w południowo - zachodniej, południowej oraz wschodniej części gminy.

Na obszarze gminy nie występują tereny o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Ukształtowanie powierzchni nie jest zróżnicowane, w krajobrazie dominują tereny otwarte, rozległe pola uprawne oraz pastwiska, co umożliwia dalszy rozwój gminy bez uszczuplania obszarów o walorach przyrodniczych. Predyspozycje do pełnienia funkcji mieszkaniowej daje gminie również dobra jakość środowiska, która sprzyja też rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi mieszkańców oraz rozwojowi agroturystyki. W granicach gminy Sońsk występuje tylko jedna obszarowa forma ochrony przyrody – Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu, zajmuje on jednak jedynie 2,6% powierzchni gminy.

W granicach gminy występują złoża piasków i żwirów, które stanowią zasoby o znaczeniu przemysłowym i eksploatacyjnym, a ze względu na położenie poza obszarami chronionymi możliwość ich eksploatacji nie jest konfliktowa.

Na obszarze gminy Sońsk nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią ani osuwiska. Poza wymienionymi aspektami wynikającymi ze względów środowiskowych, nie wskazuje się większych ograniczeń wpływających na możliwość realizacji zabudowy.

Na infrastrukturę społeczną w gminie składają się usługi oświaty, ochrony zdrowia oraz usługi kultury. Instytucje zajmujące się kulturą to m.in. Gminny Ośrodek Kultury w Sońsku, jego filia w Gąsocinie, Muzeum Pozytywizmu, a także Gminna Biblioteka Publiczna w Sońsku z filią w Gąsocinie. Na terenie gminy uczy się 1339 uczniów (dane GUS z 2014 r.), w tym:

- w 2 przedszkolach – 125 dzieci,
- w 4 szkołach podstawowych – 499 uczniów,
- w 3 gimnazjach – 336 uczniów,
- w 1 szkole ponadgimnazjalnej – 379 uczniów.

Ponadto w gminie funkcjonuje również Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Wielofunkcyjna oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. W porównaniu z ubiegłymi latami liczba uczniów uległa nieznacznym zmianom i wykazuje zmienne trendy. Liczba dzieci w przedszkolach natomiast stale rośnie, co może wskazywać na ewentualną potrzebę tworzenia nowych placówek. Należy stwierdzić, że obecna oferta edukacyjna gminy spełnia zapotrzebowanie mieszkańców, niemniej jednak w miarę postępujących zmian struktury demograficznej ludności konieczne będzie dostosowanie liczby miejsc dla uczniów w ww. placówkach.

Na terenie gminy Sońsk działa ośrodek zdrowia z dwiema filiami oraz zakład opiekuńczo-leczniczy Palium. Funkcjonuje również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W obecnym momencie jest to ilość wystarczająca. Zmiany związane ze zmianą struktury mieszkańców, zwiększaniem się odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym mogą się jednak wiązać ze zmianami w zakresie zapotrzebowania na usługi publiczne, w tym zwiększeniem zapotrzebowania na usługi ochrony zdrowia.

Na sytuację społeczną w gminie składa się również stan bezrobocia. Według danych GUS w 2014 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 7,7%. Jest to wartość niższa niż w powiecie ciechanowskim, gdzie bezrobotni stanowili 9,3% ludności gminy w wieku produkcyjnym. Dane z ostatnich 10 lat wykazują, że bezrobocie w gminie ma tendencję malejącą.

XIII.2. Prognozy demograficzne

Prognozowanie demograficzne jest jednym z podstawowych elementów planowania potrzeb i możliwości rozwoju gminy, zwłaszcza w kontekście realizacji zadań publicznych, dotyczących zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności. Ocena aktualnej sytuacji demograficznej oraz prognoza przyszłego stanu i struktury ludności w granicach gminy Sońsk daje podstawę do określenia zapotrzebowania na zabudowę, w tym przede wszystkim potrzeb mieszkaniowych, a co za tym idzie konieczności rozwoju nowej infrastruktury technicznej i społecznej w gminie.

Na potrzeby projektu zmiany Studium prognoza obejmuje zmiany liczby ludności w gminie w perspektywie 30 lat, tj. do 2045 r. Analizę sytuacji demograficznej oparto na wskaźnikach dotyczących gminy, zgodnie z danymi GUS i Urzędu Gminy.

Przyrost rzeczywisty ukazuje zmiany w stanie liczebnym i strukturze ludności. Składają się na niego przyrost naturalny oraz saldo migracji. Oba te wskaźniki dają ogólny pogląd na sytuację demograficzną w gminie. W badanym okresie liczba urodzeń żywych charakteryzowała się licznymi wahaniami. Obecnie tendencja jest spadkowa, różnice w latach nie są jednak znaczne. Podobnie kształtuje się wskaźnik zgonów, którego wartości również się wahają. Wpływa to na zmienność przyrostu naturalnego w czasie. W latach 2012 i 2013 w gminie odnotowano dodatni przyrost naturalny. W pozostałych latach przyrost był ujemny. Należy zauważyć jednak, że wartości przyrostu naturalnego w ostatnich latach są wyższe niż na początku badanego okresu.

Istotnym czynnikiem kształtującym strukturę demograficzną w gminie są ruchy migracyjne. Gminę Sońsk charakteryzuje ujemne saldo migracji z licznymi wahaniami na przestrzeni ostatnich lat. Dodatkowo odnotowano jedynie w 2009 r. Zgodnie z danymi GUS, w latach 2005-2014 w gminie Sońsk zameldowanych zostało 640 osób, natomiast wymeldowanych 825 osób. Największą liczbę zameldowań zanotowano w 2005 r. – 74 osoby, natomiast największą liczbę wymeldowań w 2007 r. – 102 osoby.

Struktura wieku jest ważnym czynnikiem, mającym wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy. Im większa liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, tym większe możliwości rozwoju gminy. W gminie Sońsk ludność w wieku przedprodukcyjnym przewyższa liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowi korzystną cechę przy powszechnym trendzie starzenia się społeczeństwa. Mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowią blisko 62% wszystkich mieszkańców gminy. Struktura płci ludności gminy Sońsk charakteryzuje się nieznaczną przewagą mężczyzn, którzy w 2014 r. stanowili ok. 51% populacji. Współczynnik feminizacji (stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn) wynosił w tym samym roku 97 i był niższy niż w powiecie ciechanowskim (103 kobiety). Rozkład ludności wg płci w poszczególnych przedziałach wiekowych w gminie pokazuje, że przewagę kobiet nad mężczyznami odnotowano jedynie w przedziale wiekowym 0-9, 45-49 oraz po 60 roku życia. Zmiany w strukturze wiekowej ludności gminy Sońsk zachodzą powoli, analizując jednak zmiany w strukturze wiekowej ludności gminy w szerszym okresie czasu można zauważyć, że udział ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje (z 24% w 2005 r. do 20% w roku 2014). Udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym nieznacznie rośnie, co wskazuje na powolne starzenie się społeczeństwa gminy (wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym z 59% w 2005 r. do 62% w roku 2014 oraz ludności w wieku poprodukcyjnym z 17% do 18%). Powolny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wiąże się ze wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego (ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) – w 2005 r. wynosił on 28,8, natomiast w 2014 r. 29,9.

Prognozy demograficzne opracowane przez GUS w 2014 r. przygotowane zostały dla poszczególnych powiatów, stąd brak dokładnych danych statystycznych dotyczących prognozowanej liczby ludności na poziomie gmin. W niniejszym opracowaniu prognozę demograficzną dla powiatu ciechanowskiego przyjęto, jako materiał wyjściowy do obliczenia przyszłego stanu ludności gminy Sońsk. Na podstawie analizy danych udostępnionych przez GUS dotyczących liczby ludności gminy Sońsk oraz liczby ludności wiejskiej powiatu ciechanowskiego zanotowano spadek udziału ludności gminy w ogólnej liczbie ludności wiejskiej powiatu w latach 2005-2014 z 19,1% do 18,3%.

Do dalszego prognozowania przyjęto, że w okresie prognostycznym 2015-2045 udział liczby ludności gminy Sońsk w ogólnej liczbie ludności wiejskiej powiatu będzie zbliżony do średniej z lat

minionych – tzn. wyniesie ok. 18,8%. Na podstawie przyjętego odsetka liczby ludności gminy Sońsk w ogólnej liczbie ludności wiejskiej powiatu ciechanowskiego obliczono prognozowaną liczbę ludności gminy w kolejnych latach. Zgodnie z prognozą przewiduje się, że liczba ludności gminy Sońsk będzie się zmniejszać. Na spadek liczby mieszkańców gminy Sońsk wpływa przede wszystkim utrzymujące się ujemne saldo migracji. Zakłada się, że w ciągu najbliższych lat tendencja ta może zostać zachowana.

Przeprowadzona powyżej analiza zmian demograficznych obarczona jest niepewnością procesów rozwojowych. Kształtowanie się stanu ludności w dłuższej perspektywie jest wypadkową wielu czynników społecznych i gospodarczych, których zaplanowanie w dłuższym okresie nie jest możliwe.

Istotnym czynnikiem kształtującym obecny oraz prognozowany stan ludności w gminie jest ujemny przyrost rzeczywisty ludności, na który składa się przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Wpływ na to może mieć sąsiedztwo większego ośrodka miejskiego – Ciechanowa, który z kolei posiada dobre połączenie komunikacyjne z Warszawą. Ośrodki te „przyciągają” mieszkańców gminy Sońsk ofertą usług oraz miejsc pracy, podczas gdy obszar gminy Sońsk w znacznej części stanowi grunty niezagospodarowane, o niewykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, dodatkowo w niezadawalającym stopniu skomunikowane z większymi ośrodkami.

Sytuacja ta może ulec jednak zmianie ze względu na planowaną drogę wojewódzką, która poprawi dostępność komunikacyjną gminy i będzie elementem przestrzennym aktywizującym rozwój gospodarczy. Również środowisko przyrodnicze, ze względu na rozległe obszary otwartego krajobrazu i dobrą jakość powietrza może zachęcać ludność do osiedlania się na terenie gminy oraz do rozwoju agroturystyki. Brak większych barier środowiskowych sprzyja też lokalizacji działalności gospodarczej, na którą wpływ mogą mieć również liczne obszary złóż piasków i żwirów.

Biorąc pod uwagę analizy stanu ludności i czynniki na niego wpływające, a także ogólnokrajowe tendencje, można z dużym prawdopodobieństwem zakładać, iż liczba ludności w gminie będzie spadać, a społeczność będzie się starzeć. Na ewentualne odstępstwa od przyjętych prognoz może mieć jednak wpływ szereg czynników, których na etapie sporządzania opracowania nie można przewidzieć, m.in. polityka gminy, zmiana modelu rodziny, bądź lokalizacja nowych ośrodków przemysłowych i usługowych.

XIII.3. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zabudowa obszaru związana jest przede wszystkim z funkcją mieszkaniową (w tym zabudową zagrodową oraz mieszkaniową jednorodzinną). Na terenie wsi Sońsk oraz Gołotczyzny zlokalizowane są pojedyncze budynki w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej. Zabudowę mieszkaniową terenu uzupełniają usługi, w tym podstawowe usługi związane z oświatą, kulturą, kultem religijnym, zdrowiem, usługi administracji oraz przemysł i pojedyncze obiekty o innym przeznaczeniu. Zabudowa gminy Sońsk jest nierównomierna i rozproszona. Koncentruje się przede wszystkim wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych, w tym przede wszystkim w miejscowościach Gąsocin, Sońsk i Gołotczyzna. W wymienionych miejscowościach, w pobliżu linii kolejowej koncentruje się znaczna część obiektów usługowych oraz produkcyjnych z terenu całej gminy. Na podstawie, analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych oraz prognoz demograficznych oszacowano maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, usługową oraz produkcyjną w 2045 r.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, w podziale na funkcje zabudowy

W roku 2014 liczba mieszkańców gminy Sońsk wynosiła 7 875 osób. Średnia powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę w tym samym roku wyniosła 25,3 m², co jest wartością niższą od średniej wojewódzkiej (29,1 m²). Może to wynikać z dużej ilości starej, drewnianej zabudowy, która zaniża średnią powierzchnię użytkową w gminie. Mając na uwadze stosunkowo słabe warunki mieszkaniowe w całej Polsce oraz sytuację w Sońsku należy ocenić, iż na obszarze opracowania występuje konieczność podniesienia standardów mieszkaniowych. Średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na mieszkańca w Polsce należy do najniższych w Europie – w Niemczech jest ona ok. 2 razy większa. Według danych Eurostatu w Polsce aż 41,2 proc. osób mieszka w nieruchomości, którą według standardów europejskich należałoby uznać za przeludnioną. W oszacowanym przez Europejski Urząd Statystyczny rankingu przeciętnego wskaźnika przeludnienia dla 31 krajów Polska zajmuje 29. miejsce²³.

Statystyczna powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca ulega ciągłym zmianom, z zachowaniem wyraźnej tendencji wzrostowej. Związane jest to z bogaceniem się społeczeństwa oraz ze zmianą trybu życia, odchodzi się od wielopokoleniowych gospodarstw domowych. Tendencje te znajdują swoje potwierdzenie w analizie danych statystycznych za lata 2006-2014, które wskazują, że średni wzrost powierzchni użytkowej na 1 osobę w ciągu roku wynosił w gminie Sońsk 0,35 m² oraz w całym województwie mazowieckim 0,54 m².

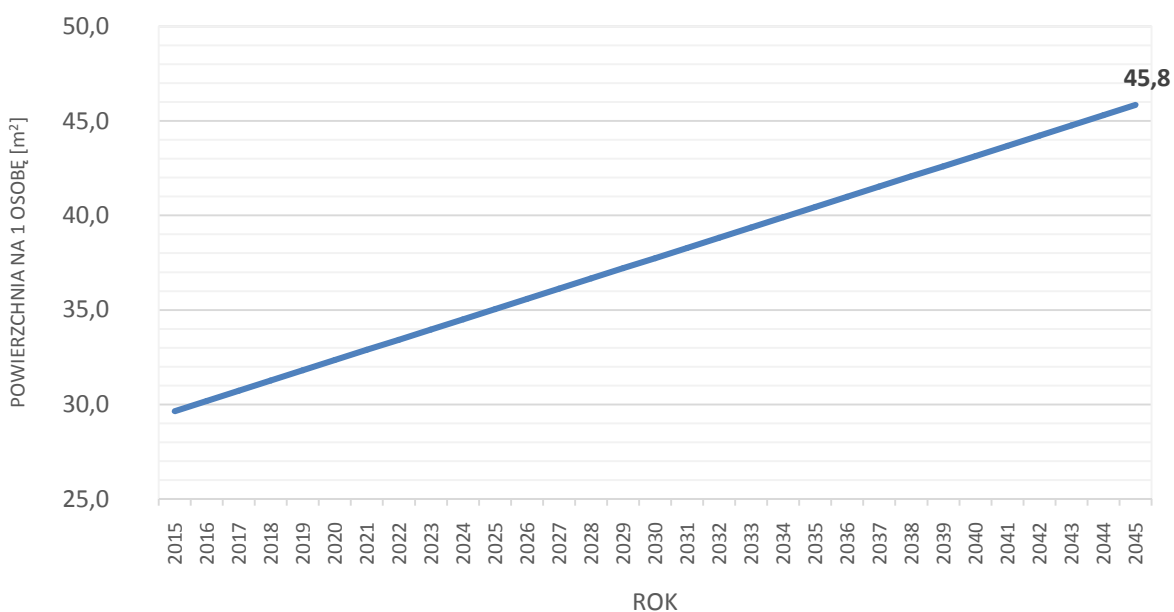
Tabela 27. Zmiany średniej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w latach 2006-2014 w gminie Sońsk i w kraju, źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rok	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Sońsk	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w województwie mazowieckim
2006	22,5	24,8
2007	22,6	25,2
2008	22,8	25,8
2009	23,2	26,4
2010	24,2	27,6
2011	24,4	28,0
2012	24,6	28,4
2013	25,0	28,8
2014	25,3	29,1

²³ http://krakow.wyborcza.pl/krakow/1,44425,17962853,Srednia_wielkosc_mieszkania__Jaka_w_Polsce__jaka_w.html#ixzz43okt0AQ2

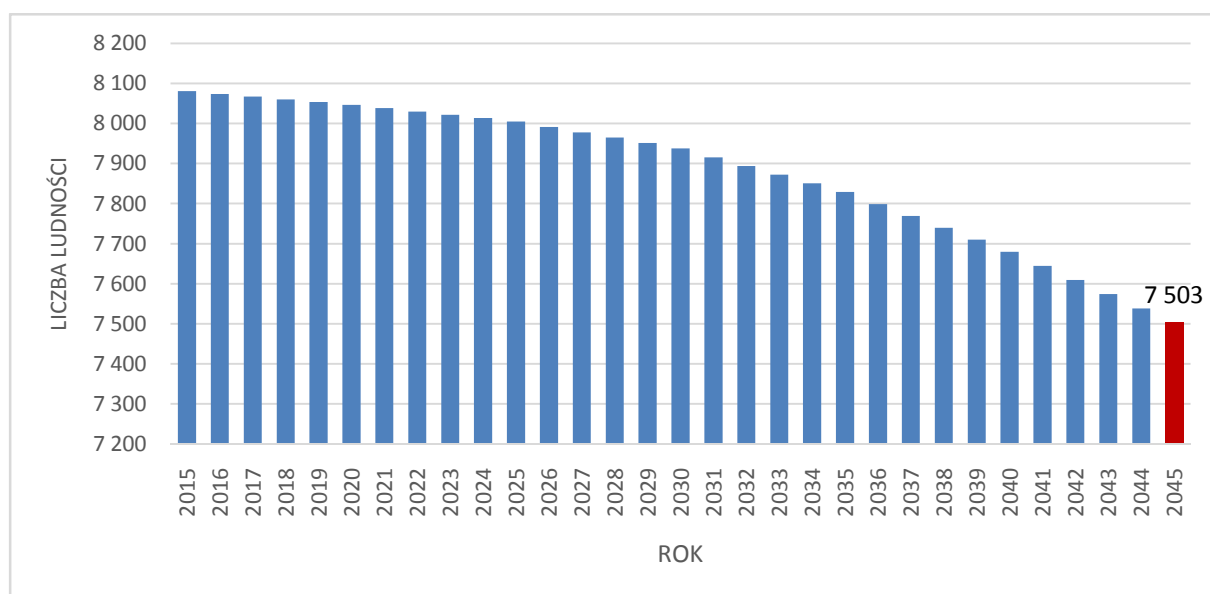
Zakładając, że tendencja wzrostowa przeciętnej powierzchni użytkowej na 1 osobę zostanie utrzymana, obliczono prognozowaną średnią powierzchnię użytkową na 1 osobę w województwie mazowieckim w latach 2015-2045 (wykres 12). Przyjęto, że wartość wskaźnika na obszarze gminy będzie dążyła ku średniej wojewódzkiej i do 2045 r. osiągnie jej poziom. Wg prognozy w 2045 r. średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w roku 2045 wyniesie 45,8 m².

Wykres 12. Prognoza średniej powierzchni użytkowej na 1 osobę w kraju na lata 2015-2045, źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

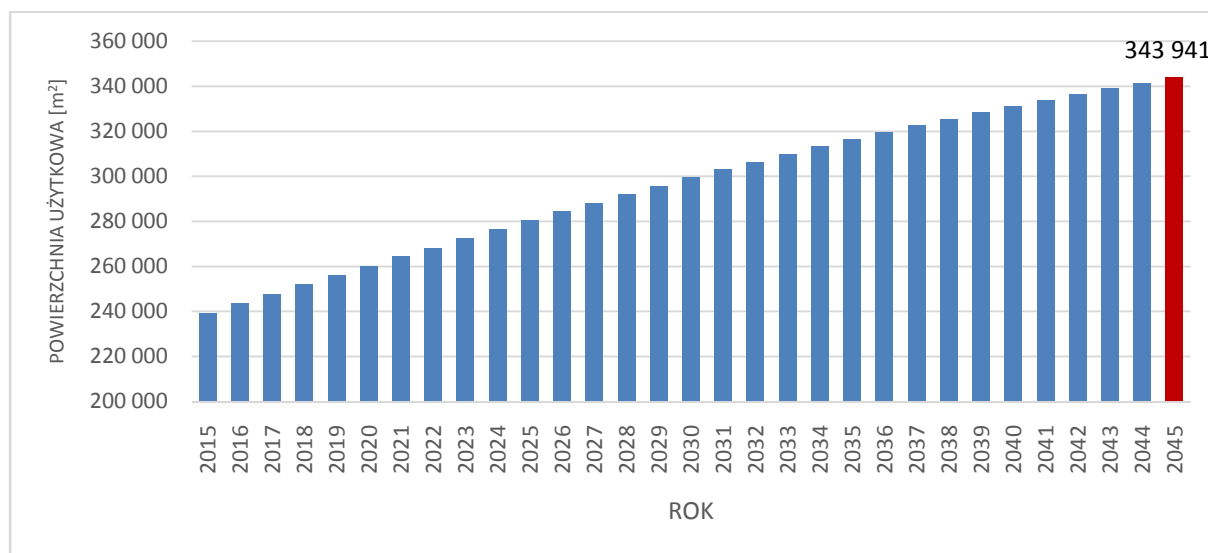
W tym samym czasie spadnie liczba mieszkańców gminy – do roku 2045 przewiduje się spadek liczby mieszkańców o 567 osób, co ukazuje wykres 13.

Wykres 13. Prognoza zmian liczby ludności gminy Sońsk na lata 2015-2045, źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uwzględniając powyższe prognozy (spadek liczby mieszkańców gminy przy jednoczesnej poprawie warunków mieszkaniowych, przejawiającej się w zwiększeniu średniej powierzchni użytkowej na 1 osobę) szacuje się, że łączne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkalnej wyniesie w 2045 r. ok. 343 941 m² (wykres 14).

Wykres 14. Prognoza minimalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkalnej w gminie Sońsk w latach 2015-2045, źródło: opracowanie własne

Obliczona powyżej wartość zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową odzwierciedla szacunkową, docelową wartość łącznej powierzchni zabudowy o funkcji mieszkaniowej, jaka powinna zaspokoić potrzeby ludności gminy Sońsk w 2045 r. Należy mieć jednak na uwadze już istniejące obiekty o takiej funkcji. Różnica pomiędzy szacowaną powierzchnią użytkową zabudowy mieszkaniowej w 2045 r. a powierzchnią zabudowy tej funkcji już istniejącej, tj. zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wynosi zatem **165 906 m²** powierzchni użytkowej.

Przeprowadzone prognozy wiążą się z niepewnością procesów rozwojowych. Na zmiany zarówno liczby ludności jak i wskaźników dotyczących standardów mieszkaniowych wpływ może mieć wiele nieuwzględnionych dotychczas czynników. Mając to na uwadze, zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zwiększono prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w 2045 r. do **215 678 m²** powierzchni użytkowej.

Standardy projektowe nie określają maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę usługową (komercyjną). Wskaźniki urbanistyczne nie pozwalają określić maksymalnego zapotrzebowania. Ilość usług uzależniona jest od uwarunkowań lokalnych, w tym od potrzeb mieszkańców i polityki rozwoju gminy, a także od dostępności komunikacyjnej - duże obiekty usługowe koncentrują się w miejscach dobrze skomunikowanych (węzłach komunikacyjnych). Rozwój zabudowy usługowej ściśle wiąże się z rozwojem funkcji mieszkaniowej obszaru. Powstawanie nowych budynków mieszkalnych generuje coraz to większe potrzeby mieszkańców związane ze świadczeniem różnego rodzaju usług. Należy przyjąć, że rozwój przestrzenny gminy może wymagać zlokalizowania nowych obszarów zabudowy usługowej, nieproporcjonalnie przewyższających stan obecny, który nie zaspokaja potrzeb mieszkańców w stopniu zadowalającym. Przyjmuje się, że wartość zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków o funkcji usług komercyjnych

zostanie określona na podstawie istniejącej powierzchni użytkowej zabudowy funkcji usługowej, proporcjonalnie do wzrostu zapotrzebowania na funkcję mieszkaniową.

Porównując powierzchnię użytkową istniejącej zabudowy usługowej (zabudowy usługowej komercyjnej) oszacowaną na podstawie danych z podatków, zgodnie z przyjętymi i opisanymi wcześniej założeniami, na ok. 20 731 m², przy powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej równej 178 035 m², do szacowanej powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej w 2045 r. równej 343 941 m², wynika, że w 2045 r. minimalna powierzchnia zabudowy usługowej powinna wynosić **31 114 m²** powierzchni użytkowej. Różnica pomiędzy docelową powierzchnią użytkową zabudowy usługowej w 2045 r. oraz powierzchnią użytkową zabudowy tej funkcji już istniejącej, a zatem minimalne zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową wynosi 10 383 m².

Uwzględniając jednak zwiększające się potrzeby mieszkańców i spodziewany rozwój zagospodarowania terenu należy uznać, że tak oszacowana powierzchnia użytkowa zabudowy usługowej może okazać się niewystarczająca. Powyższa wartość oszacowana została na podstawie analizy trendów obowiązujących w poprzednich latach. Nie wzięto pod uwagę czynników, które dopiero wystąpią oraz polityki prowadzonej w tym zakresie przez władze gminy. Sektor usług jest branżą bardzo dynamiczną. Zmiany zapotrzebowania mieszkańców na usługi związane są m.in. ze zmianami statusu społecznego oraz z poszerzaniem oferty przedsiębiorstw, a także dostępnością komunikacyjną – gmina leży w niewielkiej odległości od Warszawy, a komunikację niewątpliwie poprawi budowa planowanej drogi wojewódzkiej. Ponadto podkreślić należy, iż obecnie mieszkańcy obszaru niejednokrotnie korzystają z usług oferowanych przez ośrodki ościenne. Być może rozwój obszaru, w tym powstawanie nowej zabudowy, sprawi, że tendencja ta w przyszłości zmieni się, powstaną nowe obiekty oferujące szerszy zakres usług. Mając na uwadze powyższe stwierdzono, że zapotrzebowanie na nową zabudowę funkcji usługowej do 2045 r. będzie znacznie wyższe niż oszacowane na podstawie zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową. Rozwój zabudowy mieszkaniowej będzie wiązał się przede wszystkim z uzupełnianiem zabudowy już istniejącej, natomiast w przypadku zabudowy usługowej konieczne jest wskazanie zupełnie nowych terenów, których późniejsze zagospodarowanie wpłynie pozytywnie na jakość życia w gminie. W związku z powyższym należy stwierdzić, że realne zapotrzebowanie na zabudowę usługową w gminie Sońsk w perspektywie do 2045 roku będzie zdecydowanie wyższe niż oszacowane na podstawie analizy trendów panujących w latach poprzednich, dlatego wartość zapotrzebowania skorygowano i ustalono jego wartość na **70 000 m²** powierzchni użytkowej.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową publiczną

Do zabudowy usługowej publicznej zaliczane są różnego rodzaju obiekty związane m.in. z oświatą, nauką, kulturą, opieką zdrowotną, kultem religijnym, administracją i inne. Standardy projektowe nie określają maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę usługową tego typu. Wskaźniki urbanistyczne pozwalają jednak określić szacunkowe zapotrzebowanie na niektóre z rodzajów usług publicznych.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na usługi oświaty oraz usługi zdrowia określono na podstawie wskaźników urbanistycznych (tabela 28).

Tabela 28. Wskaźniki urbanistyczne, oraz zapotrzebowanie na zabudowę usługową (oświata i zdrowie), źródło: opracowanie własne

Rodzaj placówki	Wskaźniki urbanistyczne	Zapotrzebowanie
szkoły podstawowe i gimnazja	4 miejsca na 2 500 m ² całkowitej powierzchni mieszkań	630 miejsc
przedszkola	1 miejsca na 2 500 m ² całkowitej powierzchni mieszkań	157 miejsc
podstawowa opieka zdrowotna	5m ² powierzchni użytkowej dla pomieszczeń POZ, powyżej 2500 m ² całkowitej powierzchni mieszkań, na każde kolejne 2500m ²	787 m ² powierzchni użytkowej na pomieszczenia POZ

Przy wykorzystaniu powyższych wskaźników, zgodnie z prognozowaną liczbą ludności oraz powierzchnią użytkową mieszkań w roku 2045, minimalna liczba miejsc w szkołach podstawowych i gimnazjach powinna wynosić łącznie 630 miejsc, natomiast w przedszkolach - 157 miejsc.

W 2014 r. w gminie Sońsk działała 1 szkoła ponadgimnazjalna (379 uczniów), 3 szkoły podstawowe (499 uczniów), 2 gimnazja (336 uczniów) oraz 2 przedszkola (125 dzieci). W obszarze opracowania nie znajduje się żaden żłobek. Prognozy demograficzne wskazują, że udział najmłodszych grup wiekowych w strukturze ludności całego powiatu będzie spadać.

Z porównania wskaźnika zapotrzebowania na miejsca w szkołach podstawowych i gimnazjach (630) z liczbą miejsc istniejących (835) wynika, że w najbliższych latach nie wystąpi zapotrzebowanie na nowe obiekty usług oświaty tego typu. Analizy społeczne oraz prognozy demograficzne potwierdzają, iż istniejąca ilość usług oświaty w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego jest wystarczająca – w istniejących szkołach średnio na jeden oddział przypada 16 uczniów w szkołach podstawowych oraz 15 uczniów w gimnazjach, dodatkowo odsetek ludności najmłodszej w kolejnych latach będzie się zmniejszał.

W najbliższej przyszłości może natomiast wystąpić zapotrzebowanie na nowe placówki wychowania przedszkolnego i żłobki. Placówki te stanowią udogodnienie dla osób zakładających rodziny, a udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym stale wzrasta. Placówki takie powinny być łatwo dostępne, lokalizowane w pobliżu miejsc zamieszkania. Spodziewany wzrost powierzchni użytkowej funkcji mieszkaniowej będzie wiązać się ze wzrostem zapotrzebowania na przedszkola i żłobki.

Wyliczone zapotrzebowanie na podstawie wskaźników urbanistycznych wyraża jedynie liczbę miejsc w placówkach przedszkolnych, podczas gdy zapotrzebowanie na usługi oświaty dotyczyć będzie także żłobków i powinno ono zostać wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy danej funkcji. Powierzchnie użytkowe przypadające na 1 miejsce przyjęto za Neufertem²⁴ tj.:

- 2-3 m² powierzchni pomieszczeń żłobka na 1 dziecko, dodatkowa powierzchnia na stół do przewijania, kojec do raczkowania, szafki, regały na zabawki, stoliki i krzeselka dziecięce,
- 1,5-3 m² powierzchni pomieszczeń przedszkola na 1 dziecko, dodatkowa powierzchnia na szafki, regały na zabawki, stoliki i krzeselka, tablicę itp.

Przyjmując, że w gminie Sońsk powstaną docelowo 3 żłobki przeznaczone łącznie dla 120 dzieci, a liczba miejsc w przedszkolach wzrośnie do wyznaczonej przez standardy urbanistyczne (tj. powstaną dodatkowe 32 miejsca), oszacowano, że zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową dotyczącą przedszkoli i żłobków wyniesie ok. **2 300 m²** powierzchni użytkowej.

Na zamianę zapotrzebowania w zakresie oświaty wpływ może mieć wiele dodatkowych czynników. W niniejszej prognozie przewiduje się podtrzymanie obecnego systemu edukacji. W przypadku znaczących zmian resortu edukacji, w tym w zakresie szkół gimnazjalnych, obecna prognoza może wymagać korekty.

W zakresie usług zdrowia, suma powierzchni użytkowej przeznaczonej dla pomieszczeń POZ, zgodnie ze wskaźnikami urbanistycznymi w 2045 r. powinna wynosić **787 m²**, podczas gdy z danych z podatków wynika, że powierzchnia użytkowa istniejących budynków świadczeń zdrowotnych wynosi 1 912 m². Co ważne, prognozowana powierzchnia jest wartością orientacyjną, wyliczaną na podstawie całkowitej powierzchni użytkowej mieszkań. Usługi zdrowia są ważne w szczególności dla osób starszych, a jak wskazuje prognoza demograficzna oraz analiza społeczna, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym gminy Sońsk będzie wzrastać. Wzrastać będzie także zamożność społeczności, przez co można się spodziewać, że zapotrzebowanie na usługi zdrowia dotyczyć będzie nie tylko usług publicznych podstawowej opieki zdrowotnej, ale też prywatnej opieki zdrowotnej. Uwzględniając jednak stosunkowo dużą powierzchnię użytkową istniejących budynków świadczeń zdrowotnych w stosunku do powierzchni wyznaczonej przez standardy urbanistyczne, oceniono, że brak konieczności wskazywania zapotrzebowania na nowe usługi tego typu.

W przypadku pozostałych usług publicznych wskaźniki urbanistyczne nie pozwalają na określenie przyszłych potrzeb mieszkańców. Na podstawie przeprowadzonych analiz nie przewiduje się zwiększania zapotrzebowania na powierzchnię użytkową usług publicznych z zakresu administracji oraz kultu religijnego. Mając na uwadze, że w przyszłości będą one obsługiwać mniejszą liczbę mieszkańców, powstawanie nowych obiektów nie miałoby ekonomicznego uzasadnienia.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną

Standardy projektowe nie określają maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną. Wyznaczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy o funkcji

²⁴ Neufert (2000) Podręcznik projektowania architektoniczno-budowlanego, Arkady

produkcyjnej wyznaczono na podstawie powierzchni użytkowej istniejącej zabudowy funkcji produkcyjnej, proporcjonalnie do wzrostu zapotrzebowania na funkcję mieszkaniową. Porównując istniejącą powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjnej oszacowaną na podstawie danych z podatków na ok. 27 962 m² przy powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej istniejącej równej 178 035 m², do powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej w 2045 r. oszacowanej na 343 941 m², wynika, iż powierzchnia użytkowa zabudowy produkcyjnej w 2045 r. powinna wynosić minimum **37 988 m²**. Różnica pomiędzy szacowaną powierzchnią użytkową produkcyjną a zabudową już istniejącą - minimalne zapotrzebowanie na nową zabudowę funkcji produkcyjnej wynosi 10 036 m² powierzchni użytkowej.

Ilość terenów przeznaczonych pod tę zabudowę nie wiąże się jednak bezpośrednio z liczbą mieszkańców. Ponadto, powyższa wartość oszacowana została na podstawie analizy trendów obowiązujących w poprzednich latach. Nie wzięto pod uwagę czynników, które dopiero wystąpią oraz polityki prowadzonej w tym zakresie przez władze gminy. Wpływ na rozwój funkcji produkcyjnej ma m.in. polityka gminy, dostępność komunikacyjna, atrakcyjność gminy, które mogą zachęcić inwestorów do lokowania w danym miejscu swoich przedsiębiorstw oraz fakt, iż obecnie realizowana zabudowa produkcyjna obejmuje często większe powierzchnie niż ta wynikająca ze starszych uwarunkowań. W granicach gminy Sońsk znaczne powierzchnie stanowią tereny niezagospodarowane, a jednocześnie obszar gminy zlokalizowany jest w niewielkiej odległości od Warszawy. Odpowiednie działania marketingowe gminy mogłoby przyciągnąć nowych inwestorów, a przez to pobudzić rozwój gospodarczy obszaru. Również budowa drogi wojewódzkiej przewidzianej w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego może przyczynić się do aktywizacji obszaru i powstawania nowych inwestycji. Uwzględniając zatem możliwość pobudzenia gospodarczego terenu oceniono, że zapotrzebowanie na nową zabudowę o funkcji produkcyjnej do 2045 r. będzie zdecydowanie wyższe i wyniesie ok. **40 000 m²** powierzchni użytkowej.

Podsumowanie

Tabela 29. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na zabudowę, źródło: opracowanie własne

Funkcja zabudowy	Zapotrzebowanie [powierzchnia użytkowa w m²]
mieszkaniowa	215 678
usługowa (komercyjna)	70 000
usługowa publiczna (oświata)*	2 300
usługowa publiczna (usługi zdrowia)	brak
usługowa publiczna (usługi administracji)	nie określa się

usługowa publiczna (usługi sakralne)	nie określa się
produkcyjne	40 000

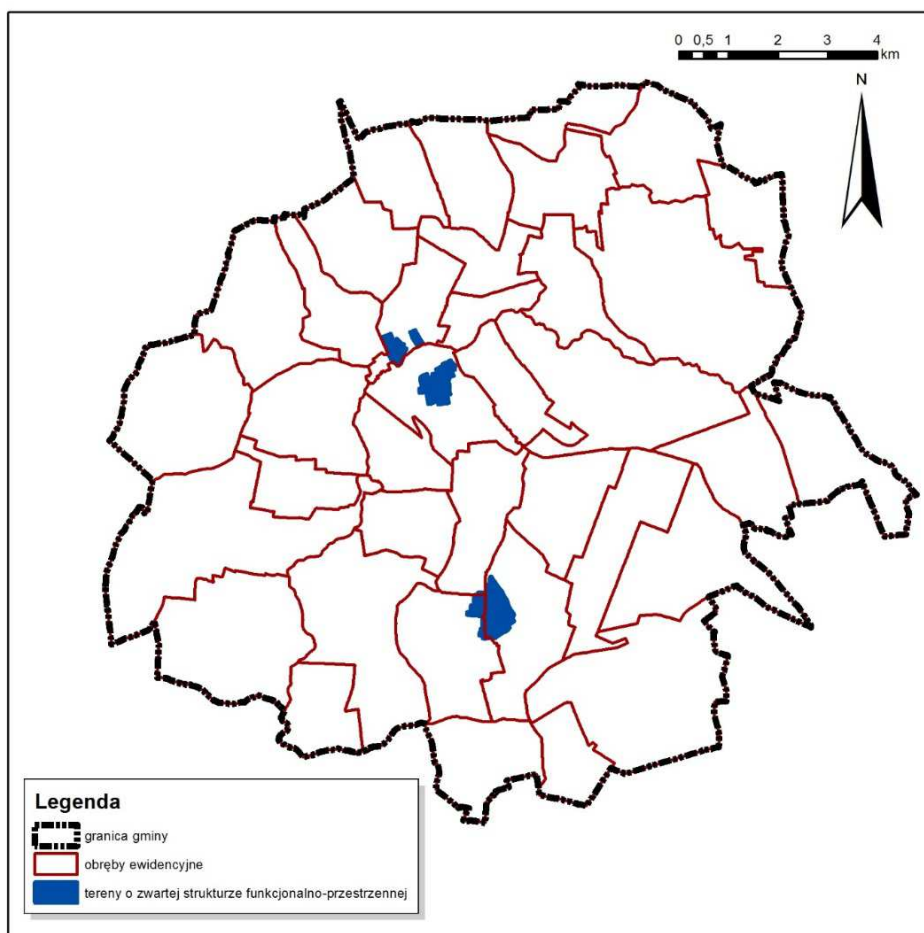
*zapotrzebowanie na usługi oświaty zostało określone dla przedszkoli i żłobków, zapotrzebowanie na placówki szkół podstawowych i gimnazja wskazano jako liczba miejsc w danych placówkach

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy w perspektywie następnych 30 lat jest jedynie wartością szacunkową, opartą na analizach ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, opisanych w poprzednich rozdziałach. W przypadku istotnych zmian społeczno-gospodarczych wartość ta wymagałaby aktualizacji.

Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej

Istniejąca zabudowa na terenie gminy Sońsk w przeważającej części jest zabudową rozproszoną, zatem brak zasadności zaliczenia jej do obszarów, o których mowa w ustawie. Na podstawie terenów zidentyfikowanych jako tereny zabudowane do celów opracowania części uwarunkowań Studium, wybrano obszary gdzie koncentracja zabudowy jest najwyższa a struktura funkcjonalno-przestrzenna została wykształcona (schemat 15), uznane jako obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Schemat 15. Tereny o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, źródło: opracowanie własne

W granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych²⁵ oszacowano chłonność, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej. Na potrzeby obliczeń wykorzystano narzędzia oprogramowania GIS. W czasie obliczeń przyjęto następujące postępowanie:

- wydzielono działki ewidencyjne niezabudowane w granicach ww. obszarów oraz obliczono ich łączną powierzchnię (**13,93 ha**),
- obliczono chłonność terenów obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, jako możliwość lokalizowania na ich obszarze nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy, przyjmując założenia:
 - nowa zabudowa może być lokalizowana na terenach działek niezabudowanych,
 - na danych terenach lokalizowana będzie zabudowa mieszkaniowa, usługowa (komercyjna) oraz produkcyjna, a docelowy udział funkcji zabudowy będzie odpowiednio proporcjonalny do stanu obecnego, tj:
 - zabudowa mieszkaniowa – ok. 75%,
 - zabudowa produkcyjna – ok. 14%,
 - zabudowa usługowa – ok. 11%,
 - nie wskazywano chłonności usług oświaty – zapotrzebowanie dotyczy wyłącznie niewielkich powierzchni użytkowych przedszkoli i żłobków, które powinny być lokalizowane w zależności koncentracji zabudowy mieszkaniowej na terenie całej gminy,
 - obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową dogęszczane będą zabudową mieszkaniową, w tym zabudową zagrodową oraz mieszkaniową jednorodzinną, w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się lokalizację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- mając na uwadze charakter istniejącej zabudowy obszaru gminy do obliczeń chłonności terenu nie wydzielano działek przeznaczonych pod zabudowę wielorodzinną - stanowią one znikomy odsetek ogółu istniejącej zabudowy,
- uwzględniając istniejące zagospodarowanie obszaru oraz jego wiejski charakter założono, że średnia powierzchnia działki budowlanej na tym terenie wynosić będzie 1500 m²,
- na każdej działce budowlanej zlokalizowany będzie średnio 1 budynek mieszkalny,

²⁵ w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych

- biorąc pod uwagę charakter istniejącej zabudowy ustalono, że średnia powierzchnia użytkowa 1 budynku mieszkalnego wynosić będzie 150 m²; nowe budynki mieszkalne będą budynkami dwukondygnacyjnymi z poddaszem użytkowym, tj. o średniej liczbie kondygnacji równej 1,5,
 - obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przeznaczone pod zabudowę usługową (komercyjną) oraz produkcyjną zostaną zainwestowane w 50%, przy czym intensywność zabudowy nie przekroczy wartości 0,6.

Wykonanie obliczeń pozwoliło na wskazanie, iż na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej możliwe jest dogęszczenie zabudowy funkcji mieszkaniowej o dodatkowe 10 197 m² powierzchni użytkowej. Dogęszczanie zabudowy mieszkaniowej w gminie powinno w pierwszej kolejności koncentrować się właśnie na tych terenach. Są one stosunkowo atrakcyjne ze względu na bliskość usług i niższe koszty doprowadzenia infrastruktury technicznej. Chłonność obszarów mieszkaniowych w Sońsku jest jednak niska, przede wszystkim ze względu na niewielką powierzchnię ogólną obszarów o zwartej zabudowie. Tereny zwartej zabudowy wykształciły się wyłącznie w centralnych częściach gminy, stanowią niewielki odsetek w stosunku do ogólnej powierzchni gminy.

Przeprowadzone obliczenia wskazały także możliwość dogęszczenia zabudowy funkcji usługowej o dodatkowe 4 487 m² powierzchni użytkowej zabudowy o funkcji usług komercyjnych. Podobnie jak w przypadku terenów mieszkaniowych, chłonność obszarów funkcji usługowej (komercyjnej) jest niewielka. Dodatkowo, większość wolnych działek w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej ma niewielkie powierzchnie, które mogą okazać się niewystarczające dla lokalizacji większych obiektów handlowych.

W ramach zabudowy produkcyjnej wskazano na możliwość dogęszczenia zabudowy o dodatkowe 5 710 m² powierzchni użytkowej zabudowy. Chłonność tych terenów jest niska, a zatem większe nowe obiekty produkcyjne musiałyby zostać zlokalizowane poza obszarami zwartej zabudowy.

Poniższe zestawienie wskazuje na aktualną chłonność terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej - gminy Sońsk w podziale na poszczególne funkcje zabudowy.

Tabela 30. Chłonność terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, źródło: opracowanie własne

Funkcja zabudowy	Chłonność [powierzchnia użytkowa w m ²]
mieszkaniowa	10 197
usługowa (komercyjna)	4 487
usługowa (oświata)	0

produkcyjna	5 710
-------------	-------

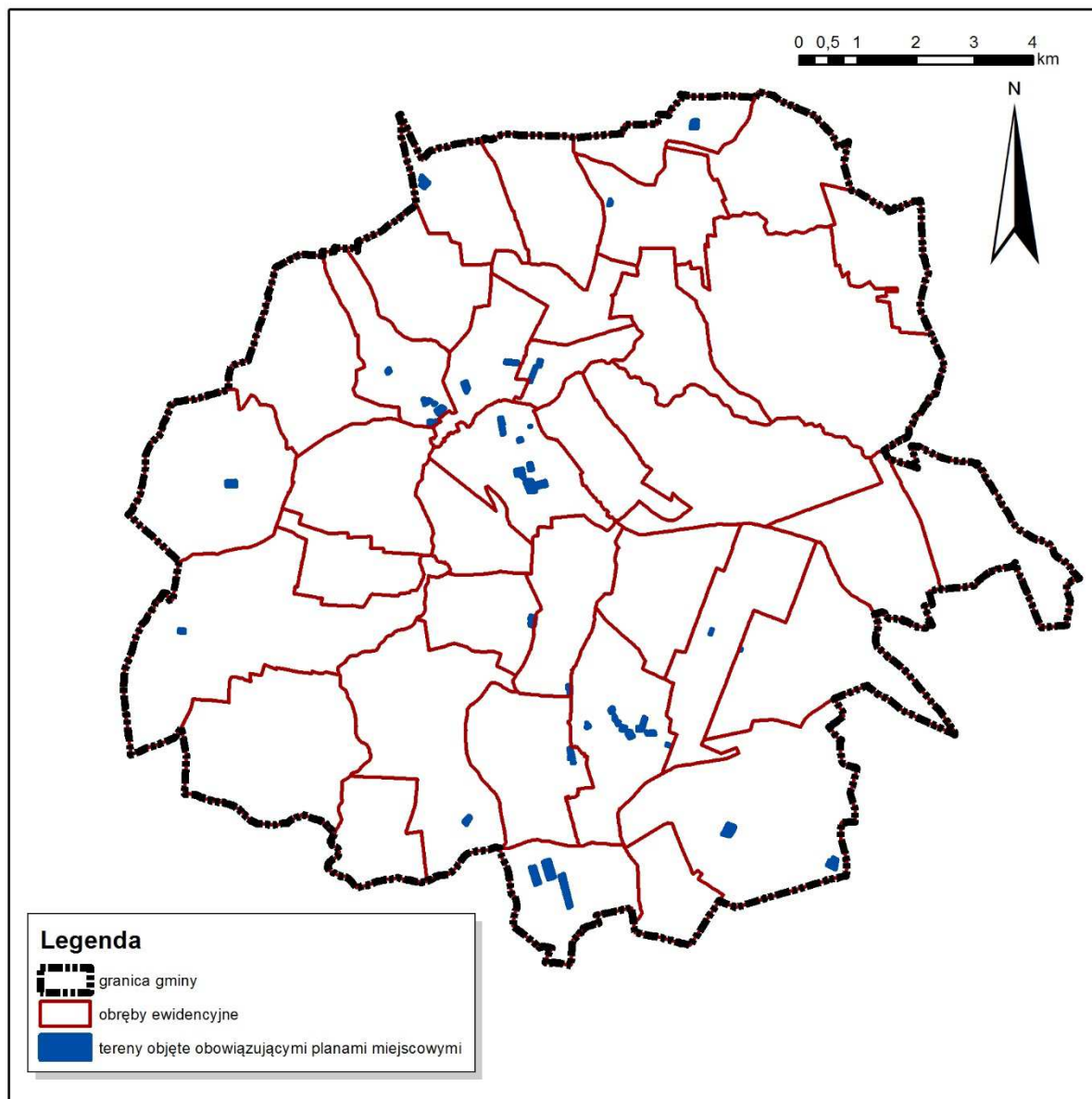
Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

W granicach gminy wiejskiej Sońsk obowiązują 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmują one ok. 0,27 % powierzchni gminy (ok. 0,4140 km²) i dotyczą w większości pojedynczych działek ewidencyjnych, bądź fragmentów tych działek (rysunek 2). Plany te stanowią zamiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalonego w 1989 r. Plan z 1989 roku został przyjęty uchwałą Nr VII/22/89 z dnia 31.05.1989 r. i obejmował cały obszar gminy Sońsk. Aktualnie nie jest on obowiązujący.

W granicach obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż uwzględnione w pkt 3 oszacowano chłonność, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej. Na potrzeby obliczeń wykorzystano narzędzia oprogramowania GIS. W czasie obliczeń przyjęto następujące postępowanie:

- z obszarów obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego wybrano tereny, które nie pokrywają się z obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (tereny o których mowa w ust. 5 pkt. 2 u.o.p.z.p.),
- w granicach ww. obszarów wyznaczono działki niezabudowane na terenach przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę, oraz obliczono ich łączną powierzchnię w podziale na funkcje wynikające z przeznaczenia w odpowiednim planie miejscowym,
- dla terenów przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę mieszkaniową:
 - obliczono liczbę możliwych do wydzielenia działek budowlanych pod zabudowę mieszkaniową (1 działka = 2000 m²),
 - przyjęto, że na każdej działce budowlanej pod zabudowę mieszkaniową powstanie 1 budynek mieszkalny; średnia powierzchnia użytkowa 1 budynku mieszkalnego wynosić będzie 150 m²; nowe budynki mieszkalne będą budynkami dwukondygnacyjnymi z poddaszem użytkowym, tj. o średniej liczbie kondygnacji równej 1,5,
- dla terenów przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę usługową (komercyjną) przyjęto:
 - zostaną one zainwestowane w 50%, przy czym intensywność zabudowy będzie wynosiła ok. 0,6,
- w granicach obowiązujących planów miejscowych niezagospodarowane tereny o funkcji produkcyjnej stanowią obszary eksploatacji kruszywa, stąd przyjmuje się, że nie stanowią one działek w ramach których wyznaczyć można chłonność danej funkcji.

Schemat 16. Tereny objęte obowiązującymi planami miejscowymi, źródło: opracowanie własne

Wykonanie obliczeń pozwoliło na wskazanie, iż na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej możliwe jest dogęszczenie zabudowy funkcji mieszkaniowej o dodatkowe **9 065 m²** powierzchni użytkowej oraz zabudowy funkcji usługowej o dodatkowe **5 518 m²** powierzchni użytkowej. Na terenach tych brak chłonności dla funkcji usług oświaty oraz produkcyjnej.

W przypadku realizacji ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, powierzchnie użytkowe zabudowy uległyby zatem relatywnie niewielkim zmianom, co ukazuje tabela 31.

Tabela 31. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, źródło: opracowanie własne

Funkcja zabudowy	Chłonność [powierzchnia użytkowa w m²]
mieszkaniowa	9 065
usługowa (komercyjna)	5 518
usługowa (oświata)	0
produkcyjna	0

Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

Tabela 32. Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni istniejącej zabudowy i chłonności terenów

	Funkcja zabudowy			
	mieszkaniowa	usługowa (komercyjna)	usługowa (oświata)*	produkcyjna
	Powierzchnia użytkowa w m²			
zabudowa istniejąca	178 035	20 731	8 920	27 952
zapotrzebowanie na nową zabudowę	215 678	70 000	2 300	40 000
chłonność terenów, w tym	19 262	10 005	0	5 710
a) terenów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	10 197	4 487	0	5 710

b) terenów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, inne niż w	9 065	5 518	0	0
możliwość zlokalizowania nowej zabudowy poza terenami o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenami przeznaczonymi w miejscowych planach	196 416	59 995	2 300	34 290

*zapotrzebowanie na usługi oświaty zostało określone dla przedszkoli i żłobków, zapotrzebowanie na placówki szkół podstawowych i gimnazja wskazano jako wymagana liczba miejsc w danych placówkach

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, usługową (komercyjną), usług oświaty oraz produkcyjną wyrażoną w powierzchni użytkowej przekracza ilość powierzchni użytkowej istniejącej powiększonej o chłonność terenów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę. Zgodnie z obliczeniami, dogęszczenie wskazanych terenów o ich maksymalną chłonność nie zaspokoi w pełni prognozowanych potrzeb mieszkańców.

W związku z powyższym zgodnie z zapisami ust. 5 pkt 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu.

W granicach gminy Sońsk możliwe jest zlokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej (komercyjnej), usług oświaty i produkcyjnej poza obszarami o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenami przeznaczonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, w ilości powierzchni użytkowej:

- pod zabudowę mieszkaniową – **196 416 m²**,
- pod zabudowę usługową komercyjną – **59 995 m²**,
- pod zabudowę usług oświaty (przedszkola i żłobki) – **2 300 m²**,
- pod zabudowę produkcyjną – **34 290 m²**.

XIII.4. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Dochody gminy można podzielić na bieżące (dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz prawnych, podatki i opłaty, w tym podatek od nieruchomości, subwencja ogólna oraz dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące) oraz dochody majątkowe (ze sprzedaży majątków, z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje). Według Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Sońsk na lata 2014-2027 dochody w najbliższych latach będą utrzymywać się na jednakowym poziomie. Podobne założenia przyjęto dla wydatków gminy, przy czym zarówno dochody jak i wydatki dotyczą głównie dochodów i wydatków bieżących. Prognozowana nadwyżka budżetowa ma być kierowana na spłaty kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych.

Tabela 33. Wykaz szacowanych dochodów i wydatków Gminy Sońsk w latach 2015-2027, opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Sońsk

Rok	Dochody ogółem [zł]	Wydatki ogółem [zł]	Wynik budżetu [zł]
2015	19 791 810,00	18 323 251,00	1 267 330,00
2016	19 590 581,00	18 334 501,00	995 524,00
2017	19 330 025,00	18 669 275,00	660 750,00
2018	19 330 025,00	18 721 275,00	608 750,00
2019	19 330 025,00	18 721 275,00	608 750,00
2020	19 330 025,00	18 708 501,00	621 524,00
2021	19 330 025,00	18 661 275,00	668 750,00
2022	19 330 025,00	18 651 275,00	678 750,00
2023	19 330 025,00	18 641 792,00	688 233,00
2024	19 330 025,00	18 871 275,00	458 750,00
2025	19 330 025,00	18 872 171,00	457 854,00
2026	19 330 025,00	19 130 275,00	199 750,00
2027	19 330 025,00	19 110 259,00	219 766,00

Udział dochodów z podatku od nieruchomości w stosunku do dochodów z podatków i opłat wynosi obecnie ok. 43,8%, natomiast w stosunku do ogólnych dochodów gminy ok. 7,7%. Realizacja zabudowy przewidzianej w dokumentach planistycznych przyczyni się więc do wzrostu dochodów gminy. Nakłady finansowe ponoszone przez gminę na ich realizację stanowią zatem inwestycję, której koszty w przypadku prowadzenia racjonalnej gospodarki, zostaną w kolejnych latach zwrócone i zaczną przynosić zysk.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową wydatki bieżące i majątkowe gminy związane będą głównie z: aktywizacją społeczną i zawodową, remontem świetlic wiejskich, rozbudową i modernizacją dróg oraz sieci infrastruktury technicznej.

Realizacja inwestycji z zakresu infrastruktury komunikacyjnej i technicznej oraz pozostałych zadań własnych gminy przebiegać będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami, m.in. w zakresie prawa budowlanego i prawa zamówień publicznych. Sposób realizacji inwestycji infrastrukturalnych określą uchwalone przez Radę Gminy strategie, plany i programy, w tym m.in. wieloletnie programy finansowe. Nakłady związane z infrastrukturą komunikacyjną i infrastrukturą techniczną stanowią główne koszty realizacji dokumentów planistycznych. Nakłady te stanowią obowiązek samorządu terytorialnego i służą dla rozwoju gminy. Wydatki mogą być rozłożone w czasie, nie muszą więc obciążać gminy od razu po uchwaleniu planu miejscowego. Realizacja wielu inwestycji może stanowić duże obciążenie dla budżetu, dlatego istotne jest planowanie perspektywiczne i pozyskiwanie środków finansowych z zewnątrz. Ponadto podczas planowania nowych terenów zabudowy należy dążyć do lokalizowania jej, jako uzupełnienie zabudowy już istniejącej, co przyczynia się do ograniczenia kosztów związanych z budową nowych sieci infrastruktury komunikacyjnej i technicznej.

Środki finansowe na cele związane z poprawą atrakcyjności inwestycyjnej gminy, wspieraniem lokalnej przedsiębiorczości, poprawą warunków życia mieszkańców gminy, poprzez poprawę stanu infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej oraz społecznej będą pochodziły w całości lub w części z budżetu gminy oraz ze źródeł zewnętrznych, takich jak środki strukturalne, fundusze unijne, kredyty i pożyczki oraz inne, w oparciu o obowiązujące przepisy i zawarte umowy. Omawiane nakłady inwestycyjne mogą być zrównoważone częściowo poprzez wzrost wpływów do budżetu w wyniku realizacji ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Finansowanie realizacji ww. inwestycji, które należą do zadań własnych gminy, jest uzależnione od jej zdolności finansowej i będzie określone w uchwałach budżetowych. Finansowanie ww. inwestycji odbywać się będzie zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych, poprzez wydatki inwestycyjne z budżetu gminy.

Zakłada się więc, iż gmina Sońsk posiada możliwości finansowania rozwoju sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej. Gmina w niewielkim stopniu pokryta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, kwestia rozwoju komunikacji i infrastruktury jest więc tutaj ważna. Dzięki prognozom finansowym możliwe jest kontrolowanie kosztów i dopasowanie rozwiązań przestrzennych do możliwości finansowych gminy. Ponadto lokalizowanie nowej zabudowy w sąsiedztwie zabudowy istniejącej ułatwia doprowadzenie odpowiednich sieci infrastruktury i ogranicza jej koszty.

Porzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z realizacją nowej zabudowy

Potrzeby inwestycyjne gminy Sońsk, wynikające z zadań własnych, związane będą głównie z realizacją nowej zabudowy mieszkaniowej poza obszarami o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Gmina posiada rozwiniętą sieć wodociągową, wprowadzenie nowej zabudowy będzie wiązać się jedynie z jej rozbudową o brakujące odcinki w terenach dotychczas nieubrojonych. Znacznie gorzej rozwinięta jest sieć kanalizacyjna, jej rozbudowa będzie wymagała większych nakładów finansowych. Sieć komunikacyjna jest rozwinięta, jednak w wielu przypadkach są to drogi nieurządzone lub o złym stanie technicznym, rozwój nowej zabudowy będzie się więc wiązał z potrzebą rozbudowy i modernizacji sieci infrastruktury komunikacyjnej.

W przypadku realizacji nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej nie przewiduje się konieczności realizacji zadań własnych. Wynika to z niskiej chłonności oraz faktu, iż obszary te są zaopatrzone w podstawowe media oraz posiadają dostęp do dróg.

Zasoby infrastruktury społecznej w gminie zaspokajają obecne potrzeby mieszkańców. Istniejąca oferta edukacyjna gminy spełnia zapotrzebowanie mieszkańców, niemniej jednak w miarę postępujących zmian struktury demograficznej ludności konieczne będzie dostosowanie liczby miejsc dla uczniów w ww. placówkach. Ewentualna potrzeba zwiększenia ilości obiektów związanych z opieką zdrowotną może wynikać w przyszłości ze zmian struktury wieku mieszkańców, starzenia się społeczeństwa. Potrzeby w ciągu najbliższych 30 lat mogą ulec zmianie, dlatego też możliwe, że w przyszłości władze gminy będą musiały rozważyć rozbudowę infrastruktury społecznej.

Na etapie tworzenia prognoz skutków finansowych realizacji planów miejscowych przeanalizowane zostały potrzeby inwestycyjne gminy, wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z wyznaczaniem terenów nowej zabudowy. Wskazano w nich zakres prac, związanych z tworzeniem sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Podsumowanie

Wyniki przeprowadzonych analiz i wykonany bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę wskazuje, iż gmina Sońsk, w ujęciu perspektywicznym będzie miała zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy, głównie mieszkaniowej. Do 2045 r. gmina będzie potrzebowała ponad 196 tys. m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej, ok. 60 tys. m² powierzchni użytkowej zabudowy usługowej, blisko 34 tys. m² powierzchni użytkowej zabudowy produkcyjnej oraz ok. 2 300 m² powierzchni użytkowej usług oświaty, przeznaczonej pod lokalizację żłobków i przedszkoli. Pomimo tendencji spadkowej liczby ludności, wzrasta średnia powierzchnia użytkowa nowych budynków, co wiąże się z podnoszeniem jakości życia mieszkańców. Również rozwój komunikacji (w szczególności

budowa drogi wojewódzkiej) może przyczynić się do pobudzenia gospodarczego obszaru gminy i powstawania nowej zabudowy, głównie wzdłuż osi Ciechanów – Warszawa, wyznaczonej przez linię kolejową oraz wspomnianą drogę. W niniejszym bilansie, z uwagi na brak danych to umożliwiających, nie rozdzielano zabudowy mieszkaniowej na zabudowę lokalizowaną w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i w zabudowie zagrodowej. Mając na uwadze tendencje ostatnich lat, w tym m. in. spadającą liczbę mieszkańców, zmianę ich stylu życia oraz zmniejszenie roli rolnictwa w lokalnej gospodarce, można szacować, że większość nowej zabudowy o funkcji mieszkaniowej powstawać będzie, jako uzupełnienie zabudowy już istniejącej, na terenach najbardziej do tego przystosowanych – tj. w obszarach wskazanych w studium, jako obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Na podstawie dokonanych analiz ocenia się, że nowo powstająca zabudowa mieszkaniowa w niewielkim stopniu będzie realizowana w zabudowie zagrodowej, nie mniej jednak, ze względu na wiejski charakter gminy, zabudowa taka winna być dopuszczona. Należy rozważyć dopuszczenie zabudowy zagrodowej na terenach rolnych, co docelowo z dużym prawdopodobieństwem spowodowałoby powstanie wyłącznie pojedynczych siedlisk/rozbudowę istniejących, a jednocześnie było udogodnieniem dla prowadzenia gospodarstw rolnych w granicach gminy.

Realizacja nowej zabudowy może wpłynąć na wzrost potrzeb inwestycyjnych gminy, wynikających z konieczności realizacji zadań własnych z tym związanych. Dotyczy to głównie zabudowy realizowanej wzdłuż planowanej drogi wojewódzkiej oraz terenów w małym stopniu zainwestowanych, bez odpowiedniego uzbrojenia terenu. Zgodnie z prognozami finansowymi, przy odpowiednim planowaniu, możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej są wystarczające, aby realizować kolejne zadania, zwłaszcza dzięki korzystaniu z częściowych dofinansowań ze środków Unii Europejskiej.

XIV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Ograniczenia wynikające z uwarunkowań przyrodniczych i sanitarnych:

- Na terenie gminy występują pomniki przyrody, dla których obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- fragment gminy znajduje się w Nadwkrzańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu Zachodniego Pogórza Wiśnickiego, utworzony Rozporządzeniem Nr 24 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj.Maz. nr 91 poz. 2456 ze zm.),
- Na terenie gminy występują cmentarze, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem

sanitarnym są odpowiednie na cmentarze „odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności, powinna wynosić co najmniej 150 m; odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone. Ponadto odległość od granicy cmentarza ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych, służących jako źródło zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia i potrzeb gospodarczych, nie może być mniejsza niż 500 m”.

Ograniczenia wynikające z ochrony dziedzictwa kulturowego:

- Na obszarze gminy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz stanowiska archeologiczne, które podlegają ochronie zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ograniczenia wynikające z uwarunkowań transportowych i infrastruktury technicznej:

- Przez teren gminy przebiega linia kolejowa, a więc zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym budowle i budynki mogą być usytuowane w odległości określonej w ustawie,
- Wpływ eksploatacji górniczej na deformację terenu, w granicach obszarów i terenów górniczych,
- Ze względu na przebieg przez teren gminy linii elektroenergetycznej napięcia 110 kV relacji Nasielsk-Ciechanów występuje ograniczenie w użytkowaniu terenów znajdujących się w pasie technologicznym od tej linii,
- Na obszarze gminy funkcjonują tereny zamknięte: teren kolejowy.

XV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na obszarze gminy Sońsk nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych, czyli nagłe przemieszczenia mas ziemnych, w tym obszary zagrożone osuwiskami w dolinie rzeki, udokumentowane przez Państwowy Instytut Geologiczny.

XVI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Udokumentowane złoża kopalin

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymagane jest uwzględnienie obszarów występowania złóż oraz obecnych i przyszłych potrzeb ich eksploatacji. Zgodnie z przepisami prawa złoża kopalin podlegają ochronie, a eksploatację złóż prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku. Wykaz udokumentowanych złóż kopalin znajduje się w rozdziale V.3.

Zasoby wód podziemnych

Gmina Sońsk położona jest w obrębie Niecki Mazowieckiej w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 Subniecka warszawska (utwory neogeńskie i plioceńskie) i Subniecka warszawska część centralna. Główny użytkowy poziom wodonośny znajduje się w utworach czwartorzędu, jest to poziom mioceński i oligoceński. Czwartorzędowe piętro wodonośne nie występuje na całym obszarze gminy, występuje on w środkowej i zachodniej części gminy. W gminie znajduje się również trzeciorzędowe piętro wodonośne.

Wody podziemne z pietra czwartorzędowego ujmowane są w studniach głębinowych. Ujęcia ze studni głębinowych położone są w Ciemnieku, Damiętach i Gołotczyźnie. Ujęcia składają się z 2 otworów studziennych odwierconych w 1981 roku na głębokościach kolejno: 55,0m, 51,0m (ujęcie w Ciemnieku), 51,5m, 58,0m (ujęcie w Damiętach) i 92,0m, 88,0m (ujęcie w Gołotczyźnie). Łączne wydajności studni wynoszą kolejno 60, 50, 117 m³/h.

Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

W granicach gminy nie ma zlokalizowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

XVII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PZREPISÓW ODREBNYCH

Obecnie na terenie gminy zlokalizowanych jest 17 obszarów górniczych: Cichawy 16, Cichawy XX, Cichawy II/1-Pole A, Cichawy II/1 – Pole B, Cichawy XIV, Cichawy IV-1, Cichawy XVII, Cichawy XXII, Cichawy XV, Cichawy X, Cichawy XI, Cichawy XIX, Cichawy XVIII, Cichawy XIII, Cichawy VIII, Cichawy II-2< Cichawy XII i 16 terenów górniczych: Cichawy 16, Cichawy IV-1, Cichawy XVIII, Cichawy II-2, Cichawy II, Cichawy XIII, Cichawy XVII, Cichawy XIX, Cichawy XII, Cichawy VIII, Cichawy XI, Cichawy XIV, Cichawy XV, Cichawy XXII, Cichawy XX, Cichawy X. W ramach terenu górniczego jest możliwa eksploatacja kopalni ze złóż.

XVIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Głównym celem ochrony przeciwpowodziowej jest ograniczenie ryzyka powodziowego. Jest to cel prewencyjny i polega przede wszystkim na unikaniu wzrostu zagospodarowania obszarów

szczególnego zagrożenia powodzią, a także określeniu warunków możliwego zagospodarowania pozostałych obszarów narażonych na wystąpienie powodzi.

Na terenie gminy nie zostały wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Występują tutaj jedynie lokalne podtopienia będące wynikiem nagłych ulewnych deszczy i wiosennych roztopów.

CZĘŚĆ B.
KIERUNKI
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO

XIX. POLITYKA PRZESTRZENNA JAKO ELEMENT POLITYKI ROZWOJU GMINY SOŃSK – KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIACH TERENÓW

„Gmina Sońsk to bezpieczna i dostatnia część Ziemi Ciechanowskiej, gdzie pozytywistyczne tradycje edukacyjne, aktywność mieszkańców i współczesne wyzwania cywilizacyjne określają kierunki społeczno-gospodarczego rozwoju gminnej wspólnoty samorządowej” – wizję określoną w Strategii Rozwoju Gminy Sońsk do roku 2020 uznaje się za generalny cel polityki rozwojowej gminy.

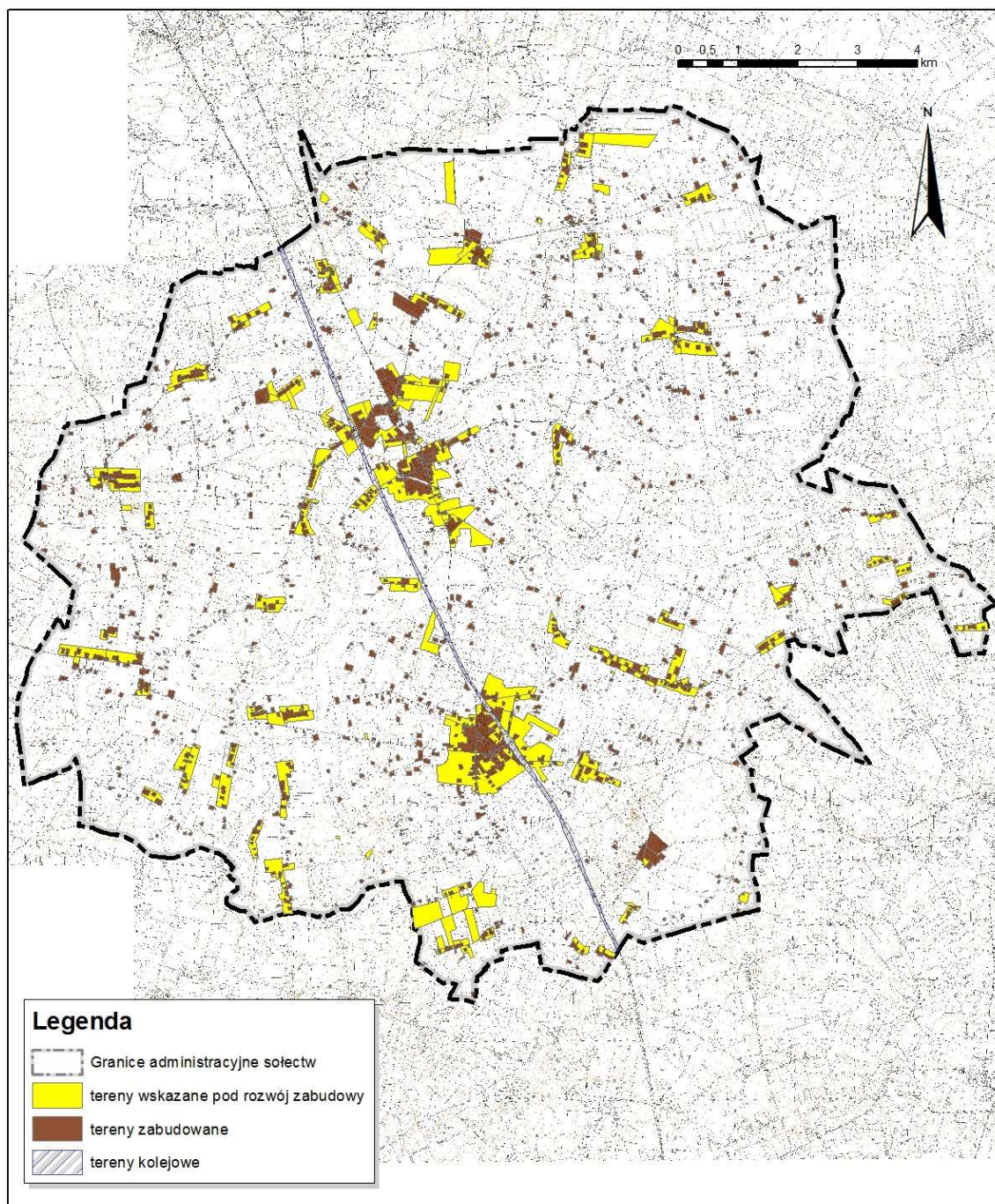
Wyżej określony cel nadrzędny będzie realizowany w oparciu o cele strategiczne obejmujące:

- a) w zakresie polityki społecznej – poprawa warunków życia i pracy mieszkańców gminy Sońsk,
- b) w zakresie polityki gospodarczej – dążenie do spójności społecznej, przestrzennej i gospodarczej gminy przy zasadach zrównoważonego rozwoju, osiągnięcie wysokiej konkurencyjności gminy na żywnościowym i turystycznym rynku Mazowsza, wykreowanie Gołotczyzny jako ważnego ośrodka kultywującego dziedzictwo i dorobek pozytywizmu w skali regionu i kraju.

Powyższy cel zbieżny jest z dokumentami strategicznymi o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. W ten sposób respektowana jest generalna zasada kontynuacji i rozwijania zasadniczych kierunków rozwoju gminy i stałej oceny uwarunkowań tego rozwoju.

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Sońsk oraz przyjęty nadrzędny cel rozwoju stanowią podstawę do sformułowania kierunków kształtowania struktury przestrzennej gminy, w ramach których opracowano podział obszaru gminy na tereny o różnych funkcjach, ze wskazaniem głównych kierunków i wskaźników ich zagospodarowania. Możliwości inwestycyjne zawarte w studium, przy dotychczasowej średniej ilości wydawanych pozwoleń na budowę w stosunku rocznym zapewniają rezerwy budowlane dla gminy na ok. 50 lat. Uruchomienie nowych terenów inwestycyjnych jest przede wszystkim zależne od realizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Schemat 17. Kierunki rozwoju terenów budowlanych.

Źródło: opracowanie własne.

Określony nadrzędny cel rozwoju gminy Sońsk powinien być realizowany poprzez następujące działania w zakresie polityki przestrzennej:

- w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:
 - planowanie i realizowanie zabudowy na terenie gminy z zachowaniem obowiązujących standardów jakości środowiska (m.in.: w zakresie odprowadzania ścieków i wód deszczowych, emisji pyłów i gazów do powietrza, gospodarki odpadami, ochrony przed hałasem) oraz

z uwzględnieniem form ochrony przyrody występujących w granicach administracyjnych gminy,

- utrzymanie naturalnych ciągów ekologicznych wzdłuż cieków i rowów melioracyjnych, w tym w szczególności wzdłuż rzeki Sony, poprzez ochronę, utrzymanie i ekstensywne użytkowanie użytków zielonych, stanowiących naturalną otulinę biologiczną, oraz ochronę i utrzymanie występujących zadrzewień nadwodnych;
- ochronę ekosystemów leśnych jako istotnych elementów w systemie powiązań ekologicznych, dążenie do kształtowania zwartych kompleksów leśnych, zalesianie nieprzydatnych dla rolnictwa gruntów rolnych,
- ochrona połączeń pomiędzy obszarami o znaczącej funkcji środowiskowej,
- nie dopuszczanie do lokalizowania w najbliższym otoczeniu terenów i obiektów o największych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i ekologicznych wszelkich form użytkowania terenu zagrażających równowadze środowiska,
- zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:
 - ochrona cennych obiektów i obszarów objętych ochroną poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków,
 - wykorzystanie walorów kulturowych gminy w celu rozwoju turystyki,
 - ochrona ekspozycji obiektów i zespołów zabytkowych oraz zachowanie historycznych relacji przestrzennych,
 - zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu – eksponowanie walorów kulturowych gminy w połączeniu z walorami krajobrazowymi;
- w zakresie rozwoju komunikacji:
 - nowy przebieg drogi wojewódzkiej w klasie drogi głównej;
 - budowa i modernizacja sieci dróg lokalnych;
- w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej:
 - pełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną w terenach istniejącej zabudowy, przygotowanie terenów pod nowe inwestycje poprzez kompleksowe uzbrojenie terenu,
 - zasada równoległej realizacji zabudowy z wyposażeniem terenów w infrastrukturę techniczną,
 - poprawa stanu istniejących obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz ich rozbudowa, z zachowaniem niezawodności dostępu do poszczególnych sieci infrastruktury technicznej,
 - zapewnienie dostępu do mediów, w celu poprawy warunków życia mieszkańców;
- w zakresie zmian w strukturze przestrzennej gminy:
 - wykorzystanie położenia i funkcji gminy w strukturze osadniczej województwa, różnorodnych związków zewnętrznych oraz terytorialnych warunków rozwoju dla podnoszenia jej atrakcyjności jako obszaru korzystnego do inwestowania,

- uzyskanie przestrzennej ciągłości terenów zurbanizowanych i terenów otwartych przy uwzględnieniu zasady eliminacji rozpraszania zabudowy, wykorzystanie terenów już zainwestowanych i uzbrojonych oraz maksymalnego zachowania terenów otwartych spełniających funkcję ekologiczną, przestrzenno-kompozycyjną i funkcjonalną,
- uzyskiwanie coraz wyższej sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych poprzez korektę układu komunikacyjnego oraz podnoszenie stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- dążenie do przeniesienia funkcji uciążliwych poza zespoły zabudowy mieszkaniowej, w tym m.in. rozdzielenie funkcji produkcyjnej i mieszkaniowej,
- realizacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w gabarycie i formie oraz układzie zgodnym z istniejącą zabudową,
- przygotowanie terenów pod inwestycje mieszkaniowe – wyposażenie ich w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja), modernizację dróg i dostosowanie ich do parametrów zgodnych z przepisami odrębnymi,
- wykorzystanie położenia gminy w stosunku do układu dróg międzyregionalnych i regionalnych dla aktywizacji gospodarczej terenów gminy,
- stworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej, przygotowanie bazy terenowej pod inwestycje związane z działalnością gospodarczą,
- wspieranie modernizacji i remontów istniejących zasobów mieszkaniowych,
- tworzenie warunków dla rozwoju handlu, gastronomii i rzemiosła, poprzez dopuszczenie lokalizacji usług niekolidujących z zabudową mieszkaniową w terenach o dominującej funkcji mieszkaniowej.

Głównymi elementami mającymi wpływ na strukturę przestrzenną gminy, pełniącymi rolę w porządkowaniu struktury funkcjonalnej i ważnymi z punktu widzenia jej rozwoju, są aktywizacja gospodarcza, rozwój turystyki oraz obszar centrum gminnego zlokalizowany na terenie miejscowości Sońsk.

Obszar centrum gminnego w Sońsku wyodrębniony został w miejscu istniejącej i projektowanej koncentracji usług. Jest on również związany z koncentracją funkcji publicznych, które kreują obszary stające się miejscem kontaktów mieszkańców. Centrum gminne stanowi obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjającym nawiązywaniu kontaktów społecznych. Dla identyfikacji przestrzennej centrum gminy w strukturze przestrzennej gminy istotne jest:

- ukształtowanie terenów publicznych w obrębie wskazanego centrum (m.in.: miejsc postojowych, terenów zieleni urządzonej),
- lokalizowanie na jego obszarze funkcji sprzyjających integracji społecznej, zwłaszcza z zakresu administracji publicznej, handlu, kultury, oświaty,
- uzupełnianie centrum zabudową wielofunkcyjną (usługową i mieszkaniową),

- kształtowanie zabudowy centrum gminy w sposób tworzący spójną kompozycję przestrzenną, podkreślającą rangę miejsca, m.in. poprzez wprowadzanie wysokiego standardu rozwiązań architektonicznych, technicznych i materiałowych,
- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej,
- niedopuszczenie do degradacji otaczających tereny publiczne obiektów,
- uporządkowanie informacji wizualnej (reklam i szyldów),
- wyposażenie w elementy małej architektury,
- tworzenie warunków komfortu przebywania,
- tworzenie warunków pieszej dostępności.

Aktywizacja gospodarcza stanowi szansę dla lokalizacji inwestycji i przedsięwzięć wpływających znacząco na rozwój ekonomiczny gminy. Będzie się ona koncentrować głównie w wyznaczonych na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) terenach produkcji, składów, magazynów i usług. Intensyfikacja działalności gospodarczej powinna być wspierana przez władze gminy m.in. poprzez przygotowanie oferty dla inwestorów w zakresie terenów rozwojowych przeznaczonych pod funkcje usługowe i produkcyjne, tworzenie warunków dla rozwoju nowych rodzajów działalności produkcyjnej i usługowej – przygotowanie uzbrojonych terenów, uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, nadających się do zainwestowania. Przy dążeniu do wytworzenia „strefy przemysłowej”, gromadzącej zakłady mogące negatywnie oddziaływać na środowisko, należy jednak pamiętać, że procesy technologiczne związane z działalnością produkcyjną nie mogą skutkować degradacją walorów naturalnych obszaru. Dlatego ważne jest wzbogacanie struktury biologicznej tych obszarów poprzez wprowadzanie zieleni izolacyjnej.

Rozwój turystyki przewidziany został w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe gminy. Potencjał środowiska przyrodniczego oraz zasoby kulturowe, jakimi dysponuje gmina, predysponują ją do wprowadzania form zagospodarowania związanych przede wszystkim z turystyką krajoznawczą (zabytki pozytywizmu), wypoczynkiem świątecznym i weekendowym, agroturystyką. Jako tereny o wysokich walorach turystyczno-rekreacyjnych wskazuje się m.in. obszary sołectw: Sarnowa Góra, Ciemnowko, Gołotczyzna. Są to sołectwa najbardziej atrakcyjne krajobrazowo. Przede wszystkim w tych miejscowościach należy dążyć do nasycenia usługami o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych w ramach wyznaczonych terenów inwestycyjnych. Rozwój turystyki powinien następować m. in. poprzez wspieranie i rozwój turystyki krajoznawczej, świątecznej i weekendowej oraz agroturystyki.

XX. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA WYODRĘBNIONYCH TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

W celu tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju oraz uczytelnienia struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wyznaczone zostają następujące tereny:

MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;

MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
MNU – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy usługowej;
MR – tereny zabudowy zagrodowej;
U – tereny usług;
US – tereny usług sportu i rekreacji;
RU – tereny obsługi w gospodarstwach rolnych;
PU – tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług;
PG – tereny eksploatacji złóż;
IT – tereny infrastruktury technicznej;
ZC – tereny cmentarzy;
ZP – tereny zieleni urządzonej;
KK – tereny kolejowe;
ZL – tereny lasów i zadrzewień;
R – tereny rolnicze;
Ws - tereny wód powierzchniowych;

Dla powyższych terenów określa się podstawowe i dopuszczalne kierunki przeznaczenia, standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu. Uzupełnieniem dla tych ustaleń są treści kierunków ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, kierunków i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, kierunków rozwoju systemu komunikacji i systemów infrastruktury technicznej oraz wskazania wynikające z ogólnych zasad polityki przestrzennej.

MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,
- obiekty zamieszkania zbiorowego.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zabudowa usługowa, w tym m.in. handel, rzemiosło, usługi nieuciążliwe,
- zieleń urządzona z możliwością lokalizowania urządzeń sportowo-rekreacyjnych, placów zabaw itp.,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy, z uwzględnieniem wskazań i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla obszarów i obiektów objętych ochroną prawną,
- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- tereny zaplecza technicznego obiektów handlowych, usługowych należy odizolować

- wizualnie od terenów przestrzeni publicznej oraz od zabudowy mieszkaniowej,
- maksymalna wysokość zabudowy do 15 m,
 - dowolne formy dachów,
 - minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 30% działki budowlanej,
 - minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki budowlanej – 1000 m²,
 - zakaz lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni powyżej 400 m²,
 - należy zapewnić w granicach działki niezbędną liczbę miejsc parkingowych.

MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zabudowa usługowa, w tym m.in. handel, rzemiosło, usługi nieuciążliwe,
- istniejąca zabudowa zagrodowa,
- zieleń urządzona z możliwością lokalizowania urządzeń sportowo-rekreacyjnych, placów zabaw itp.,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- utrzymanie istniejącej zabudowy, w tym zabudowy zagrodowej, z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy,
- maksymalna wysokość zabudowy do 14 m,
- dowolne formy dachów,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 50% działki budowlanej dla zabudowy mieszkaniowej, 60% działki budowlanej dla zabudowy zagrodowej, 40% działki budowlanej dla zabudowy usługowej,
- minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki budowlanej - 1000 m²,
- należy zapewnić w granicach działki niezbędną liczbę miejsc parkingowych.

MNU – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy usługowej

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wraz z usługami,
- zabudowa usługowa, w tym m.in. handel, rzemiosło, usługi nieuciążliwe,
- usługi społeczne, m.in. w zakresie usług oświaty, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia, kultury religijnego, kultury, pomocy społecznej, administracji.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zieleń urządzona z możliwością lokalizowania urządzeń sportowo-rekreacyjnych, placów zabaw itp.,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy, z uwzględnieniem wskazań i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla obszarów i obiektów objętych ochroną prawną,
- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- maksymalna wysokość zabudowy do 10 m dla zabudowy mieszkaniowej, do 12 m dla zabudowy usługowej,
- dowolne formy dachów,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 50% działki budowlanej dla zabudowy mieszkaniowej, 30% działki budowlanej dla zabudowy usługowej i usług społecznych,
- minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki budowlanej - 1000 m²,
- zakaz lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni powyżej 400 m²,
- należy zapewnić w granicach działki niezbędną liczbę miejsc parkingowych.

MR – tereny zabudowy zagrodowej

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- zabudowa zagrodowa.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zabudowa usługowa związana z rolnictwem,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- zieleni urządzonej,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy,
- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- maksymalna wysokość zabudowy do 12 m dla zabudowy zagrodowej i usługowej, do 10 m dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, do 20 m dla obiektów gospodarczych i inwentarskich,
- dowolne formy dachów,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 60% działki budowlanej,
- dopuszcza się chów lub hodowlę przy zachowaniu standardów wynikających z przepisów odrębnych, przy czym zakazuje się powstawanie nowych obiektów związanych z chowem lub hodowlą zwierząt w liczbie powyżej 210 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza,
- zakaz lokalizacji biogazowni,
- należy zapewnić w granicach działki niezbędną liczbę miejsc parkingowych.

U – tereny zabudowy usługowej

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- zabudowa usługowa,
- usługi społeczne, m.in. w zakresie usług oświaty, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia, kultury religijnego, kultury, pomocy społecznej, administracji.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- obiekty produkcyjne i produkcyjno-usługowe w zakresie utrzymania istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, przebudowy, nadbudowy,
- zieleni urządzonej z możliwością lokalizowania urządzeń sportowo-rekreacyjnych, placów zabaw itp.,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne, garaże i parkingi,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy, z uwzględnieniem wskazań i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- maksymalna wysokość zabudowy do 12 m,
- dowolne formy dachów,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 30% działki budowlanej,
- minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki budowlanej w zabudowie wolnostojącej 1000 m²,
- zakaz lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni powyżej 400 m².

US – tereny usług sportu i rekreacji

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- budowle i urządzenia sportowo-rekreacyjne (boiska do sportowych gier zespołowych, korty tenisowe, bieżnie, skocznie, strzelnice sportowe, skałki i ścianki wspinaczkowe, itp.),
- budynki i obiekty do uprawiania sportu i rekreacji oraz poprawy kondycji fizycznej.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zabudowa usługowa jako towarzysząca usługom sportu i rekreacji, w tym m.in. handel detaliczny, gastronomia, usługi kultury,
- zieleni urządzonej,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne, garaże i parkingi,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 15 m,
- dowolne formy dachów,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 40% działki budowlanej.

RU – tereny produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych

▪ Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- zabudowa związana z produkcją w gospodarstwach rolnych, hodowlanych wraz z zapleczem administracyjnym i socjalnym,
- zabudowa usługowa.

▪ Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zabudowa zagrodowa,
- zieleni urządzonej i izolacyjnej,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne,

- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:
 - utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy,
 - maksymalna wysokość zabudowy do 12 m dla zabudowy zagrodowej i usługowej, do 16 m dla obiektów gospodarczych i inwentarskich – określona wysokość nie dotyczy obiektów i urządzeń towarzyszących (tj. silosy, kominy), których wysokość wynika z wymogów techniczno-konstrukcyjnych,
 - dowolne formy dachów,
 - minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 20% działki budowlanej,
 - przy granicy z terenami zabudowy mieszkaniowej należy wyznaczyć strefy zieleni zabezpieczającej zabudowę mieszkaniową przed potencjalnymi uciążliwościami zagospodarowania w obszarach RU,
 - dopuszcza się chów lub hodowlę przy zachowaniu standardów wynikających z przepisów odrębnych, przy czym zakazuje się powstawanie nowych obiektów związanych z chowem lub hodowlą zwierząt w liczbie powyżej 210 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza,
 - zakaz lokalizacji biogazowni.

PU – tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług

- Podstawowe kierunki przeznaczenia:
 - obiekty produkcyjne, składy, magazyny wraz z zapleczem administracyjnym i socjalnym,
 - zabudowa usługowa.
- Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:
 - zieleń urządzonej i izolacyjnej,
 - drogi, place, ciągi pieszo-jezdne, garaże i parkingi,
 - obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
 - w granicach wyznaczonych obszarów, zgodnie z rysunkiem studium, zabudowa i obiekty związane z produkcją energii odnawialnej o mocy przekraczającej 100kW, w tym farma wiatrowa oraz obiekty administracyjno – socjalne zw. z obsługą terenów produkcji energii - dopuszczenie elektrowni wiatrowych zgodnie z przepisami odrębnymi,
- Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:
 - utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy,
 - maksymalna wysokość zabudowy do 26 m, za wyjątkiem obiektów i urządzeń, których wysokość wynika z wymogów techniczno-konstrukcyjnych oraz wysokości turbin elektrowni wiatrowej,
 - dowolne formy dachów,
 - minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 20% działki budowlanej,
 - minimalna powierzchnia nowowydzielonej działki budowlanej 2000 m²,
 - przy granicy z terenami zabudowy mieszkaniowej należy wyznaczyć strefy izolacyjne zabezpieczającej zabudowę mieszkaniową przed potencjalnymi uciążliwościami zagospodarowania w obszarach PU.
- Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu dla obszarów związanych z obiektami produkcji energii odnawialnej o mocy powyżej 100 kW – farma

wiatrowa:

- lokalizację farmy wiatrowej dopuszcza się na terenach w granicach oznaczonych na rysunku studium, na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- realizacja obiektów przy zachowaniu standardów wynikających z przepisów odrębnych, zasięg stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, wyznaczonych elektrowni wiatrowych musi zmieścić się w granicach oznaczonego na rysunku studium (Kierunki zagospodarowania przestrzennego) obszaru, na którym dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW,
- lokalizacja turbin elektrowni wiatrowych nie może powodować przekroczeń na granicy terenów chronionych akustycznie na podstawie odpowiednich przepisów szczególnych,
- dopuszcza się lokalizację budowli i urządzeń niezbędnych dla pomiarów parametru wiatru w ramach infrastruktury technicznej towarzyszącej elektrowni wiatrowej,
- dopuszcza się lokalizację innych urządzeń towarzyszącym elektrowni w tym stacji i sieci elektroenergetycznych,
- dopuszcza się przebudowę istniejących dróg oraz budowę nowych dróg, a także placów montażowo-manewrowych, mogących służyć do obsługi komunikacyjnej elektrowni wiatrowej,
- zakaz lokalizacji biogazowni,
- pozostałe zalecenia zgodnie z rozdziałem XXXII.

PG – tereny eksploatacji złóż

- Podstawowe kierunki przeznaczenia:
 - powierzchniowa eksploatacja kopalin.
- Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:
 - obiekty administracyjne związane z przeznaczeniem podstawowym,
 - zieleń urządzona i izolacyjna,
 - obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:
 - zakaz zabudowy za wyjątkiem realizacji obiektów, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalin,
 - maksymalna wysokość zabudowy do 20 m,
 - minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 5% działki budowlanej,
 - zagospodarowanie terenu zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego,
 - przy granicy z terenami zabudowy mieszkaniowej należy wyznaczyć strefy zieleni zabezpieczającej zabudowę mieszkaniową przed potencjalnymi uciążliwościami zagospodarowania w obszarach PG,
 - wykonanie rekultywacji terenu po wyeksploatowaniu kopalin w oparciu o ustalony w decyzjach administracyjnych kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji,
 - zakaz składowania odpadów niebezpiecznych na terenach poeksploatacyjnych.

IT – tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej

- Podstawowe kierunki przeznaczenia:
 - obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej związane z zaopatrzeniem w wodę, odprowadzaniem ścieków, gospodarką odpadami, ciepłownictwem.

- Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:
 - obiekty administracyjne związane z przeznaczeniem podstawowym,
 - zieleń urządzona i izolacyjna,
 - obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:
 - możliwość rozbudowy obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej,
 - maksymalna wysokość zabudowy do 20 m,
 - minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 5% działki budowlanej.

ZC – tereny cmentarzy

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- cmentarz wraz z usługami kultu religijnego.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- usługi związane z przeznaczeniem podstawowym – zakłady kamieniarskie, pogrzebowe, drobny handel (kwiaty, znicze),
- kaplica,
- obiekty małej architektury,
- parkingi,
- zieleń urządzona,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- odległość cmentarza od zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi,
- maksymalna wysokość zabudowy do 12 m,
- dowolne formy dachów,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 15% działki budowlanej.

ZP – tereny zieleni urządzonej

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- zieleń parkowa, skwery, ogrody,
- wody płynące i zbiorniki wodne,
- w zespołach pałacowo-parkowych zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa usługowa, w tym usługi społeczne, m.in. w zakresie usług oświaty, sportu i rekreacji, kultury.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zieleń nieurządzona i urządzona,
- urządzenia sportowo-rekreacyjne, place zabaw itp.,
- drogi, place, ciągi pieszo-jezdne, ciągi piesze, ciągi rowerowe, garaże i parkingi,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy, z uwzględnieniem wskazań i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla obszarów i obiektów objętych ochroną prawną,
- maksymalna wysokość zabudowy do 15 m,
- dowolne formy dachów,

- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 70% działki budowlanej,
- dopuszcza się utrzymanie istniejącej zieleni jako nieurządzonej,
- zakaz lokalizacji obiektów i urządzeń reklamowych.

KK – tereny kolejowe

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- obiekty i urządzenia infrastruktury kolejowej.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- usługi związane z przeznaczeniem podstawowym,
- parkingi,
- zieleń urządzona i izolacyjna,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- maksymalna wysokość zabudowy do 15 m, za wyjątkiem obiektów i urządzeń, których wysokość wynika z wymogów techniczno-konstrukcyjnych
- dowolne formy dachów,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 5% działki budowlanej,
- zapewnienie dostępności do transportu publicznego.

ZL – tereny lasów

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- lasy i zadrzewienia.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zieleń nieurządzona i urządzona,
- drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, ciągi piesze, ciągi rowerowe,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- urządzenia turystyczne – miejsca wypoczynkowe, polany, zadaszenia, punkty widokowe.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- zachowanie przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych walorów terenów leśnych, stanowiących element systemu przyrodniczego gminy oraz istotny walor dla rozwoju rekreacji;
- gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o specjalistyczne operaty urzędniowo-leśne sporządzane przez właściwe służby,
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej, obiektów małej architektury i urządzeń turystycznych w rozumieniu przepisów odrębnych, infrastruktury technicznej oraz ciągów pieszych i rowerowych wiążących tereny leśne z zespołami zabudowy mieszkaniowej.

R – tereny rolnicze

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- użytki rolne, w tym grunty orne, łąki, pastwiska, sady, zadrzewienia.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- tereny zabudowy zagrodowej oraz innych budynków i urządzeń wchodzących w skład gospodarstw rolnych i służących wyłącznie produkcji rolniczej, przetwórstwu rolno-spożywczemu bądź agroturystyce, zgodnie z przepisami odrębnymi i na zasadach określonych w planie miejscowym,
- tereny wód powierzchniowych,

- zieleni urządzona,
- drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, ciągi piesze, ciągi rowerowe,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- utrzymanie istniejącej zabudowy, z możliwością rozbudowy, nadbudowy i przebudowy na zasadach określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- maksymalna wysokość zabudowy: do 12 m dla zabudowy zagrodowej, do 20 m dla obiektów gospodarczych i inwentarskich,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 60% działki budowlanej,
- regulacja granicy polno-leśnej poprzez zalesianie gruntów rolnych nieprzydatnych i mało przydatnych do produkcji rolniczej,
- wzbogacanie krajobrazu obszarów przestrzeni rolniczej poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych z uwzględnieniem gatunków rodzimych,
- poprawa wartości użytkowej gruntów m.in. poprzez zwiększanie retencji, działania melioracyjne, właściwe zabiegi agrotechniczne (dostosowanie roślin do możliwości kompleksów glebowo-rolniczych, wapnowanie, nawożenie, itp.),
- dopuszcza się chów lub hodowlę przy zachowaniu standardów wynikających z przepisów odrębnych, przy czym zakazuje się powstawanie nowych obiektów związanych z chowem lub hodowlą zwierząt w liczbie powyżej 210 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza,
- nowe obiekty związane z chowem lub hodowlą zwierząt w liczbie powyżej 210 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza powinny być lokalizowane w odległości minimum 1000 m od istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej,
- zakaz lokalizacji biogazowni.

Ws - tereny wód powierzchniowych

Podstawowe kierunki przeznaczenia:

- wody powierzchniowe śródlądowe – rzeki i zbiorniki wodne.

Dopuszczalne kierunki przeznaczenia:

- zieleni nieurzadzona i urządzona,
- pomosty, kładki pieszo-rowerowe, urządzenia hydrotechniczne.

Standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu:

- utrzymanie naturalnej otuliny rzek i cieków wodnych, z zachowaniem zasad ochrony przeciwpowodziowej.

XXI. TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Tereny wyłączone spod zabudowy:

- tereny lasów, oznaczone na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) symbolem ZL,
- tereny wód powierzchniowych śródlądowych Ws,
- tereny stanowiące rezerwy pod projektowane drogi uzupełniające układ komunikacyjny gminy.

Zakaz zabudowy na wskazanych powyżej terenach nie dotyczy obiektów drogowych, elementów infrastruktury technicznej, obiektów hydrotechnicznych lub służących ochronie środowiska bądź zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, zgodnie z ustaleniami w zakresie podstawowych i dopuszczalnych kierunków przeznaczenia oraz przepisami odrębnymi.

Poza terenami wyłączonymi spod zabudowy, ograniczeniom w lokalizowaniu zabudowy podlegają ponadto tereny rolnicze, oznaczone na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) symbolem R, w tym tereny występowania gleb o najwyższych klasach bonitacyjnych (II-III), zgodnie z ustaleniami w zakresie podstawowych i dopuszczalnych kierunków przeznaczenia oraz przepisami odrębnymi.

Ograniczenia w lokalizowaniu zabudowy mogą wynikać także z ustanowienia na podstawie przepisów odrębnych stref ograniczonego użytkowania wzdłuż ciągów komunikacyjnych, stref technicznych wokół linii elektroenergetycznych, gazociągów wysokiego ciśnienia, stref sanitarnych wokół cmentarzy.

XXII. KIERUNKI OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

XXII.1. Polityka ochrony przyrody i krajobrazu

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uznaje naczelną zasadę, że podstawą działań w zakresie przeznaczenia terenów na określone cele i ustalania zasad ich zagospodarowania jest ład przestrzenny oraz zrównoważony rozwój, czyli gospodarowanie w harmonii z przyrodą, tj. z zachowaniem zasad i wymogów ochrony środowiska przyrodniczego.

Aby osiągnąć postawiony cel nadrzędny należy dążyć do poprawy jakości środowiska przyrodniczego w terenach o najwyższym stopniu rozwoju procesów urbanizacyjnych oraz terenach o zdegradowanych walorach przyrodniczych. Natomiast w terenach, gdzie wysokie walory środowiska zostały zachowane należy maksymalnie ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur przyrodniczych. W tym celu przyjmuje się główne kierunki ochrony środowiska przyrodniczego na terenie gminy:

- w trakcie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy chronić przed zabudową i antropopresją system przyrodniczy gminy, obejmujący obszary z biocenozami o charakterze naturalnym pełniące funkcje korytarzy ekologicznych oraz węzłów ekologicznych,
- utrzymanie różnorodności biologicznej, ochrona stref ekotonowych,
- kształtowanie powiazań (luk w zabudowie) umożliwiających komunikowanie się biocenoz,
- dążenie do kształtowania zwartych kompleksów leśnych, zalesianie nieprzydatnych do rolnictwa gruntów rolnych,
- ochrona doliny rzeki Sony oraz użytków zielonych stanowiących barierę ekologiczną dla spływających z pól zanieczyszczeń, stanowiących również element systemu powiazań ekologicznych na terenie gminy, zapewniających łączność z terenami o znacznej bioróżnorodności położonymi w jej otoczeniu,

- ochrona ekosystemów leśnych jako istotnych elementów w systemie powiązań ekologicznych,
- ochrona jakości powietrza, gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, w tym prowadzenie działań określonych w Programie działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych
- kształtowanie struktury przyrodniczej rolniczej przestrzeni produkcyjnej, umożliwiające zachowanie istniejących zasobów biocenozy o charakterze naturalnym i wykształcenie się nowych,
- ochrona zabytkowych parków poprzez zakaz dokonywania zmian naruszających układ przestrzenny parku, zakaz wykonywania robót szkodliwych dla parku, realizację niezbędnej pielęgnacji roślinności i urządzeń parkowych,
- zmniejszenie antropopresji poprzez rozbudowę zbiorczego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, zapewnienie dostępu do paliw niskoemisyjnych, modernizację dróg (oczyszczanie wód opadowych z koron dróg), zmniejszenie wodochłonności, energochłonności, materiałochłonności gospodarki oraz sektora komunalnego,
- dążenie do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

Krajobraz przyrodniczy i przyrodniczo – kulturowy podlega ochronie na podstawie przepisów odrębnych w zakresie ochrony przyrody. Teren gminy tylko w niewielkim fragmencie jest pokryty formami ochrony przyrody (Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu). Natomiast z punktowych form ochrony przyrody występują tutaj pomniki przyrody.

Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Są one chronione na zasadach określonych w przepisach odrębnych w zakresie ochrony przyrody. W granicach gminy Sońsk zlokalizowany jest Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony w 1990 r., natomiast obowiązującym aktem prawnym dotyczącym NOCHK jest Rozporządzenie Nr 24 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, zmienionego Rozporządzeniem nr 12 Wojewody Mazowieckiego z dnia 3 kwietnia 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego opracowywanych na podstawie niniejszego studium należy uwzględnić zasady zagospodarowania oraz zakazy (ograniczenia) wynikające z obowiązujących dla Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu przepisów odrębnych.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Są one chronione na zasadach określonych w przepisach odrębnych w zakresie ochrony przyrody. Pomniki przyrody na terenie gminy Sońsk powołane zostały

w 2008 r. zgodnie z Rozporządzeniem nr 35 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 sierpnia 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ciechanowskiego (Dz.U. Woj. Maz. Nr 152 poz. 5332 i poz. 5333) oraz uchwałą nr XXIII/159/2012 Rady Gminy Sońsk z dnia 30 października 2012r. zmieniająca rozporządzenie nr 34 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 sierpnia 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu ciechanowskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 152, poz. 5332) i pozbawienia statusu pomnika przyrody. W obecnym reżimie prawnym ustanowienie pomnika przyrody następuje wyłącznie w formie uchwały rady gminy, określającej nazwę danego pomnika, jego położenie, sprawującego nadzór, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obiektu, obszaru, bądź jego części.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego opracowywanych na podstawie niniejszego studium należy uwzględnić zasady zagospodarowania oraz zakazy (ograniczenia) wynikające z ww rozporządzenia oraz uchwał, jeżeli zostaną one do tego czasu podjęte podjęte.

XXII.2. Polityka eksploatacji surowców i rekultywacji

W granicach administracyjnych gminy Sońsk występują tereny eksploatacji kopalni. Eksploatacja złóż kopalni może być realizowana przez inwestora, który posiada koncesję na ich wydobywanie, zgodnie z warunkami i w terminie określonym w tej koncesji. Udokumentowane złoża surowców występujące obecnie na terenie gminy Sońsk to: Cichawy, Cichawy 16, Cichawy II, Cichawy III, Cichawy IV, Cichawy IX, Cichawy V, Cichawy VII, Cichawy VIII, Cichawy X, Cichawy XI, Cichawy XII, Cichawy XIII, Cichawy XIV, Cichawy XIX, Cichawy XV, Cichawy XVII, Cichawy XVIII, Cichawy XX, Cichawy XXI, Cichawy XXII. Obecnie na terenie gminy zlokalizowanych jest 17 obszarów górniczych: Cichawy 16, Cichawy XX, Cichawy II/1-Pole A, Cichawy II/1 – Pole B, Cichawy XIV, Cichawy IV-1, Cichawy XVII, Cichawy XXII, Cichawy XV, Cichawy X, Cichawy XI, Cichawy XIX, Cichawy XVIII, Cichawy XIII, Cichawy VIII, Cichawy II-2< Cichawy XII i 16 terenów górniczych: Cichawy 16, Cichawy IV-1, Cichawy XVIII, Cichawy II-2, Cichawy II, Cichawy XIII, Cichawy XVII, Cichawy XIX, Cichawy XII, Cichawy VIII, Cichawy XI, Cichawy XIV, Cichawy XV, Cichawy XXII, Cichawy XX, Cichawy X. W ramach terenu górniczego jest możliwa eksploatacja kopalni ze złóż. W ramach terenów górniczych odbywa się eksploatacja kruszyw naturalnych: piasku i żwiru. Odkrywkowy system wydobywania powoduje trwałe przekształcenia terenu i szereg zmian w środowisku przyrodniczym tj.: powstanie wyrobisk, hałd, odpadów przerobczych i złożowych, czasami konieczność osuszanie gruntów może doprowadzić do obniżenia poziomu wód podziemnych i powstania leja depresji. Efektem tego typu działań może być również nasilenie erozji oraz osuwanie się fragmentów stoków, osłabionych w wyniku „podbierania” materiału skalnego u podstawy. Efektem agresywnej eksploatacji kopalni jest spustoszenie w krajobrazie oraz dewastacja powierzchni ziemi oraz niekorzystna zmiana funkcjonowania ekosystemów.

W celu pełnego wykorzystania złóż konieczne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki wydobywania, która ograniczy bezkarne, dogłębne wybieranie złóż surowców naturalnych, nie uwzględniające dobra środowiska przyrodniczego. Racjonalna gospodarka złożem kopaliny dotyczy głównie właściwego (optymalnego) wykorzystania zasobów, począwszy od etapu projektowania jego zagospodarowania, aż po projekt likwidacji zakładu górniczego. Obejmuje działania, które mają zapewnić możliwe pełne wykorzystanie zasobów złoża jako nieodnawialnej części środowiska. Składa się na to:

- ✓ prawidłowe rozpoznanie złoża, udokumentowanie jego zasobów i warunków geologicznych prowadzenia eksploatacji (warunków geologiczno-górniczych złoża),

- ✓ projektowanie zagospodarowania złoża z uwzględnieniem naturalnych cech złoża oraz technicznych i ekonomicznych uwarunkowań eksploatacji, w sposób umożliwiający maksymalne wykorzystanie zasobów,
- ✓ projektowanie prac górniczych (planowanie ruchu zakładu górniczego) w sposób minimalizujący możliwe straty zasobów,
- ✓ bieżce dostosowywanie gospodarki złożem do stwierdzonej sytuacji geologicznej,
- ✓ bieżąca kontrola gospodarki złożem i jego eksploatacji („czystości wybierania złoża”)

W fazie likwidacji zakładu górniczego racjonalna gospodarka złożem polega na zabezpieczeniu możliwości przyszłego wydobycia zasobów kopaliny pozostawionych w złożu po zakończeniu bądź zaniechaniu jego eksploatacji.

Ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenów zdegradowanych konieczne jest zapewnienie właściwej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Rekultywacja danych obszarów jest przedsięwzięciem długotrwałym i trudnym. Jednakże przywrócenie obszarów poeksploatacyjnych do systemu przyrodniczego gminy jest wskazane ze względu na możliwość wykorzystywania przez mieszkańców terenów po wyrobiskach jako nielegalnych składowisk odpadów.

XXII.3. Polityka ochrony gleb

Ochronie podlegają grunty rolne, grunty leśne oraz oczka wodne, stale lub okresowo podmokłe. Jakość gleb jest wiodącym elementem w analizie warunków przyrodniczych rolniczej przestrzeni produkcyjnej danego obszaru. Tereny użytków rolnych stanowią ok. 88% powierzchni obszaru gminy. Na obszarze przeważają gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne. Na bezodpływowych obszarach wysoczyznowych, w obniżeniach terenu oraz lokalnie w dolinach rzecznych występują także gleby torfowe, namuły torfiaste, mady oraz czarne ziemie. Prawie 64% powierzchni gruntów ornich stanowią gleby II - IV klasy bonitacyjnej. Produkcja rolnicza stanowi istotny element rozwoju gospodarczego gminy. Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony gruntów rolnych:

- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- rekultywacja i zagospodarowanie gruntów na cele rolnicze,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania terenu.

Czynniki obniżające wartość uprawową gleb dzielimy na antropogeniczne i naturalne. Do czynników naturalnych należy głównie erozja wodna i wietrzna powierzchni ziemi i gleb. Powierzchnia ziemi jest w różnym stopniu przekształcona przez czynniki erozji. W wyniku spływu wód na terenach o większym nachyleniu niszczonej jest profil glebowy, mają miejsce też obrywy, spływy, spełzywanie i osuwiska mas ziemnych. W przypadku mniejszych nachyleń gleby są przemywane, co powoduje powierzchniowy ubytek gleby. Erozja wodna ze względu na niewielkie zróżnicowanie hipsometryczne nie ma istotnego znaczenia na terenie gminy. Powierzchnia ziemi jest również w znacznym stopniu przekształcona w wyniku działalności człowieka. Antropogeniczne formy urzeźbienia to: nasypy drogowe, rowy melioracyjne, wyrobiska po eksploatacji surowców itp.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony powierzchni ziemi oraz gleb:

- zalesienie obszarów zagrożonych gruntów marginalnych dla rolnictwa,
- zakładanie pasów zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, na liniach spływu wód,
- projektowanie ewentualnych scaleń z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody,
- przeznaczanie pod zabudowę nieużytków i gruntów najniższych klas bonitacyjnych,
- likwidacja „dzikich” składowisk odpadów,
- rekultywacja nieużytków,
- renaturyzacja gleb poprzez nawożenie i odpowiednie procesy agrotechniczne,
- na terenie całej gminy zakazuje się składowania odpadów niebezpiecznych.

XXII.4. Polityka ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

Obszar gminy Sońsk charakteryzuje się dość dużą gęstością sieci rzecznej, związanej ze Soną i jej dopływami. W celu ograniczenia zagrożeń dla wód otwartych i podziemnych, wiążących się z brakami w infrastrukturze technicznej, przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych:

- uregulowanie gospodarki ściekowej obszaru poprzez modernizację i rozwój systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz oczyszczalni ścieków, eliminując w maksymalny sposób indywidualne sposoby utylizacji ścieków sanitarnych i deszczowych,
- objęcie wszystkich możliwych obszarów zbiorczą kanalizacją sanitarną z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni,
- dopuszczenie na obszarach przewidzianych do objęcia sanitarną kanalizacją zbiorczą, do czasu jej wybudowania, odprowadzania ścieków do szczelnych szamb tylko jako rozwiązania tymczasowego,
- lokalizowanie oczyszczalni przydomowych musi być ograniczone do miejsc, na których odprowadzenie ścieków do gruntu nie będzie zagrażało jakości wód podziemnych lub powierzchniowych (szczególnie w obrębie stref ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych),
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania ścieków opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczanie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- zakaz rolniczego wykorzystywania ścieków w strefach ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie rolniczego użytkowania gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych;
- wykluczenie składowania soli, nawozów i innych środków chemicznych bezpośrednio na powierzchni ziemi,
- dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów, szczególnie tych uciążliwych dla środowiska, do struktur hydrogeologicznych,

- zachowanie koryt rzek i ich brzegów bez zmian, zaś w przypadku koniecznej regulacji brzegów zastosowanie materiałów i form obudowy zharmonizowanych z otoczeniem,
- zachowanie ciągów zieleni łąkowej oraz w miarę możliwości zbiorowisk łąkowych, stanowiących obszary samooczyszczania się wód oraz chroniące przed bezpośrednim spływem zanieczyszczeń do wód powierzchniowych,
- rozwiązania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększenie małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencionowania wody,
- racjonalizacja zużycia wody, zmniejszenie wodochłonności sektora komunalnego, edukacja ekologiczna w zakresie oszczędzania wody.
- zwiększenie retencji powierzchniowej i podziemnej oraz zwiększanie lesistości,
- wykluczenie składowania soli, nawozów i innych środków chemicznych bezpośrednio na powierzchni ziemi,
- zwiększenie zdolności samooczyszczania się wód powierzchniowych w dolinach rzek poprzez odpowiednie kształtowanie stosunków wodnych i biocenotycznych.

Obszar gminy Sońsk w całości znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 Subniecka Warszawska (zbiornik nie posiada szczegółowej dokumentacji hydrogeologicznej). Ze względu na ochronę wód podziemnych na terenie gminy zakazuje się:

- lokalizacji obiektów potencjalnie uciążliwych dla wód podziemnych,
- rolniczego wykorzystywania ścieków,
- nielegalnego składowania odpadów i wylewania ścieków komunalnych i przemysłowych w miejscach do tego nie przeznaczonych,
- lokalizowania mogilników środków ochrony roślin i mogilników zwierząt,
- składowania substancji chemicznych.

Na terenie gminy Sońsk zlokalizowane są 4 ujęcia wód podziemnych w Ciemnowku, Damiętach Nawrotach, Gołotczyźnie i Sońsku. Aktualnie, zgodnie z danymi RZGW Warszawa, dla ww. ujęć nie ma obowiązujących stref ochronnych ujęć wody. W przypadku ich ustanowienia obowiązują zakazy i ograniczenia zgodnie z przepisami odrębnymi. W granicach strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych, który stanowi obszar ogrodzony, zakazuje się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Strefy ochrony pośredniej wód stanowią obszar zasilania ujęć wyznaczony 25 letnim czasem wymiany wody w warstwie wodonośnej.

XXII.5. Polityka ochrony powietrza atmosferycznego i ochrony przed hałasem

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

- ograniczenie emisji ze spalania węgla w piecach domowych – zmiana systemu ogrzewania z użyciem tradycyjnego paliwa na ekologiczne, wycofanie z użytkowania kotłów i pieców węglowych o złym stanie technicznym i niskiej sprawności cieplnej,

- modernizacja systemów grzewczych i docieplenie budynków (mieszkalnych, usługowych, czy publicznych), w celu zmniejszenia zapotrzebowania na energię cieplną,
- popularyzacja energii ze źródeł odnawialnych, przede wszystkim przy wykorzystaniu instalacji kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych, a także pomp ciepła, kotłowni na biomasę: zrębki wierzby energetycznej, pelet itd.,
- promowanie i zwiększenie atrakcyjność zbiorowych i proekologicznych środków transportu,
- zapewnienie powszechnego dostępu do gazu ziemnego,
- zmniejszanie energochłonności sektora komunalnego, rolniczego i przemysłowo-usługowego,
- stosowanie technik i technologii zapobiegających i ograniczających emisję pyłów,
- poprawa struktury biocenotycznej obszaru i zdolności pochłaniania dwutlenku węgla przez zbiorowiska roślinne, szczególnie leśne, zwiększenie udziału terenów biologicznie aktywnych,
- tworzenie pasów zieleni izolacyjnej, w szczególności w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych oraz terenów przemysłowych i eksploatacji kopalni.

Hałas jest czynnikiem w znacznym stopniu wpływającym na jakość warunków zamieszkania i wypoczynku człowieka. Ochrona przed hałasem polega na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego, a co najwyżej na poziomie tego hałasu oraz zmniejszenie hałasu, co najmniej do poziomu dopuszczalnego, gdy został on przekroczony. Działania te mają na celu zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

Państwowy Zakład Higieny, na podstawie ankiet, opracował także subiektywną skalę uciążliwości hałasu. Wynika z niej, że najbardziej dokuczliwy jest hałas komunikacyjny, znaczny wpływ na utrzymanie klimatu akustycznego ma hałas sąsiedzki, osiedlowy, a także hałas przemysłowy. Hałas drogowy jest głównym źródłem zakłóceń środowiska akustycznego. Poziom hałasu komunikacyjnego zależy zarówno od czynników, takich jak natężenie ruchu, prędkość pojazdów, ich stan techniczny czy rodzaj i stan nawierzchni, po której poruszają się owe pojazdy, jak i od rodzaju otaczającej zabudowy.

Do terenów chronionych przed nadmiernym hałasem należą tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, szpitale i domy opieki społecznej, budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, na cele uzdrowiskowe, cele rekreacyjno-wypoczynkowe, cele mieszkaniowo – usługowe. Zasięg i rodzaj terenów chronionych przed hałasem określa się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony przed hałasem:

- modernizacja dróg publicznych, poprawa stanu nawierzchni,
- ustalenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego standardów akustycznych terenu oraz minimalnych linii zabudowy dla poszczególnych kategorii dróg, oddzielnie dla obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi (mieszkalne, użyteczności publicznej), jednokondygnacyjnych, wielokondygnacyjnych, wymagających specjalnej ochrony oraz pozostałych obiektów budowlanych,
- zwiększanie izolacyjności akustycznej przegród budowlanych poprzez wymianę stolarki budowlanej,

- wprowadzanie ciągów zieleni izolacyjnej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych oraz przeniesienie ruchu tranzytowego poza tereny o zwartej zabudowie,
- odtworzenie zadrzewień przydrożnych jako naturalnych ekranów ograniczających rozprzestrzenianie się hałasu, zakładanie zieleni wysokiej ochronnej przy zakładach przemysłowych i usługowych oraz tworzenie enklaw zieleni publicznej w obszarach zabudowanych.

XXII.6. Polityka ochrony terenów leśnych

Ochrona lasów polega na trwałym ich utrzymywaniu i zapewnieniu ciągłości ich użytkowania i swobodnym tworzeniu trwałego ekosystemu. Na obszarze gminy Sońsk udział terenów leśnych wynosi 12,7%, z czego ok. 26% to lasy Skarbu Państwa, a ok.74% lasy prywatne. Kompleksy leśne występują przede wszystkim w południowej i zachodniej części gminy. Są one administrowane i nadzorowane przez Nadleśnictwo Ciechanów. Zasady gospodarki leśnej, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie lasów, określa plan urządzenia lasów państwowych oraz uproszczone plany urządzenia lasów prywatnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia: ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy: funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki: zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony gruntów leśnych:

- ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi,
- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową lub drogi nie powinny powodować dalszej fragmentacji i rozdrobnienia kompleksów leśnych,
- zapewnienie możliwości powiększenia powierzchni kompleksów leśnych poprzez przeznaczanie pod zalesienie terenów nie przeznaczonych pod produkcję rolną a graniczących z kompleksami leśnymi,
- wyznaczenie granicy polno-leśnej wokół istniejących kompleksów leśnych, w celu ochrony strefy ekotonowej,
- przywracanie wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej.

XXII.7. Uzdrowiska

Gmina Sońsk nie posiada statusu uzdrowiska.

XXIII. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

XXIII.1. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego

Celem prowadzonej w studium polityki przestrzennej jest zachowanie wartości dziedzictwa kulturowego, jego walorów historycznych, architektonicznych i ekspozycyjnych. Dobra kultury powinny być wykorzystywane i użytkowane z zapewnieniem opieki konserwatorskiej, rewaloryzacji oraz nadania im odpowiednich funkcji użytkowych.

Ochronę dziedzictwa kulturowego należy prowadzić zgodnie z ustaleniami zawartymi w przepisach odrębnych, w tym ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego będą opierały się na wskazaniu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i sformułowaniu nakazów, zakazów, ograniczeń i dopuszczeń w oparciu o przepisy odrębne.

Studium ustala następujące ogólne zasady ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego w gminie:

- ochrona z mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – w odniesieniu do zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz do wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- zasada maksymalnej ochrony zachowanych obiektów o wartości historyczno – kulturowej,
- konserwacja, rewaloryzacja i porządkowanie zabytkowych zespołów dworskich, obiektów sakralnych, innych obiektów zabytkowych oraz innych terenów publicznych,
- zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- realizacja nowoprojektowanych obiektów o formach architektonicznych nawiązujących do lokalnych tradycji kształtowania i sytuowania zabudowy,
- zachowanie i ochrona stanowisk archeologicznych,
- zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu,
- dostosowanie współczesnej funkcji do wartości obiektów zabytkowych,
- ochrona podworskich założeń zieleni urządzonej oraz ich rewaloryzacja polegająca na przywróceniu unikalnych wartości historycznie zaprojektowanych zespołów kompozycji zieleni,
- wykluczenie lokalizowania obiektów dysharmonizujących z zabytkowym sąsiedztwem,
- dążenie do upowszechniania, szczególnie wśród społeczności lokalnej, wiedzy w zakresie rozpoznawania walorów obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy.

W odniesieniu do obiektów objętych ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków, obowiązują następujące zasady ochrony:

- wszelkie działania inwestycyjne w obiektach i na obszarach wpisanych do rejestru zabytków (zwłaszcza w przypadku prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, wykonywania

robót budowlanych w zabytku oraz jego otoczeniu, dokonywania podziału nieruchomości, zmiany przeznaczenia obiektu, a także umieszczania na nim urządzeń technicznych, tablic, reklam, nośników informacji wizualnej) powinny być prowadzone zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz prawa budowlanego,

- wykorzystanie obiektu wpisanego do rejestru zabytków na cele użytkowe powinno zapewniać trwałe zachowanie jego wartości,
- w przypadku remontów, przebudowy, zmian sposobu zagospodarowania i użytkowania należy zachować zabytkowy wystrój elewacji i wyposażenia wnętrz, utrzymać gabaryty i historyczne rozplanowanie wnętrz, stosować tradycyjne materiały budowlane o wysokiej jakości,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- usunięcie w miarę możliwości obiektów, bądź ich części, stanowiących elementy dysharmonijne zlokalizowane w bliskim sąsiedztwie obiektów zabytkowych,
- ochrona zieleni towarzyszącej obiektom zabytkowym wpisanym do rejestru zabytków.

W odniesieniu do obiektów, wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków, obowiązują następujące zasady ochrony:

- zachowanie obszarów i obiektów wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków z możliwością rozbudowy, nadbudowy, przebudowy, zmiany sposobu użytkowania na zasadach określonych w planie miejscowym i zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz prawa budowlanego,
- trwałe zachowanie historycznej formy urbanistycznej i architektonicznej oraz rewaloryzacja otoczenia zabytków zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- usunięcie w miarę możliwości obiektów, bądź ich części, stanowiących elementy dysharmonijne zlokalizowane w bliskim sąsiedztwie obiektów zabytkowych,
- ochrona zieleni towarzyszącej obiektom zabytkowym wpisanym do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Ochrona obiektów o wartości kulturowej, nie objętych ochroną prawną, powinna być podporządkowana niżej wymienionym działaniom:

- utrzymaniu istniejącej zabudowy w należyтым stanie technicznym, z dopuszczeniem zmiany funkcji obiektu i podniesienie standardu wyposażenia techniczno-użytkowego, z zastrzeżeniami dotyczącymi zachowania w maksymalnym stopniu, a tam gdzie jest to możliwe, odtworzeniu historycznej kompozycji obiektu, zewnętrznego detalu architektonicznego, a także dostosowaniu nowej funkcji i nowego programu użytkowego do specyfiki obiektu,
- zachowaniu, w przypadku remontów i modernizacji, historycznego detalu architektonicznego,
- zachowaniu historycznych relacji przestrzennych i obiektów wspomagających oraz zieleni towarzyszącej w obrębie działek, na których są zlokalizowane.

Strefy ochrony konserwatorskiej

W zakresie ochrony wartości kulturowych, na obszarze gminy, wyznacza się strefy ochrony konserwatorskiej.

Działalność konserwatorska w strefie ochrony konserwatorskiej (ochrony zasadniczych elementów rozplanowania i wskazanej zabudowy, najbardziej wartościowych elementów kulturowych i krajobrazowych) zmierza do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim: zabudowy, podziału i sposobu zagospodarowania działek. Zmierza też do restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów.

Na obszarze gminy zostały wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej: strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej oraz strefa ochrony krajobrazu kulturowego.

Strefę pośredniej ochrony konserwatorskiej wyznacza się w następujących miejscowościach:

- Ślubowo (kościół drewniany i park dworski),
- Gołotczyzna (teren Muzeum Szlachty Mazowieckiej, zespołu szkół).

W granicach strefy pośredniej ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące zasady ochrony:

- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie formy architektonicznej,
- ochronie podlegają zasadnicze elementy historycznego rozplanowania, układ ulic, placów, osi widokowych i kompozycyjnych, historyczne linie zabudowy, obiekty zabytkowe, skala i tradycje kształtowania zabudowy, istniejąca zieleń towarzysząca,
- stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych, takich jak: dachówka ceramiczna, drewno, kamień, cegła, szkło, dopuszcza się stosowanie blacho-dachówki,
- zakaz lokalizacji reklam, tablic i napisów wielkogabarytowych oraz ogrodzeń z prefabrykowanych elementów betonowych,
- zakaz wprowadzania nasadzeń zielenią oraz ogrodzeń przesłaniających widok z tras ruchu kołowego i pieszego w kierunku zabytkowych obiektów oraz zespołów przestrzennych,
- wszelka działalność inwestycyjna powinna być prowadzona z uwzględnieniem istniejących już związków przestrzennych i planistycznych,
- wysokość nowej zabudowy powinna być dostosowana do wysokości budynków sąsiadujących,
- dopuszcza się lokalizowanie obiektów budowlanych w zakresie infrastruktury technicznej nieprzewyższających istniejącej zabudowy,
- odtwarzanie zabytkowych układów zieleni, w tym alei, wykonywanie uzupełnienia nasadzeń gatunkami rodzimymi, charakterystycznymi dla poszczególnych obiektów.

Strefę ochrony ekspozycji wyznacza się w następujących miejscowościach:

- Łopacin (Pustelnia),
- Ciemnowko (kościół i jego otoczenie),
- Sońsk (kościół i jego otoczenie).

W granicach strefy ochrony ekspozycji obowiązują następujące zasady ochrony:

- ograniczenie zabudowy do wysokości jednej kondygnacji,
- wykluczenie z zainwestowania i zalesiania,
- zakaz lokalizacji reklam, tablic i napisów wielkogabarytowych,
- zakaz wznoszenia obiektów inżynierskich powodujących zaburzenie ekspozycji (w tym masztów, słupów itp.),
- zagospodarowanie terenu niezabudowanego w sposób nie powodujący przysłonięcia obiektów, dla których ustalono obszar strefy,
- lokalizowane w granicach strefy ekspozycji obiekty budowlane w zakresie infrastruktury technicznej nie mogą naruszać ekspozycji obiektów zabytkowych lub przewyższać istniejącej zabudowy.

W gminie występują obiekty i układy zabytkowe objęte ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków oraz do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Z uwagi na fakt, że wykaz obiektów nimi objętych jest zestawieniem otwartym, studium dopuszcza korekty w ramach wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Korekty w wykazach, dotyczące uzupełniania o nowe elementy wskazane do objęcia ochroną prawną lub weryfikacji listy obiektów zabytkowych w oparciu o ich zły stan zachowania, zniszczenia lub przekształcenia formy architektonicznej w stopniu uniemożliwiającym odczytanie wartości zabytkowych, powinny być oparte o gminny program opieki nad zabytkami. Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (lub ich zmian) w razie potrzeby może nastąpić również uszczegółowienie granic ochrony obiektów obszarowych, szczególnie założeń dworsko-parkowych.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są kapliczki, krzyże i figurki, które należy objąć ochroną i dążyć do ich zachowania i utrzymania w dobrym stanie.

Na terenie gminy Sońsk nie występują miejsca pamięci narodowej oraz dobra kultury współczesnej.

XXIII.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest 115 stanowisk archeologicznych. W większości, stanowiska te posiadają trudny do określenia rzeczywisty zasięg i wartość poznawczą. Ocena ich wartości poznawczej tylko na podstawie rejestracji powierzchniowej (bez wnikania w struktury nawarstwień) uniemożliwia uznanie któregośkolwiek z nich jako bezwartościowe. Należy wobec tego uznać, iż obszary przez nie zajmowane są dostępne do celów inwestycyjnych, pod warunkiem przeprowadzenia badań archeologicznych przed realizacją wszelkich inwestycji wiążących się z usunięciem wierzchniej warstwy gleby.

Obszary stanowisk archeologicznych powinny być uwzględniane podczas prowadzenia prac ziemnych związanych z zabudową i zagospodarowaniem terenu, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

XXIV. KIERUNKI ROZWOJU TURYSTYKI

Rozwój turystyki w Sońsku warunkuje bliskość miejskich ośrodków (m.in. Ciechanowa, Warszawy). Turystyka opierać się może głównie na walorach kulturowych gminy oraz turystyce wyspecjalizowanej.

Ze względu na walory gminy w zakresie polityki na rzecz kształtowania i rozwoju turystyki wyodrębniono następujące kierunki i formy rozwoju:

- turystyka kwalifikowana i krajoznawcza (piesza, konna, rowerowa);
- wypoczynek świąteczny i weekendowy w oparciu o istniejące ośrodki wypoczynkowe;
- turystyka rekreacji indywidualnej z uwzględnieniem szlaków pieszych i rowerowych;
- zabudowa letniskowo-rekreacyjna.

Ogólne zasady polityki przestrzennej na tych obszarach kształtują się następująco:

- wyznaczenie terenów rozwoju turystyki, stwarzając warunki do wykształcenia turystyki weekendowej i świątecznej – m.in. wytyczenie przebiegu szlaków turystycznych – pieszych, konnych, rowerowych i wodnych, wraz z ich promocją w gminie i poza granicami gminy. Szlaki turystyki pieszej i rowerowej mogą opierać się na łączeniu ze sobą zabytków architektury drewnianej – zabudowy sakralnej oraz wiejskiej zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej. Miejscowości wskazane do uwzględnienia ich na przebiegu szlaku to m.in.:
 - Sarnowa Góra – ze względu na ukształtowanie terenu, obecność turystyki wyspecjalizowanej „Kraina Westernu”, miejsce historyczne – pole bitwy;
 - Ciemniewko – ze względu na walory krajobrazowe (rzeka Sona, grodzisko) oraz zabytki architektury drewnianej – m.in. kościół w Ciemniewku, dzwonnica, budynki parafialne;
 - Gołotczyzna – ze względu na Muzeum Pozytywizmu mieszczące się w zabytkowym zespole dworsko-parkowym i liczne zabytki architektury drewnianej, w tym obiekty powiązane z Aleksandrem Świętochowskim i Aleksandrą Bąkowską;
 - Sońsk – ze względu na zabytki architektury sakralnej, walory krajobrazowe (obecność rzeki Sony), grodzisko;
 - Koźniewo Wielkie – ze względu na obecność Modrzewiowego Dworu, pozostałości parku i cmentarzyska zabytkowego;
 - Gąsocin – ze względu na obecność zabytków architektury drewnianej, zabytkowy dworzec;
 - Ślubowo – ze względu na zabytki architektury sakralnej oraz założenie dworsko-parkowe;
 - Łopacin – ze względu na zabytki sakralne, w tym miejsce kultu – Pustelnia;
 - Cichawy – ze względu na masowe wydobycie surowców i „krajobraz księżycowy”.

Zdjęcie 30, 31. „Księżycowy krajobraz” w Cichawach związany z wydobyciem surowców.

Źródło: zdjęcia własne.

Szlaki te urozmaicane byłyby przez przydrożne kapliczki, zróżnicowanie terenu oraz zadrzewienia przydrożne i śródpolne. Szlaki powinny zostać oznakowane, dodatkowo wzdłuż ich przebiegów mogłaby powstać infrastruktura turystyczna – punkty widokowe, miejsca przystosowane do krótkiego przestoju. Oprócz promocji krajobrazu kulturowego, wytyczone trasy mogłyby być promowane w ramach geocachingu.

- W Sarnowej Górze, w Krainie Westernu, znajduje się stadnina koni oraz stajnie, które mogłyby stanowić podstawę rozwoju turystyki konnej.
- W przypadku turystyki wodnej, możliwe jest turystyczne wykorzystanie rzeki Sony. Sona stanowi mały, w znacznej części uregulowany ciek, stąd możliwości jej wykorzystania jako szlak kajakarski są ograniczone. Rzeką można spłynąć na wysokości Ciemnowka, Sońska lub Chrościc do Nowego Miasta, lub aż do ujścia (rzeki Wkry).
- Jednym z kierunków rozwoju turystyki w Sońsku jest agroturystyka. Gmina wiejska, przez którą nie przebiegają drogi o dużym natężeniu ruchu stanowi dogodny miejsce wypoczynku. W miejscowości Damięty znajduje się hodowla danieli, co mogłoby być podstawą do stworzenia atrakcji turystycznej. W okresie łowieckim turystyka mogłaby być powiązana z myślistwem. W przypadku zwiększenia liczby stawów hodowlanych i rekreacyjnych, można promować dodatkowo turystykę związaną z wędkarstwem.
- Duży potencjał turystyczny posiada obszar górniczy w Cichawach. W chwili obecnej stanowi obiekt warty zobaczenia, bez możliwości wstępu na jego teren. W przypadku zakończenia eksploatacji i przystąpienia do rewitalizacji, tereny te można wykorzystać jako obszary rekreacyjne (np. park rekreacyjno-krajobrazowy, skate-park, motocross, strzelnicę, rekreacyjne zbiorniki wodne itp.).
- W gminie zlokalizowane są domki letniskowe, z których korzystają głównie mieszkańcy Warszawy. Jednym z kierunków może być zwiększenie terenów letniskowych.

- W ramach rozwoju turystycznego niezbędne jest wprowadzenie urzędzeń turystycznych – zadaszeń, sanitariatów, parkingów oraz modernizacja istniejących miejsc noclegowych i gastronomicznych.
- Istotne jest również tworzenie systemu ułatwień i zachęt dla inwestorów i organizatorów usług turystycznych oraz promocja oferty turystycznej.

XXV. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI

XXV.1. Układ drogowo-uliczny oraz kolejowy

System komunikacji, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju, powinien zachowywać harmonię z otoczeniem kulturowym, społeczno-gospodarczym oraz przyrodniczym. Powinien opierać się na idei równoprawności wszystkich użytkowników ruchu kołowego: samochodów, komunikacji zbiorowej, rowerowej oraz pieszej. Główne cele polityki komunikacyjnej koncentrują się na:

- zapewnieniu mieszkańcom gminy dogodnej dostępności do celów ich podróży i do ich miejsc zamieszkania w akceptowanych standardach podróżowania przy jednoczesnej minimalizacji transportochłonności układu komunikacyjnego,
- eliminacji bądź łagodzeniu uciążliwości funkcjonalnych i środowiskowych powstających w wyniku rozbudowy tego układu,
- wykorzystaniu położenia gminy w stosunku do układu dróg międzyregionalnych i regionalnych (droga krajowa nr 50, droga krajowa nr 60, droga wojewódzka nr 618, droga wojewódzka nr 620, projektowana droga wojewódzka o przebiegu Ciechanów – Nasielsk) dla aktywizacji gospodarczej terenów gminy,
- rozdzieleniu ruchu tranzytowego od lokalnego.

Ustala się następujące kierunki rozwoju układu komunikacji drogowej i kolejowej:

- a) realizacja nowej drogi wojewódzkiej w klasie drogi głównej, przebiegającej na północ i wschód od miejscowości Sońsk,
- b) utrzymanie przebiegu istniejących dróg powiatowych i gminnych – usprawnienie powiązań wewnętrznych gminy i obsługi terenów zainwestowanych poprzez poprawę ich nawierzchni,
- c) podniesienie standardu funkcjonalnego i bezpieczeństwa ruchu na wszystkich drogach, co można osiągnąć przez urządzenie ciągów pieszych i rowerowych poza jezdniami dróg, realizację chodników dla pieszych oraz przebudowę miejsc szczególnie niebezpiecznych,
- d) wzmocnienie istniejących konstrukcji drogowych do wymagań współczesnego transportu;
- e) podjęcie starań o odpowiednie utrzymanie dróg powiatowych,
- f) zwiększenie środków finansowych na zimowe utrzymanie przejezdności sieci drogowej, a szczególnie lokalnej,
- g) utrzymanie przebiegu istniejących linii kolejowych – modernizacja układu kolejowego (m.in. istniejących przystanków i stacji kolejowych), powiązanie układu kolejowego z układem drogowym m.in. poprzez realizację infrastruktury towarzyszącej – parkingów.

Droga wojewódzka będzie obsługiwać otoczenie dostępne z dróg lokalnych. Lokalizacja drogi wymusza budowę skrzyżowań drogowych, niezbędnych dla powiązań komunikacyjnych, zlokalizowanych w miejscowościach na przecięciach z drogami lokalnymi w obrębach miejscowości: Bieńki Śmietanki, Bieńki Karkuty, Gołotczyzna, Strusin, Szwejki, Sońsk, Komory Dąbrowne, Koźniewo Łysaki, Gąsocin, Koźniewo Średnie, Koźniewo Wielkie, Ślubowo.

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, materiałów planistycznych i analitycznych oraz wniosków składanych na etapie przystąpienia do prac nad zmianą studium wykazała problem, związany z dokładną lokalizacją na obszarze gminy projektowej drogi wojewódzkiej, którego nie można rozwiązać na etapie sporządzania zmiany studium. Ze względu na różne etapy przygotowania przebiegu drogi wojewódzkiej, tj. brak ostatecznego projektu budowy, w niniejszym studium wskazano teren lokalizacji projektowanej drogi na podstawie dostępnych materiałów dokumentacji projektowej w stadium Koncepcji Programowej. Ostateczne granice projektowanej wojewódzkiej drogi głównej, po wyborze realizowanego wariantu oraz doprecyzowaniu rozwiązań technicznych, mogą obejmować mniejsze tereny niż wskazane w studium. Przeznaczenie uwolnionych w ten sposób terenów powinno nastąpić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, proponuje się przyjęcie funkcji terenów z nimi sąsiadujących lub istniejącego zagospodarowania terenu.

Drogi rowerowe

Gmina Sońsk nie ma rozwiniętego systemu dróg rowerowych. Aby stworzyć spójny system należy opracować koncepcję sieci ścieżek rowerowych na terenie gminy. Przy tworzeniu koncepcji należy zwrócić uwagę na tereny i obiekty wyróżniające się wartościami kulturowymi, stanowiącymi ośnowę turystyczną. Infrastruktura rowerowa powinna opierać się na:

- bezpieczeństwie – minimalizacji kolizji drogowych,
- spójności – ścieżki rowerowe powinny nawiązywać do już istniejącego lokalnego systemu tras rowerowych w gminach sąsiadujących, np. z m. Ciechanów,
- bezpośredniości – powinno się unikać zbędnych objazdów wydłużających drogę,
- wygodzie – aby trasa nie wymagała nadmiernego wysiłku i mogła być pokonana przez jak największą ilość mieszkańców, niezależnie od wieku i kondycji fizycznej oraz przystosowanie odpowiednio nawierzchni,
- atrakcyjności – trasy powinny przebiegać przez atrakcyjne tereny oraz zapewnić rowerzystom poczucie bezpieczeństwa poprzez m.in. odpowiednie oświetlenie trasy.

XXV.2. Zasady kształtowania parametrów sieci drogowo-ulicznej

Określa się zasady kształtowania parametrów podstawowej sieci drogowo-ulicznej, przedstawionej na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego).

Droga klasy głównej ruchu przyspieszonego : droga wojewódzka

- lokalizacja budynków w terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w bezpośrednim sąsiedztwie planowanej drogi klasy głównej, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie odległości budynków od zewnętrznej krawędzi pasa ruchu drogi wojewódzkiej;

- w miejscach lokalizacji nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w bezpośrednim sąsiedztwie drogi niezbędne jest zapewnienie innego skomunikowania tych terenów z drogą klasy GP np. poprzez wyznaczenie dróg serwisowych lub układu komunikacyjnego opartego na istniejących lub projektowanych skrzyżowaniach z tą drogą, szczegółowe zasady w tym zakresie należy ustalić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- dopuszcza się realizację nowych skrzyżowań zgodnie z warunkami wynikającymi z przepisów odrębnych.

Drogi klasy zbiorczej

- należy dążyć do ograniczania bezpośrednich zjazdów i bezpośredniej obsługi nowo wyznaczanych działek budowlanych,
- w miejscach lokalizacji nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w bezpośrednim sąsiedztwie drogi niezbędne jest zapewnienie innego skomunikowania tych terenów z drogą klasy Z np. poprzez wyznaczenie dróg serwisowych lub układu komunikacyjnego opartego na istniejących lub projektowanych skrzyżowaniach z tą drogą, szczegółowe zasady w tym zakresie należy ustalić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- dopuszcza się realizację nowych skrzyżowań zgodnie z warunkami wynikającymi z przepisów odrębnych.

Drogi klasy lokalnej

- lokalizacja budynków w terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w bezpośrednim sąsiedztwie planowanej drogi klasy lokalnej zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie odległości budynków od zewnętrznej krawędzi pasa ruchu drogi;
- możliwość lokalizacji bezpośrednich zjazdów i bezpośredniej obsługi nowo wyznaczanych działek budowlanych;
- dopuszcza się realizację nowych skrzyżowań zgodnie z warunkami wynikającymi z przepisów odrębnych.

Dla wybranych dróg publicznych, tworzących podstawowy układ komunikacyjny w gminie Sońsk, określa się klasy techniczne, zgodnie z rysunkiem studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego). W uzasadnionych przypadkach na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się zmianę klasy technicznej dróg wskazanych w studium. Dopuszcza się możliwość lokalizacji dróg publicznych niewskazanych w studium, na zasadach zgodnych z przepisami odrębnymi. Dla dróg publicznych niewyznaczonych w studium klasy techniczne do określenia na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Należy dążyć do zapewnienia, w jak największym zakresie, dostępu do dróg publicznych dla wydzielanych działek budowlanych w istniejących i planowanych terenach budowlanych.

Dla dróg gminnych ustala się następujące zasady kształtowania infrastruktury drogowej:

- ulepszanie nawierzchni dróg gruntowych i żwirowych,

- remont nawierzchni dróg asfaltowych,
- modernizacja dróg pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa pieszym i rowerzystom,
- likwidowanie zaległości w zakresie wyposażenia dróg w urządzenia typu: oznakowanie przejść dla pieszych, oświetlenie, a także parkingi publiczne w rejonie koncentracji potrzeb parkingowych.

Ustala się następujące ogólne zasady kształtowania sieci drogowo-ulicznej:

- w liniach rozgraniczających ulic możliwość lokalizowania:
 - zieleni pod warunkiem nie utrudniania organizacji ruchu,
 - sieci i urządzeń infrastruktury technicznej (w tym telekomunikacyjnej),
 - ścieżek rowerowych,
- obiekty budowlane przy drogach powinny być usytuowane zgodnie z przepisami odrębnymi,
- przy trasowaniu nowych dróg oraz przebudowie istniejących należy uwzględnić wymagania ochrony środowiska,
- dopuszcza się inne niż określone przepisami odrębnymi szerokości dróg w liniach rozgraniczających, w sytuacjach gdy uwarunkowania terenowe uniemożliwiają wprowadzenie określonych szerokości.

Polityka parkingowa

Polityka parkingowa jest jednym z elementów polityki transportowej i przestrzennej gminy. Miejsca do parkowania powinny być lokalizowane w terenie inwestycyjnym. Dopuszcza się urządzenie parkingów ogólnodostępnych w obrębie linii rozgraniczających ulic – przy zachowaniu wymaganych parametrów technicznych ulic. Pożądane jest uporządkowanie systemu parkowania w rejonach koncentracji potrzeb parkingowych (szkoły, obiekty handlowe, obiekty sportowe, obiekty użyteczności publicznej itp.) oraz zapewnienie urządzeń do parkowania rowerów przy celach podróży. Postuluje się, aby w uzasadnionych przypadkach w celu ograniczenia ruchu kołowego, określać maksymalną ilość miejsc postojowych, szczególnie w obszarach o walorach krajobrazowych.

XXVI. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

XXVI.1. Zaopatrzenie w wodę

Dostęp do sieci wodociągowej jest jednym z elementów decydujących o dobrych warunkach życia mieszkańców. Realizacja planowego zakresu usług powinna być zapewniona przez: budowę nowych i modernizację istniejących sieci wodociągowych, prawidłową eksploatację sieci i urządzeń wodociągowych zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami oraz racjonalne zarządzanie systemem wodociągowym.

Mieszkańcy gminy Sońsk zaopatrywani są z czterech ujęć wody podziemnej. Gospodarstwa domowe, które nie mają dostępu do sieci wodociągowej zaopatrują się z własnych studni. Ujmowana woda ze względu, na jakość nie wymaga uzdatniania. Zgodnie z raportem Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska stan wód nie przekracza dopuszczalnych wskaźników azotynów i azotanów. Dalsze działania zabezpieczające ujęcia wody przynoszą efekt w postaci wody przydatnej do spożycia

na terenie gminy Sońsk. Należy dążyć do zapewnienia odbiorcom odpowiedniej ilości wody pokrywającej zapotrzebowanie, a także spełniającej wymagania dotyczące jakości określone w przepisach odrębnych z zakresu gospodarki wodnej.

Inwestycje związane z siecią wodociągową powinny towarzyszyć rozwojowi gminy. Wraz z powstawaniem nowych terenów inwestycyjnych należy zapewnić mieszkańcom dostęp do zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W gminie Sońsk planowane są inwestycje w zakresie stopniowej rozbudowy sieci wodociągowej. Poza budowę nowych odcinków sieci wodociągowej należy także na modernizację istniejących już przewodów. Brak modernizacji, może wpłynąć na zwiększenie awaryjności sieci, a także powodować znaczne straty wody.

XXVI.2. Odprowadzanie ścieków i wód opadowych

Sieć kanalizacyjna podobnie jak wodociągowa wymaga stałej rozbudowy i modernizacji. Priorytetem dla rozwiązania problemów odprowadzenia ścieków jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej w celu uniknięcia odprowadzenia ścieków bezpośrednio do wód i ziemi, a także ograniczenia konieczności transportu ścieków do punktu zlewnego za pośrednictwem pojazdów asenizacyjnych. Na terenie znajdującym się w zasięgu sieci kanalizacyjnej konieczna jest likwidacja zbiorników bezodpływowych przez podłączenie budynków do sieci.

Gmina Sońsk jest skanalizowana w niewielkim stopniu. Sieć kanalizacyjna obsługuje jedynie miejscowości: Sońsk, Soboklęczsz, Gołotczyzna, Gąsocin, Komory Dąbrowne.

Obszar gminy Sońsk objęty jest zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 215 Subniecka Warszawska, którego odporność na zanieczyszczenia przenikające z powierzchni nie jest wysoka. Ochronę głównych zbiorników wód podziemnych należy zapewnić poprzez: maksymalne ograniczenie zrzutów zanieczyszczeń do gruntu i wód powierzchniowych, ograniczenie stosowania nawozów i środków ochrony roślin w nadmiernych ilościach, objęcie zasięgiem sieci kanalizacyjnych, a jeżeli nie jest to możliwe przez względy uzasadnione ekonomicznie, odprowadzanie ich do przydomowych oczyszczalni ścieków (o ile pozwalają na to stosunki wodne) lub szczelnych zbiorników bezodpływowych. W ostatnim przypadku należy przeprowadzać kontrolę stanu technicznego szamb oraz częstotliwości i miejsca wywozu ścieków.

Negatywny wpływ, na jakość wód podziemnych wywierają również splukiwane z wodami opadowymi z dróg, placów, zanieczyszczenia ropopochodne. Aby temu zapobiec wymagana jest budowa kanalizacji deszczowej, która powinna objąć swoim zasięgiem miejscowości znajdujące się na terenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych.

W związku z występowaniem obszaru najwyższej ochrony GZWP 215 do uregulowania gospodarki ściekowej predysponuje się miejscowości:

- Ślubowo
- Łopacin,
- Bądkowo,
- Sarnowa Góra,
- Gutków,
- Kosmy-Pruszeki.

Powyższe miejscowości szczególnie wymagają uregulowania gospodarki ściekowej nie tylko ze względu na wysokie zagrożenie zanieczyszczeniem wody w GZWP nr 215 w okolicach Ślubowa, ale też ze względu na występowanie obszaru ochrony zbiornika wód podziemnych na obszarze pozostałych sołectw wymienionych powyżej.

W granicach gminy Sońsk występują obszary nisko zalegających wód gruntowych. Głównym zagrożeniem na tych terenach jest powstanie ewentualnych obiektów budowlanych, które nie będą w stanie się utrzymać w miękkim, głównie piaszczystym czy gliniastym podłożu. Powyższe tereny znajdują się głównie w okolicach miejscowości: Koźniewo Wielkie, Ostaszewo, Olszewka, Chrościce oraz Kosmy-Pruszeki. Na tych obszarach niedozwolone jest również lokalizowanie przydomowych oczyszczalni ścieków głównie w okolicach miejscowości: Koźniewo Wielkie, Ostaszewo, Olszewka, Chrościce oraz Kosmy-Pruszeki.

Oczyszczalnia ścieków na terenie gminy Sońsk zlokalizowana jest w miejscowości Komory Dąbrowne. Jest to biologiczna oczyszczalnia o średniej przepustowości 650 m³/d. Wg danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, dzienna ilość ścieków doprowadzanych do oczyszczalni wynosi 260 m³/d. Oczyszczalnia posiada więc znaczną rezerwę przepustowości, co umożliwia podłączenie do oczyszczalni kolejnych odcinków sieci kanalizacyjnej. W przypadku wykorzystania przepustowości oczyszczalni będzie wymagana jej rozbudowa.

XXVI.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Energia elektryczna doprowadzona jest do wszystkich mieszkańców gminy Sońsk. Podstawowe działania powinny być skierowane na modernizację istniejącej sieci elektroenergetycznej oraz inwestycje związane z rozwojem terenów mieszkaniowych. Należy dążyć do zapewnienia niezawodnego, zgodnego z zapotrzebowaniem zaopatrzenia w energię elektryczną.

Obecny stan oraz układ linii elektroenergetycznych wraz ze stacjami transformatorowymi całkowicie pokrywa zapotrzebowanie na energię elektryczną mieszkańców gminy oraz stwarza rezerwy, dzięki którym możliwe jest zasilenie nowych odbiorców indywidualnych. Przy realizowaniu założonego programu inwestycyjnego w poszczególnych miejscowościach może okazać się konieczna budowa nowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV wraz z odcinkami linii 15 kV, a także sieci średniego i niskiego napięcia.

Wzdłuż linii elektroenergetycznych należy wyznaczyć strefy o szerokości:

- dla linii napowietrznej WN 110 kV - pas 36 m (po 18 m od osi linii).

W granicach wyżej wspomnianych stref występują ograniczenia w możliwości zagospodarowania terenu.

Zgodnie z planami rozwojowymi krajowej sieci przesyłowej nie przewiduje się na terenie gminy Sońsk budowy nowych obiektów elektroenergetycznych o napięciu 220 kV i wyższym.

XXVI.4. Zaopatrzenie w gaz

Gmina Sońsk nie jest objęta siecią gazową. Na podstawie programu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Sońsk przewiduje się opracowanie strategii gazyfikacji gminy i jest przewidywana gazyfikacja całej gminy gazem ziemnym.

Zaopatrzenie gminy Sońsk w gaz sieciowy może okazać się niezasadne ze względów ekonomicznych. Wpływa na to znaczna odległość od magistralnych gazociągów wysokiego ciśnienia i mała ilość potencjalnych odbiorców gazu, a także znaczna odległość między poszczególnymi miejscowościami. Przewiduje się, że w dalszym ciągu stosowane będą indywidualne rozwiązania zaopatrzenia w gaz, głównie przez butle gazowe.

XXVI.5. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami w gminie Sońsk powinna być prowadzona w oparciu o cele i działania opisane w Plan gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2012 - 2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023. Głównymi celami planu w zakresie odpadów komunalnych jest m.in.:

- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- ograniczenie ilości odpadów unieszkodliwionych przez składowanie,
- rozwijanie selektywnego zbierania odpadów, w sposób umożliwiający przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów,
- zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi,
- zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych.

XXVI.6. Ciepłownictwo

Gmina Sońsk nie jest wyposażona w czynną sieć ciepłowniczą. Wytwarzanie ciepła następuje w przydomowych kotłowniach i obiektach użyteczności publicznej. Kotłownie opalane są na ogół węglem lub olejem opałowym. Rzadziej stosowany jest gaz płynny propan - butan lub drewno. Znaczącym problemem na terenie gminy Sońsk jest zły stan urządzeń powodujący emisję szkodliwych gazów i pyłów (tzw. „niska emisja”).

Ze względu na ochronę środowiska należy mieć na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń poprzez systematyczne rezygnowanie z węgla, jako źródła energii na rzecz rozwiązań ekologicznych. Innym proponowanym rozwiązaniem jest zastosowanie paliw gazowych. Należy zadbać o wysoką sprawność instalacji grzewczej, poprzez modernizację indywidualnych źródeł ciepła (kotłów) oraz zachowanie dobrego stanu instalacji wewnętrznej oraz termomodernizację budynków. Ponadto, sugeruje się przeprowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych mieszkańców, w celu propagowania oszczędzania ciepła oraz przedstawienia zabiegów wspomagających ograniczenie zużycia ciepła.

XXVI.7. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Przy planowaniu zrównoważonego rozwoju należy promować wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Propagowanie zielonej energii jest jednym z celów polityki rozwoju województwa mazowieckiego. Jest to szczególnie ważne ze względów zrównoważonego rozwoju oraz racjonalnego korzystania z zasobów środowiska, szczególnie tych, które są nieodnawialne.

Na terenie gminy Sońsk dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 100 kW jedynie w zasięgu wyznaczonych na rysunku obszarów, zgodnie z przepisami odrębnymi. Na pozostałym obszarze obowiązuje zakaz lokalizacji farm wiatrowych.

Gmina Sońsk zaliczana jest do preferowanych obszarów rozwoju energetyki wiatrowej. Ze względu na dogodne uwarunkowania planuje się budowę elektrowni wiatrowych w wyznaczonych na rysunku Studium obszarach. Sugeruje się także lokalizowanie mikroinstalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii, głównie ogniw fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych. Jest to źródło czystej energii, które nie generuje hałasu ani zanieczyszczeń, nie wymaga podłączenia do sieci wodociągowej ani kanalizacyjnej oraz nie wymaga osób odpowiedzialnych za obsługę. Na całym obszarze województwa mazowieckiego występują warunki solarne zbliżone pod względem możliwości pozyskania energii. Potencjał teoretyczny promieniowania słonecznego całkowitego dla gminy Sońsk wynosi ok. 985 kWh/m².

W oparciu o *Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla woj. mazowieckiego* nie przewiduje się w gminie Sońsk znacznych korzyści z wykorzystania pozostałych OZE z powodu słabych wyników uzyskania mocy cieplnej źródeł geotermalnych (zaledwie 3,8 MW), biomasy, czy energii wodnej.

XXVII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Określa się, że inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, służące zaspokojeniu potrzeb przede wszystkim mieszkańców gminy Sońsk, mogą być lokalizowane na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji lokalizacyjnych, podejmowanych zgodnie z procedurą określoną w aktualnych przepisach prawa, w tym w formie:

- obiektów usług publicznych,
- urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej zgodnie z przyjętymi programami budowy tych urządzeń,
- terenów usług sportu i rekreacji,
- cmentarzy,
- innych celów publicznych określonych w przepisach odrębnych.

Określenie docelowej i zamkniętej listy inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym dla nieokreślonego okresu funkcjonowania studium jest niemożliwe. Uznaje się, że lista takich inwestycji powinna być określana na czas kadencji samorządu gminy z uwzględnieniem występujących potrzeb, realnych możliwości finansowych ich wykonania, stopnia przygotowania warunków lokalizacyjnych.

XXVIII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i związane z nimi obszary wynikają z jednej strony z przyjętych programów rządowych, wojewódzkich, a z drugiej propozycji samorządu lokalnego wyrażonych w dokumentach określających i kształtujących politykę rozwoju gminy.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego określa zadania o znaczeniu ponadlokalnym, które realizują cele publiczne. Poniżej wymieniono zadania, które dotyczą bezpośrednio gminy Sońsk:

- budowa drogi wojewódzkiej, która miałaby na celu zintegrowanie i usprawnienie układu komunikacyjnego; planowany przebieg drogi: Ciechanów – Warszawa wzdłuż linii kolejowej E65 na kierunku Ciechanów – Legionowo wzdłuż miejscowości Legionowo – Dębe – Nasielsk – Sońsk – Ciechanów do drogi nr 632.

XXIX. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

Przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. ustalają obowiązek określenia w studium obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którymi są:

- obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- obszary przestrzeni publicznej,

Na terenie gminy Sońsk nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości oraz obszarów przestrzeni publicznej.

XXX. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

W związku z ruchem budowlanym w gminie i znacznej ilości wydawanych decyzji o warunkach zabudowy w ostatnich latach, która wpływa na zwiększanie się obszarów ekstensywnej zabudowy, wskazane jest opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tereny, na których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują m. in. obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, w tym nowe tereny inwestycyjne wskazane w studium do zabudowy, obszary rozproszonej zabudowy na terenach rolniczych – tereny naturalne, a także wskazane w studium obszary istniejącej i projektowanej zabudowy, wymagające zapewnienia prawidłowych rozwiązań komunikacyjnych.

Zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych, przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne wymagającego zgody (grunty rolne I-III klasy bonitacyjnej gleb, grunty leśne), dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W pierwszej kolejności, o ile to możliwe, należy zabudowywać grunty niższych klas bonitacyjnych.

Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego umożliwi uporządkowanie struktury przestrzennej. Wskazane jest opracowywanie ich w etapach, zależnych od bieżących potrzeb. W pierwszej kolejności plany miejscowe powinny być sporządzone na terenach przylegających do obszarów już zainwestowanych, co pozwoli na aktywizację terenów inwestycyjnych

i mieszkaniowych oraz zapewnienie właściwej obsługi komunikacyjnej. Elementem kształtowania polityki przestrzennej powinno być przeciwdziałanie dalszym tendencjom rozpraszania zabudowy, zapobieganie dowolnemu wyznaczaniu terenów budowlanych w oddaleniu od istniejącej zabudowy lub w terenach o walorach krajobrazowych. Dlatego też w kolejnym etapie należy uwzględnić obszary wsi, gdzie występuje wzmożony ruch budowlany, prowadzący do rozpraszania zabudowy. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego powinny być również sporządzone dla obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW.

Granice i zasięgi projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinny zostać opracowane w oparciu o analizę powiązań funkcjonalnych i strukturalnych, infrastrukturalnych i komunikacyjnych oraz uwarunkowań ekofizjograficznych i powiązań przyrodniczych – może obejmować obszar całego sołectwa lub jego część.

Na rysunku Studium wyznaczono obszary, które powinny zostać objęte w pierwszej kolejności miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Główne cele sporządzenia planu zawarte są w tabeli 34.

Tabela 34. Tereny, dla których proponowane jest sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Nr obszaru ²⁶	Zakres przestrzenny mpzp	Główne cele sporządzanego mpzp
I	część obrębu Bądkowo	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkowanie struktury zabudowy zgodnie z zasadami ochrony ładu przestrzennego, szczególnie na terenach otwartych, znajdujących się w granicach Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu; • ograniczenie rozpraszania się zabudowy na terenach rolniczych;
II	część obrębu Burkaty, część obrębu Bieńki Śmietanki	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkowanie struktury zabudowy zgodnie z zasadami ochrony ładu przestrzennego, szczególnie na terenach PU i MR i RU; • uporządkowanie struktury zabudowy związanej z lokalizacją elektrowni wiatrowej;
III	część obrębu Sońsk, część obrębu Gołotczyzna, część obrębu Strusin, część obrębu Komory Dąbrowne, część obrębu Komory Błotne,	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkowanie struktury zabudowy zgodnie z zasadami ochrony ładu przestrzennego, szczególnie na terenach PU, U, MR, MN oraz wokół terenów ZC; • uporządkowanie struktury zabudowy w centrum gminnym; • uporządkowanie zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej; • zapewnienie prawidłowych rozwiązań komunikacyjnych w obszarach sąsiadujących z

²⁶ nr zgodny z rysunkiem Studium

	część obrębu Szwejki	projektowaną drogą KDGP; <ul style="list-style-type: none"> zapewnienie drożności korytarzy ekologicznych (szczególnie wzdłuż rzeki Sony);
IV	część obrębu Sarnowa Góra	<ul style="list-style-type: none"> uporządkowanie struktury zabudowy zgodnie z zasadami ochrony ładu przestrzennego, szczególnie na terenach U i MR; rozbudowa zaplecza turystycznego;
V	część obrębu Ciemniewko	<ul style="list-style-type: none"> uporządkowanie struktury zabudowy zgodnie z zasadami ochrony ładu przestrzennego, szczególnie na terenach U i MR, oraz wokół terenu ZC; uporządkowanie zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej; zapewnienie drożności korytarzy ekologicznych (szczególnie wzdłuż rzeki Sony);
VI	część obrębu Łopacin, część obrębu Soboklęczcz, część obrébu Cichawy	<ul style="list-style-type: none"> uporządkowanie zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej;
VII	część obrębu Gąsocin, część obrębu Soboklęczcz, część obrébu Komory Dąbrowne	<ul style="list-style-type: none"> uporządkowanie struktury zabudowy zgodnie z zasadami ochrony ładu przestrzennego, szczególnie na terenach PU, U, MR, MN oraz wokół terenów ZC; zapewnienie prawidłowych rozwiązań komunikacyjnych w obszarach sąsiadujących z projektowaną drogą KDGP;
VIII	część obrębu Ślubowo	<ul style="list-style-type: none"> uporządkowanie struktury zabudowy zgodnie z zasadami ochrony ładu przestrzennego, szczególnie na terenach U, RU, MR, oraz wokół terenu ZP; uporządkowanie zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej;

XXXI. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100 KW

Na terenie Gminy Sońsk nie dopuszcza się lokalizacji nowych farm wiatrowych. Możliwość lokalizacji farmy wiatrowej w zasięgu wskazanych na rysunku studium obszarów uzależniona jest od przepisów odrębnych.

Wyznacza się obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW – elektrownie wiatrowe, oznaczone na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) symbolem graficznym, wraz ze strefą ochronną zw. z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, zamykającą się we wskazanym obszarze.

Dla wskazanych obszarów należy uwzględnić poniższe ustalenia:

- lokalizację farmy wiatrowej dopuszcza się w granicach oznaczonych na rysunku studium,
- realizacja obiektów przy zachowaniu standardów wynikających z przepisów odrębnych oraz wskazanych poniżej zasad,
- lokalizacja turbin elektrowni wiatrowych nie może powodować przekroczeń na granicy terenów chronionych akustycznie na podstawie odpowiednich przepisów szczególnych,
- dopuszcza się lokalizację budowli i urządzeń niezbędnych dla pomiarów parametru wiatru w ramach infrastruktury technicznej towarzyszącej elektrowni wiatrowej,
- dopuszcza się lokalizację innych urządzeń towarzyszących elektrowni w tym stacji i sieci elektroenergetycznych,
- dopuszcza się przebudowę istniejących dróg oraz budowę nowych dróg, a także placów montażowo-manewrowych, mogących służyć do obsługi komunikacyjnej elektrowni wiatrowej,
- celem zmniejszenia negatywnego oddziaływania elektrowni wiatrowych na krajobraz należy:
 - zapewnić jednorodność wizualną farmy wiatrowej (jednolita kolorystyka wszystkich elektrowni wiatrowych), nie wpływająca negatywnie na krajobraz przyrodniczy,
 - unikać ogrodzeń wewnątrz farmy, nie dotyczy ogrodzeń urządzeń elektroenergetycznych takich jak stacje transformatorowe,
 - minimalizować ilość dróg między elektrowniami,
 - stosować podziemne kable energetyczne,
 - ograniczać liczbę budowli pomocniczych.
- zasięg stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, wyznaczonych elektrowni wiatrowych musi zmieścić się w granicach oznaczonego na rysunku studium (Kierunki zagospodarowania przestrzennego) obszaru, na którym dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW,
- po zakończeniu eksploatacji obszarów odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW – farmy wiatrowej, obszary te należy przywrócić do poprzedniego użytkowania,
- **ostateczne przesądzenie o możliwości lokalizacji odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW – elektrowni wiatrowej, zostanie dokonane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jednak ich rozmieszczenie nie może powodować poszerzenia zasięgu stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu poza granice wyznaczonego obszaru. Dodatkowo możliwość lokalizacji farmy wiatrowej w zasięgu wskazanych na rysunku studium obszarów obostrzona jest przepisami odrębnymi.**

XXXII. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Ustala się zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej dla terenów użytków rolnych oraz lasów i gruntów leśnych, zgodnie z wytycznymi określonymi w rozdziale XVI Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz zgodnie z poniższymi zasadami.

W zakresie obszarów rolnych wskazuje się następujące zasady:

- ochrona przed zabudową terenów otwartych, mających istotne znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe w systemie przyrodniczym gminy oraz terenów o najwyższych klasach bonitacyjnych (klasy II-III), poprzez niedopuszczenie do rozpraszania zabudowy;
- zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, nad ciekami oraz wewnątrz wsi, ze względu na ich znaczenie ekologiczne i krajobrazowe;
- grunty rolne, szczególnie niskich klas bonitacyjnych, mogą podlegać zalesianiu pod warunkiem, iż nie będzie to negatywnie wpływało na stosunki wodne;
- preferowanie rozwoju gospodarstw specjalistycznych i specjalizacji produkcji w kierunku jej intensyfikacji oraz modernizacja gospodarstw rolnych w celu podniesienia jakości i konkurencyjności produktów rolnych;
- dopuszcza się modernizację, przebudowę i rozbudowę istniejących siedlisk zagrodowych, możliwość lokalizacji nowych zgodnie z przepisami odrębnymi oraz budowę obiektów składowych, inwentarskich i innych związanych bezpośrednio z produkcją rolniczą;
- dopuszcza się lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz budowę dróg niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania terenów gminy oraz poszerzenie istniejących dróg;
- tworzenie instytucji zajmujących się kompleksową obsługą gospodarstw rolnych, w szczególności specjalistycznych i wielkotowarowych w zakresie zaopatrzenia w środki do produkcji, obsługi finansowej, doradczej, marketingowej i warunków rozwoju ich bazy materialnej;
- rozwój agroturystyki oraz wykorzystanie starych i nieużytkowanych zagród do rozwoju różnych form turystyki.

W celu kształtowania systemu przyrodniczego gminy opartego na najcenniejszych elementach o wartości przyrodniczej, w zakresie obszarów leśnych wskazuje się następujące zasady:

- dążenie do tworzenia ciągłości ekosystemów leśnych;
- wzbogacanie struktury drzewostanów zgodnie z siedliskiem;
- ograniczenie zmiany sposobu użytkowania gruntów leśnych na cele nieleśne;
- dopuszcza się lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz budowę dróg niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania terenów gminy oraz poszerzenie istniejących dróg;
- w przypadku konieczności zmiany przeznaczenia części zwartej kompleksu leśnego na cele nieleśne (dla realizacji dróg lub urządzeń infrastruktury technicznej) postuluje się

przyjmowanie rozwiązań projektowych jak najmniej ingerujących w kompleksy leśne i ich najcenniejsze elementy.

Głównymi dokumentami determinującymi kierunki i politykę przestrzenną w zakresie leśnej przestrzeni produkcyjnej są plany i uproszczone plany urządzania lasu, zgodnie z którymi należy prowadzić gospodarkę leśną.

XXXIII. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Na obszarze gminy Sońsk nie występują wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu przepisów odrębnych w zakresie prawa wodnego. Przez obszar gminy przepływa rzeka Sona wraz z dopływami, która nie została wskazana we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego i nie opracowano dla niej map zagrożenia i ryzyka powodziowego. Ochronie przed zabudową po

Na obszarze gminy nie istnieje zagrożenie powodzią obejmującą swym zasięgiem wielkie tereny. Istnieje natomiast zagrożenie podtopieniami, szczególnie w obrębie tarasów zalewowych rzek. Obszary te zostały w większości wskazane jako tereny zieleni nieurządzonej (Zn), które powinny pełnić rolę naturalnych polderów przeciwpowodziowych, np. w postaci łąk zalewowych. Należy zapewnić możliwość swobodnego przepływu przez nie wód powodziowych poprzez m.in. zakaz lokalizowania na ich terenie obiektów tymczasowych oraz wprowadzania przegród poprzecznych (nasypów).

Obszary osuwania się mas ziemnych

Na obszarze gminy Sońsk nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych, czyli nagłe przemieszczenia mas ziemnych, w tym obszary zagrożone osuwiskami w dolinie rzeki, udokumentowane przez Państwowy Instytut Geologiczny.

XXXIV. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

W granicach administracyjnych gminy Sońsk występują tereny przeznaczone pod eksploatację kopalni. Na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) powyższe tereny zostały oznaczone symbolem PG jako tereny powierzchniowej eksploatacji kopalni. Obecnie na terenie gminy zlokalizowanych jest 17 obszarów górniczych: Cichawy 16, Cichawy XX, Cichawy II/1-Pole A, Cichawy II/1 – Pole B, Cichawy XIV, Cichawy IV-1, Cichawy XVII, Cichawy XXII, Cichawy XV, Cichawy X, Cichawy XI, Cichawy XIX, Cichawy XVIII, Cichawy XIII, Cichawy VIII, Cichawy II-2< Cichawy XII i 16 terenów górniczych: Cichawy 16, Cichawy IV-1, Cichawy XVIII, Cichawy II-2, Cichawy II, Cichawy XIII, Cichawy XVII, Cichawy XIX, Cichawy XII, Cichawy VIII, Cichawy XI, Cichawy XIV, Cichawy XV, Cichawy XXII, Cichawy XX, Cichawy X. W ramach terenu górniczego jest możliwa eksploatacja kopalni ze złóż. Eksploatacja złóż kopalni może być realizowana przez inwestora, który posiada koncesję na ich wydobycie i zgodnie z warunkami i w terminie określonym w tej koncesji. Nie ustala się filaru ochronnego w złożu kopaliny dla ww. obszarów górniczych.

Teren zakładu górniczego należy odpowiednio zabezpieczyć i w widoczny sposób oznaczyć przez umieszczenie tablic informacyjnych i ostrzegawczych. Ruch zakładu górniczego winien być prowadzony zgodnie z przepisami odrębnymi oraz przy zapewnieniu:

- bezpieczeństwa powszechnego,
- bezpieczeństwa pożarowego,
- prawidłowej i racjonalnej gospodarki złożem,
- ochrony środowiska,
- zapobiegania szkodom.

XXXV. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy Sońsk nie występują pomniki zagłady ustalone przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady, w związku z czym nie wyznacza się takich terenów i ich stref ochronnych.

XXXVI. OBSZARY WYMAGAJCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Rekultywacji powinny podlegać tereny zdegradowane i przekształcone przez działalność człowieka, a mianowicie tereny przeznaczone pod eksploatację kopalin (udokumentowane złoża, w których eksploatacja została zakończona). Prawidłowo przeprowadzona rekultywacja, polegająca na przywróceniu wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym pozwala na wykorzystanie wartości użytkowych terenu. Tereny poeksploatacyjne należy rekultywować zgodnie z kierunkiem i w terminie określonym w decyzjach administracyjnych. Rekultywacja gruntów i zagospodarowanie terenów po działalności górniczej winny być prowadzone zgodnie z ustaleniami przepisów odrębnych.

Na obszarze gminy nie wyznaczono obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji. Aktualnie w miejscowości Cichawy prowadzona jest na wielką skalę eksploatacja kruszywa naturalnego, nie jest ona jednak zakończona. W przyszłości, po wyczerpaniu zasobów złoża i zakończeniu eksploatacji, tereny te będą wymagały przeprowadzenia rekultywacji. Niezagospodarowane tereny po eksploatacji, w tym tzw. „dzikie” wyrobiska poeksploatacyjne, należy również poddać rekultywacji.

Zdjęcie 32. Eksploatacja kruszywa w miejscowości Cichawy

Źródło: zasoby własne.

XXXVII. OBSZARY ZDEGRADOWANE

Na obszarze gminy Sońsk nie wyznaczono obszarów zdegradowanych.

XXXVIII. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy Sońsk występują tereny zamknięte – tereny kolejowe, o łącznej powierzchni 74,4166 ha. Strefa uciążliwości od terenów kolejowych wynosi 10 m od linii rozgraniczającej te tereny, ale nie mniej niż 20 m od osi skrajnego toru. Obowiązuje w niej zakaz lokalizowania nowej zabudowy.

Dla terenów położonych w sąsiedztwie linii kolejowych występują ograniczenia dotyczące usytuowania budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywania robót ziemnych wynikających z przepisów odrębnych.

Tabela 35 . Wykaz terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe

Lp.	Obręb	Nr działki	Powierzchnia [ha]
1.	Gąsocin	135	16,2723
2.	Gołotczyzna	73/1	1,6513
3.	Kałużyczyn	54	8,7806
4.	Komory Błotne	84	7,7200
5.	Komory Dąbrowne	42	8,2917
6.	Bieńki Karkuty	8	11,8335
7.	Sońsk	17/1	7,2378
8.	Ślubowo	10	5,3114
9.	Damięty Narwoty	39/1	7,4189

Źródło: opracowanie własne na podstawie Decyzji Nr 3 Ministra infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych oraz danych PKP

XXXIX. ZABEZPIECZENIE WARUNKÓW OBRONNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ

W studium uznaje się:

1. teren Posterunku Policji (Punkt przyjęć) w Sońsku, położony przy ul. Ciechanowskiej 21 (dz. ew. nr 293), oznaczony na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) symbolem U, jako niezbędny na cele obronności i bezpieczeństwa państwa;
2. możliwość wykorzystania istniejących terenów zielonych (boisk sportowych, tereny rolne) w sytuacjach szczególnych na cele obronności;
3. maksymalne ograniczenie zabudowy obszarów przyległych do rzeki Sona i innych cieków z uwzględnieniem dojazdów do ich brzegów pojazdów mechanicznych w sytuacji szczególnej;
4. za niezbędne, by w ramach istniejącej i realizowanej sieci wodociągowej zapewnione były hydranty naziemne oraz zabezpieczona niezbędna łączność z możliwością wykorzystania tych elementów w sytuacji szczególnej i dla celów przeciwpożarowych;
5. za wytyczną, dążenie aby na etapie określenia warunków zabudowy uwzględnione były w podpiwniczeniach (lub odpowiednich pomieszczeniach parterowych) nowej zabudowy, zwłaszcza obiektów użyteczności publicznej i znaczących zakładów pracy, pomieszczenia o konstrukcji odpornej na zagruzowanie z możliwością bezkolizyjnej i szybkiej ich adaptacji dla celów ochrony ludności w sytuacji zagrożenia;
6. studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych;
7. odpowiednie przystosowanie systemu alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe;
8. zachowanie istniejących obiektów Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP Gąsocin, OSP Sońsk, OSP Bądkowo, OSP Łopacina, OSP Sarnowa Góra, OSP Wola Ostaszewska);
9. projektowanie dróg dojazdowych i pożarowych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Tereny wolne od zabudowy, a oznaczone na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) jako tereny rolnicze mogą być wykorzystane na ewakuację mieszkańców i ewentualne doraźne budowle ochronne w przypadkach szczególnych zagrożeń.

XL. INTERPRETACJA ZAPISÓW STUDIUM

Treść tekstu i rysunku studium wyraża kierunki polityki przestrzennej gminy Sońsk, nie jest jednak ścisłym przesądzeniem o granicach zainwestowania i użytkowania terenów.

W stosunku do tekstu i rysunku studium przyjmuje się następującą interpretację:

1. w związku z ogólnością mapy topograficznej (skala 1:10 000), na której sporządzono studium nie jest możliwe precyzyjne wyznaczenie granic terenów, dlatego mogą występować niewielkie

przesunięcia w stosunku do granicy działki ewidencyjnej i faktycznej lokalizacji zagospodarowania; ostateczne ustalenie granic terenów powinno być dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, co umożliwi dokładne zlokalizowanie granicy terenu inwestycyjnego w odniesieniu do granicy działki inwestycyjnej;

2. w studium przedstawiono zgeneralizowany obraz użytkowania każdego z terenów, tzn., że określone na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) przeznaczenie terenu oznacza funkcję dominującą (a nie wyłączną) i może być uzupełnione innymi funkcjami, które jednak nie mogą być przeciwstawne funkcji dominującej i pogarszać warunków jej egzystencji;
3. dopuszcza się, aby dopuszczalny kierunek przeznaczenia w danym terenie wyznaczonym w studium, stanowił przeznaczenie podstawowe terenu wyznaczonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
4. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w szczególności dopuszcza się korekty przebiegu wyznaczonych linii rozgraniczających dróg publicznych, w zależności od zaistniałych uwarunkowań i potrzeb oraz możliwości technicznych wytyczania i budowy tych dróg;
5. układ komunikacyjny wskazany na rysunku studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) ma przebieg orientacyjny i nie obejmuje w pełni lokalnego układu komunikacyjnego;
6. wskazane w studium przebiegi sieci infrastruktury technicznej są przebiegami orientacyjnymi i mogą ulec korektom na etapie planów miejscowych lub projektów technicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi;
7. urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej oraz ich strefy ochronne stanowią element informacyjny, dopuszcza się zmiany w uzasadnionych przypadkach, zgodnie z przepisami odrębnymi;
8. określenia: tereny zabudowy mieszkaniowej dotyczą dominujących rodzajów zabudowy, na terenach tych mogą być lokalizowane także i inne rodzaje budownictwa mieszkaniowego oraz lokalizacje nie przeciwstawne formie podstawowej, a w tym głównie usługi, zieleń oraz elementy infrastruktury społecznej;
9. wybrane ustalenia w zakresie zagospodarowania w obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody określone zostały ogólnie i mogą one ulec zmianie w przypadku zmiany przepisów je ustanawiających;
10. uznaje się za istotne koordynowanie polityki przestrzennej w odniesieniu do graniczących z gminą Sońsk gmin, celem zapobiegania przeznaczania terenów na cele, które mogłyby wywrzeć negatywny wpływ na zlokalizowane funkcje w gminie Sońsk.

XLI. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ustala się następujące wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

1. określenie proporcji funkcji terenów, dla których studium wskazuje dwie lub więcej funkcji;
2. określenie granic terenów wyłączonych spod zabudowy;
3. zachowanie istniejącej sieci ulic i dróg wpisujących się w naturalnie ukształtowaną konfigurację terenu;

4. dbałość o realizację wydzielonych terenów zieleni urządzonej w terenach zabudowy mieszkaniowej;
5. obowiązek uwzględnienia przy określaniu linii zabudowy zlokalizowanej przy terenach leśnych, odległości zgodnych z przepisami odrębnymi, poprzez pozostawienie pasa wolnego od zabudowy od granicy lasu;
6. określenie zasad budowy i modernizacji sieci infrastruktury technicznej, w tym w liniach rozgraniczających dróg, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości równoczesnej budowy sieci infrastrukturalnych;
7. określenie linii rozgraniczających i zasad zagospodarowania terenów dla obiektów infrastruktury technicznej;
8. zasady budowy i przebudowy dróg, z uwzględnieniem możliwości równoczesnej budowy i przebudowy infrastruktury technicznej;
9. dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach zmianę klasy technicznej dróg wskazanych w niniejszej zmianie studium;
10. dopuszcza się korektę granic stref ochrony konserwatorskiej ujętych w niniejszej zmianie studium, na podstawie przeprowadzonych analiz i zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
11. dopuszcza się utrzymanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego funkcji innych niż określone w studium, jeżeli wynikają one ze stanu faktycznego, jednak należy dążyć do ograniczania i ostatecznego ich wykluczenia z sąsiedztwa terenów, dla których stanowią uciążliwość;
12. oprócz wydzielonych terenów pod usługi komercyjne i publiczne dopuszcza się lokalizowanie usług nieuciążliwych wśród zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej;
13. dopuszcza się funkcjonowanie zakładów rzemieślniczych i drobnej wytwórczości wśród istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, jeżeli nie pogarszają warunków zamieszkiwania i nie stanowią uciążliwości dla sąsiednich terenów;
14. w przypadku, gdy zostaną wytyczone ostateczne granice projektowanej drogi wojewódzkiej, jej przebieg może się nieznacznie zmienić- mogą m.in. zostać uwolnione tereny aktualnie wskazane pod drogę - w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego proponuje się dla takich obszarów przyjęcie funkcji terenów z nimi sąsiadujących lub istniejącego zagospodarowania terenu;
15. uszczegółowienie zapisów odnoszących się do centrum gminy (miejscowość Sońsk) w celu wyodrębnienia charakteru miejsca za pomocą wprowadzanego przeznaczenia terenu, rozmieszczenia funkcji, parametrów zabudowy, rozmieszczenia obiektów małej architektury i zieleni urządzonej, kształtowania elewacji zabudowy.

XLII. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM

Rada Gminy Sońsk zgodnie z podjętą uchwałą Nr VI/29/2015 Rady Gminy Sońsk z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sońsk uznała potrzebę aktualizacji studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sońsk, przyjętego uchwałą nr XXXV/252-02 Rady Gminy w Sońsku z dnia 26 września 2002 r. Zmianą objęty został obszar gminy w jego granicach administracyjnych.

Zasadność zaktualizowania studium wynika z:

- ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. określającej szczegółowe wymagania dotyczące zarówno zapisu problematyki studium jak i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- potrzeby posiadania przez Radę Gminy aktualnej wersji studium, służącej jako podstawa do opracowywania zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy lub jego fragmentów, nie naruszając aktualnej wersji studium, o czym mówi cytowana ustawa w art. 20.

Przyjęte w studium rozwiązania związane z gospodarowaniem przestrzeni posiadają przede wszystkim zadania wiążące się z:

- podporządkowaniem działalności w sferze aktywizacji i przekształceń społeczno – gospodarczych na terenie gminy, zachowaniu, wzmocnieniu wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- harmonizowaniem celów ochronnych, ekologicznych, społecznych i gospodarczych na zasadzie ekorozwoju, poprzez:
 - poprawę stanu i odporności środowiska przyrodniczego,
 - poprawę ładu przestrzennego na terenie gminy,
- ochronę obiektów i zespołów zabytkowych (obiektów sakralnych, dworów, zespołów dworsko-parkowych, drewnianej zabudowy wiejskiej, itp.),
- kompleksowym kształtowaniem prawnych i programowych podstaw rozwoju w zakresie:
 - gospodarki przestrzennej,
 - zadań długookresowych, dotyczących szczególnie infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego,
- lokalizacją potencjalnych inwestycji gospodarczych w terenach przemysłu i terenach usług,
- budownictwem mieszkaniowym (wielorodzinnym, jednorodzinym, zagrodowym, wielorodzinnym), a szczególnie terenami dla jego realizacji.

Przedstawione w treści studium uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego odnoszą się do wyżej wymienionych zadań między innymi poprzez określenie:

- miejsca gminy w systemie osadniczym kraju oraz jego związków z otoczeniem (poprzez układy przyrodnicze i kulturowe),
- systemu środowiska przyrodniczego i zasad jego ochrony oraz wykorzystania go jako waloru rozwojowego gminy,

- walorów dziedzictwa kulturowego, zasad jego ochrony i wykorzystania go jako waloru rozwojowego gminy,
- kierunków zagospodarowania gminy, uwzględniających potrzeby lokalizacji zespołów działalności gospodarczej, zespołów mieszkaniowych, usługowych,
- zasad rozwiązywania problemów związanych z układem komunikacyjnym i infrastrukturą techniczną poprzez planowanie przestrzenne i zagospodarowanie przestrzeni.

Przyjęte w studium kierunki rozwoju wynikają bezpośrednio z istniejących uwarunkowań osadniczych, przyrodniczych, kulturowych, infrastrukturalnych, komunikacyjnych oraz ze wskazań i rozwiązań przyjętych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

GŁÓWNE UWARUNKOWANIA MAJĄCE WPŁYW NA ROZWIĄZANIA PRZYJĘTE W STUDIUM:

1. Położenie

- brak bezpośredniego dostępu do dróg krajowych i wojewódzkich,
- położenie wzdłuż transeuropejskiej linii kolejowej E-65 (Warszawa-Gdańsk),

2. Zagospodarowanie przestrzenne

- tylko niewielka część gminy objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- znaczne rozproszenie zabudowy mieszkaniowej,
- dominujący udział własności prywatnych,
- niewystarczająca ilość terenów przeznaczonych pod rozwój inwestycji produkcyjno-usługowych w lokalizacjach atrakcyjnych dla inwestorów,

3. Infrastruktura techniczna i komunikacyjna

- potrzeba budowy drogi wojewódzkiej, której orientacyjny przebieg wskazany jest w planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego,
- potrzeba poprawy stanu nawierzchni dróg lokalnych i dojazdowych na terenie gminy,
- na obszarze gminy zlokalizowane są trzy przystanki osobowe komunikacji kolejowej (Gołotczyzna, Gąsocin, Kałużyn), umożliwiające mieszkańcom dojazd do Ciechanowa (kierunek Gdańsk) i Świercze, Nasielska (kierunek Warszawa),
- stopień zwodociągowania gminy wynosi blisko 74%,
- z sieci kanalizacyjnej korzysta zaledwie 24% ludności gminy;

4. Gospodarka

- prognoza demograficzna wskazująca na spadek liczby ludności gminy,
- wzrost liczby jednostek gospodarczych sektora prywatnego;

5. Środowisko przyrodnicze oraz dziedzictwo kulturowe

- duże walory przyrodniczo-krajobrazowe (otwarty krajobraz wiejski),
- jedynie niewielka część obszaru gminy została objęta ochroną prawną,
- meandrująca przez środek gminy rzeka Sona,
- w granicach gminy znajdują się tereny predysponowane do rozwoju turystyki i rekreacji, powiązane z istniejącą infrastrukturą turystyczną, agroturystyką oraz obiektami zabytkowymi,
- obiekty objęte ochroną konserwatorską, w tym w szczególności zabytki związane z okresem pozytywizmu, zespoły dworsko-parkowe, zabytki sakralne oraz drewniana zabudowa wiejska.

Stosunek do przedstawionych uprzednio uwarunkowań rozwoju, w tym odnoszących się bezpośrednio do kształtowania polityki przestrzennej znajduje swoje odzwierciedlenie w przyjętych w studium kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy oraz politykach odnoszących się do problematyki przyrodniczej, dziedzictwa kulturowego, komunikacyjnej, uzbrojenia w infrastrukturę techniczną.

Studium zostało sporządzone w formie wymaganej przez Rozporządzenie w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z zachowaniem procedury określonej w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.